

รายงานการวิจัย

นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
SOCIAL IMMUNITY INNOVATION FOR VULNERABLE JUVENILE
BY USING FAMILY, COMMUNITY AND BUDDHISM AS BASS
IN KHON KAEN PROVINCE

ภัทรชัย อุทาพันธ์

พระครูปลัดสุรวุฒิ จนฺทธมฺโม

รัชนีบุรณ์ เนตรภักดี

ประสงค์ พรหมศรี

ประชัน ชะชิกุล

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทสรุปผู้บริหาร

แผนงานวิจัยนี้มีโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย จำนวน 5 โครงการ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 3) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 4) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 5) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธรูปศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นงานวิจัยทั้ง 5 โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีการเชื่อมโยงกรอบแนวคิด ทฤษฎี วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาชาติ แผนพัฒนาจังหวัด องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางแผนงานนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ จำนวน 5 โครงการย่อย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง 2) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน 3) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน 4) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง 5) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธรูปศาสนาเป็นฐาน นอกจากนั้น ยังได้นวัตกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนวิชาการ ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจ จำนวน 5 นวัตกรรม ได้แก่ 1) หลักสูตรบูรณาการหลักธรรม 2) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ 3) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด 4) นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง 5) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของชุดโครงการวิจัยนี้คือเพื่อพัฒนานวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ผลการทดสอบงานวิจัยทั้ง 5 เรื่องดังนี้ 1) ผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น หลังอบรมสูงกว่า ก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 2) ผลการพัฒนารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการพัฒนากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า การใช้กลยุทธ์ หลังการร่วมกิจกรรม สูงกว่า ก่อนการร่วมกิจกรรม แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า การใช้นวัตกรรม ก่อนและหลังการทดลอง มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5) ผลการพัฒนากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า การใช้กลไก ก่อนและหลังการทดลอง มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : 1. พัฒนานวัตกรรม 2.การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม 3. เยาวชนกลุ่มเปราะบาง 4. ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

ABSTRACT

The objective of this project research set was to develop the innovative social immunization of the vulnerable youth by using families, communities and Buddhism as base in Khon Kaen province. The results of the five research were as follows;

1) The overall result of the development of Integrated Buddhist Principle Curriculum to produce social immunization of the vulnerable youth in Khon Kaen province was found that the knowledge and understanding about social immunization of the vulnerable youth in Khon Kaen province after was higher than before training with .05 statistic significance, 2) The overall result of the development of immunization model to prevent unwanted and un-quality pregnancies was found that the result after using the model was higher than before using the model with .05 statistical significance, 3) The overall result of the development of immunization strategies to prevent and solve the drug problems of vulnerable youth by using families, communities and Buddhism was found that the result after participating was higher than before participating with .01 statistical significance, 4) The overall result of the development of innovative communication to produce immunization to protect drug problems and unwanted pregnancy of the vulnerable youth in Khon Kaen province was found that the result after using innovation was higher than before with .05 statistical significance, and 5) the overall result of the development of youth network to build social immunization by using families, communities, and Buddhism as base, Khon Kaen province was found that the result after and after using the strategy was different result with .05 statistical significance.

Keyword: 1. Innovative Development 2. Social Immunization 3. Vulnerable Youth 4. Families, Communities, Buddhism Base.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์และการให้ความช่วยเหลือจากผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) และศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย อติศักดิ์วัฒนา ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือคอยชี้แนะแนวทางในการทำวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนการให้ประสบการณ์ในการทำวิจัยด้วยความเอาใจใส่ด้วยความเมตตา เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช, ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย, รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก, ดร.รัตนะ วรบัณฑิต และผศ.ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะที่ถูกต้องอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง จังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้สนับสนุนอุดหนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

ภัทรชัย อุทาพันธ์

หัวหน้าโครงการวิจัยชุดและคณะ

25 ธันวาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ซ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2. วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3. สมมุติฐานการวิจัย	4
1.4. นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.5. ขอบเขตการวิจัย	6
1.9. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 สถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง	8
2.2 ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	10
2.3 สภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	14
2.4 สภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5 สภาพปัญหาการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและ การท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	22
2.6 สภาพปัญหาการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	26
2.7 สรุปกรอบแนวความคิด	30
3 วิธีการดำเนินวิจัย	31
3.1 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง หลักสูตรบูรณาการหลักธรรม ทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางใน จังหวัดขอนแก่น	32
3.2 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกัน การท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	44
3.3 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	54
3.4 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่น	62
3.5 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง กลไกการพัฒนาเครือข่าย เยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนา เป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	72
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
4.1 การสังเคราะห์ภาพรวม	80
4.2 ผลการศึกษาจากการสังเคราะห์โครงการวิจัยต่าง ๆ	81
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	130
5.1 สรุปผลการศึกษา	130
5.2 การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว	

ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น	130
5.3 ข้อเสนอแนะต่อวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น	131
5.4 วัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	131
บรรณานุกรม	290
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน	294
ประวัตินักวิจัย	301

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 การเสนอภาพรวมการสังเคราะห์ชุดโครงการ จำนวน 5 โครงการ

80

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

หน้า

1 สรุปกรอบแนวความคิด

30

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (อังกฤษ: United Nations Convention on the Rights of the Child: CRC, UNCRC) เป็นสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งกำหนดสิทธิในทางพลเมือง ของเด็ก โดยนิยามว่า เด็ก เยาวชน คือ มนุษย์คนใด ๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก และเยาวชนว่า เด็กทุกคนมีสิทธิเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกกีดกันเรื่อง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคมทรัพย์สินกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะของเด็กหรือของครอบครัว เพื่อให้อยู่ร่วมสังคมได้อย่างปกติชน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ อันหมายถึงการดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก และในกรณี เด็กไม่มีครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่ยากจนก็จะได้รับความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่จัดให้เปล่าอย่างน้อย ในระดับประถมศึกษา โดยมีโอกาสได้รับความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อมกันไปด้วย เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและเติบโตเป็นสมาชิก ผู้ยังประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนบุคคลอื่นแต่ในปัจจุบัน ประชาชนต้องเผชิญกับภัยทางสังคมนานาชนิด เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ด้วยกัน ภัยจากการโกง ภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ประโยชน์พวกพ้อง โรคภัยไข้เจ็บ ยาบ้า เฮดส์ ความยากจน ความอ่อนแอทางด้านภูมิปัญญา และภัยจากความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยที่เกิดแก่เด็กและเยาวชน ตามสถิติของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความห่วงใยคนไทยว่ามีกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดจากระบบการศึกษา-ไร้งานทำ เสี่ยงซึมเศร้าสูง 44% หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากเยาวชนทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคน และมีอัตราป่วยเป็นโรคร้ายโรค 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) / เอดส์ (AIDS) การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้นๆ ของเยาวชนไทยด้วย

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่าง

รวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันท่วงที ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันท่วงทีต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกล้ำเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของครม. คือเป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนินตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต

จากการทบทวนงานวิจัยข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 2017 พบว่าประเทศไทยมีประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงาน ราว ๆ 1 ล้าน 3 แสนคน ในจำนวนนี้เกือบ 8 แสนคนเป็นผู้หญิง ขณะที่องค์การ ยูนิเซฟระบุว่า กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-17 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบกับความยากจนหลายมิติในระดับที่รุนแรงที่สุด กว่า 51.06% เป็นวัยที่หลุดจากระบบการศึกษา และเมื่อจัดระดับความรุนแรงของค่าความยากจนหลายมิติของกลุ่มเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพซ่อนอยู่ในตัว มีความเข้มแข็งอยู่ภายในและมีเสียงสะท้อนของกลุ่มเยาวชนผู้เปราะบางเมื่อร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและให้โอกาสจากการสังเกตพฤติกรรมได้แสดงทัศนคติอันเป็นเสียงสะท้อนให้เห็นมิติที่จะเร่งแก้ไขและพัฒนาได้ว่า “การร่วมกิจกรรมจะเป็นเวทีที่ช่วยเปิดพื้นที่ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้แสดงออกถึงสิ่งที่อยากพูดอยากได้ที่ยืนในสังคม ไม่เหินห่าง ยอมรับและให้โอกาสที่แท้จริง ทั้งการได้กลับเข้าไปในระบบการศึกษา หรือการทำงาน เพื่อให้สามารถที่จะพึ่งพิงดูแลตัวเองและช่วยเหลือเพื่อนๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้ และจากผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษากลุ่มเปราะบางในชุมชน” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครกในวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง แล้วหาทางแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาต้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพที่จะแก้ไขปัญหานี้ในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) และศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในประเด็น ‘เสียงเล็ก ๆ จากเด็กถูกทอดทิ้ง’ เพื่อหาแนวทางพาเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นภาวะเปราะบาง ซึ่งมีเครือข่ายเด็ก เยาวชนที่เผชิญภาวะเปราะบาง เข้าร่วมรับฟังและแสดงทิศทางในคำตอบที่จะเป็นทางออกที่เป็น

กระบวนการ เป็นการตอบรับเชิงพฤติกรรมที่จะก่อและริเริ่มแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้และจะขยายผลในแนวทางนี้ในอนาคตทุกภาคส่วน

แผนงานวิจัยนี้มีโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัย จำนวน 5 โครงการ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 3) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 4) นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 5) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นงานวิจัยทั้ง 5 โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีการเชื่อมโยงกรอบแนวคิด ทฤษฎี วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาชาติ แผนพัฒนาจังหวัด องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางแผนงานนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ จำนวน 5 โครงการย่อย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง 2) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน 3) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน 4) นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง 5) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน นอกจากนั้น ยังได้นวัตกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนวิชาการ ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจ จำนวน 5 นวัตกรรม ได้แก่ 1) หลักสูตรบูรณาการหลักธรรม 2) รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ 3) กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 4) นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง 5) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม แผนงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือ คณะผู้วิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือ สถิติประชากรศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เป็นองค์ความรู้เบื้องต้นทางสังคม ชุมชน จิตวิทยาเยาวชนกลุ่มกลุ่มเปราะบางโดยบูรณาการหลักคำสอนพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเป็นต้น มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

(พมจ.) เป็นต้น คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่จากการทำวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างสุขภาพด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 สำหรับกลุ่มเด็กเร่ร่อนในจังหวัดขอนแก่น” ของปีงบประมาณ 2562 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ดังนั้น แผนบูรณาการการวิจัยนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ คือสร้างองค์ความรู้ที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยและสังคมโลก ประโยชน์เชิงชุมชนและสังคมมีการเสริมพลังทางสังคม ที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและประโยชน์เชิงนโยบาย เพื่อสร้างสังคมคุณภาพและความมั่นคงที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อสร้างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1.2.4 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.2.5 เพื่อวิเคราะห์กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1.2.6 เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานได้ในระดับปานกลาง

1.3.2 เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีการใช้รูปแบบที่มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจนและแน่นอน

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 ภูมิคุ้มกันทางสังคม คือ ความสามารถของบุคคลที่มีความสามารถสร้างความเข้มแข็ง และการเรียนรู้ ทักษะการใช้ชีวิต และมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคม และวัฒนธรรม การเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทางสังคม และยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพราะมีภูมิคุ้มกันทางสังคม มีการเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น

1.4.2 เยาวชนกลุ่มเปราะบาง หมายถึง กลุ่มที่ไม่ได้ความเสมอภาค ความแตกต่างกัน แบ่งแยก ผู้ด้อยโอกาส การเข้าถึงการบริการที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สิทธิพลเมือง การศึกษา สุขภาพ และการมีส่วนร่วม

1.4.3 ครอบครัว หมายถึง สถาบันหนึ่งของสังคมซึ่งประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปอยู่ร่วมบ้านเดียวกันช่วยกันดูแลรักษาและออกค่าใช้จ่ายภายในบ้านร่วมกัน นอกจากนี้ครอบครัวยังเป็นรากฐานหรือสถาบันที่สำคัญของสังคมในการให้การศึกษาอบรมสั่งสอน เลี้ยงดู และสร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ แก่สมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกันตั้งแต่ยังเด็กจนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์

1.4.4 ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนพวกหนึ่งที่มาอยู่ร่วมกัน และทำกิจกรรมร่วมกัน มีลักษณะของการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมีการติดต่อสื่อสาร และเรียนรู้ร่วมกัน

1.4.5 พุทธศาสนา หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักศีล 5 และหลักอบายมุข 6 ดังนี้

1.4.5.1 ศีล 5 หมายถึง การรักษากาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย โดยงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดิฉันในกาม การพูดเท็จ การดื่มสุราเมรัย เพื่อให้เกิดความสงบสุขของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม

1.4.5.2 อบายมุข หมายถึง เส้นทางนำไปสู่ความเสื่อม เป็นสิ่งที่ไม่ดีหากผู้ใดเข้าใกล้หรือหลงมัวเมาจะทำให้ชีวิตอับเฉา จะพบแต่ปัญหามากมายไม่มีความสุขในชีวิตและจะเสื่อมสูญไปทุกอย่าง จึงควรละเว้นการดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านการทำงาน การเข้าไปเสพอบายมุขเป็นเหตุให้ชีวิตได้รับความเดือดร้อน ครอบครัวแตกแยก ก่อให้เกิดปัญหาสังคม

1.4.6 นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น หมายถึง คู่มือ เอกสารข้อมูลแนวทางการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุดของกิจกรรมนั้น ๆ ที่ได้รวบรวมข้อมูลอยู่ในหนังสือสมุด แผ่นพับ วีดีโอ เป็นต้น ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติได้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจง่าย ไม่มีความซับซ้อนและสามารถดึงดูดความสนใจให้ผู้ปฏิบัติมีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.5 ขอบเขตการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย (scope of research) ไว้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1.5.1 ด้านเนื้อหา/ตัวแปรที่วิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษา ได้แก่ 1) ศึกษาและสำรวจการพัฒนานวัตกรรม 2) นวัตกรรมที่มีโครงสร้างในการใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน 3) การพัฒนานวัตกรรมตามครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน 4) การใช้นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น ซึ่งนวัตกรรมนี้ได้แก่ หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนา รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม นอกนี้ไม่อยู่ในขอบเขตการวิจัย

1.5.2 ด้านประชากรที่วิจัย

เป็นการวิจัยเฉพาะเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง กลุ่มท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ และเพศชาย กลุ่มติดยาเสพติด ที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นโดย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

1.5.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้สุ่มมาวิจัย จำนวน 500 คน

1.5.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้เลือกมาวิจัยโดยวิธีแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 100 คน

1.5.2.3 การทดลอง ได้เลือกเยาวชนกลุ่มเปราะบางมาเป็นตัวอย่าง จำนวน 100 คน

1.5.3 ด้านพื้นที่ที่ศึกษา

เป็นการวิจัยเฉพาะจังหวัดขอนแก่น โดยเก็บข้อมูลแล้วนำผลการวิจัยมาประมวลผลและเขียนรายงานการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.5.3.1 พื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง กลุ่มท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ และเพศชาย กลุ่มติดยาเสพติด ที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอบ้านไผ่ และอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.3.2 นำข้อมูลจากเก็บข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์และเขียนรายงานที่วิทยาเขตอีสาน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

1.5.3.3 นำผลการวิจัยไปแก้ปัญหาให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.5.4 ด้านระยะเวลาดำเนินการ

เป็นการทำโครงการวิจัยตั้งแต่เริ่มโครงการ โดยใช้เวลา 1 ปี ระหว่าง ตั้งแต่ พฤษภาคม 2563 ถึง พฤษภาคม 2564 โดยได้รับการขยายระยะเวลาในการทำวิจัยถึงเดือนมีนาคม 2565 เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ประโยชน์ทางด้านวิชาการ ได้แก่ องค์ความรู้ที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือในด้านสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน

1.6.2 ประโยชน์เชิงนโยบาย ได้ข้อมูลในการกำหนดนโยบาย เพื่อนำข้อมูลประกอบ การวางแผน เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน ในจังหวัดขอนแก่น

1.6.3 ประโยชน์ในการประยุกต์ใช้มี 2 อย่าง คือ นวัตกรรมที่ได้จากการวิจัย ได้แก่

1.6.3.1 ได้นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐานที่ผ่านการทดลองและพัฒนามาแล้ว

1.6.3.2 ได้คู่มือการใช้นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

6.4 นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ต่อกลุ่มเป้าหมายในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดอื่น ๆ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี แนวคิด บทความ เอกสาร และผลการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1 สถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
- 2.2 ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
- 2.3 สภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
- 2.4 สภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
- 2.5 สภาพปัญหาการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
- 2.6 สภาพปัญหาการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธรูปศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
- 2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

2.1 สถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้กล่าว ถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนไว้ว่า “การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้ (1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัวภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (2) ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งกฎหมาย กฎเกณฑ์ และกติกาในสังคม (3) ให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม (4) ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กพิการ เด็กที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ (5) ให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง รู้จักการป้องกันตนเองจากโรคภัยและสิ่งเสพติด (6) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย รวมทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรม (7) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรี

และภาคภูมิใจในการทำงานที่สุจริต (8) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (9) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการเป็นอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ (10) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม ตามสมควร แก้ววัย (11) ให้สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน (12) ให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรเพื่อเด็กและเยาวชน

จากพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (อังกฤษ: United Nations Convention on the Rights of the Child: CRC, UNCRC) เป็นสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งกำหนดสิทธิในทางพลเมือง ของเด็ก โดยนิยามว่า เด็ก เยาวชน คือ มนุษย์คนใด ๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก และเยาวชนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกกีดกันเรื่อง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคมทรัพย์สินกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะของเด็กหรือของครอบครัว เพื่อให้อยู่ร่วมสังคมได้อย่างปกติชน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ อันหมายถึงการดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก และในกรณี เด็กไม่มีครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่ยากจนก็จะได้รับความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่จัดให้เปล่าอย่างน้อยในระดับประถมศึกษา โดยมีโอกาสได้รับความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อมกันไป เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและเติบโตเป็นสมาชิก ผู้ยังประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนบุคคลอื่นแต่ในปัจจุบัน ประชาชนต้องเผชิญกับภัยทางสังคมนานาชนิด เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ด้วยกัน ภัยจากการโกง ภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ประโยชน์พวกพ้อง โรคภัยไข้เจ็บ ยาบ้า เอดส์ ความยากจน ความอ่อนแอทางด้านภูมิปัญญา และภัยจากความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยที่เกิดแก่เด็กและเยาวชนตามสถิติของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความห่วงใยของชาวไทยว่ามีกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดจากระบบการศึกษา-ไร้งานทำ เสี่ยงซึมเศร้าสูง 44% หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากเยาวชนทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคน และมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ร้อยละ 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี (HIV)/เอดส์ (AIDS) การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้น ๆ ของเยาวชนไทยด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 2017 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงาน ราว ๆ 1 ล้าน 3 แสนคน ในจำนวนนี้เกือบ 8 แสนคนเป็นผู้หญิง ขณะที่องค์การ ยูนิเซฟระบุว่า กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-17 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบกับความยากจนหลายมิติในระดับที่รุนแรงที่สุดกว่า 51.06% เป็นวัยที่หลุดจากระบบการศึกษา และเมื่อจัดระดับความรุนแรงของค่าความยากจนหลายมิติของกลุ่มเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพซ่อนอยู่ในตัว มีความเข้มแข็งอยู่ภายในและมีมิติเสี่ยงสะท้อนของกลุ่มเยาวชนผู้เปราะบางเมื่อร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและให้โอกาสจากการสังเกตพฤติกรรมได้แสดงทัศนคติอันเป็นเสียงสะท้อนให้เห็นมิติที่จะเร่งแก้ไขและพัฒนาได้ว่า “การร่วมกิจกรรมจะเป็นเวทีที่ช่วยเปิดพื้นที่ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้แสดง ออกถึงสิ่งที่อยากพูด อยากได้ที่ยืนในสังคม ไม่เหินขาดหาย ยอมรับและให้โอกาสที่แท้จริง ทั้งการได้กลับเข้าไปในระบบการศึกษา หรือการทำงาน เพื่อให้สามารถที่จะพึ่งพิงดูแลตัวเองและช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่ประสบปัญหา เช่นเดียวกันได้” และจากผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษากลุ่มเปราะบางในชุมชน” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง แล้วหาทางแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาท้องถิ่นพร้อมและไม่มีคุณภาพที่จะแก้ไขปัญหาในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) และศูนย์วิจัยและพัฒนาเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในประเด็น ‘เสียงเล็ก ๆ จากเด็กถูกเหว’ เพื่อหาแนวทางพาเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นภาวะเปราะบาง ซึ่งมีเครือข่ายเด็ก เยาวชนที่เผชิญภาวะเปราะบาง เข้าร่วมรับฟังและแสดงทิศทางในคำตอบที่จะเป็นทางออกที่เป็นกระบวนการ เป็นการตอบรับเชิงพฤติกรรมที่จะก่อและริเริ่มแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้และจะขยายผลในแนวทางนี้ในอนาคตทุกภาคส่วน

2.2 ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2.2.1 ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และต้อง

ไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมือง และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันท่วงที ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันท่วงทีต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์รวม คือเป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนินตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ดังนั้นการจะแก้ไขให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้น ไม่เสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมานั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่เยาวชน ทั้งนี้พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวนมากที่ยังขาดการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น และสอดคล้องกับบริบทความต้องการของเขา อีกทั้งเยาวชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมให้กับตนเองและคนรอบข้าง อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป ซึ่งมีความวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อภิศักดิ์ ธีระวิสิทธิ์ (2553) ศึกษาการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์ ครัวเรือนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของโลกโลกาภิวัตน์ ทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งครัวเรือนที่อยู่ใกล้เมืองจะได้รับอิทธิพลของความเป็นพลเมืองในลักษณะที่รุนแรงมากกว่า และครัวเรือนต้องเผชิญกับความเสี่ยงและมีความเปราะบางในการดำรงชีวิตของครัวเรือนสูงขึ้น ดังนั้นครัวเรือนจึงจำเป็นต้องปรับตัวใช้กลยุทธ์เพื่อสร้างความอยู่รอด และอิทธิพลของครอบครัวที่ห่างไกลจากเมืองได้รับผลกระทบในแง่ของการถูกปัจจัยผลักดันจากพื้นที่ จึงจำเป็นต้องอพยพเข้าสู่เมืองเป็นแรงงานราคาถูกในเมืองเพื่อทำให้ครัวเรือนสามารถอยู่รอดได้ทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ความสัมพันธทางสังคมและความอบอุ่นในครอบครัวที่ลดลง โดยที่บทบาทผู้นำและสถาบันส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน โดยบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสถาบันในชุมชนมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันวัด โรงเรียน ยังคงทำหน้าที่หล่อหลอมคนให้เป็นคนดี บนพื้นฐานประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงามของแต่ละชุมชน การเปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อทุกสถาบันในชุมชนให้เกิดการสั่นคลอน การรื้อฟื้นความเข้มแข็งของกลไกเชิงสถาบัน (Institution Mechanism) และบูรณาการการสร้างกลไกสถาบันใหม่

เพื่อตอบสนองการอยู่รอดของครัวเรือนและชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ชุมชนจะต้องร่วมกันคิดสร้างขึ้นมา ร่วมกัน และบทบาทของผู้นำในด้านต่าง ๆ จะเป็นต้นแบบของการเป็นต้นดีให้กับคนในชุมชนได้ยึดถือเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตสำหรับทางเลือกในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมเพื่อให้เกิดความอยู่ดี มีสุขของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์ ดำเนินการผ่านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนที่สืบทอดกันมา เป็นกิจกรรมที่สร้างคนให้มีภูมิคุ้มกันทางสังคมมาโดยตลอด แต่ยังต้องการแรงหนุนเสริม และการผนึก กำลังร่วมกันระหว่างสถาบันโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นให้อยู่เย็น เป็นสุขจะต้องเป็นกลไกเชื่อมประสานภาคีต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมร่วมกัน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ถูกครอบงำจาก วัฒนธรรมเมืองและการเปลี่ยนอุดมการณ์ทางความคิดในเรื่องมูลค่าที่มากกว่าคุณค่า ให้ความสำคัญ กับสิ่งต่าง ๆ โดยตีค่าออกมาเป็นมูลค่าหรือสิ่งที่จะได้รับเป็นตัวเงิน ฉะนั้นต้องอาศัยฐานทาง วัฒนธรรม ความเชื่อ และทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนจุดดิ่งให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างมีภูมิคุ้มกัน เลือกรับปรับเปลี่ยนระหว่างวัฒนธรรมอย่างสมดุล

วชิราภรณ์ สังข์ทอง (2554) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สำหรับเครือข่ายทางสังคม เพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์สภาพการเรียนรู้ ปัญหา ปัจจัยและเงื่อนไขเพื่อยกร่างรูปแบบการเรียนรู้ จากกลุ่มตัวอย่างที่ อยู่ในพื้นที่ 6 จังหวัด จำนวน 500 คน และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเด็กและเยาวชน พบว่า ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านยาเสพติด ด้านการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และด้านการบริโภคนิยม เกินความจำเป็น แต่ละพื้นที่มีศักยภาพในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ได้แก่ การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวมตัวเป็นเครือข่ายทางสังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสมาชิกใน ครอบครัวสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้แต่ประสบปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านความตระหนัก ความ จริงใจ มาตรการจัดการการเรียนรู้ การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ งบประมาณ และการดำเนิน กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ธนภุต ทูริสุทธิ์ (2559) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาปัจจัยเสี่ยงทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
2. ศึกษาภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
- 3) กำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน ระดับประถมศึกษา ใน เขตเทศบาลนครอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ประชากรและกลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 19,245 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 20 คน ผู้เชี่ยวชาญ 20 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า

ปัจจัยเสี่ยงทางสังคมของเด็กและเยาวชนภาพรวม คือ 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2. ด้านสุขภาพ 3. ด้านสื่อ 4. ด้านอบายมุข และ 5. ด้านเพศ ส่วนภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนฯ จำแนกเป็น 2 มิติ คือ มิติที่ 1 ระบบการทำงานและกลไกภูมิคุ้มกันทางสังคมของของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 4 ด้านประกอบด้วย 1. ระบบและกลไก ด้านบุคคล 2. ระบบและกลไกด้านครอบครัว 3. ระบบและกลไกด้านชุมชน และ 4. ระบบและกลไกด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมิติที่ 2 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 1. ด้านบุคคล 2. ด้านครอบครัว 3. ด้านชุมชน 4. ด้านกฎหมาย และ 5. ด้านอื่นๆ เช่น การรู้เท่าทันสื่อ การเรียนรู้ วิถีชีวิตชาวพุทธ และผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น ดังนั้น ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน ระดับประถมศึกษา ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จึงประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน 2. การพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน 3. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชน และ 4. การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบและกลไกคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ธัญชา รอดกันภัยและเสนห์ บุญกำเนิด (2560) ได้ศึกษาการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง : กรณีศึกษา นักศึกษา กศน. ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยความเสี่ยงของเยาวชน ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ เยาวชน กลุ่มเสี่ยง ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเสี่ยง โดยทำการคัดเลือกผู้เข้าร่วมกระบวนการวางแผนจากตัวแทนนักศึกษา ผู้ปกครองและผู้ที่เป็นภาคี เครือข่ายของ กศน. ตำบลควนทอง จำนวน 30 คน โดยเลือกประชากรผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย เป็นการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence-Control) และวิเคราะห์ข้อมูลนำมาทำแผนปฏิบัติการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ผลการวิจัย พบว่า 1. ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม 1.1 ด้านสภาพทั่วไปทางสังคม ตำบลควนทอง เป็นตำบลที่มีประวัติมายาวนาน มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นตำบลควนทอง จึงเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกันแบบสังคมเครือญาติ มีรายได้มั่นคงจากการประกอบอาชีพดังกล่าว 1.2 สัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อ แม่ในปัจจุบันพบว่า ปัจจุบันสัมพันธภาพของ ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมโลกาภิวัตน์ จากครอบครัวใหญ่มาเป็นครอบครัวที่เล็กลงเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ ซึ่งเป็นผลพวงมาจากความจำเป็นที่ต้องหารายได้เพิ่มให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของ

สมาชิกในครอบครัว ดังนั้นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว คือ เวลา เงิน สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเมื่อชุมชนเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมเมือง ส่งผลให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง 1.3 ด้านสถานการณ์ความเสี่ยงทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานการณ์ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ออกจากโรงเรียนกลางคัน การใช้ความรุนแรง การยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ท้องก่อนวัยอันควร 1.4 ด้านการไม่รู้เท่าทันด้านใช้เทคโนโลยีของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เยาวชนส่วนใหญ่นำเทคโนโลยีสื่อสารมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะการใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์ Face book และ Line มากกว่าการใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ ใช้เวลาในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อหนึ่งวัน

2. การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ 2.1 โครงการพัฒนา กศน.ตำบลควนทอง เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน 2.2 โครงการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2.3 โครงการอบรมพัฒนาทักษะชีวิต สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น 2.4 โครงการค่ายพัฒนาทักษะชีวิต “ปลูกคุณธรรม จริยธรรม นำปัญญา เรียนรู้เพศศึกษา ห่างไกลยาเสพติด พัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน” 2.5 โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน 2.6 โครงการฝึกทักษะอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 2.7 โครงการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี และการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2.3 สภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันท่วงที ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันท่วงที่ต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดขอนแก่น ด้านพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม และดำเนินตามแผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่น ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพคนและสังคม (แผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดขอนแก่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564, 2564)

จากการทบทวนงานวิจัยข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 2017 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงาน ราวๆ 1 ล้าน 3 แสนคน ในจำนวนนี้เกือบ 8 แสนคนเป็นผู้หญิง ขณะที่องค์การ ยูนิเซฟระบุว่า กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-17 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบกับความยากจนหลายมิติในระดับที่รุนแรงที่สุด กว่า 51.06% เป็นวัยที่หลุดจากระบบการศึกษา และเมื่อจัดระดับความรุนแรงของค่าความยากจน และจากผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษากลุ่มเปราะบางในชุมชน” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง แล้วหาทางแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาที่องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพที่จะแก้ไขปัญหาในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาเยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรกับมิติสิทธิมนุษยชน ผลการศึกษามีว่า เนื่องจากการให้คุณค่าความหมายของ “เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร” ในสังคมไทย และเพศสัมพันธ์ของเยาวชนเป็นเรื่องผิดบรรทัดฐานทางสังคม ทำให้เยาวชนหญิงตั้งครรภ์เป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ จากทั้งกฎหมาย องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เช่น โรงเรียน และโรงพยาบาล แม้แต่ในชุมชนและครอบครัวของเยาวชนหญิงเอง ไม่ว่าสิทธิการมีชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ถูกกีดกัน แบ่งแยก เลือกปฏิบัติ การได้รับข้อมูลข่าวสารใน การตัดสินใจ การรับบริการที่ปลอดภัยและรอบด้านที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ 1) การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย และมาตรการต่าง ๆ ภายในรัฐไทยและกฎหมายต่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐและองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนของเยาวชน หญิงตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม และ 2) ศึกษาประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนของเยาวชนหญิง ตั้งครรภ์ควบคู่ไปด้วยสำหรับวิถีชีวิตคือ การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา ได้แก่ 1) กลุ่มเยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม แบ่งเป็นกลุ่มเยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์ต่อ และยุติการตั้งครรภ์ จำนวน 32 คน 2) กลุ่มผู้ปกครองของเยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม และเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม โรงพยาบาล โรงเรียน ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน และ 3) กลุ่มเยาวชนชายทั่วไปที่ยังไม่ได้แต่งงาน ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะมีประสบการณ์ทางเพศหรือไม่ จำนวน 20 คน โดยพื้นที่ในการเก็บข้อมูลเลือกเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร นนทบุรี นครปฐม และเพชรบุรี จากการ

ศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า ประสบการณ์การถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนของเยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม เกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ อนามัยเจริญพันธุ์ และเพศศึกษาของเยาวชนเอง ของผู้ปกครอง ครอบครัวของเยาวชน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริการเยาวชนที่ตั้งครรภ์

วัฒนา พงษ์โนนสูง (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่นจากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน กรณีศึกษาคลองสองต้นนุ่น ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1. บทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน พบว่าการที่ชุมชนเปลี่ยนทัศนคติเชิงลบต่อพ่อแม่วัยรุ่นและวิธีการแก้ปัญหาที่พ่อแม่วัยรุ่นเพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างการเรียนรู้เชิงบวกสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ครอบครัวและชุมชน ทำให้การเรียนรู้ของชุมชนนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กวัยรุ่น และพ่อแม่วัยรุ่น 2. ปัจจัยละเงื่อนไขที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่ วัยรุ่น มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ได้แก่ (1) ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เด็กวัยรุ่นกลายเป็นพ่อแม่ (2) ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน (3) เงื่อนไขทำให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน 3. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น ได้แก่ การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับพ่อแม่ร่วมกับชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการสร้างต้นทุนชีวิตเด็ก และพัฒนากลไกการปกป้องคุ้มครองเด็กอย่างมีส่วนร่วม ด้วยการ บูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ องค์กร พัฒนาเอกชนและชุมชน

มาลีวัล เลิศสาครศิริ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่นตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ และลักษณะครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่น ตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .314$ และ $.288$ ตามลำดับ) ส่วนความรู้การคุมกำเนิด และปัจจัยภายนอก คือ สังคม สิ่งแวดล้อม สื่อ และวัฒนธรรม ค่านิยม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่น ตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .519$ และ $.437$ ตามลำดับ) จึงมีข้อเสนอแนะว่าครอบครัว และสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้อง ส่งเสริมทัศนคติที่ดีในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ และความรู้ในการคุมกำเนิด

เกศกานดา รตจัน และมนตรี กรรพุมมาลย์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้การจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นหญิงที่รับบริการศูนย์เยาวชนแห่งหนึ่งในภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้การจัดการปัญหาจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้เรียนรู้มีปัจจัยที่

ก่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย่ เชื่อว่าการเรียนรู้การแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้ระดับสูง และต้องใช้ความรู้พื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการศึกษาที่วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมเกิดการเรียนรู้จากสัญญาณที่เกิดขึ้นทางร่างกาย และจิตใจ เช่น ประจำเดือนขาดหาย อาเจียน เวียนศีรษะ เป็นลม และปวดท้อง อารมณ์แปรปรวน เพื่อให้ได้รับรู้ข้อมูลที่แท้จริงว่าเป็นสัญญาณของการตั้งครรภ์หรือไม่ ผู้เรียนรู้ได้เรียนรู้จากอินเทอร์เน็ตและสอบถามจากบุคคลที่เคยผ่านประสบการณ์ อันเป็นการเรียนรู้ จากปัจจัยทางสังคมก่อนการเรียนรู้ขั้นสูง คือ การแก้ปัญหา งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นกระบวนการจัดการแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ดังนี้คือ 1. ผู้เรียนรู้ค้นพบปัญหา 2. เกิดการกำหนดปัญหารอง หรือประเด็นของปัญหา 3. การวางแผนการแก้ปัญหา วิธีการ 4. การเปรียบเทียบทางเลือกของวิธีการ และ 5. เลือกและทดลองวิธีการแก้ปัญหาวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม จะค้นหาทางเลือกหรือวิธีการแก้ปัญหา จากปัจจัยการเรียนรู้ภายนอก เช่น อินเทอร์เน็ต กลุ่มเพื่อนหรือบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ เป็นต้น และจากปัจจัยส่วนบุคคล คือ ประสบการณ์หรือความรู้ของคนที่มาประยุกต์และตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม ก่อนการเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่แท้จริง ขณะเดียวกันการแก้ปัญหาในบางครั้ง วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ก็ไม่ได้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง เนื่องจากเกิดผลกระทบทางจิตใจจากการถูกปฏิเสธจากคู่ หรือครอบครัวของฝ่ายชายจึงเป็นหน้าที่ของแม่ฝ่ายหญิง ที่จะจัดการแก้ปัญหาแทน การประสบปัญหาของวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ก่อให้เกิดกระบวนการคิด ความเข้าใจ การนึกคิด การรับรู้ การวิเคราะห์ และการปฏิบัติ โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ จากปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในที่สุด

วิญญู กิณะเสน (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1) บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการให้ความรู้ในระดับมาก ส่วนด้านการฝึกอบรม ด้านการสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ บ้าน วัด โรงเรียนควรร่วมมือกันในการให้ความรู้แก่วัยรุ่นเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม และปลูกฝังให้วัยรุ่นตระหนักในการทำ ความดีอย่างต่อเนื่อง

จุฑารัตน์ เนียมกลาง (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่น ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้นำแบบทางการในพื้นที่เสี่ยงจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่นตามนโยบายของรัฐ ความต่อเนื่องและความสำเร็จของการจัดกิจกรรมในชุมชนเขตเมืองส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากการที่ผู้นำทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งและให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหานี้น้อยกว่าเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจทางสังคม ในชุมชนชนบท พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่น ผลการวิจัยพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ พบว่าผู้นำชุมชนแบบไม่ทางการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ มีการจัดกิจกรรมครบถ้วนให้กับกลุ่มเป้าหมายทั้งการป้องกัน การเยียวยา และการฟื้นฟูปัจจัยสำคัญสำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่ 1) ความตระหนักรู้ในปัญหาของสมาชิกชุมชน 2) ความร่วมมือของผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน 4) ความรู้ของผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อประชาสัมพันธ์ 6) งบประมาณ 7) การจัดกิจกรรมครบทั้งสามกลุ่มเป้าหมาย และ 8) สิ่งจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ปัญหาการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ความสอดคล้องของเวลาในการจัดกิจกรรมของผู้จัดและกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม ผลการสนทนากลุ่มได้ข้อสรุปว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ควรนำมาใช้ ในกิจกรรม คือ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมซึ่งเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักรู้ปัญหาความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของตนเองหรือผู้อื่น 2) การร่วมกันค้นหาสาเหตุของความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่นในชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน 3) การร่วมวางแผนดำเนินการและการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการจัดตั้งกลุ่มตัวแทนในชุมชนเพื่อประสานงานการจัดและการเข้าร่วมกิจกรรม 4) การปฏิบัติตามแผนดำเนินการ 5) การประเมินผลการจัดกิจกรรมในด้านความรู้ทัศนคติและพฤติกรรม

โสภิตา ต่อติด, สุกัญญา ลีทองดี, และสมิต ประสันนาการ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ผลของการใช้ตัวแบบเพื่อเพิ่มการรับรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้พฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าก่อนการทดลอง และมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p - value < 0.05$) โดยสรุปปัจจัยแห่งความสำเร็จของตัวแบบนี้ คือ การใช้บุคคลที่มีประสบการณ์ตรง เข้าร่วมในกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดการรับรู้และการปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมได้อย่างเข้าใจง่าย และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสามารถประยุกต์ใช้กับกลุ่มบุคคลอื่นได้

อรพิมพ์ สุขคง (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาวีจยพบว่า ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาสาเหตุสำคัญ 7 ประการ โดยสามารถจำแนกออกเป็น 2 ปัจจัย คือ (1) กระบวนการที่เกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ 1.1) การให้ความหมายของเพศสัมพันธ์ในทางที่ผิดว่าเป็นความรู้สึกรักและความเชื่อใจ 1.2) การขาดความรู้ที่ถูกต้องในการป้องกันการตั้งครรภ์ 1.3) การขาดวิจารณญาณในการรับสื่อออนไลน์ และ (2) กระบวนการที่เกิดจากสภาพแวดล้อม คือ 2.1) การยุงให้มีแฟนและมีเพศสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อน 2.2) การขาดความอบอุ่นจากครอบครัว 2.3) การได้รับความรักมากเกินไปจากครอบครัว 2.4) ทศนคติเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม และผลการปฏิบัติการพบว่า หลังปฏิบัติการวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยรวมลดลงและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมลดลง 1.46 ค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติและความเชื่อลดลง 2.14 ค่าเฉลี่ยด้านความรู้ลดลง 1.50 และค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติลดลง 0.74 แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติการตามแนวทางของกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำมาใช้ป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาได้

2.4 สภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาพบว่า ปัญหายาเสพติดยังคงเป็นปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมกันดำเนินการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยเทศบาลนครขอนแก่นได้มีมาตรการในการเสริมสร้างพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินงานระดับชุมชนและหมู่บ้านให้ตระหนักถึงภัยของยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาของทุกคนในประเทศที่ต้องช่วยกันแก้ไข มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจช่วยกันสร้างชุมชนและหมู่บ้านของตนให้เข้มแข็ง ในการเฝ้าระวังตรวจตราความสงบเรียบร้อย และป้องกันการนำยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่

จากปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดและส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาจังหวัดขอนแก่นศูนย์กลางเชื่อมต่อไปยังจังหวัดต่าง ๆ มีมาตรการสกัดกั้น เพื่อตัดวงจรด้วยการวางยุทธศาสตร์บูรณาการ ทั้งการสนธิกำลังพลฝ่ายปกครอง ทหาร ตำรวจ และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เข้าจุดโจมตีล้อมตรวจค้นพื้นที่เสี่ยงควบคู่กับตั้งด่านสกัดกั้นผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าพื้นที่และ

มาตรการคุมเข้มอื่น ๆ จากการทำงานอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง ทำให้จังหวัดขอนแก่นสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดทั้งผู้เสพและผู้ค้าได้จำนวนมาก ในกลุ่มเยาวชนได้ใช้พลังบวกผ่านกิจกรรมโครงการ TO BE NUMBER ONE ดำเนินการในทุกมิติต่อเนื่องเป็นเวลา 18 ปีทำให้ในปี 2563 จังหวัดขอนแก่นได้รับรางวัล TO BE NUMBER ONE ต้นแบบรักษามาตรฐานระดับเพชรเพื่อก้าวสู่ระดับยอดเยี่ยมในปีที่ 6 ส่วนในหมู่บ้านชุมชนใช้วิธีการบำบัดฟื้นฟูโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การที่ทุกภาคส่วนในจังหวัดขอนแก่น กำลังให้ความสำคัญกับปัญหาเสพติดอย่างเข้มข้นทางการป้องกันปราบปรามและบำบัด รวมถึงการสกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่ เป็นมาตรการสำคัญตามแผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลปี 2563 และมีมาตรการพิเศษอย่างต่อเนื่องทุกระยะเพื่อลดปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกพื้นที่ไม่ให้เกิดผลกระทบในการดำรงชีวิตระบบเศรษฐกิจและความสงบสุขของประชาชน (ประชาสัมพันธ์จังหวัดขอนแก่น, 2563)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ในฐานะหน่วยงานกลางกำหนดนโยบาย และมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศจึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 – 2565 ได้กำหนดมาตรการการป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดนและการพัฒนาทางเลือก 2) การป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม 3) การปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (สำนักงาน ป.ป.ส., 2564) โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระมหาอุดร อุตฺโตโร และคณะ, (2558) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครสวรรค์ มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด 2) พฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติด 3) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด 4) การมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัวของนักเรียน 5) การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนของนักเรียน และ 6) การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติด อยู่ในระดับมากส่วนด้านการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด อยู่ในระดับมาก กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย ความรู้จักเหตุ ความรู้จักผล ความรู้จักตน ความรู้จักประมาณ ความรู้จักกาล ความรู้จักบริษัทหรือชุมชน และ ความรู้จักบุคคล

วิศิษฐ์พล กุลพรม, (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลตันธง อำเภอมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า บริบทชุมชนเข้มแข็งของประชาชนเทศบาลตำบลตันธงด้านสภาพสังคมมีการจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียนมีสถานศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา ด้านการสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมมีไฟฟ้า น้ำประปา ถนนสัญจรสะดวก ด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีแม่น้ำปิง แม่น้ำกว๊ม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม มีภาษาพูดเป็นของตนเอง เรียกว่า คำเมือง และคำยอง และมีแหล่งท่องเที่ยวภายในวัด

พระมหาเพื่อน กิตติโสภณ, (2560) ได้วิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย” พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทยได้รับอิทธิพลโดยตรงจากฆราวาสธรรม 4 และการทำหน้าที่ของครอบครัว และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากฆราวาสธรรมผ่านการทำหน้าที่ของครอบครัวและความผาสุกทางจิตวิญญาณ โมเดลเชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 77 องศาอิสระ เท่ากับ 59 ความน่าจะเป็นเท่ากับ .057 ดัชนีวัดความกลมกลืนเท่ากับ .973 ตัวแปรในโมเดล สามารถอธิบายความแปรปรวนของความกล้าหาญทางศีลธรรมได้ร้อยละ 91

พระมหาสหาย กนตธมโม, (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน” พบว่า การสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน พบว่า องค์กรพระพุทธศาสนาจังหวัดฉะเชิงเทราได้ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายในการที่จะพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดตั้งเครือข่ายขององค์กรจังหวัดจะมีลักษณะทั้งที่เป็น MOU คือการทำสัญญาร่วมกันอย่างเป็นทางการลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการสำคัญอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม ทุกองค์กรมีการให้ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี

บุญส่ง นาสแสง, (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม” พบว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรม (พระสอนศีลธรรม) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า แสดงความเคารพและกล่าวคำทักทายด้วยคำสุภาพกับบิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์ และเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อยู่ในระดับมากที่สุด และร่วมกันติดตามประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก มีความคิดกว้างไกล สามารถวิเคราะห์ วิเคราะห์แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม หลักธรรมที่เหมาะสมใน

การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม คือ อธิปไตย 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

ชั้นทอง วัฒนธรรมประดิษฐ์, (2561) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธนวัตกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน” พบว่า ผลการใช้พุทธนวัตกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นผลการดำเนินงานต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 1 คือ กิจกรรมที่ 2 ปลุกฝังการเรียนรู้จักชุมชนด้วยแผนที่เดินดิน กิจกรรมที่ 3 อบรมบ่มเพาะสอนให้รู้ สอนให้รัก สร้างภูมิต้านทานยาเสพติดในชุมชน กิจกรรมที่ 4 สร้างสรรค์ พลังเยาวชนมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยจากยาเสพติดนำไปสู่การพัฒนา กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กลุ่ม การจัดสรรหน้าที่ และทำกิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนปลอดภัย และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันยาเสพติดในเชิงป้องกัน และเชิงพัฒนาผลการประเมินพฤติกรรมเด็กและเยาวชนเมื่อผ่านกิจกรรม พบว่า เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนากายให้เป็นสุข 2) พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคมอย่างมีสุข 3) พัฒนาจิตใจเข้าถึงความสุขด้านใน 4) พัฒนาปัญญาโดยใช้ความสุขทำสิ่งที่สร้างสรรค์ เป็นผลจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกมิติทั้งใน 1) การมีส่วนร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล องค์ความรู้ใหม่ 3-7-4 BCP โมเดล ประกอบด้วย 3 หลักการประสานชุมชน สังคม 7 กระบวนการแปรผันพลังเยาวชนเพื่อพัฒนาชุมชน และ 4 แนวปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนแห่งรักที่เข้มแข็ง

สหทัย วิเศษ, (2560) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมปลอดภัยเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาในภาคเหนือ” พบว่า การเสริมสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหาเสพติดของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดแพร่ ได้มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ใน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดแพร่ ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล 7 ด้าน การวิเคราะห์หลักธรรมที่นำมาใช้การสร้างสังคมปลอดภัยเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาในภาคเหนือ มีความหลากหลายไปตามบริบทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยหลักโอวาทปาติโมกข์ หลักศีล 5 หลักอริยสัจ 4 หลักอปริหานิยธรรม หลักสามัคคีธรรม หลักทศ 6 หลักประโยชน์ 3 หลักไตรสิกขา หลักการคบมิตร และหลักปัญญา

2.5 สภาพปัญหาการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

การสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สกล.) กระทรวงมหาดไทย ที่ดำเนินการมาอย่าง

ต่อเนื่องในรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนตั้งแต่ปี 2564 - 2566 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และภาคีเครือข่าย ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมสภาเด็กและเยาวชน ตลอดจนการขยายผลพื้นที่ต้นแบบ โดยได้ร่วมขับเคลื่อนโครงการตำบลต้นแบบสร้างการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมให้เกิดระบบสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 36 กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ ประกอบด้วย สภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ/เขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งแล้วจำนวน 8,778 แห่ง ด้วยคาดหวังว่า สภาเด็กและเยาวชนจะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เผยแพร่ด้านวิชาการ การศึกษา สุขภาพ กีฬา อาชีพ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเด็กและเยาวชน เพื่อประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนและเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพให้มีภูมิคุ้มกัน แก้ไขปัญหา มีค่านิยมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมการเมืองอย่างสร้างสรรค์ และการบริหารจัดการสภาเด็กและเยาวชนให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นกลไกในพื้นที่ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน พัฒนาชุมชน สังคมในท้องถิ่น พร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2564) โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กนกวิชต์ เก่าศิริ และอนันต์ อุปสอด (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเชิงนวัตกรรมการในการเผยแผ่พุทธพจน์ โดยได้ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนาและทางด้านนวัตกรรมการ กลุ่มที่ 2 บุคคลทั่วไปที่เป็นคนใน คือ นักบวชในพระพุทธศาสนาและคนนอก คือ บุคคลทั่วไปที่ไม่ได้บวช และ กลุ่มที่ 3 กลุ่มเยาวชน ด้วยการใช้วงจรเดมิ่ง (Deming Cycle) มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในกระบวนการวิจัย ผลวิจัยพบว่า 1. การนำหลักพุทธธรรมเสนอผ่านสื่อ นวัตกรรมการ เป็นการเพิ่มรสชาติของวรรณกรรมให้เกิดความสุนทรีย์แต่ถ้าหากไม่มีการคัดกรอง และวิเคราะห์ให้ดี อาจเป็นสาเหตุให้ผู้รับสารลุ่มหลงในรูป รส เสียง ผลของการสื่อสารจะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ 2. การผลิตสื่อเชิงนวัตกรรมการต้องใช้ผู้มีฝีมือ และผู้

มีประสบการณ์ทางด้านดนตรี การร้อง และการแสดงมาทาการบูรณาการจึงจะทำให้ผลงานมีความสมบูรณ์ 3. งานลักษณะนี้เป็นการเผยแพร่พุทธพจน์ในรูปนวัตกรรมการสมัยใหม่ แต่การนำเสนอในรูปแบบนาฏการ ที่เน้นการเป็นนาฏศิลป์ไทย ผู้ชมต้องมีความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย การชมจึงจะได้ธรรมรส และเกิดสุนทรียรส อันเป็นการยากแก่ความเข้าใจในคนทั่วไป จึงอาจทำให้สื่อชนิดนี้ จำกัดกลุ่มผู้รับสาร และ 4. การผลิตสื่อธรรมะ ของพระพุทธรูปองค์ที่แนะนำเสนอแก่เยาวชน ควรจะทำให้เป็นเรื่องสนุกสนาน น่าติดตาม เข้าใจง่าย และผลิตสื่อให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก บรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน

อภิชาต พุกสวัสดิ์และภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน 30 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสมุทรปราการในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1. รูปแบบและลักษณะของกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1.1 กิจกรรมของภาคส่วนต่างๆ ของโรงเรียน และ 1.2 กิจกรรมที่ดำเนินงานโดยสถานักเรียน 2. รูปแบบและการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ประกอบด้วย 2.1 กระบวนการวางแผนการสื่อสาร 2.2 การออกแบบเนื้อหาเพื่อการประชาสัมพันธ์ 3. กระบวนการวางแผนกิจกรรมประกอบด้วย 3.1 การวางแผนและออกแบบกิจกรรม 3.2 การปฏิบัติการและการสื่อสาร 3.3 การประเมินผลกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา

ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง พุทธนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เครื่องมือวิจัยที่ใช้ การสัมภาษณ์การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม นักวิจัยชุมชน การสนทนากลุ่ม เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์การร่วมสะท้อนกิจกรรมด้วยเทคนิค การใช้ต้นไม้ปัญหาการทำแผนที่เดินดิน การออกแบบการจัดกิจกรรมหลัก 4 ครั้ง ผลการวิจัย พบว่า 1. การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างพุทธนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนจากการศึกษานำร่อง วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาชุมชน การถอดบทเรียนชุมชนต้นแบบ ได้กรอบแนวคิดการสร้างพุทธนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 1. การอบรมบ่มเพาะเยาวชน โดยมีแนวคิดสำคัญคือการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา มรรคมีองค์ 8, พลังทุนชีวิต และในการออกแบบกิจกรรมการพัฒนา จิตและปัญญาแบบองค์รวม ที่เรียกว่า ITC-PSS 2. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ ใช้เพื่อ

สร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยหลักอริยสัจ การประสานงานในชุมชนควรสื่อสาร ตามหลักปธาน 4 การมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยผ่านกิจกรรมที่ 1 การสร้างความตระหนักรู้ เปิดใจรับฟัง ร่วมแสวงหาทางออก ข 2. ผลการใช้พุทธนวัตกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชนเป็นผลการดำเนินงานต่อเนื่องจากกิจกรรมที่ 1 คือ กิจกรรมที่ 2 ปลูกฝังการเรียนรู้จัก ชุมชนด้วยแผนที่เดินดิน กิจกรรมที่ 3 อบรมบ่มเพาะ สอนให้รู้ สอนให้รัก สร้างภูมิต้านทานยาเสพติด ในชุมชน กิจกรรมที่ 4 สร้างสรรค์ พลังเยาวชนมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยจากยาเสพติด นำไปสู่การพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กลุ่ม การจัดสรรหน้าที่ และการทำ กิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนปลอดภัยยาเสพติด และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงร่วมกับ ชุมชนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันยาเสพติดในเชิงป้องกันและเชิงพัฒนาผลการประเมินพฤติกรรมเด็ก และเยาวชนเมื่อผ่านกิจกรรมต่างๆ พบว่า เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. พัฒนากายให้เป็นสุข 2. พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคมอย่างมีสุข 3. พัฒนาจิตใจเข้าถึงความสุขด้านใน 4. พัฒนาปัญญาโดยใช้ความสุขทำสิ่งที่สร้างสรรค์เป็นซึ่งเป็นผลจากกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชนในทุกมิติทั้งใน 1.การมีส่วนร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล องค์ความรู้ใหม่ 3-7-4 BCP โมเดล ประกอบด้วย 3 หลักการประสานชุมชน สังคม, 7 กระบวนการแปรผันพลังเยาวชนเพื่อพัฒนาชุมชน และ 4 แนวปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนแห่งรักที่เข้มแข็ง

พระพงษ์ กลิ่นละออ (2558) วิจัยเรื่อง รูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 10 แผน เปรียบเทียบกับผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์พบว่า ความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรและการตอบสนองของปัจจัยการพัฒนามีความสมดุลโดยผ่านการตรวจสอบจากผลที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจ การศึกษา ศรัทธาและความเชื่อมั่น การมีส่วนร่วมทางสังคมและคุณภาพชีวิตในกลุ่มตัวอย่าง โดยการสื่อสารแนวพุทธจะเป็นจุดเชื่อมความสมดุลที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรไปในทิศทางที่ทำให้เกิดปัญญาและความสุขที่ยั่งยืน เมื่อความรู้ที่ถูกส่งไปให้เกษตรกรปฏิบัติเพื่อก่อเกิดปัญญารู้แจ้งในการพัฒนานั้น อยู่ภายใต้กรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประยุกต์ความพอประมาณเข้ากับทฤษฎีการผลิต การตลาด และการบริโภคของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่กำกับด้วยพุทธ

เศรษฐศาสตร์และหลักธรรมมีชัยมาปฏิบัติ, มรรคมีองค์ 8, ไตรสิกขา, ปฏิจ্ঞสมุปบาท, สัมปรีติธรรม 7, เบญจศีล - เบญจธรรม ส่วนความมีเหตุและผลนั้นกำกับด้วยหลักธรรมโยนิโสมนสิการ, ไตรลักษณ์, อริยสัจ 4, อิทธิบาท 4, สังคหวัตถุ 4, พรหมวิหาร 4 ด้วยภูมิคุ้มกันที่มีสติ - อปมาทธรรม และ กัลยาณมิตรธรรม กำกับบนฐานความรู้คุณธรรมที่เข้มแข็งได้ด้วยพหุสูตร, आयตนะ 6 ที่มีหิริ โอตตัปปะ ความละอายและเกรงต่อบาป ต่อการทุจริตเป็นจุดเริ่มต้น และจากการสังเคราะห์พบว่า รูปแบบที่สมบูรณ์ของการตอบสนองปัจจัยการพัฒนาและความต้องการในการพัฒนา คือ จุดสมดุลของความ ต้องการและการตอบสนองที่ถูกระบุต่อเนื่องกันไปจนเป็นกราฟเส้นตรงเส้นเดียวกัน ดังนั้นรูปแบบ นวัตกรรมสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมสู่เศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบไปด้วย 5 ทฤษฎีหลัก 15 หลักธรรมกำกับและวัดผลด้วย 15 ดัชนี ซึ่งรูปแบบนวัตกรรมในงานวิจัยครั้งนี้ยังสามารถปรับใช้ในประเทศที่แตกต่างทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพราะสังเคราะห์ จากหลักของธรรมชาติคือ หลักธรรม

2.6 สภาพปัญหาการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

สภาเยาวชนถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่หลายประเทศและหน่วยงานทั่วโลกนิยมใช้ขยายการมีส่วนร่วมของเยาวชน โดยเปิดโอกาสให้ที่ประชุมผู้แทนเยาวชนแสดงความเห็น ตัดสินใจ และติดตาม ประเมินผลนโยบายร่วมกับผู้กำหนดนโยบาย หลายครั้ง สภายังอาจทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อนำ นโยบายไปปฏิบัติด้วย

ประเทศไทยได้จัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน ('สภาเยาวชน') ในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศรวม 8,781 แห่งมาตั้งแต่ปี 2008 แต่ตราบจนปัจจุบัน สภากลับเป็นกระบอก 'เสียง' มากกว่ากระบอก 'เสียง' ที่มีความหมาย เนื่องจากปัญหาใหญ่ 4 เรื่องดังต่อไปนี้

1. ขาดความเป็นตัวแทนที่ดี: กฎหมายจัดตั้งสภาเยาวชนกำหนดให้คณะกรรมการระดับ ตำบล เทศบาล และเขตมาจากการคัดเลือกกันเองของเด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 25 ปีทุกคนในพื้นที่ จากนั้น คณะบริหารเหล่านี้ก็คัดเลือกกันเองเป็นคณะบริหารระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศขึ้นไป ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี กฎหมายมิได้กำหนดว่าการคัดเลือกกันเองดังกล่าวมีกระบวนการอย่างไร ในทางปฏิบัติ คณะบริหารสภาหลายแห่งถูกภาครัฐเลือกมาจากผู้นำนักเรียน-นักเรียนดีเด่นที่โรงเรียนเสนอ หรือลูกหลานของผู้นำท้องถิ่น ส่วนในพื้นที่ที่มีการเลือกตั้ง ก็มักมาจากการเลือกโดยเยาวชนวงจำกัด มาก จากการสัมภาษณ์ตัวแทนสภา พบว่าบางแห่งมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเพียงหลักสิบคนเท่านั้น

เพราะหน่วยงานที่รับผิดชอบมิได้จัดการเลือกตั้งให้เข้าถึงได้ง่ายและประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนรับรู้ อย่างทั่วถึง

เมื่อเข้าดำรงตำแหน่งแล้ว คณะบริหารสภายังขาดการรับฟังและร่วมมือกับเด็กและเยาวชน นอกสภาอย่างเพียงพอ เนื่องจากมีภาระงานที่ภาครัฐสั่งการลงมามากและมีทรัพยากรจำกัด ในแง่นี้ คณะบริหารจึงไม่ยึดโยงกับเด็กและเยาวชนวงกว้าง และอาจไม่สามารถสะท้อนความคิดเห็นของพวกเขาได้อย่างเหมาะสม

2. ขาดอิสระในการดำเนินงาน: สภาเยาวชนถูกพัฒนาขึ้นบนหลักการ ‘เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน’ แต่ในความเป็นจริง กรมกิจการเด็กและเยาวชนกลับใช้อำนาจควบคุมนโยบาย โครงการ และงบประมาณของสภาอย่างเข้มงวด เข้าทำนอง ‘ผู้ใหญ่สั่ง เด็กต้องทำตาม’ เสียมากกว่า

นอกจากนี้ แม้สภาอาจเสนอโครงการได้เองภายใต้กรอบงบประมาณที่เหลืออยู่ แต่หากกรม หรือบ้านพักไม่เห็นด้วย ก็จะไม่อนุมัติโครงการให้

3. ขาดบทบาทเชิงนโยบาย: กฎหมายจัดตั้งกำหนดให้สภาเยาวชนทำหน้าที่ให้ข้อมูลและความเห็นในประเด็นนโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต่อหน่วยงานรัฐ แต่ในทางปฏิบัติ สภามีบทบาทเชิงนโยบายได้น้อย เพราะขาดอำนาจและเครื่องมือที่จะเอื้อให้ผู้กำหนดนโยบายรับฟังสภาอย่างจริงจัง อย่าลืมว่าเยาวชนกับ ‘ผู้หลักผู้ใหญ่’ ในภาครัฐมีความเหลื่อมล้ำเชิงอำนาจสูงมากภายใต้โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย ฉะนั้น หากไม่ ‘ติดอาวุธ’ ให้สภา ก็ยากนักที่สภาจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีความหมาย

4. ขาดงบประมาณและการสนับสนุนที่จำเป็น: สภาเยาวชนได้รับงบอุดหนุนจากรัฐบาลเฉลี่ยเพียง 18,353 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ 2564 (2021) และลดลงเหลือ 14,302 บาทต่อแห่งในปีงบประมาณ 2565 (2022)

ยิ่งไปกว่านั้น คณะบริหารสภายังไม่ได้รับการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ทักษะการเจรจาต่อรอง การรับฟังความเห็นของเด็ก และการจัดการโครงการ ขาดที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ อีกทั้งยังขาดเจ้าหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งมีเวลาเพียงพอจะรับภาระงานของสภา และคณะบริหารสามารถบังคับบัญชาได้อย่างเต็มที่

หากแก้ปัญหา 4 เรื่องดังกล่าวได้ สภาเยาวชนก็มีศักยภาพที่จะเป็นกระบอกเสียงเชิงนโยบายของเด็กและเยาวชนที่มีความหมาย ควรปฏิรูปสภาเยาวชนโดยให้สมาชิกมาจากการเลือกตั้ง เป็นอิสระจากรัฐบาล มีเครื่องมือในการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายที่ชัดเจน และต้องร่วมมือกับเยาวชนนอกสภามากขึ้น (วรธร เลิศรัตน์, 2565) โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระมหาประเสริฐ ถาวโร (2561) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนศีล 5 ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา 1. การพัฒนาเยาวชนรักษาศีล 5 ต้นแบบ มีองค์ประกอบ ดังนี้ Input ได้แก่ 1) ด้านความรู้ ให้ความรู้เยาวชนในเรื่องกฎแห่งกรรม หลักปฏิบัติศีล

5 2) ด้านพฤติกรรม มีกิจกรรมการอบรมเพื่อให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ดี 3) ด้านทัศนคติ มีทัศนคติที่ทำให้เกิดความเชื่อว่าทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว 2. กลไกการพัฒนาเยาวชนรักษาศีล 5 ต้นแบบ 1) กลไกศูนย์อบรมส่งเสริมการอบรมคุณธรรมจริยธรรม 2) กลไกเชิงกระบวนการ ขึ้นเตรียมการอบรมดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม 3) กลไกเครือข่าย ได้ดำเนินการการทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนศีล 5 ต้นแบบกับเครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายชุมชน เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายพระวิทยากร 3. กลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนรักษาศีล 5 ต้นแบบ ตามหลัก 7'S เพื่อให้เกิดกลยุทธ์ในการนำมาใช้ในการอบรมเยาวชนให้ประสบความสำเร็จและผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ S1 = โครงสร้าง (Structure) S2 = กลยุทธ์ (Strategy) S3 = ระบบต่าง ๆ (System) S4 = รูปแบบการบริหาร (Style) S5 = พนักงานทั้งหมด (Staff) S6 = ทักษะฝีมือ (Skills) S7 = จิตสำนึกร่วม (Shared values) (อ้างใน พระมหาประเสริฐ ถาวโร, “กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนศีล 5 ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา”, บทคัดย่อ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ 6, ฉบับพิเศษ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560)

พระมหาประกาศิต สิริเมธ, พระมหาอภิษฐ์ สิริบุญ, พระณัด วุฒโน, พระมหาอนนทอานนโท และธวัช หอมทวนลม ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม: กลไกการเสริมสร้างหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมโดยใช้หลักศีล 5 ได้แก่

1) การพัฒนากิจกรรมในการเสริมสร้างหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมโดยใช้หลักศีล 5 ได้พบองค์ประกอบของกลไก 3 องค์ประกอบคือ (1) เยาวชน เป็นกลุ่มเป้าหมายด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ พฤติกรรม ความเสี่ยงในการดำเนินชีวิต (2) กระบวนการ คือ การมีกระบวนการอบรมบ่มเพาะปลูกฝังสร้างจิตสำนึกให้ความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (3) เครือข่าย คือ ต้องมีผู้รับผิดชอบหลัก อาจจะเป็นตัวเยาวชนเอง ครอบครัว ผู้ปกครอง สถานศึกษา การมีศูนย์อบรมที่มีความพร้อมสามารถอบรมเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ภาคส่วน ในลักษณะที่เรียกว่า “บวร” โดยร่วมมือกันตั้งแต่การร่วมกันวางแผน นำเยาวชนเข้าสู่กระบวนการ และติดตามผล

2) กลไกขับเคลื่อนการเสริมสร้างหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนสำหรับเยาวชนโดยใช้หลักศีล 5 นั้น ได้พบกลไกขับเคลื่อน 3 กลไก คือ (1) กลไกด้านศูนย์อบรม หรือ ศูนย์บ่มเพาะ มีองค์ประกอบคุณสมบัติของศูนย์อบรม คือ ด้านการวางแผนงาน ด้านบุคลากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสื่ออุปกรณ์ ด้านงบประมาณ (2) กลไกด้านกระบวนการ หรือ การจัดกิจกรรมอบรม มีองค์ประกอบที่เป็นกระบวนการทำงาน 2 ขั้นตอน คือ ขึ้นเตรียมการอบรมขึ้นดำเนินการอบรม และขึ้นการประเมินผล (3) กลไกด้านเครือข่ายทางสังคม หรือ ด้านความร่วมมือ มีจำนวน 5 กลุ่ม

เครือข่าย ซึ่งประกอบด้วย เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายองค์กรทางศาสนา เครือข่ายองค์กรชุมชน เครือข่ายวิทยากร และ เครือข่ายเยาวชน และครอบครัว (วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2563)

พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา) ได้ทำการศึกษาไว้ในดัชนีพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2561 เรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งสรุปในบทคัดย่อไว้ว่า 1. สภาพทั่วไปของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลไกและกระบวนการการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ในแต่ละด้านมีการบริหารด้านผู้ปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.91$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านกระบวนการจัดการบริหารควบคุม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.66$) อยู่ในระดับมาก และการบริหารด้านการเงินมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.30$) อยู่ในระดับปานกลาง

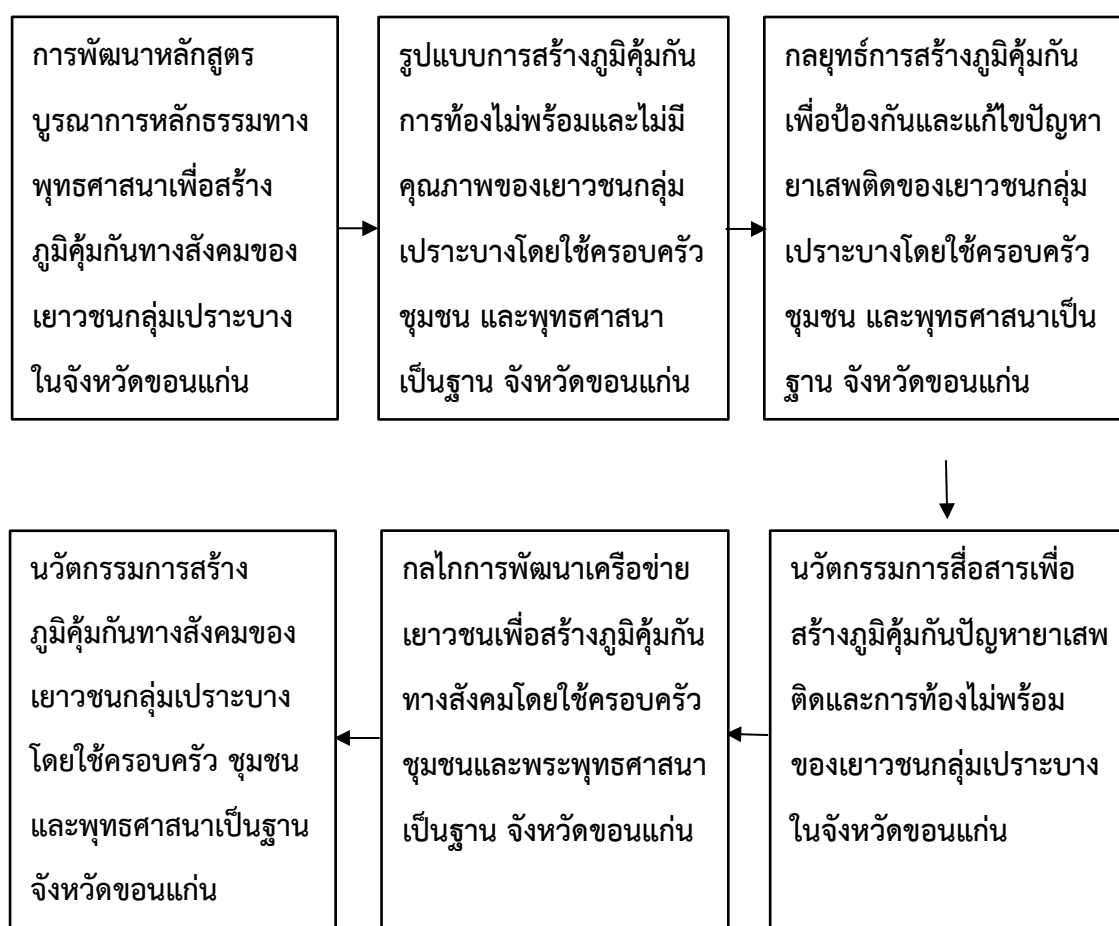
2. กระบวนการของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีลักษณะการบริหารจัดการแบบแยกกันทำงาน การเผยแพร่อุดมการณ์ หลักการทางแก่ศาสนิกนัับถือด้วยการสร้างความเข้าใจ มีการสร้างกลุ่มเครือข่าย สร้างความเข้าใจ ให้ความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทำบันทึกข้อตกลงต่อหน่วยงานส่วนราชการท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

3. การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมกันในระบบ หรือองค์กรเพื่อให้งานสำเร็จไปด้วยดี ระบบ หรือองค์กรที่มีบุคคลในระดับต่าง ๆ ทำงานประสานกันดูจเครื่องหมาย ระบบใด ๆ ที่จะช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงไป โดยที่บุคคล กลุ่มคน และชุมชน นำหลักการในพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นแนวคิดที่มาของศีลกับการอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้เกิดความสงบสุขของสังคมชุมชนและเป็นการพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งศีล 5 เป็นหนทางแห่งการเกิดสันติภาพ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า งานวิจัยการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางจะต้องมีกลไกและพัฒนาเครือข่ายเยาวชนโดยอาศัยหลักธรรมขั้นพื้นฐานคือหิริ ความละอายใจ โอตตปปะ ความกลัวบาป มาเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานให้เยาวชนเป็นหลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นภูมิคุ้มกันสำหรับชีวิตและความรับผิดชอบทางสังคมต่อไป

2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษามาแล้ว คณะผู้วิจัยจึงได้นำหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนา รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และหลักธรรมที่ได้จากพระไตรปิฎก โดยนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ได้ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 สรุปกรอบแนวความคิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

โครงการวิจัยย่อยที่ 1 เป็นวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดลอง One Group Pretest-Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้คำถามเปิด (Open ended Questionnaire) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลมาสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์บริบูรณ์ แล้วดำเนินการวิเคราะห์เพื่อให้องค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แล้วนำส่งผลการวิจัยให้โครงการย่อยที่ 2 ที่ 3 ที่ 4 และที่ 5 ซึ่งเป็นการวิจัยแบบบูรณาการและครบวงจร ดังนี้

3.1 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

3.2 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.3 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.4 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

3.5 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.1 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mix Method) ประเภท Exploratory Design ใช้แบบแผนการวิจัยแบบสองระยะต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและต่อยอดวิธีการวิจัยเชิงปริมาณอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและหาความต้องการจำเป็น (Need Analysis: R1)

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (Design and Development: D1)

ขั้นตอนที่ 3 การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (Implementation: R2)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D2)

สำหรับรายละเอียดดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ดำเนินดังนี้

3.1.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ (Need Analysis: R1)

การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการร่างหลักสูตรฝึกอบรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดดังนี้

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานความต้องการสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นอกจากนี้ยังได้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาหลักสูตร และแนวคิดการอบรม จากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างภูมิคุ้มกันกลุ่มเปราะบางทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1.2 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยสัมภาษณ์ครูผู้สอนเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

1.3 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Information) โดยสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พว.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและการวิเคราะห์สภาพความเสี่ยงของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2. แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

4. แบบสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวิเคราะห์เอกสาร

1. การดำเนินการวิจัยในขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

1.2 กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมสภาพและสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร

1.3 นำแบบวิเคราะห์เอกสารเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้แก่ 1. รศ.ดร. พุทธรักษ์ ปราบนอก 2. ผศ.ดร.ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ 3. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย 4. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช 5. ดร.รัตนะ วรบัณฑิต ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของ

วัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมินซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

1.4 นำแบบวิเคราะห์เอกสารที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้ในการวิเคราะห์เอกสาร

2. แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสัมภาษณ์

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

2.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ได้แก่ 1. รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก 2. ผศ.ดร.ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ 3. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย 4. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช 5. ดร.รัตนะ วรบัณฑิต เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้

(Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

3. แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสำรวจ

3.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นการสำรวจ

3.3 สร้างแบบสำรวจที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

3.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ได้แก่ 1. รศ.ดร.พุทธิรักษ์ ปรานนอก 2. ผศ.ดร.ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์ 3. ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย 4. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช 5. ดร.รัตนะ วรบัณฑิต เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

3.5 นำแบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และประเมินความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง ผลจากการประเมินพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนความสอดคล้องของประเด็นในการวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์ โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารข้อมูลพื้นฐานเชิงนโยบายความคาดหวัง สภาพปัญหา และวิเคราะห์เอกสารแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและความต้องการสร้างความภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนกลุ่มเปราะบางเป็นการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.1.2 ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D1) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่าง การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ และการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ใช้หลักสูตร

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาร่างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นฉบับร่าง โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดกรอบร่างแนวคิดและสร้างหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการ

1. การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ฉบับร่าง

1.1 นำร่างหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเพื่อหาความสอดคล้องและความเหมาะสม จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง

1.2 นำร่างหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ไปทดลองใช้ (Try out) กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยอบรมจำนวน 1 วัน 2 หน่วยการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.4 แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1.3 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตร

1.4 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร

1.5 นำหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นฉบับร่าง ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด
 ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์
 ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้องและความเหมาะสม ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และ
 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

1.6 นำหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรมไปใช้ในการนำร่อง (Pilot Study) กับเยาวชน
 กลุ่มเปราะบางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยอบรมจำนวน 1 วัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางก่อนและหลัง
 การฝึกอบรม ผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการ
 จัดการเรียนรู้

2.1.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาภูมิคุ้มกันที่ดี

2.1.3 วิเคราะห์ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันที่ดี

2.1.4 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้

2.1.5 สร้างแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการอบรมจำนวน 1 ชุด
 สำหรับใช้ทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แต่
 ต้องการใช้จริง 30 ข้อ

2.1.6 นำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
 ประกอบ ด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะ
 เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986:
 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.1.7 นำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ไปหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบวัด โดยนำไปทดสอบกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ท้องไม่พร้อมและผู้ติดยาเสพติด ที่มีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา โดย Cronbach (1970)

2.1.8 ปรับปรุงแก้ไขแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 แบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

การสร้างและพัฒนาประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางผู้วิจัยได้มีวิธีการศึกษาดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.2.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับการออกข้อสอบ

2.2.3 กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการเรียนรู้

2.2.4 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.2.5 นำแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง มาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5 หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.2.6 ปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินพฤติกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็นเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสาร ตำราเกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม

2.3.2 กำหนดโครงสร้างและประเด็นแบบสอบถาม

2.3.3 สร้างแบบสอบถามเพื่อนำมาสอบถามเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.3.4 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และประเด็นคำถาม โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2.4 แบบประเมินโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม

การประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

2.4.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัย การออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตร

2.4.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการออกแบบการประเมินโครงร่างหลักสูตร

2.4.3 สร้างแบบประเมินโครงร่างหลักสูตร

2.4.4 นำประเมินโครงร่างของหลักสูตรฝึกอบรมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมิน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ (Best, 1986: 195)

ระดับ 5	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายระดับคะแนนความสอดคล้องตามเกณฑ์ดังนี้ (Best, 1986: 195)

ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50-5.00	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50-4.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50-3.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50-2.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00-1.49	หมายถึง มีความสอดคล้องในระดับน้อยที่สุด

พิจารณาค่าความสอดคล้อง ที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงเป็นที่ยอมรับได้

2.4.6 นำผลการประเมินความสอดคล้องมาวิเคราะห์ข้อมูลและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้การออกแบบการประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมถูกต้องสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ก่อนที่จะนำไปใช้

3.1.3 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรการฝึกอบรม (Implementation: R2)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มาเป็นแบบแผนในการวิจัย โดยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การอบรม (Training)

จัดอบรมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวน 2 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง จำนวน 100 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น จำนวน 100 คนซึ่งได้มาจากการเลือกแบบอาสาสมัคร

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (The One Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555: 144) ดังนี้

แบบแผนการทดลองเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

O1	X	O2

O1 หมายถึง การทดสอบก่อนการฝึกอบรม

X หมายถึง การอบรมโดยใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

O2 หมายถึง การทดสอบหลังการฝึกอบรม

วิธีดำเนินการทดลอง

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในขั้นนี้ 1 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การอบรม (Training)

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
2. ปฐมนิเทศและชี้แจงรายละเอียดการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ หลักการและเหตุผล เป้าหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
3. ทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม
4. ทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
5. สังเกตพฤติกรรมการมีภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนตามแบบประเมินพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นนี้เป็นขั้นตอนทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่น

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้สถิติ t-test และประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ตัวแทนเยาวชนกลุ่มเปราะบางหลังจากฝึกอบรมตามหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การใช้กระบวนการโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)

ระยะที่ 2 การใช้การโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring)

หลังจากผู้วิจัยได้จัดอบรมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น จากนั้นผู้วิจัยออกติดตามการเยาวชนกลุ่มเปราะบางดังกล่าว โดยใช้กระบวนการโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการติดตาม จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากอาสาสมัคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. การสรุป อภิปราย ติดตามผลโดยใช้กระบวนการโค้ชและระบบพี่เลี้ยง (Coaching & Mentoring) โดยผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล (Evaluation: D2)

ในขั้นตอนที่ 4 เป็นการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นผู้วิจัยได้ประเมิน ดังนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อหาประสิทธิผลและปรับปรุงหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้นำผลการทดลองใช้การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมาใช้ในการพิจารณาและปรับปรุง โดยมีขั้นตอนวิธีการดังนี้

1. ผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
2. ผลการแสดงความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

3.2 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้การวิจัยแบบผสม (mixed method) ระหว่างการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ดำเนินการดังนี้

3.2.1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มท้องไม่พร้อม ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จำนวน 391 คน มีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาเยาวชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มท้องไม่พร้อมในจังหวัดขอนแก่น ใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977) ในกรณีไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากร หรือ $p = 0.5$ ใช้สูตร

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16$$

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

p แทน สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด $p = 0.5$)

e แทน ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

Z แทน ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า $Z = 1.96$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 384.16 คน ผู้วิจัยจึงปรับกลุ่มตัวอย่างเป็น จำนวน 391 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างหลัก คือ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงที่มีอายุ ระหว่าง 15 – 18 ปี ในแต่ละตำบล อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย 17 ตำบล ดังนี้ 1) ตำบลในเมือง 2) ตำบลสำราญ 3) ตำบลโคกสี 4) ตำบลท่าพระ 5) ตำบลบ้านทุ่ม 6) ตำบลเมืองเก่า 7) ตำบลพระลับ 8) ตำบลสวะถี 9) ตำบลบ้านหว้า 10) ตำบลบ้านค้อ 11) ตำบลแดงใหญ่ 12) ตำบลดอนช้าง 13) ตำบลดอนหัน 14) ตำบลบ้านเป็ด 15) ตำบลหนองตุ้ม 16) ตำบลบึงเนียม 17) ตำบลโนนท่อน ตำบลละ 17 คน รวม 289 คน (ร้อยละ 74)

กลุ่มตัวอย่างรอง คือ ผู้นำครอบครัว ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนาพุทธ (เจ้าอาวาส) ในแต่ละตำบล อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย 17 ตำบล ดังนี้ 1) ตำบลในเมือง 2) ตำบลสำราญ 3) ตำบลโคกสี 4) ตำบลท่าพระ 5) ตำบลบ้านทุ่ม 6) ตำบลเมืองเก่า 7) ตำบลพระลับ 8) ตำบลสวะถี 9) ตำบลบ้านหว้า 10) ตำบลบ้านค้อ 11) ตำบลแดงใหญ่ 12) ตำบลดอนช้าง 13) ตำบลดอนหัน 14) ตำบลบ้านเป็ด 15) ตำบลหนองตุ้ม 16) ตำบลบึงเนียม 17) ตำบลโนนท่อน โดยมีรายละเอียดดังนี้ เป็นผู้นำครอบครัว จำนวน 2 คน เป็นผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และเป็นผู้นำทาง

ศาสนาพุทธ (เจ้าอาวาส) จำนวน 2 รูป รวมกลุ่มตัวอย่างรอง ตำบลละ 6 รูป/คน รวมทั้งหมด 102 รูป/คน (ร้อยละ 26)

การสุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยคณะผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงสัดส่วนองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างหลัก กับกลุ่มตัวอย่างรอง ในอัตราส่วน (74 : 26) คณะผู้วิจัยประสานงานกับผู้นำชุมชน เพื่อแจกแบบสอบถามกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงที่มีอายุ ระหว่าง 15 – 18 ปี ในแต่ละตำบล ๆ ละ 17 คน รวม 289 คน (ร้อยละ 74) ในส่วนของผู้นำครอบครัว จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และผู้นำทางศาสนาพุทธ (เจ้าอาวาส) จำนวน 2 รูป ในแต่ละตำบล ๆ ละ 6 รูป/คน จำนวน 102 คน (ร้อยละ 26) รวมทั้งสิ้น 391 รูป/คน (ร้อยละ 100)

3.2.1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร ผลการวิจัยเชิงปริมาณ และการสนทนากลุ่ม ดังนี้ การวิจัยเอกสาร (Document Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสารในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเด็นหลัก แบ่งออกเป็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความหมาย ความสำคัญ การสร้างและการนำไปใช้ของรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานโดยค้นจากเอกสารหนังสือ วารสารวิชาการ งานวิจัย และเอกสารอื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

ประเด็นที่ 2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมาจากการสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มท้องไม่พร้อม ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จำนวน 391 คน โดยนำข้อมูลจากประเด็นที่ 1 และ 2 นำไปจัดการสนทนากลุ่มเพื่อยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ และหาแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน ดังนี้

การสนทนากลุ่ม แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มขึ้น เป็นการจัดการสนทนาโดยเชิญตัวแทนเยาวชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มท้องไม่พร้อมในจังหวัดขอนแก่น และผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายอาชีพ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น (คลินิกวัยรุ่น) ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ผู้ทรงคุณวุฒิ

มูลนิธิพัฒนาเครือข่ายสุขภาพ (HealthNet) ขอนแก่น ผู้ทรงคุณวุฒิ สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (คลินิก สวท เวชกรรม ขอนแก่น) ผู้ทรงคุณวุฒิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบึงเนียม ผู้ทรงคุณวุฒิ มูลนิธิไทยอาทร ขอนแก่น และพระสังฆาธิการในจังหวัดขอนแก่น รวม 8 รูป/คน โดยมีคณะผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการสนทนา (Modulator) ทั้งนี้ ประเด็นที่ทำการสนทนากลุ่มประกอบด้วยประเด็นย่อย ดังต่อไปนี้

1) ความหมาย ความสำคัญ การสร้างและการนำไปใช้ของการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน โดยค้นจากเอกสารหนังสือ วารสารวิชาการ งานวิจัย และเอกสารอื่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

2) แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

3.2.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดย การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร คู่มือการให้การปรึกษา ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน ซึ่งนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักศีล 5 และหลักอภัยมุข 6 กำหนดเป็นคำนิยามศัพท์ นำนิยามศัพท์ในแต่ละด้านไปสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ปลายเปิด เป็นแบบมาตราวัด โดยลักษณะของแบบสอบถาม จำแนกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกรายการ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตราวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง ประกอบด้วย เคย กับ ไม่เคย โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับจัดทำคู่มือรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง ประกอบด้วย ควร กับ ไม่ควร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี ใช้สถิติวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1.4 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.2.1.4.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของการใช้ภาษา และขอ เสนอแนะอื่น ๆ

3.2.1.4.2 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโครงการวิจัยและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เพนนักวิชาการด้านการวิจัย จำนวน 1 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช
- 2) เพนนักวิชาการทางด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย
- 3) เพนนักวิชาการทางด้านศาสนา จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก
- 4) เพนนักวิชาการทางด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.รัตนะ วรบัณฑิต
- 5) เพนนักวิชาการทางด้านสังคมวิทยา จำนวน 1 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ธนพฤษช์ ชามะรัตน์

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้พิจารณาขอความที่ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในครั้งแรกเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น พบว่าทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในช่วง 1.00

3.2.1.4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกัน ในเขตตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3.2.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.2.1.5.1 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย

3.2.1.5.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและแบบสอบถามไปให้ผู้นำชุมชน ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวน 17 ตำบล ดังนี้ 1) ตำบลในเมือง 2) ตำบลสำราญ 3) ตำบลโคกสี 4) ตำบลท่าพระ 5) ตำบลบ้านทุ่ม 6) ตำบลเมืองเก่า 7) ตำบลพระลับ 8) ตำบลสาวะถี 9) ตำบลบ้านหว้า 10) ตำบลบ้านค้อ 11) ตำบลแดงใหญ่ 12) ตำบลดอนช้าง 13) ตำบลดอนหัน 14) ตำบลบ้านเป็ด 15) ตำบลหนองตุ้ม 16) ตำบลบึงเนียม 17) ตำบลโนนท่อน โดยคณะผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาทิศทางสถิติต่อไป

3.2.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.2.1.6.1 หาคาสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายขอ รายนานและรวมทุกดาน

3.2.1.6.2 จัดลำดับในการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นโดยใช้การ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุด เป็นเกณฑ์การพิจารณาในการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.2.2 ระยะที่ 2 ศึกษาการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามต่อจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นตอนที่ 3 โดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ พร้อมทั้งให้ค่าคะแนน 5 4 3 2 1 ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

และวิเคราะห์ ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมาย
คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึงปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึงน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึงน้อยที่สุด

เมื่อได้ร่างแบบสอบถามแล้วคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการ ตรวจสอบคุณภาพ
ของเครื่องมือ เช่นเดียวกับแบบสอบถามของวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แต่ว่าเมื่อ Try Out ในเขตตำบล
ศิลา อำเภอมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น แล้วก็ให้นำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหา
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) โดยเลือกข้อคำถามมีค่าตั้งแต่
0.75 ขึ้นไป

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสร้าง
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) โดยใช้คำถามเปิด (Open ended Questionnaire)
เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ตอบข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้น
30 คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์
ของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2) กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้
คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อพิจารณาประเด็นที่
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขทางด้าน
ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไป
เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป

6) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการคัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับการศึกษา โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus group) ตามรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนเยาวชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มท้องไม่พร้อมในจังหวัดขอนแก่น และผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายอาชีพ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กเยาวชนจังหวัดขอนแก่น ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและสถาบันครอบครัววัฒนาภา จังหวัดขอนแก่น ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดขอนแก่น ผู้อำนวยการศูนย์พึ่งได้ โรงพยาบาลขอนแก่น ตัวแทนคลินิกวัยรุ่นโรงพยาบาลขอนแก่น ผู้อำนวยการสถานสงเคราะห์บ้านแคนทองจังหวัดขอนแก่น และผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา รวม 8 คน โดยดำเนินการดังนี้

- 1) เชิญที่ปรึกษาโครงการวิจัยเป็นประธานกล่าวเปิดประชุม
- 2) คณะผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการประชุม และมีที่ปรึกษาโครงการวิจัย เป็นผู้ดำเนินการประชุมร่วม
- 3) คณะผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา การศึกษาข้อมูลเอกสารรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
- 4) จัดเตรียมผู้ช่วยวิจัย 1 คน ผู้บันทึก (Note taker) 2 คน ผู้บันทึกเทป 1 คน
- 5) ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันพิจารณา เพื่อเสนอแนะความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นพร้อมคู่มือ/แนวทางการดำเนินงาน โดยหาคำตอบว่าควรมีรูปแบบที่เหมาะสมและเป็นไปได้เป็นอย่างไร การสนทนากลุ่มใช้เวลาประมาณ 2.30 ชั่วโมงและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามประกอบการสนทนา ประมาณ 30 นาที

6) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม โดยการถอดเทปละเอียดและเปรียบเทียบกับการจัดบันทึกข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลต่อจากนั้นจึงสรุปผลในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน ไปใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปผลและปิดการสนทนากลุ่มโดยประธานการประชุม

7) นำเสนอข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผลและเรียบเรียง นำเสนอผลการสนทนากลุ่มในรูปแบบความเรียงและตารางแสดงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบ การวิเคราะห์จะถูกประเมินโดยเอกเทศจากผู้ช่วยวิจัย 1 คน ในกรณีที่การประเมินจากคณะผู้วิจัยไม่สอดคล้องกัน นักวิจัยแก้ปัญหาโดยการตรวจสอบข้อมูลร่วมกันอีกครั้ง จึงจะเชื่อได้ว่า การวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้ยึดข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเป็นหลัก

8) ปรับปรุงรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมและเป็นไปได้

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมในคนเรียบร้อยแล้ว ดังเอกสารประกอบในภาคผนวก

3.2.3 ระยะที่ 3 พัฒนารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

ในระยะนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้น คือ ศึกษาและสำรวจจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ในการสร้างรูปแบบตาม โดยนำรูปแบบที่สร้างขึ้นนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินรูปแบบ ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมอย่างไร ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจำนวน 5 คน แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปทดลองใช้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และยินดีเข้าร่วมโครงการนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ในการนำรูปแบบไปทดลองใช้นี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

คณะผู้วิจัยนำรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร กำหนดวันประชุมปฏิบัติการ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น และแจ้งประสานผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการประชุมการปฏิบัติการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน เพื่อชี้แจงแนวทางรูปแบบรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 5 เดือนมิถุนายน พ.ศ.

2564 ณ ห้องประชุมศูนย์วิทยบริการสิรินธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น คู่มือวิจัย แบ่งกลุ่มผู้ร่วมโครงการเป็น 5 กลุ่มตามประเด็นการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น สมาชิกในกลุ่มร่วมเล่าเรื่องการปฏิบัติที่ดีสรุปเป็นชุดความรู้และสกัดเป็นแก่นความรู้เพื่อใช้ในรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จากนั้นสมาชิกเข้ากลุ่มใหม่ ตามกลุ่มของตนเองร่วมกันประเมินตนเอง นำข้อมูลมากำหนดตารางอิสรภาพตามสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน (Current) และเป้าหมายความรู้ที่ต้องการ (Target) ประมวลผลเป็นองค์ความรู้ เพื่อนำรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความอยู่ที่ดีกว่าในปัจจุบัน โดยมีการดำเนินการอย่างสรุปดังนี้

- 1) ใช้ Design ในการทดลอง One Group Pretest - Posttest Design โดยใช้สถิติ T-test (Independent Samples) ในการวิเคราะห์
- 2) กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 30 คน เป็นเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อมที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา จำนวน 15 คน เป็นเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อม ที่ไม่ศึกษาต่อจำนวน 15 คน อายุระหว่าง 15 – 18 ปี
- 3) ดำเนินการทดลองตามแผนงานที่กำหนดไว้ 1 วัน ระหว่างเวลา 08.30 น. ถึง 16.30 น.
- 4) วิทยากรได้แก่ คณะผู้วิจัย และ วิทยากรอื่นที่มีความเหมาะสมในเรื่องนี้
- 5) ดำเนินการประเมินผลการทดลองด้วยการใช้แบบประเมินผล การสังเกตการณ์ และการสอบถามแบบไม่เป็นทางการ
- 6) นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.2.4 ระยะที่ 4 จัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.2.4.1 คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำคู่มือฯ ไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ
- 2) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ ในการจัดทำคู่มือโดยมีเนื้อหาสาระกิจกรรม วิธีการ และการประเมินผลอย่างไร แล้วนำ

แบบสอบถามในส่วนนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พร้อมทั้งดำเนินการ เหมือนกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินผลว่าคู่มือนี้มีความเหมาะสม หรือได้คุณภาพที่จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร แล้วคณะผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขคู่มือฯ ให้เหมาะสม และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4) นำผลการวิจัย ซึ่งเป็นนวัตกรรม (Innovation) ได้แก่ รูปแบบฯ และคู่มือฯ ไปเผยแพร่ และแก้ปัญหาให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพในจังหวัดขอนแก่น

3.2.4.2 การเขียนรายงานการวิจัย

นำผลการวิจัยทั้งหมดมาเขียนรายงานวิจัยตามความเป็นจริง โดยมีตารางและอธิบายได้ ตาราง รวมทั้งมีรูปภาพประกอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 บท

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย

บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

โดยคณะผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ในการพัฒนารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกัน การท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.3 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการทดลอง (Experiment Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 2) วิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 3) สร้างคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดย

ใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและสำรวจกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยศึกษาและสำรวจการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จากเอกสารและการลงพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย ต่อมาสร้างเป็นแบบสอบถามกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบางทั้งเพศชายและเพศหญิง ในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ เยาวชนอายุ 13-18 ปี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบางทั้งเพศชายและเพศหญิง ในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ เยาวชนอายุ 13-18 ปี ที่ติดยาเสพติด จำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

3.3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3.3.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ เยาวชนกลุ่มเปราะบางทั้งเพศชายและเพศหญิง ในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ เยาวชนอายุ 13-18 ปี ที่ติดยาเสพติด รวมทั้งสิ้น จำนวน 100 คน

3.3.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จึงศึกษาข้อมูลด้านแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัด ขอนแก่น และซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดย การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และอบายมุข 6 และตัวแปรตาม 3 ด้าน คือ 1. ด้านครอบครัวเป็นฐาน 2. ด้านชุมชนเป็นฐาน 3. ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน แล้วกำหนดเป็นคำถามศัพท์ จึงนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ปลายเปิด เป็นแบบมาตราวัด โดยลักษณะของแบบสอบถาม เกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกรายการ

ตอนที่ 2 ปัจจัยการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่ม เปราะบางด้วยหลักอบายมุข 6 มี จำนวน 60 ข้อ ระดับสภาพความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ให้เลือกว่าใช่ หรือ ไม่ใช่ แต่ละข้อมีความหมายว่า ใช่ หมายถึงมีความคิดเห็นตรงกับข้อคำถาม ไม่ใช่ หมายถึงมีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อคำถาม

ตอนที่ 3 การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่ม เปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 16 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต อ้างอิง จาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 การสร้างคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพ ติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นมี ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

3.3.3.2 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง เนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมการใช้ภาษาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโครงการวิจัยและนำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) นักวิชาการด้านการวิจัย จำนวน 1 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช
- 2) นักวิชาการทางด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย
- 3) นักวิชาการทางด้านศาสนา จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก
- 4) นักวิชาการทางด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.รัตนะ วรบัณฑิต
- 5) นักวิชาการทางด้านสังคมวิทยา จำนวน 1 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้พิจารณาข้อความที่ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในครั้งแรกเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.50–1.00 จึงสามารถนำไปใช้ได้ (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2555) การวิจัยในครั้งนี้ พบว่าทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.80-1.00

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3.3.3.3 การตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองอบรมการใช้คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและการสร้างคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
2. สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองอบรมการใช้คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ฉบับร่าง
3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมการใช้ภาษาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโครงการวิจัยและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) นักวิชาการด้านการวิจัย จำนวน 1 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช
- 2) นักวิชาการทางด้านหลักสูตร จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย
- 3) นักวิชาการทางด้านศาสนา จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก
- 4) นักวิชาการทางด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 1 คน ได้แก่ ดร.รัตนะ วรบัณฑิต
- 5) นักวิชาการทางด้านสังคมวิทยา จำนวน 1 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์

5. นำแบบทดลองไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์ ออฟฟิศเอ็กเซล (Microsoft Excel) ในการวิเคราะห์การทดลอง One Group Pretest-Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอ อนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและแบบสอบถามไปถึงชุมชนเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามพร้อมกับผู้นำชุมชน และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าทางสถิติต่อไป

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.3.4.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถาม เกี่ยวกลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน

3.3.4.2 จัดลำดับการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุดเป็นเกณฑ์การพิจารณา

3.3.4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อกลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ค่า (Chi-Square Test) เสนอผลในรูปแบบของตารางโดยรวม และรายด้าน

ระยะที่ 2 ศึกษากลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว จึงได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้คำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่าง คือผู้นำชุมชน เยาวชนกลุ่มเปราะบาง ผู้นำครอบครัว และพระสงฆ์ ในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ตอบข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมา

วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (ส่งพร้อมกับแบบสอบถามเชิงปริมาณ)
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป
6. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการคัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับการศึกษา โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus group) ตามชื่อหัวข้อวิจัยคือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมกระบวนการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านพุทธศาสนา 2 รูป/คน ผู้นำชุมชน 3 คน พระสงฆ์ในพื้นที่ 2 รูป ผู้นำครอบครัว 3 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมสงเคราะห์และเยาวชน 1 คน ดังนี้

1. เชิญที่ปรึกษาโครงการวิจัยเป็นประธานกล่าวเปิดประชุม
2. ผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการประชุม และมีที่ปรึกษาโครงการวิจัย เป็นผู้ดำเนินการประชุมร่วม
3. ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา การศึกษาข้อมูลเอกสาร ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ
4. จัดเตรียมผู้ช่วยวิจัย 1 คน ผู้บันทึก (Note taker) 2 คน
5. ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันพิจารณา เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยหาคำตอบว่าควรมีกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร การสนทนากลุ่มใช้เวลาประมาณ 2.30 ชั่วโมง และปิดการสนทนากลุ่มโดยประธานการประชุม

6. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม โดยการถอดเทปอย่างละเอียดและเปรียบเทียบกับกรณที่ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ต่อจากนั้นจึงสรุปผลในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปผล

7. นำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์แล้ว ประมวลผลและเรียบเรียง นำเสนอผลการสนทนากลุ่มในรูปแบบความเรียง ในกรณีที่การประเมินจากผู้วิจัยไม่สอดคล้องกับนักวิจัยจะแก้ปัญหาโดยการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเชิงปริมาณแล้วจึงสรุปถือว่าเป็นข้อยุติ

8. ปรับปรุงกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่มและข้อมูลสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม และเป็นไปได้

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมในคนเรียบร้อยแล้ว ดังเอกสารประกอบในภาคผนวก จ

ระยะที่ 3 สร้างคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ในระยะนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้น คือ ศึกษาและสำรวจจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 มาสร้างคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยนำคู่มือกลยุทธ์ที่สร้างขึ้นนี้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินคู่มือ ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมอย่างไร

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 คน แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นคู่มือกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปทดลองใช้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตชุมชนเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน ที่ยินดีเข้าร่วมโครงการนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ในการนำคู่มือไปทดลองใช้นี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประเมินความเหมาะสมของการใช้คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยนำคู่มือคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร กำหนดวันประชุมปฏิบัติการตามคู่มือกลยุทธ์

การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น และแจ้งประสานผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการประชุม การปฏิบัติการตามคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน กลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เพื่อชี้แจง แนวทางการใช้คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่ม เปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นกับกลุ่มตัวอย่าง โดย ประยุกต์ใช้แนวทางการใช้คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ให้สมาชิก ในกลุ่มร่วมเล่าเรื่องการปฏิบัติที่ดี สรุปเป็นชุดความรู้ และสกัดเป็นแก่นความรู้เพื่อใช้ในการสร้างคู่มือ กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จากนั้นสมาชิกเข้ากลุ่มใหม่ ตามกลุ่มของ ตนเองร่วมกันประเมินตนเอง นำข้อมูลมากำหนดตารางอิสรภาพตามสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน (Current) และเป้าหมายความรู้ที่ต้องการ (Target) ประมวลผลเป็นองค์ความรู้เพื่อนำคู่มือกลยุทธ์ การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า ในปัจจุบัน โดยมีการดำเนินการกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. ใช้ Design ในการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 30 คน เป็นเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวน 30 คน อายุระหว่าง 13 – 18 ปี
3. ดำเนินการทดลองตามแผนงานที่กำหนดไว้ 1 วัน ระหว่างเวลา 08.30 น. ถึง 16.30 น.
4. วิทยากร ได้แก่ คณะผู้วิจัย และวิทยากรอื่นที่มีความเหมาะสมในเรื่องนี้
5. ดำเนินการประเมินผลการทดลอง ด้วยการใช้แบบประเมินผลก่อนและหลังการทดลอง การสังเกตการณ์ และการสอบถามแบบไม่เป็นทางการ
6. นำผลการประเมินไปปรับปรุง และพัฒนาคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 4 จัดทำคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1. คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำคู่มือฯ ไว้ดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ

1.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในการจัดทำคู่มือโดยมีเนื้อหาสาระ กิจกรรม วิธีการ และการประเมินผลอย่างไร แล้วนำแบบสอบถามในส่วนนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พร้อมทั้งดำเนินการเหมือนวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1.3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินผลว่าคู่มือนี้มีความเหมาะสม หรือได้คุณภาพที่จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร แล้วคณะผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขคู่มือฯ ให้เหมาะสมและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.4 นำผลการทดลองการใช้คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1.5 นำผลการวิจัย ซึ่งเป็นนวัตกรรม (Innovation) ได้แก่ คู่มือฯ ไปเผยแพร่และแก้ปัญหาให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2. การเขียนรายงานการวิจัย

นำผลการวิจัยทั้งหมดมาเขียนรายงานวิจัยตามความเป็นจริง โดยมีตารางและอธิบายใต้ตาราง รวมทั้งมีรูปภาพประกอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 บท

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

โดยคณะผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และ พุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3.4 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการทดลอง (Experiment Research) มีจุดมุ่งหมาย 1. เพื่อศึกษานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหา

ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อวิเคราะห์นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นและ 4. เพื่อจัดทำคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและสำรวจการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยศึกษาและสำรวจการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ซึ่งมี 4 ประการ คือ 1. ด้านผู้ส่งสาร (Sender) 2. ด้านสาร (Message) 3. ด้านผู้รับสาร (Receiver) 4. ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media) แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น และนำไปสู่นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน 4 ด้าน ดังกล่าว

3.4.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อายุระหว่าง 15 -18 ปี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น อายุระหว่าง 15 -18 ปี โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณตามสมการการสุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำ นวนประชากรโดยใช้สูตรของ Khazanie (1996: 483) ดังนี้

$$n = \frac{z^2 \alpha^2 / 2}{4E^2}$$

โดย

n= กลุ่มตัวอย่าง

$Z_{\alpha/2}$ = คะแนนมาตรฐานที่ระดับความเชื่อมั่น $(1-\alpha)100\%$ ในที่นี้กำหนดให้ระดับความเชื่อมั่น 95% จึงได้ $\alpha = 0.05$ (จาก $(1-0.05)100\% = 95\%$) และจะทำให้ได้ คะแนนมาตรฐาน $Z_{\alpha/2} = 1.96$ (นั่นคือ $Z_{0.05/2} = Z_{0.025} = 1.96$)

E = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้สัดส่วนที่ต้องการหรือ x/n ต่างจาก p (p คือ สัดส่วนทั้งหมด คิดเป็นสัดส่วนหรือร้อยละ) และสูตรนี้กำหนดไว้ให้ $p = 0.5$ (ซึ่งเป็น ค่าที่มากที่สุดเท่าที่จะมากได้แล้ว) และในที่นี้กำหนดให้ $E = 0.05$

แทนค่าได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{(1.96)^2}{4(0.1)^2} \\ n &= \frac{3.8416}{0.04} \\ n &= 100 \end{aligned}$$

3.4.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยหน่วยประชากรในแต่ละชั้นภูมิจะมีลักษณะเหมือนกัน (Homogeneous) แล้วสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากรโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม/ชั้น} = \frac{\text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากการคำนวณได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลเมืองชุมแพจึงเก็บข้อมูลเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เป็นจำนวน 100 คน ดังกล่าว

3.4.3 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3.4.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ เยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น รวมทั้งสิ้นจำนวน 100 คน

3.4.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดย การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ด้าน คือ 1. ด้านผู้ส่งสาร (Sender) 2. ด้านสาร (Message) 3. ด้านผู้รับสาร (Receiver) 4. ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media) กำหนดเป็นคำนิยามศัพท์ นานิยามศัพท์ในแต่ละด้านไปสร้างเป็นแบบสอบถามนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ปลายเปิด เป็นแบบมาตราวัด โดยลักษณะของแบบสอบถาม จำแนกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง ประกอบด้วย ใช้ได้ กับ ใช้ไม่ได้ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

ตอนที่ 5 แบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองอบรมการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

3.4.4.2 การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.4.4.2.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของการใช้ภาษาและข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.4.4.2.2 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโครงการวิจัยและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นนักวิชาการด้านการวิจัย จำนวน 2 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ธนพฤกษ์ ฆา มะรัตน์ และ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

2. เป็นนักวิชาการทางด้านศาสนา จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปรานนอก

3. เป็นนักวิชาการทางด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน ได้แก่ ดร.รัตนะ วรบัณฑิต และ ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้พิจารณา ข้อความที่ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในครั้งแรกเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตามวิธีการของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.8-1.00

3.4.4.2.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญไป ทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

3.4.4.3 การตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองอบรมการใช้วัตรกรรม การสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางใน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.4.4.3.1 ศึกษาเอกสารและหลักสูตรการฝึกอบรมใช้วัตรกรรมสื่อสารเพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

3.4.4.3.2 สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองอบรมการใช้วัตรกรรม การสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัด ขอนแก่น ฉบับร่าง

3.4.4.3.2.1 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของการใช้ภาษาและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งแบบทดสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00

3.4.4.3.2.2 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโครงการวิจัย และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นนักวิชาการด้านการวิจัย จำนวน 2 คน ได้แก่ ผศ.ดร.ธนพฤกษ์ ฆา มะรัตน์ และ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช

2. เป็นนักวิชาการทางด้านศาสนา จำนวน 1 คน ได้แก่ รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปรานนอก

3. เป็นนักวิชาการทางด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน ได้แก่ ดร.รัตนะ วรบัณฑิต และ ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

3.4.4.3.3 นำแบบทดลองไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน โดยใช้โปรแกรม ไมโครซอฟท์ออฟฟิศเอ็กเซล (Microsoft Excel) ในการวิเคราะห์การทดลอง One Group Pretest-Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4.4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.4.4.4.1 ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อ ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย

3.4.4.4.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและแบบสอบถามไปให้เทศบาล เมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำ แบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติต่อไป

3.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการในการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและรวมทุกด้าน

2. จัดลำดับในการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุด เป็นเกณฑ์การพิจารณาในการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน

ระยะที่ 2 ศึกษาการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อ สร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามต่อจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นตอนที่ 3 โดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่ม เปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยมีมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ พร้อมทั้งให้ค่าคะแนน 5 4 3 2 1 ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

และวิเคราะห์ ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมาย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึงปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึงน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึงน้อยที่สุด

เมื่อได้ร่างแบบสอบถามแล้วคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ในเขตเทศบาลเมืองศีลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น เมื่อ Try Out แล้วก็นำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient) โดยโปรแกรมไมโครซอฟท์ออฟฟิศเอ็กเซล (Microsoft Excel) มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งจากการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 0.88

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้คำถามเปิด (Open ended Questionnaire) เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ตอบข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้น 30 คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
2. กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป
6. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการคัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับการศึกษา โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus group) ตามนวัตกรรม

การสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเยาวชนกลุ่มเปราะบาง 4 คนโดยดำเนินการดังนี้

1. เชิญที่ปรึกษาโครงการวิจัยเป็นประธานกล่าวเปิดประชุม
2. ผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการประชุม และมีที่ปรึกษาโครงการวิจัย เป็นผู้ดำเนินการประชุมร่วม
3. ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา การศึกษาข้อมูลเอกสารนวัตกรรม การสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
4. จัดเตรียมผู้ช่วยวิจัย 1 คน ผู้บันทึก (Note taker) 2 คน ผู้บันทึกเทป 1 คน
5. ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันพิจารณา เพื่อเสนอแนะความเหมาะสมและเป็นไปได้ของ นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พร้อมคู่มือ/แนวทางการดำเนินงาน โดยหาคำตอบว่าควรมีรูปแบบที่เหมาะสมและเป็นไปได้เป็นอย่างไร การสนทนากลุ่มใช้เวลาประมาณ 2.30 ชั่วโมงและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามประกอบการสนทนา ประมาณ 30 นาที
6. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม โดยการถอดเทปละเอียดและเปรียบเทียบกับการจดบันทึกข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลต่อจากนั้นจึงสรุปผลในหัวข้อต่างๆ ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำนวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ไปใช้เพื่อพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในจังหวัดขอนแก่น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปผลและปิดการสนทนากลุ่มโดยประธานการประชุม
7. นำเสนอข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผลและเรียบเรียง นำเสนอผลการสนทนากลุ่มในรูปแบบความเรียงและตารางแสดงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบ การวิเคราะห์จะถูกประเมินโดยเอกเทศจากผู้ช่วยวิจัย 1 คน ในกรณีที่การประเมินจากผู้วิจัยไม่สอดคล้องกันนักวิจัยแก้ปัญหาโดยการตรวจสอบข้อมูลร่วมกันอีกครั้ง จึงจะเชื่อได้ว่า การวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้ยึดข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเป็นหลัก
8. ปรับปรุงนวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมและเป็นไปได้

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณา จากคณะกรรมการจริยธรรมในคนเรียบร้อยแล้ว ดังเอกสารประกอบในภาคผนวก

ระยะที่ 3 พัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ในระยะนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้น คือ ศึกษาและสำรวจจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ในการสร้างนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ตามหลักการทางพุทธศาสนา โดยนำรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างขึ้นนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินรูปแบบนวัตกรรม ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมอย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 คน แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นรูปแบบนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปทดลองใช้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 100 คน โดยใช้สูตรของ (Khazanie, 1996) ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเปราะบาง อายุระหว่าง 13 – 18 ปี และยินดีเข้าร่วมโครงการนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ในการนำรูปแบบไปทดลองใช้นี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประเมินความเหมาะสมของการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยนำนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร กำหนดวันประชุมปฏิบัติการจัดการนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง และแจ้งประสานผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการประชุมการปฏิบัติการนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพื่อชี้แจงแนวทางการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นกับกลุ่มตัวอย่างภายในกลุ่ม ในวันที่ 21 ธันวาคม 2564 ณ ชุมชนในเทศบาลชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น โดยประยุกต์ใช้แนวทางเครื่องมือการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ชุดคู่มือวิจัย แบ่งกลุ่มผู้ร่วมโครงการเป็น 2 กลุ่ม ตามประเด็นการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมสมาชิกในกลุ่มร่วมเล่าเรื่องการปฏิบัติที่ดีสรุปเป็นชุดความรู้และสกัดเป็นแก่นความรู้เพื่อใช้ในการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง จากนั้นสมาชิกเข้ากลุ่มใหม่ ตามกลุ่มของตนเองร่วมกันประเมินตนเอง นำข้อมูลมากำหนดตารางอิสรภาพตามสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน(Current) และเป้าหมายความรู้ที่ต้องการ (Target) ประมวลผลเป็นองค์ความรู้ เพื่อนำนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของ

เยาวชนกลุ่มเปราะบางไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความอยู่ที่ดีกว่าในปัจจุบัน โดยมีการดำเนินการอย่างสรุปดังนี้

1. ใช้ Design ในการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ประชากรที่ใช้ในการทดลองโดยโดยใช้สูตรของ (Khazanie, 1996) ซึ่งเป็นเยาวชนกลุ่มเปราะบาง อายุระหว่าง 13 – 18 ปี จำนวน 100 คน
3. ดำเนินการทดลองตามแผนงานที่กำหนดไว้ 1 วัน ระหว่างเวลา 08.30 น. ถึง 16.30 น.

4. วิทยากรได้แก่ คณะผู้วิจัย และ วิทยากรอื่นที่มีความเหมาะสมในเรื่องนี้
5. ดำเนินการประเมินผลการทดลองด้วยการใช้แบบประเมินผล การสังเกตการณ์ และการสอบถามแบบไม่เป็นทางการ

6. นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาวัตรกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 4 จัดทำคู่มือการใช้นวัตกรรมกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1. คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำคู่มือฯ ไว้ดังนี้

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ

- 1.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในการจัดทำคู่มือ โดยมีเนื้อหาสาระกิจกรรม วิธีการ และการประเมินผลอย่างไร แล้วนำแบบสอบถามในส่วนนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พร้อมทั้งดำเนินการเหมือนกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

- 1.3 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินผลว่าคู่มือนี้มีความเหมาะสม หรือได้คุณภาพที่จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร แล้วคณะผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขคู่มือให้เหมาะสม และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

- 1.4 นำผลการวิจัย ซึ่งเป็นนวัตกรรม (Innovation) ได้แก่ คู่มือ ฯ ไปเผยแพร่และแก้ปัญหา ให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2. การเขียนรายงานการวิจัย

นำผลการวิจัยทั้งหมดมาเขียนรายงานวิจัยตามความเป็นจริง โดยมีตารางและอธิบายใต้ตาราง รวมทั้งมีรูปภาพประกอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 บท

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

โดยคณะผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ในการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

3.5 วิธีการดำเนินวิจัยของโครงการวิจัย เรื่อง กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการทดลอง (Experiment Research) มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อศึกษาการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อพัฒนากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น และ 4) เพื่อจัดทำคู่มือการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์ให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยศึกษาและสำรวจกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ซึ่งมี 3 มิติ คือ ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาแล้วสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนในจังหวัดขอนแก่น และนำไปพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยใช้กลไกเครือข่ายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กและเยาวชนในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พิจารณาตามเกณฑ์อายุ 10-19 ปี จำนวน 12,241 คน เป็นชายจำนวน 6,174 คน เป็นหญิงจำนวน 6,067 คน (ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ปี 2563 และการลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัย) ส่วน

เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15 – 19 ปี ตามสถิติการทำบัตรประจำตัวประชาชน มีจำนวน 1,412 คน เป็นเพศชาย 715 คน เป็นเพศหญิง 697 คน คณะผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโรยามาเน่ (Taro Tayamane) และเลือกการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) ได้เยาวชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เป็นจำนวน 302 คน ซึ่งกระจายตัวอยู่ใน 4 เขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยคณะผู้วิจัยได้เลือกเยาวชนที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มย่อย 15 กลุ่ม คือ และเยาวชนที่ไม่มีกลุ่มสังกัดแต่กระจายตัวอยู่ในเขตเทศบาลนครขอนแก่นที่มีความแปรปรวนในตัวเองที่เข้ามาใช้บริการคลินิกเวชกรรม สวท ในการจัดการวางแผนครอบครัว ศูนย์อนามัยวัยรุ่น เป็นต้น โดยได้ทำกิจกรรมใช้แบบสอบถาม มีรายละเอียดประชากรกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อได้ขนาดตัวอย่างแล้ว ได้ทำการสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) คือ 3 คน เว้น 1 คนทำแบบนี้จนกว่าจะครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดย การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม ปัญญา กำหนดเป็นคำนิยามศัพท์ นำนิยามศัพท์ในแต่ละด้านไปสร้างเป็นแบบสอบถามกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ปลายเปิด เป็นแบบมาตราวัด โดยลักษณะของแบบสอบถาม จำแนกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง ประกอบด้วย เคยใช้ กับ ไม่เคยใช้ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ

ตอนที่ 3 ระดับกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย -น้อยที่สุด -น้อย -ปานกลาง -มาก -มากที่สุด โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพระพุทธศาสนาเป็นฐาน มีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย -น้อย

ที่สุด -น้อย -ปานกลาง -มาก -มากที่สุด โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง ประกอบด้วย ควร กับ ไม่ควร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

1) การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของการใช้ภาษาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1.2) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโครงการวิจัยและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นนักวิชาการด้านการวิจัย จำนวน 2 คน คือ ผศ.ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์ และ ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช 2) เป็นนักวิชาการทางด้านศาสนา จำนวน 1 คน คือ รศ.ดร.พุทธรักษ์ ปราบนอก 3) เป็นนักวิชาการทางด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน คือ ดร.รัตน์ะ วรบัณฑิต และ ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้พิจารณาข้อความที่ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ในครั้งแรกเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามวิธีการของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540) พบว่าทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.50

1.3) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลในการวิจัย

2.2) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและแบบสอบถามเสนอต่อเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการในการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งจำแนกเป็นรายชื่อ รายด้านและรวมทุกด้าน

3.2 จัดลำดับในการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุด เป็นเกณฑ์การพิจารณาในการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

ระยะที่ 2 ศึกษาการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามต่อกำหนดวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นตอนที่ 3 โดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ พร้อมทั้งให้ค่าคะแนน 5 4 3 2 1 ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มาก

ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง น้อย

ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

และวิเคราะห์ ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมาย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึงปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึงน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึงน้อยที่สุด

เมื่อได้ร่างแบบสอบถามแล้วคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เช่นเดียวกับแบบสอบถามของวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แต่ว่าเมื่อ Try Out แล้วหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha coefficient)

โดยมีค่าตั้งแต่ 0-1 ขึ้นไป ซึ่งจากการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม มีค่าเท่ากับ 1.00

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้คำถามเปิด (Open ended Questionnaire) เพื่อให้เยาวชนในกลุ่มเปราะบางได้ตอบข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้น 20 คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์
- 2) กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อพิจารณาประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไขทางด้านภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง เรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป

6) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการคัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับการศึกษา โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus group) ตามกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเยาวชน 4 คน โดยดำเนินการดังนี้

- 1) เชิญที่ปรึกษาโครงการวิจัยเป็นประธานกล่าวเปิดประชุม
- 2) ผู้วิจัยทำหน้าที่ดำเนินการประชุม และมีที่ปรึกษาโครงการวิจัย เป็นผู้ดำเนินการประชุมร่วม

3) ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา การศึกษาข้อมูลเอกสารรูปแบบกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 4) จัดเตรียมผู้ช่วยวิจัย 1 คน ผู้บันทึก (Note taker) 2 คน ผู้บันทึกเทป 1 คน

5) ผู้เชี่ยวชาญร่วมกันพิจารณา เพื่อเสนอแนะความเหมาะสมและเป็นไปได้ของกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็น

ฐาน จังหวัดขอนแก่น พร้อมคู่มือ/แนวทางการดำเนินงาน โดยหาคำตอบว่าควรมีรูปแบบที่เหมาะสม และเป็นไปได้เป็นอย่างไร การสนทนากลุ่มใช้เวลาประมาณ 2.30 ชั่วโมงและให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบสอบถามประกอบการสนทนา ประมาณ 30 นาที

6) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม โดยการถอดเทปละเอียดและเปรียบเทียบกับการจัดบันทึกข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลต่อนั้นจึงสรุปผลในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปผลและปิดการสนทนากลุ่มโดยประธานการประชุม

7) นำเสนอข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผลและเรียบเรียง นำเสนอผลการสนทนากลุ่มในรูปแบบความเรียงและตารางแสดงความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบ การวิเคราะห์จะถูกประเมินโดยเอกเทศจากผู้ช่วยวิจัย 1 คน ในกรณีที่การประเมินจากผู้วิจัยไม่สอดคล้องกันนักวิจัยแก้ปัญหาโดยการตรวจสอบข้อมูลร่วมกันอีกครั้ง จึงจะเชื่อได้ว่า การวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้ยึดข้อมูลที่ได้จากการสนทนาเป็นหลัก

8) ปรับปรุงนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนในจังหวัดขอนแก่นตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมและเป็นไปได้

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณา จากคณะกรรมการจริยธรรมในคนเรียบร้อยแล้ว ดังเอกสารประกอบในภาคผนวก

ระยะที่ 3 ประเมินกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ในระยะนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้น คือ ศึกษาและสำรวจจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ในการสร้างกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ตามหลักการทางพุทธศาสนา โดยนำรูปแบบนวัตกรรมที่สร้างขึ้นนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินรูปแบบนวัตกรรม ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมอย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 คน แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นรูปแบบนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปทดลองใช้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในอำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 20 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และยินดีเข้าร่วมโครงการนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

ในการนำรูปแบบไปทดลองใช้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประเมินความเหมาะสมของการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยนำกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร กำหนดวันประชุมปฏิบัติการจัดการกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และแจ้งประสานผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการประชุมการปฏิบัติการกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมเพื่อชี้แจงแนวทางการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น กับกลุ่มตัวอย่างภายในกลุ่ม ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2565) โดยประยุกต์ใช้แนวทางการเครื่องมือการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ชุดคู่มือวิจัย แบ่งกลุ่มผู้ร่วมโครงการเป็น 2 กลุ่ม ตามประเด็นการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น สมาชิกในกลุ่มร่วมเล่าเรื่องการปฏิบัติที่ดีสรุปเป็นชุดความรู้และสกัดเป็นแก่นความรู้เพื่อใช้ในการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับเยาวชน จากนั้นสมาชิกเข้ากลุ่มใหม่ ตามกลุ่มของตนเองร่วมกันประเมินตนเอง นำข้อมูลมากำหนดตารางอิสรภาพตามสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน (Current) และเป้าหมายความรู้ที่ต้องการ (Target) ประมวลผลเป็นองค์ความรู้ เพื่อนำกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความอยู่ที่ดีกว่าในปัจจุบัน โดยมีการดำเนินการอย่างสรุปดังนี้

1) ใช้ Design ในการทดลอง One Group Pretest-Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 20 คน เป็นเยาวชนติดยาเสพติด 10 คน เยาวชนท้องไม่พร้อม 10 คน อายุระหว่าง 15 – 18 ปี

3) ดำเนินการทดลองตามแผนงานที่กำหนดไว้ 1 วัน ระหว่างเวลา 08.30 น. ถึง 16.30 น.

4) วิทยากร ได้แก่ คณะผู้วิจัย และวิทยากรอื่นที่มีความเหมาะสมในเรื่องนี้

5) ดำเนินการประเมินผลการทดลองด้วยการใช้แบบประเมินผล การสังเกตการณ์ และการสอบถามแบบไม่เป็นทางการ

6) นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ระยะที่ 4 จัดทำคู่มือการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1. คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำคู่มือฯ ไว้ดังนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ
- 2) สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของเยาวชน ในการจัดทำคู่มือโดยมีเนื้อหาสาระกิจกรรม วิธีการ และการประเมินผลอย่างไร แล้วนำแบบสอบถามในส่วนนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม พร้อมทั้งดำเนินการ เหมือนกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1
- 3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินผลว่าคู่มือนี้มีความเหมาะสม หรือได้คุณภาพที่จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร แล้วคณะผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขคู่มือฯ ให้เหมาะสม และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป
- 4) นำผลการวิจัย ซึ่งเป็นนวัตกรรม (Innovation) ได้แก่ คู่มือฯ ไปเผยแพร่และแก้ปัญหาให้กับเยาวชนในกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

3.5.2. การเขียนรายงานการวิจัย

นำผลการวิจัยทั้งหมดมาเขียนรายงานวิจัยตามความเป็นจริง โดยมีตารางและอธิบายได้ ตาราง รวมทั้งมีรูปภาพประกอบ โดยแบ่งออกเป็น 5 บท

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิจัย

บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

โดยคณะผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ในการพัฒนาโครงการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การสังเคราะห์ภาพรวม “นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น” ดังนี้

4.1 การสังเคราะห์ภาพรวม

การเสนอภาพรวมการสังเคราะห์ชุดโครงการนี้ คณะผู้วิจัยขอเสนอภาพรวมในการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.1 เป็นการเสนอภาพรวมการสังเคราะห์ชุดโครงการ จำนวน 5 โครงการ ดังปรากฏในตารางที่ 1.1

1.2 โครงสร้างของนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 การเสนอภาพรวมการสังเคราะห์ชุดโครงการ จำนวน 5 โครงการ

โครงการ	ผู้รับผิดชอบ
การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	อ.รัชนิภา เนตรภักดี และคณะ
รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ และคณะ
กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	ดร.ประสงค์ พรหมศรี และคณะ
นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	พระครูปลัดสุวิทย์ จันทมโม, ดร. และคณะ
กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	ดร.ประจักษ์ ชะชีกุล และคณะ

4.2 ผลการศึกษาจากการสังเคราะห์โครงการต่าง ๆ

ผลงานการวิจัยทั้งหมดในชุดโครงการนี้ได้นำมาสรุปไว้โดยสังเขปในบทนี้ ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ได้รวบรวมและเขียนไว้ในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ของแต่ละชุดโครงการ ผลการดำเนินงานและข้อสรุปโดยสังเขปของแต่ละโครงการมีดังต่อไปนี้

4.2.1 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2. เพื่อออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 4. เพื่อประเมินผลหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Need Analysis: R¹) เป็นขั้นตอนที่ได้มีการวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสังเคราะห์เพื่อไปสู่ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D¹) เป็นขั้นตอนที่ได้จากการนำผลในขั้นตอนที่ 1 มาออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมขั้นตอน ที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (Implementation: R²) เป็นการทดลองใช้หลักสูตร ขั้นนี้เป็น การนำหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรม ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร (Evaluation: D²) เป็นขั้นตอนการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรและคู่มืออบรมหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลดังกล่าว ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอย่างยิ่ง เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนกลุ่มเปราะบาง อีกทั้งยังมุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครอบคลุมทุกด้านให้แก่เยาวชน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ข้อมูลจากการศึกษาพบว่าการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ประกอบไปด้วย 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) สารการเรียนรู้ประจำหน่วย ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมนำชีวิต สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1.ความหมายของหลักธรรม 2.หลักธรรมศีลห้า 3.หลักธรรม โลกบาล 2 4.หลักธรรม อายุมุข 6 5.การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด 2.โทษของยาเสพติด 3.แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด 4.ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด 5.การบริหารจิต บริหารกาย เพื่อห่างไกลยาเสพติด หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ สารการเรียนรู้หน่วยนี้ ประกอบไปด้วย 1. เพศศึกษา 2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ 3.วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ 4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ 5.การบริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิมีความสุข สารการเรียนรู้หน่วยนี้ ประกอบไปด้วย 1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 2.วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 3 .การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

5) กระบวนการฝึกอบรม ซึ่งมีกระบวนการจัดกิจกรรมการอบรม 5 ขั้นตอนหรือ ดังนี้ ขั้นที่ 1 เราความสนใจ (Stimulation) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรมซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจให้ผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกมหรือดูวิดีโอทัศนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งที่จะอบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงานภายในกลุ่ม ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายโดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงานนำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้า

รับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้ชั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection) เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม และวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงความความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอน และผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 8) การวัดและประเมินผลหลักสูตร

นอกจากนี้ผลการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรมตามหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.53$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.54) แสดงว่ามีความสอดคล้องระดับมาก และหลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความเหมาะสมในภาพรวม ได้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.62$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.47) แสดงว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ผลทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 12.50$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.78) เมื่อรับการฝึกอบรม หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเฉลี่ย ($\bar{x} = 25.65$) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.95)

4. ผลการประเมินหลักสูตรหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ผลการศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เยาวชนกลุ่มเปราะบางที่เข้ารับการอบรมมองว่าหลักสูตรฝึกอบรมนับเป็นหลักสูตรที่มีเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ ระยะเวลา อาหาร สถานที่ล้วนแล้วแต่มีความเหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างการฝึกอบรมมีทั้งได้รับความรู้และความสนุกในการอบรม สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละช่วงเวลาที่เหมาะสมและพัฒนาเป็นไปตามลำดับ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการอบรมทำให้เกิดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีให้กับตนเองและเพื่อนร่วมอบรม

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยจากการได้เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา เอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ครูผู้สอน/ผู้ดูแลเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เกี่ยวกับความต้องการ ทั้งนี้จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหรือสัมภาษณ์บุคคลทุกคนเห็นเป็นแนวทางเดียวกันว่ามีความต้องการอย่างยิ่งที่จะให้มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่จะทำให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม พัฒนาเยาวชนไปสู่สิ่งที่พึงปรารถนาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Joyce and Shower (1993) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่มีพลังสำหรับการพัฒนาความรู้และทักษะแก่ครู ถ้ากระบวนการกิจกรรมการฝึกอบรมนั้น ๆ มีประสิทธิภาพพอและสอดคล้องเหมาะสมกับประสบการณ์ความต้องการและระดับพัฒนาการของครู และมีการติดตามดูแลช่วยเหลือที่ต่อเนื่องจากการฝึกอบรม นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่า ในการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรนั้น ผู้รับการฝึกอบรมควรมีบทบาทในการเลือกกิจกรรมการฝึกอบรมด้วย ที่สำคัญการฝึกอบรมใด ๆ ควรเป็นการพัฒนาปรับปรุงทักษะการคิด วิเคราะห์ให้กับครูด้วย (Joyce and Shower: 1987) ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม สภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และเทคโนโลยี ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมมากที่สุด ซึ่งผลก็เป็นที่น่าพอใจว่าผู้เข้ารับการอบรมให้ความสนใจและเข้าร่วมการอบรมตลอดระยะเวลาที่จัดการอบรม

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่า มีองค์ประกอบต่าง ๆ ครอบคลุม ได้แก่ หลักการ ของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สารการเรียนรู้ประจำหน่วย โครงสร้างหลักสูตร กระบวนการฝึกอบรม กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลหลักสูตร ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เป็นอย่างดี เพราะว่าองค์ประกอบของหลักสูตรเปรียบเสมือนส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ ตลอดจนเจตคติที่ดีในการอบรม หากขาดองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรฝึกอบรมไปก็จะทำให้การอบรมครั้งนี้ประสบผลสำเร็จได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการหลักสูตรที่เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวจะต้องกำหนดไว้ให้ตอบสนองผู้เข้ารับการอบรมและจุดประสงค์ของการอบรมสอดคล้องกับ Tyler (1949) Saylor, Alexander and Lewis (1981: 30) Oliva (1992) และ Taba (1962) ซึ่งได้กล่าวไปในทำนองเดียวกันว่าการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องประกอบไปด้วยกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ความต้องการ โดยมีการสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม และผู้เรียน 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย โดยหลังจากได้วินิจฉัยความต้องการของสังคมและ

ผู้เรียนแล้วจะกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ชัดเจน 3) คัดเลือกเนื้อหาสาระ โดยจุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วจะช่วยในการเลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วย ความสามารถของผู้เรียน โดยเนื้อหาต้องมีความเชื่อถือได้ และสำคัญต่อการเรียนรู้ 4) จัดเนื้อหาสาระ: เนื้อหาสาระที่เลือกได้ ยังต้องจัดโดยคำนึงถึงความต่อเนื่อง และความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน 5) คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ : ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้: ประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง และ 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผล: ตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไร เพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของพีระพรรณ ทองศูนย์ (2556) สมหวัง มหาวัง (2554) สุมณ ไวยบุญญา (2557) ที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผลวิจัยปรากฏว่าหลักสูตรประกอบด้วยวิสัยทัศน์ หลักการ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน การวัดและประเมินผลและคำอธิบายรายวิชา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่าเป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการอบรมเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อที่จะวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว อีกทั้งระหว่างทำให้การอบรมนั้น ผู้วิจัยจะพยายามให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมมากที่สุด กล่าวคือเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย หรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ยังเป็นปัญหา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติมากกว่าการฟังการบรรยาย เพราะพบว่าการฟังการบรรยายอย่างเดียวอาจไม่เกิดประสิทธิภาพในการอบรม ฉะนั้นทุกหน่วยการจัดกิจกรรมการอบรมจึงให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับ Saylor, Alexander and Lewis (1981: 30) ที่กล่าวว่า การทดลองใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) หลังจากที่ได้ตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) แล้ว ขั้นตอนต่อไป คือการนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูผู้สอนต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอน (Instruction Plans) ตามรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอน วัสดุ สื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ได้รับไว้ นอกจากนี้ Sowell (1996: 369) ยังกล่าวว่า การนำหลักสูตรไปปฏิบัติเป็นการเตรียมการที่จะนำเทคนิคต่าง ๆ ไปใช้ในห้องเรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ Fullan and Pomfret (1991: 336) ที่กล่าวว่า หลักสูตรเป็นนวัตกรรมชนิดหนึ่ง ดังนั้น การนำหลักสูตรไปปฏิบัติคือการนำเอาหลักสูตรไปสอนจริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับชนกฤต ทูริสุทธิ์ (2559) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การ

เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็ก และเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานีมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยเสี่ยงทางสังคมของเด็กและ เยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 2) ศึกษาภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 3) กำหนด ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับประถมศึกษา ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ประชากรและกลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 19,245 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 20 คน ผู้เชี่ยวชาญ 20 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเสี่ยงทางสังคมของเด็กและเยาวชนภาพรวม คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านสุขภาพ 3) ด้านสื่อ 4) ด้านอบายมุข และ 5) ด้านเพศ ส่วนภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน จำแนกเป็น 2 มิติ คือ มิติที่ 1 ระบบการทำงานและกลไกภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชนระดับ ประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 4 ด้านประกอบด้วย 1) ระบบและกลไก ด้านบุคคล 2) ระบบและกลไกด้านครอบครัว 3) ระบบและกลไกด้านชุมชน และ 4) ระบบและกลไกด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมิติที่ 2 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคคล 2) ด้านครอบครัว 3) ด้านชุมชน 4) ด้านกฎหมาย และ 5) ด้านอื่น ๆ เช่น การรู้เท่าทันสื่อ การเรียนรู้ วิถีชีวิตชาวพุทธ และผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น ดังนั้น ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน ระดับประถมศึกษาที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จึงประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็กและเยาวชน 2) การพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน 3) การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชน และ 4) การพัฒนา ประสิทธิภาพของระบบและกลไกคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สำหรับเนื้อหาสาระในการจัดกิจกรรมการอบรมนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยการเรียนรู้ออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมนำชีวิต สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายของหลักธรรม 2. หลักธรรม ศีลห้า 3. หลักธรรม โลกบาล 2 4. หลักธรรม อบายมุข 6 5. การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด 2. โทษของยาเสพติด 3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด 4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด 5. การบริหารจัดการ บริหารกายเพื่อห่างไกลยาเสพติด หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. เพศศึกษา 2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ 3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ 4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ 5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย 1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่

ดี 2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี 3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

โดยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมยังพบว่าสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม กล่าวคือ หน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จะนำมาอบรม ทำให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้อย่างเต็มที่ โดยผลของการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ปรากฏดังต่อไปนี้

1. ผลทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ก่อนอบรมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 12.50) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.78) เมื่อรับการฝึกอบรม หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย เฉลี่ย ($\bar{x}$ = 25.65) และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 0.95) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่ชัดเจน กล่าวคือ กำหนดหน่วยการเรียนรู้ตามลำดับยากง่ายของการฝึกอบรม เรียงลำดับช่วงเวลาอย่างชัดเจน อีกทั้งยังผ่านการทดลอง (Try Out) ก่อนที่จะนำหน่วยการเรียนรู้มาใช้จริง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน และออกแบบการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ที่ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์งานที่ทำ ตลอดจนกำหนดสื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมกำหนดทิศทางของการประเมินตนเองอีกด้วย สอดคล้องกับ Taylor (2003, อ้างถึงใน อภิภา ปรัชญพุทธิ, 2555: 264) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (Participatory Curriculum Development: PCD) เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่ถือเป็นการปฏิรูปการพัฒนาหลักสูตรแบบเดิมอย่างถอนรากถอนโคนโดยการพยายามสนับสนุนให้ผู้มีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับธัญชา รอดกันภัยและเสนห์ บุญกำเนิด (2560) ได้ศึกษาการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง : กรณีศึกษา นักศึกษากศน. ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราชการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยความเสี่ยงของเยาวชน ตำบลควนทอง อำเภอชนอมจังหวัดนครศรีธรรมราช และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ประชากรผู้ให้ข้อมูลได้แก่ เยาวชน กลุ่มเสี่ยง ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน กลุ่มเสี่ยง โดยทำการคัดเลือกผู้เข้าร่วมกระบวนการวางแผนจากตัวแทนนักศึกษา ผู้ปกครองและผู้ที่เป็ภาคี เครือข่ายของ กศน. ตำบลควนทอง จำนวน 30 คน โดยเลือกประชากรผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง เครื่องมือการวิจัย เป็นการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกใช้เทคนิคกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence-Control) และวิเคราะห์ข้อมูลนำ มาทำแผนปฏิบัติการสร้างภูมิคุ้มกันทาง

สังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม 1.1) ด้านสภาพทั่วไปทางสังคม ตำบลควนทองเป็นตำบลที่มีประวัติมายาวนาน มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง เหมาะแก่การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นตำบลควนทองจึงเป็นสังคมแบบเกษตรกรรม ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พึ่งอาศัยกันแบบสังคมเครือญาติ มีรายได้มั่นคงจากการประกอบอาชีพดังกล่าว 1.2) สัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อ แม่ในปัจจุบันพบว่า ปัจจุบันสัมพันธภาพของ ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมโลกาภิวัตน์ จากครอบครัวใหญ่มาเป็น ครอบครัวที่เล็กลงเป็นครอบครัวเดี่ยว เป็นเหตุให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ซึ่งเป็นผลพวง มาจากความจำเป็นที่ต้องหารายได้เพิ่ม ให้เพียงพอค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นตัวแปรสำคัญที่มีผล ต่อสัมพันธภาพในครอบครัวคือ เวลา เงิน สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเมื่อชุมชนเปลี่ยนจาก สังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมเมือง ส่งผลให้ ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง 1.3) ด้านสถานการณ์ความเสี่ยงทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง สถานการณ์ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ออกจากโรงเรียนกลางคัน การใช้ความรุนแรง การยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ท้องก่อนวัยอันควร 1.4) ด้าน การไม่รู้เท่าทัน ด้านใช้เทคโนโลยีของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เยาวชนส่วนใหญ่นำเทคโนโลยีสื่อสารมาใช้เป็นส่วนหนึ่ง ในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะการใช้เวลากับสื่อสังคมออนไลน์ Face book และ Line มากกว่าการใช้เทคโนโลยี สื่อสารเพื่อการเรียนรู้ ใช้เวลาในการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมากกว่า 8 ชั่วโมงต่อหนึ่งวัน 2) การสร้างภูมิคุ้มกันทาง สังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงได้แก่ 2.1) โครงการพัฒนา กศน.ตำบลควนทองเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของ ชุมชน 2.2) โครงการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้สู่ภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง 2.3) โครงการอบรมพัฒนาทักษะชีวิต สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวของพ่อแม่กับลูกวัยรุ่น 2.4) โครงการค่ายพัฒนาทักษะชีวิต “ปลูกคุณธรรม จริยธรรม นำปัญญา เรียนรู้เพศศึกษา ห่างไกลยาเสพติดพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน 2.5) โครงการค่ายพัฒนาทักษะชีวิต “ปลูกคุณธรรม จริยธรรม นำปัญญา เรียนรู้เพศศึกษา ห่างไกลยาเสพติด พัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน” 2.6) โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งการจัดตั้งสภาเด็กและ เยาวชน 2.7) โครงการฝึกทักษะอาชีพให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 2.8) โครงการพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี และการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น จากการสะท้อนผลเกี่ยวกับหลักสูตร ซึ่งสะท้อนผลจากเยาวชนกลุ่มเปราะบางหลังจากการฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีความสอดคล้องเหมาะสม มีการกำหนดจุดประสงค์ที่เด่นชัด เนื้อหาครอบคลุมสิ่งที่ต้องการวัด และจัด

กิจกรรมการอบรมตอบสนองผู้เข้ารับการอบรม สามารถพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ สอดคล้องกับการประเมินหลักสูตรของ Oliva (2001) ที่กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการของความยินดีการได้รับและการให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ โดยพิจารณาจากการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการรักษาหลักสูตร การปรับเปลี่ยนหลักสูตรหรือการยกเลิกหลักสูตร นอกจากนี้หลักสูตรยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วามคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วม มีการอบรมทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ กิจกรรมตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม สอดคล้องกับวัชรยา เล่าเรียนดี (2558: 267) ที่กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพแบบฝึกอบรม (Training Model) ต้องเป็นการให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในการวางแผนการฝึกอบรม (โดยมีการประเมินความต้องการจำเป็น เลือกเพื่อหาวิธีที่เหมาะสม และกำหนดเป้าหมาย จัดตารางการอบรมและติดตามดูแลการดำเนินโครงการ) ทำนองเดียวกันกับ Marsh, 1997; Willis, 2003 and Tyler, 1949, อ้างถึงใน อภิภา ปรัชญพฤทธิ์, 2555: 201) ที่กล่าวว่าหลักสูตรควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติสิ่งที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ประการที่สอง ประสบการณ์ที่เลือกควรสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนหรือเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจและตอบสนองเป้าหมายของผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนควรเข้าใจความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ประการที่สาม ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติและได้รับข้อมูลย้อนกลับ ประการที่สี่ กิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่อยู่ในวิสัยที่ผู้เรียนสามารถจะทำได้ ดังนั้น ผู้สอนควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นฐานความรู้ความสามารถของผู้เรียน ประการสุดท้ายประสบการณ์ การเรียนรู้เดียวกันอาจช่วยให้บรรลุผลลัพธ์หลายอย่างและอาจทำให้เกิดผลลัพธ์ ซึ่งผู้สอนไม่ได้คาดหวังไว้ล่วงหน้าก็ได้

ข้อเสนอแนะ

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับ การอบรมนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อจะมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมใด ๆ ผู้พัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมอย่างรอบด้าน ซึ่งจะส่งผลให้ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการอบรมไปใช้ต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น เป็นหลักสูตรที่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ มีองค์ประกอบของหลักสูตรถูกต้องครบถ้วน มีกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถพัฒนาการจัดการ

เรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ ดังนั้น เมื่อนำหลักสูตรไปใช้จะต้องศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร และกระบวนการของหลักสูตรเป็นอย่างดี โดยจะต้องมีการเตรียมสื่ออุปกรณ์ เอกสารให้ครบถ้วน ทั้งนี้เนื่องจากหากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปอาจทำให้การฝึกอบรมตามหลักสูตรนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

3. จากผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่นำไปทดลองใช้นั้นสามารถภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ แต่ทั้งนี้พบว่ากิจกรรมการอบรมบางกิจกรรมนั้นอาจจะส่งผลด้านเวลาในการดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยจำเป็นต้องบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสม จึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

4.2.2 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 2 การสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นในการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นก่อนและหลังการใช้รูปแบบ 4) เพื่อจัดทำคู่มือการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น = 0.79 สอบถามกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงที่มีอายุ ระหว่าง 15 – 18 ปี ในแต่ละตำบล ๆ ละ 17 คน รวม 289 คน (ร้อยละ 74) ในส่วนของผู้นำครอบครัว จำนวน 2 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และผู้นำทางศาสนาพุทธ (เจ้าอาวาส) จำนวน 2 รูป ในแต่ละตำบล ๆ ละ 6 รูป/คน จำนวน 102 คน (ร้อยละ 26) รวมทั้ง 391 รูป/คน (ร้อยละ 100) ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 391 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อเสนอแนะให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มท้องไม่พร้อมในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 8 รูป/คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวบรวมข้อมูลที่ได้และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ก. ผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง (เยาวชนกลุ่มเปราะบางผู้ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น)

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ อายุ 16 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 30.43 สถานภาพทางครอบครัว ส่วนใหญ่ โสด จำนวน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 69.05 วุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 72.12 อาชีพ ส่วนใหญ่ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 71.87 รายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่ ต่ำกว่า 5,001 บาท จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 65.98

ระดับพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น แยกเป็นรายด้านดังนี้ ด้านครอบครัวเคยได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเพศ การป้องกันตนเองทางเพศ การท้องไม่พร้อม และผลเสียจากการท้องไม่พร้อม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการแก้ปัญหาท้องไม่พร้อม ร้อยละ 81.84, ด้านชุมชนเคยได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเพศ การป้องกันตนเองทางเพศ การท้องไม่พร้อม และผลเสียจากการท้องไม่พร้อม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการแก้ปัญหาท้องไม่พร้อม ร้อยละ 57.29, ด้านเคยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อที่ 3 เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการแก้ปัญหาท้องไม่พร้อมร้อยละ 62.40, ด้านเคยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักอภัยมุข 6 ประการ คือ 1) ไม่ตีไม่น้ำเมา 2) ไม่เที่ยวกลางคืน 3) ไม่เที่ยวดูการละเล่น 4) ไม่เล่นการพนัน 5) ไม่คบคนชั่วเป็นมิตร และ 6) ไม่เกียจคร้านการทำงาน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการแก้ปัญหาท้องไม่พร้อม ร้อยละ 58.82

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านครอบครัวเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.28$, S.D. = 0.79) ด้านศีล 5 เป็นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.67) ด้านเว้นจากอภัยมุข 6 เป็นฐาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.74)

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ดังนี้ ควรให้มีหลักการและเหตุผลร้อยละ 93.49 วัตถุประสงค์ร้อยละ 97.70 คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบร้อยละ 91.82 ด้านครอบครัวเป็นฐานร้อยละ 96.93 ด้านชุมชนเป็นฐาน

ร้อยละ 90.28 ด้านศีล 5 เป็นฐานร้อยละ 79.80 ด้านเว้นจากอบายมุข 6 เป็นฐานร้อยละ 81.33 การจัดกิจกรรมร้อยละ 90.28 มีการแบ่งกลุ่มร้อยละ 73.91 มีการจัดสัมมนาร้อยละ 85.42 มีการบรรยายร้อยละ 90.28 มีการใช้สื่อ อุปกรณ์ที่ทันสมัยร้อยละ 97.95 มีตัวชี้วัดร้อยละ 88.75 มีการประเมินผลร้อยละ 91.30

ข. บริบทของเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่เป็นเยาวชนทั่วไปและกลุ่มที่ท้องไม่พร้อมในอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีอยู่ 2 ประเภท ประเภทที่ 1 กลุ่มเปราะบางที่อยู่ในระบบหมายถึงกลุ่มเปราะบางที่กำลังเรียนหนังสือทั้งในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่นและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประเภทที่ 2 กลุ่มเปราะบางที่อยู่นอกระบบหมายถึงกลุ่มเปราะบางที่ไม่ได้เรียนหนังสือในขณะนั้นอาจจะเรียนจบชั้นใดชั้นหนึ่งแล้วและในทั้งสองประเภทนี้มียุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดบ้าง แอบอยู่กับแฟนบ้าง พักอยู่ห้องเช่าบ้าง เป็นเด็กสก็อยบ้าง ขายออนไลน์บ้าง เป็นเด็กเสิร์ฟบ้าง ส่วนมากจะพักอยู่กับครอบครัว

ในเด็กกลุ่มเปราะบางทั้งหมดนี้ กลุ่มที่ประสบปัญหาในการท้องไม่พร้อมส่วนใหญ่มักเกิดจากกลุ่มที่ยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด, กลุ่มที่แอบอยู่กับแฟน, กลุ่มที่พักอยู่ห้องเช่า, กลุ่มที่เป็นเด็กสก็อย, กลุ่มเสิร์ฟอาหารในเวลากลางคืน และที่พบมากที่สุดจะเป็นกลุ่มที่พักอยู่ห้องเช่าเพราะมีสถานที่ที่เป็นเอกเทศสามารถทำอะไรได้ทุกอย่างโดยเฉพาะอยู่กับแฟนซึ่งแฟนส่วนมากก็จะอยู่ในวัยเดียวกันขาดประสบการณ์ทางเพศ ไม่มีทักษะชีวิต ขาดสำนึกทางศีลธรรม และความรู้เรื่องเพศศึกษาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

2. เปรียบเทียบรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ

2.1 การทดสอบภาพรวมของรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การทดสอบของด้านครอบครัวเป็นฐาน หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การทดสอบของด้านชุมชนเป็นฐาน หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 การทดสอบของด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ก. ในส่วนของกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ ในจังหวัดขอนแก่น

- ปัญหา เยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อมยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะชีวิต เพศศึกษาและหลักศีล 5 และอบายมุข 6

- ข้อเสนอแนะ พ่อ - แม่ควรให้ความรู้, คำปรึกษา, คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องเพศ, ทักษะการใช้ชีวิต, มีกิจกรรมเพื่อเสริมความเข้มแข็งและสายใยรักภายในครอบครัวอยู่เป็นประจำเพื่อให้ลูกมีความคุ้นเคยและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงเรื่องความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามในทางที่ถูกต้อง, การปลูกฝังคุณธรรม, ความมีเหตุผล หรือความเป็นประชาธิปไตยให้กับลูกเพื่อให้ลูกมีมุมมองหรือทัศนคติเชิงบวกในเรื่องเพศและความสัมพันธ์ระหว่างเพศ

ข. ในส่วนของผู้เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ ในจังหวัดขอนแก่น

หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุขได้หาแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพแต่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงได้ภาคีร่วมในการแก้ปัญหาอีกหลายกระทรวง ได้แก่ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงศึกษาธิการ ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจส่งผลให้การท้องไม่พร้อมและการยุติการตั้งครรภ์ของเยาวชนกลุ่มเปราะบางลดลง และหากสามารถนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาเป็นฐานในการแก้ปัญหาได้จะทำให้ปัญหาการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางลดลงมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. จากสภาพการณ์ของการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ก. ระดับพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ระดับพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ ใช้ครอบครัวเป็นฐานร้อยละ 81.84 ใช้ชุมชนเป็นฐานร้อยละ 57.29 ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยมีหลักศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อที่ 3 เป็นฐานร้อยละ 62.40 ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นฐาน โดยเว้นจากหลักอบายมุข 6 ร้อยละ 58.82 จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าการที่จะสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่สำคัญที่สุดคือต้องใช้ครอบครัวเป็น

ฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานของรุจา ภูโพลย์ (2541) ที่ว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันเบื้องต้นที่ทำให้การอบรมหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลและเป็นแหล่งอนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นหนึ่ง นอกจากนี้เมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรค ครอบครัวยังเป็นแหล่งให้การช่วยเหลือ ทำให้สามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ได้ความรัก ความผูกพันในครอบครัวเป็นรากฐานของความเป็นปึกแผ่นแห่งสังคม กระเด็นเกี่ยวกับการท้องไม่พร้อม ศิริพร จิรวัดน์กุล (2558) กล่าวว่า ครอบครัว พ่อแม่/ผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้เรื่องสัมพันธ์ทางเพศ การคุมกำเนิด เพื่อสามารถให้คำปรึกษาแก่บุตรได้ และมีการสื่อสารที่ดี กับบุตรวัยรุ่น ให้ความรัก ความใส่ใจ และเข้าใจบุตร วัยรุ่น กล้าที่จะพูดคุยเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ และการคุมกำเนิดกับบุตรได้อย่างเปิดเผย ประเด็นของชุมชนได้มีการสนับสนุนพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น จัดช่องทางเข้าถึงบริการคุมกำเนิดในแหล่งชุมชน มีระบบการติดตามข้อมูลในระดับท้องถิ่นเพื่อเป็น ข้อมูลในการดำเนินงาน จัดแหล่งค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ การป้องกันการตั้งครรภ์และการคุมกำเนิดสำหรับ วัยรุ่น จัดพื้นที่ให้วัยรุ่นได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ตามความต้องการของตน มีการเฝ้าระวังวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเปราะบาง และมีการตรวจตราพื้นที่เสี่ยงที่อาจเป็นแหล่งรวมตัวของกลุ่มวัยรุ่นและได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสรวิชัย อภิปัญญา, ดร (2559) และสุพรรณภา มงคล (2560) ที่ว่าการเข้าวัดฟังธรรมหรือการปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะศีล 5 นั้นสามารถทำให้ได้รู้จักสิ่งผิดชอบชั่วดีและมีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ กล่าวคือหากเยาวชนกลุ่มเปราะบางสามารถปฏิบัติหลักศีล 5 ได้สามารถที่จะลดภาวะการตั้งครรภ์หรือท้องที่ไม่พึงประสงค์ได้

ข. ระดับรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 0.55) เมื่อแยกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านครอบครัวเป็นฐาน ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.66) ด้านชุมชนเป็นฐาน ($\bar{x} = 3.28$, S.D. = 0.79) ด้านศีล 5 เป็นฐาน ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.67) ด้านเว้นจากอบายมุข 6 เป็นฐาน ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.74) โดยเฉพาะหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยศีล 5 และเว้นจากอบายมุข 6 เป็นฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เยาวชนกลุ่มเปราะบางสามารถสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมได้หรืออย่างน้อยสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางเพศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่นได้เพราะได้รับการอบรมหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วิญญู กิณะเสน (2559) ที่ว่าการที่เยาวชนกลุ่มเปราะบางสามารถลดปัญหาท้องที่ไม่พึงประสงค์ได้เพราะได้รับการอบรมหลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์มีความสัมพันธ์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์จากครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ส่วน

ประเด็นมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐานนั้นสอดคล้องกับงานของ ศิริพร จิรวัฒน์กุล (2558) กล่าวไว้ว่า ครอบครัว พ่อแม่/ผู้ปกครองจะต้องเป็นผู้ให้ความรู้เรื่องสัมพันธภาพทางเพศ การคุมกำเนิด เพื่อสามารถให้คำปรึกษาแก่บุตรได้ กล่าวที่จะพูดคุยเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ และการคุมกำเนิดกับบุตรได้อย่างเปิดเผย ประเด็นของชุมชนได้มีการสนับสนุนพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น จัดช่องทาง การเข้าถึงบริการคุมกำเนิดในแหล่งชุมชน มีระบบการติดตามข้อมูลในระดับท้องถิ่นเพื่อเป็น ข้อมูลในการดำเนินงาน จัดแหล่งค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ การป้องกันการตั้งครรภ์และการคุมกำเนิดสำหรับวัยรุ่น จัดพื้นที่ให้วัยรุ่นได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ตามความต้องการของตน มีการเฝ้าระวังวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเปราะบาง และมีการตรวจตราพื้นที่เสี่ยงที่อาจเป็นแหล่งรวมตัวของกลุ่มวัยรุ่น

2. เปรียบเทียบรูปแบบรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จากผลการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

2.1 การทดสอบภาพรวมของรูปแบบรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ ความเข้าใจวิธีและแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ชีวิต เพศศึกษา และหลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะศีล 5 และอภัยมุข 6 ผ่านทางครอบครัว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และองค์กรทางศาสนาจนสามารถมีแนวทางการปฏิบัติที่ทำให้ลดอัตราการท้องที่ไม่พึงประสงค์หรือการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของศิริพร จิรวัฒน์กุล (2558) ได้สรุปไว้ว่า แนวทางการป้องกันของการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพ เกิดจากการร่วมมือหน่วยงานต่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถาบันการศึกษา สถานบริการ สุขภาพ ครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนรวมทั้งวัด ได้ช่วยกันดำเนินงานเชิงรุกหรือการรณรงค์การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและสอดคล้อง กับความต้องการของวัยรุ่น มีการประสานงานการขับเคลื่อนการดำเนินงานในทุกภาคส่วนอย่าง จริงจังและต่อเนื่องในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น มีการประสานให้ ครอบครัว ตัววัยรุ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยควรมีการติดตามประเมินผล การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีการถอดบทเรียน เพื่อนำไปพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ปัญหาเกิดจากเยาวชนกลุ่มเปราะบางยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวทุกขะการใช้ชีวิตที่ถูกต้องไม่ว่าจะเป็นเรื่องสุขภาพ เรื่องปัญหาภายในครอบครัว หรือเหตุทางสังคมการเมือง ประเภทต่างที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น อีกทั้งการเข้าถึงข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐที่วัยรุ่นไม่

มีความกล้าในการติดต่อ จึงตัดสินใจทำลงไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่เมื่อหน่วยงาน องค์กร และสถาบันทางสังคมต่างเล็งเห็นความสำคัญและตั้งใจในการแก้ปัญหาอย่างจริงจังก็จะสามารถแก้ปัญหาการท้องที่ไม่พึงประสงค์ในเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ศิริพร จิรวัฒน์กุล (2558) พระสรวิชัย อภิปัญญา,ดร. (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะสามารถลดปัญหาลดอัตราการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้จะต้องเกิดจากการร่วมมือของสถาบันครอบครัว หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน คอยช่วยสนับสนุนพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับวัยรุ่น จัดช่องทางการเข้าถึงบริการคุมกำเนิดในแหล่งชุมชน มีระบบการติดตามข้อมูลในระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงาน จัดกิจกรรมเพิ่มความรู้ให้แก่พ่อแม่/ผู้ปกครอง จัดแหล่งค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ การป้องกันการตั้งครรภ์และการคุมกำเนิดสำหรับ วัยรุ่นและพ่อแม่/ผู้ปกครอง จัดพื้นที่ให้วัยรุ่นได้ แสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ตามความต้องการของตน มีการเฝ้าระวังวัยรุ่นกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเปราะบาง และมีการตรวจตรพื้นที่เสี่ยงที่อาจเป็นแหล่งรวมตัวของกลุ่มวัยรุ่น รวมทั้งจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเสริมทักษะชีวิตให้กับกลุ่มเยาวชนเปราะบางเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่มีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ระดับ คือ ข้อเสนอแนะระดับนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ รวมถึงข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานที่เยาวชนกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น ศูนย์ประสานงานประจำหมู่บ้าน ประจำโรงเรียน ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และมอบหมายให้ผู้ที่มีความรู้ตรงสาขาเข้ามาดูแลและคอยให้คำแนะนำ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

กระทรวงสาธารณสุขพร้อมทั้งภาคีต่างๆจะต้องหาวิธีการและแนวทางที่จะทำอย่างไรที่จะสามารถทำให้การลดอัตราการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหรือในกลุ่มเปราะบางลดลงให้มากที่สุด หรือหากจำเป็นหาวิถีทางในการยุติการตั้งครรภ์ลดลงเป็นศูนย์

4.2.3 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 3 กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

การศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะงานวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 เป็นชาย จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 แยกตามอายุ มากที่สุด อายุ 14 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 รองลงมา อายุ 13 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 และผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุน้อยที่สุด คือ อายุ 16 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 และแยกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และอื่น ๆ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 แยกตาม สถานภาพทางครอบครัว ของบิดามารดา ผู้ตอบแบบสอบถามโสดมากที่สุด จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมา สมรส 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และน้อยที่สุด คือ หม้าย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 แยกตามอาชีพของบิดามารดา มีอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมา อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และอาชีพที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ อาชีพ รับราชการ รัฐวิสาหกิจ เกษตรกรรม อาชีพละ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 แยกตามรายได้ของครอบครัว/ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,001 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมา จำนวน 5,001-10,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ รายได้จำนวน 10,001-15,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตามลำดับ

2. ปัจจัยการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้หลักอภายมุข 6 ผู้ที่เห็นด้วย แสดงความคิดเห็นว่า ใช่ โดยรวม คิดเป็นร้อยละ 98.01 ผู้ที่ไม่เห็นด้วย แสดงความคิดเห็นว่า ไม่ใช่ โดยรวม คิดเป็นร้อยละ 1.98 โดยข้อที่แสดงความคิดเห็นว่า ใช่ มากที่สุด คือ ข้อ 8 ได้แก่ การละเว้นการพนัน ทำให้ยอมไม่ก่อเวร ไม่เสียทรัพย์สิน ทรัพย์ยอมไม่ฉิบหาย มีคนเชื่อถือ ไม่เป็นที่หมิ่นประมาทของผู้อื่น มีผู้ประสงค์จะเลือกเป็นคู่ครอง คิดเป็นร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ ข้อ 12. การละเว้นจากการเกียจคร้าน ทำให้ รู้จักรับผิดชอบหน้าที่หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ชีวิตมีระเบียบ มีวินัย และรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์กับตัวเราและผู้อื่น ทำให้เราเป็นคนกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร มีหลักฐานมั่นคง มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และประสบความสำเร็จ และมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตการทำงานชีวิตมีความสุข คิดเป็นร้อยละ 99.80 ส่วนข้อที่แสดงความคิดเห็นว่าใช้น้อยที่สุด คือ ข้อ 9. การคบคนชั่วเป็นมิตร ทำให้ เป็นนักร้องการพนัน เป็นนักร้องเจ้าชู้ เป็นนักร้องเหล้า เป็นคนหลอกลวง เป็นคนหลอกลวงซึ่งหน้าและเห็นแก่ตัว เป็นคนว่ายาก สอนยาก คิดเป็นร้อยละ 96.5 ตามลำดับ

3. การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านครอบครัวเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านพระพุทธศาสนาเป็นฐาน ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านชุมชนเป็นฐาน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

3.1 ด้านครอบครัวเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายข้อ โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ครอบครัวของท่าน แนะนำให้เว้นจากอบายมุข 6 ได้แก่ การดื่มสุรา ยาเสพติด และของมีนเมา การเที่ยวกลางคืนทุกวัน การเที่ยวดูการละเล่น เล่นการพนัน การคบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้าน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ครอบครัวของท่านให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ท่าน มาโดยตลอด ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ครอบครัวของท่านปลูกฝังให้ท่านป้องกันตนเองจากยาเสพติด

3.2 ด้านชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายข้อ โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ชุมชนของท่านมีค่านิยม เยาวชนต้องรู้จักป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รองลงมา คือ ชุมชนของท่านให้การดูแลสมาชิกที่ต้องการความช่วยเหลือคือช่วยแก้ไขปัญหาคูหาผู้ติดยาเสพติด ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ชุมชนของท่าน นิยมเว้นจากอบายมุข 6 ได้แก่ การดื่มสุรา ยาเสพติด และของมีนเมา การเที่ยวกลางคืนทุกวัน การเที่ยวดูการละเล่น เล่นการพนันการคบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้าน

3.3 ด้านพระพุทธศาสนาเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายข้อ โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ท่านไม่คบคนชั่วเป็นมิตร รองลงมาคือ ท่านไม่เที่ยวกลางคืน ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ท่านไม่ดื่มน้ำเมา และยาเสพติด

4. ผลการเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง กับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า เพศชาย และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 97.6 และ 98.3 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร ด้วย Chi-Square Test พบว่า ตัวแปรเพศกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน

5. ผลการเปรียบเทียบระหว่างอายุ 13 -18 ปี กับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า อายุระหว่าง 13 -18 ปี คิดเป็นร้อยละ 96.0-100.0 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 6 ตัวแปร ด้วย Chi-Square Test พบว่า ตัวแปรอายุกับกลยุทธ์ การสร้าง

ภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสถียรของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน

6. ผลการเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางครอบครัวของบิดามารดา กับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า สถานภาพทางครอบครัวของบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 96.2-100.0 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 5 ตัวแปร ด้วย Chi-Square Test พบว่า ตัวแปรสถานภาพทางครอบครัวของบิดามารดากับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน

7. ผลการเปรียบเทียบระหว่างระดับการศึกษา กับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้กรอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 96.7 และ 100.0 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ตัวแปร ด้วย Chi-Square Test พบว่า ตัวแปรระดับการศึกษากับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้กรอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน

8. ผลการเปรียบเทียบระหว่างอาชีพ กับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัด
ขอนแก่น พบว่า อาชีพ คิดเป็นร้อยละ 96.9-100.0 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 6
ตัวแปร ด้วย Chi-Square Test พบว่า ตัวแปรอาชีพกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน
จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน

9. ผลการเปรียบเทียบระหว่างรายได้ของครอบครัว/ต่อเดือน กับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสฟติคของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า รายได้ของครอบครัว/ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 93.3-100.0 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 4 ตัวแปร ด้วย Chi-Square Test พบว่า ตัวแปรรายได้ของครอบครัว/ต่อเดือนกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสฟติคของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ไม่มีความสัมพันธ์กัน

10. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างกลยุทธิ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัด

ขอนแก่น โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัวเป็นฐาน ด้านชุมชนเป็นฐาน และด้านพระพุทธศาสนาเป็นฐาน มีดังนี้

10.1 ด้านครอบครัวเป็นฐาน คือ พ่อแม่ ควรเอาใจใส่ และควรมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางเป็นอย่างดี อย่าอายที่จะตอบคำถาม หรืออย่าอายที่จะสั่งสอนลูกของตน เพราะมันคือความรู้ที่มีประโยชน์ในวันข้างหน้า และควรปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงาม ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลาน ต้องปลูกฝังให้เด็ก และสมาชิกในครอบครัวเห็นโทษของยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน พร้อมทั้งการดูแลบุตรหลานของตนเป็นอย่างดี ตามความเหมาะสม และให้ความเอาใจใส่ หรือพูดคุยกันให้มาก อย่างมีเหตุผล ไม่ควรใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ รุนแรง ไม่บั่นทอนจิตใจคนในครอบครัว ทั้งเด็กน้อย และผู้ใหญ่

10.2 ด้านชุมชนเป็นฐาน คือ ชุมชน ควรเริ่มจากผู้นำที่ศักยภาพในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม และลูกบ้าน ให้มีการส่งเสริมในการแก้ไขปัญหา โดยมีงบประมาณสนับสนุนอย่างพอเพียง โดยสามารถให้ความรู้แก่ลูกหลานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการแก้ปัญหาดังกล่าวควรสอดคล้องกันระหว่างครอบครัว และชุมชน ถ้าครอบครัวดีแต่อยู่ในชุมชนที่ไม่ดีก็พลอยทำให้ครอบครัวไม่ดี ดังนั้นผู้นำชุมชนควรส่งเสริม สนับสนุนการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยขอความอนุเคราะห์ในภาครัฐเพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาร่วมกัน และผู้นำชุมชนควรเป็นแบบอย่างที่ดี ควรเสนอโครงการในการแก้ไขปัญหา และให้ลูกหลานได้มีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม

10.3 ด้านพระพุทธศาสนาเป็นฐาน คือ ผู้ปกครองควรพาบุตรหลานเข้าวัดเป็นประจำ เพื่อให้เกิดความเคยชินในการทำมาตุลาการดี อบรมสั่งสอนให้เห็นโทษของสิ่งที่ไม่ดี โดยให้เหตุในข้อดีและข้อเสีย เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคม ทำความดีเพื่อลดโทษภัยให้น้อยลง เพิ่มพูนความสุขด้วยความดีมีศีลธรรม มีการฝึกลูกหลาน ให้รู้จักการให้ ให้เกิดความเมตตาต่อกันโดยการทำโรงทานตามสมควร ทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ และการฝึกสมาธิ อย่างพอเพียง ดังนั้นควรเริ่มจากการสร้างศรัทธาให้เกิด ให้มี จนเกิดเป็นความเชื่ออย่างมีเหตุมีผลให้มากที่สุด แล้วนำไปสู่การเข้าวัดปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม

11. ผลการประเมินคู่มือการสร้างกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย รวมจำนวน 5 ท่าน มีดังนี้

1) ผลการประเมินคู่มือการสร้างกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านความเหมาะสม รองลงมาคือ ด้านความเป็นไปได้ ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้

1.1) ด้านความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ กิจกรรมในคู่มือมีความเหมาะสมกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนมีความเหมาะสม และข้อมูลที่ได้จากการประเมินคู่มือมีความเหมาะสมและน่าเชื่อถือที่ใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง รองลงมาคือ คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ได้กำหนด และชี้แจงข้อตกลงของการดำเนินงานของกิจกรรมที่ชัดเจน และคู่มือมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายของกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

1.2) ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ขั้นตอนต่าง ๆ ในคู่มือสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานจริงของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือคู่มือมีแนวทางและวิธีการที่ชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้จริง และคู่มือมีความเป็นไปได้ที่คณะผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติกับกลุ่มตัวอย่างได้ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ผลลัพธ์ที่ได้จากคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความคุ้มค่า

1.3) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางช่วยให้กลุ่มตัวอย่างได้แก้ไขปัญหา สามารถพัฒนาได้ตรงจุด และการกำหนดประเด็นการแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในคู่มือเป็นประเด็นที่มีคุณค่า รองลงมาคือคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางกำหนดบทบาทผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา และพัฒนาอย่างชัดเจน ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ กิจกรรมในคู่มือมีประโยชน์ต่อกระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1.4) ด้านความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับดีมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือการรายงานผลการประเมินคู่มือมีความถูกต้องรองลงมาคือสารสนเทศที่ได้จากการใช้คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความถูกต้องและเป็นระบบ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด คือการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความถูกต้อง กิจกรรมมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง และคู่มือกำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง

12. ผลกิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยรวม และรายด้าน ด้านครอบครัวเป็นฐาน ด้านชุมชนเป็นฐาน และด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยหลังการร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนการร่วมกิจกรรม แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

13. วิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

สาเหตุของการติดยาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่จากการสัมภาษณ์ ได้แก่ ความไม่เข้มแข็งด้านอารมณ์และจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การใช้กฎหมายปราบปรามยาเสพติดไม่ใช่ทางออก คนในชุมชนเห็นแก่ตัว ไม่ยอมรับคนที่เลิกติดยาเสพติดแล้ว ครอบครัวไม่เฝ้าระวังลูกตัวเอง บริบททางสังคมและตัวอย่างที่ไม่ดี และการอยากรู้อยากลองของเยาวชน

กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จากการสัมภาษณ์ ได้แก่ ให้เยาวชนรู้จักคุณค่าของชีวิต ครอบครัว ชุมชน ใช้หลักจิตวิทยา การจำกัดต้นแบบที่ไม่ดีในโซเชียล การสร้างความรู้ให้กับเยาวชน การทำให้เยาวชนมีงาน มีเงินเลี้ยงชีพตัวเองได้อย่างสุจริต ครอบครัวเฝ้าระวังเยาวชน เยาวชนต้องรู้จักปฏิเสธและหาทางออกจากปัญหาได้ ครอบครัว ชุมชน พุทธศาสนาใช้การสื่อสารอย่างเข้าใจกับเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

วิเคราะห์ได้ว่า ครอบครัวควรแสดงให้เยาวชนรู้ว่าเขาเป็นสมาชิกที่มีค่าของครอบครัว พ่อแม่มีการสื่อสารที่ดีต่อกัน ควบคุมตัวเองได้ดี ทั้งอารมณ์และพฤติกรรม พ่อแม่มีลักษณะที่ยอมรับความสามารถ เข้าใจและสนับสนุนของเยาวชน และครอบครัวเองก็มีส่วนทำให้ขาดภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ด้วย เช่น พ่อแม่เสพยาเสพติด ก็เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เยาวชนเองก็ต้องรู้จักสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง มีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดและระมัดระวังในการใช้ยา รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี เมื่อมีปัญหารู้จักปรึกษาผู้ใหญ่ พ่อ แม่ ชุมชนจะช่วยให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรมีการบูรณาการครอบครัว โรงเรียน ชุมชน พุทธศาสนา ป้องกันยาเสพติด โดยมีแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันโดยให้เยาวชนมีความรู้ มีความคิด อารมณ์ ที่จะห่างไกลยาเสพติด ให้ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน วัดหรือพุทธศาสนา ร่วมกันเพื่อคิดวิเคราะห์ปัญหา วางแผนดำเนินการ ประเมินผลและติดตามในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน การพัฒนากิจกรรมร่วมกันของครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนา คือ การปรับทัศนคติและปลูกฝังเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันอย่างต่อเนื่อง เช่น การให้ความรู้ โดยการบรรยาย อภิปราย การประชุม การสัมมนา การจัดนิทรรศการ รวมทั้งพัฒนาระบบงานวิชาการอย่างต่อเนื่องควรมีจุดชุมชนบำบัด เป็นวิธีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติดด้วยการช่วยเหลือตนเองในหมู่ผู้

ติดยาเสพติดด้วยกัน เพื่อแนะนำฟื้นฟูให้แก้ไขปัญหานี้ในทางที่ถูกต้องและไม่กลับไปติดซ้ำหรือเกี่ยวข้องกับสารเสพติดอีกต่อไป

การใช้ศาสนากับการป้องกันและรักษาอาการติดสารเสพติด ควรศึกษาหลักธรรมทางศาสนาจนเกิดปัญญา ทำให้เกิดความตระหนักที่จะปฏิบัติตามแนวทางพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง คือให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีการฝึกอบรม เป็นต้น

จากข้อมูลทั้งหมดที่วิจัยมาได้เกิดคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนในกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน เพื่อใช้ในการฝึกอบรมเยาวชนในกลุ่มเปราะบางต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนในกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนในกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน โดยด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านครอบครัวเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านพระพุทธศาสนาเป็นฐาน ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ ด้านชุมชนเป็นฐาน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ครอบครัวให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนในกลุ่มเปราะบาง ซึ่งสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด ส่งผลดี และไม่ติดกับบุตรหลานโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอุดร อุตตโร และคณะ. (2558 : ก-ข) ได้วิจัยเรื่อง “กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนจังหวัดนครสวรรค์” พบว่า ด้านพฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติด อยู่ในระดับมากส่วนด้าน การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด อยู่ในระดับมาก กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย อัมมัญญตา ความรู้จักเหตุ อัตถัญญตา ความรู้จักผล อัตตัญญตา ความรู้จักตน มัตตัญญตา ความรู้จักประมาณ กาลัญญตา ความรู้จักกาล ปริสสัญญตา ความรู้จักกับบริษัทหรือชุมชน และปุคคัลปิรปัญญา ความรู้จักบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเพื่อน กิตติโสภณ (2560 : ก-ข) ได้วิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธเชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย” พบว่า โมเดลเชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทยได้รับอิทธิพลโดยตรงจากฆราวาสธรรม 4 และการทำหน้าที่ของครอบครัว และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากฆราวาสธรรม ผ่านการทำหน้าที่ของครอบครัวและความผาสุกทางจิตวิญญาณ โมเดลเชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไคสแควร์เท่ากับ 77 องศา

อิสระ เท่ากับ 59 ความน่าจะเป็นเท่ากับ .057 ดัชนีวัดความกลมกลืนเท่ากับ .973 ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความกล้าหาญทางศีลธรรมได้ร้อยละ 91

บุญส่ง นาแสง (2560 : ก-ข) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม” พบว่า คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรม (พระสอนศีลธรรม) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากกลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยพ่อแม่ เอาใจใส่ และมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางไม่อายุที่จะตอบคำถาม ที่จะสั่งสอนลูกของตน เพราะมันคือความรู้ที่มีประโยชน์ในวันข้างหน้า และควรปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกหลาน แต่ชุมชนยังขาดผู้นำที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง ชุมชนขาดกิจกรรมส่งเสริมการแก้ไขปัญหายาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้แนวทางการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่สอดคล้องกันระหว่างครอบครัว และชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมิตไกร (2558 : 293-294) ได้กล่าวว่า ครอบครัวจะดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสมและเป็นปกติสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ของคนในครอบครัวว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของครอบครัวของ McMaster Model ได้เสนอว่า 1. การแก้ปัญหา (Problem solving) หมายถึง ครอบครัวได้ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้และปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะแก้ปัญหายาอย่างรวดเร็วและเป็นระบบในทางตรงกันข้ามครอบครัวที่ไม่มีประสิทธิภาพมักแก้ปัญหายาอย่างไม่เป็นระบบ ไม่เสร็จสิ้น และกลายเป็นปัญหาเรื้อรังในที่สุด 2. การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว เนื้อหาของการสื่อสารแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุและการดำเนินชีวิตประจำวัน และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก ครอบครัวที่สื่อสารด้านวัตถุไม่ดี ก็มักจะมีปัญหาการสื่อสารด้านอารมณ์ร่วมด้วยเสมอ 3. การมอบหมายบทบาท (Role) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่สมาชิกประพฤติต่อกันและกันเป็นประจำ บทบาทแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ (1) บทบาทพื้นฐาน ซึ่งเป็นบทบาทที่แต่ละคนจำเป็นต้องกระทำอย่างครบถ้วน เพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข และ (2) บทบาทอื่น ๆ ซึ่งเป็นบทบาทเฉพาะของแต่ละคน สมาชิกในครอบครัวจะได้รับมอบหมายบทบาทและหน้าที่และแต่ละครอบครัวจะมีระบบการควบคุมให้สมาชิกแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วน 4. การตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึก (Affective responsiveness) หมายถึงการตอบสนองอารมณ์ต่อกันและกันอย่างเหมาะสมทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีทั้งอารมณ์ในภาวะปกติ เช่น อบอุ่น เป็นสุข และอารมณ์ในภาวะวิกฤต เช่น กลัว 5. การสร้างความผูกพันทางอารมณ์ (Affective involvement) หมายถึงระดับ

ความผูกพันห่วงใยที่สมาชิกแต่ละคนมีต่อกัน รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความสนใจและการเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน และ 6. การควบคุมพฤติกรรม (Behavior control) หมายถึงวิธีการที่ครอบครัวควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิก การควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สมาชิกประพฤติตนอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และสอดคล้องกับแนวคิดของ วชิราภรณ์ สังข์ทอง (2554 : 70) ได้กล่าวว่า จากการพัฒนาประเทศโดยยึดหลักการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยตามต้นแบบของประเทศที่พัฒนาแล้ว ไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนได้ทุกภาคส่วนในทางตรงข้ามยิ่งพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามากเพียงไรประชาชนของประเทศโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนกับประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายจะเห็นได้อย่างชัดเจนนับตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังขาดความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และหลงระเห็จไปกับสิ่งฉาบฉวย หรือกล่าวได้ว่า “...ยังขาดภูมิคุ้มกันที่ดี...” การขาดภูมิคุ้มกัน คือ การที่คนเรายังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และการขาดความพอดี สังคมไทยยังขาดความพอดีในเรื่องสำคัญรวม 5 ประการ ดังนี้ 1. ขาดความพอดีด้านจิตใจ คนส่วนมากมีสภาวะจิตใจที่ไม่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ขาดจิตสำนึกที่ดี ไม่มีความเอื้ออาทร ไม่รู้จักประนีประนอม นึกถึงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว 2. ขาดความพอดีด้านสังคม ไม่ค่อยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ชุมชนขาดความเข้มแข็ง และที่สำคัญไม่มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง และแข็งแรง 3. ขาดความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ยังใช้และจัดการอย่างขาดความรอบคอบ และที่สำคัญใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในประเทศอย่างไม่นึกถึงความสมดุลในระยะยาว 4. ขาดความพอดีด้านเทคโนโลยี ไม่รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการ และขาดการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง พร้อมๆ กับการขาดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างรอบคอบระมัดระวังโดยไม่คำนึงถึงความสามารถที่จะพึ่งตนเองมากกว่าพึ่งพาเทคโนโลยีและ 5. ขาดความพอดีด้านเศรษฐกิจ คนจำนวนมากยังคงดำรงชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยหรือเกินฐานะของตน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ภาครัฐควรสนับสนุนกิจกรรมการปลูกฝังทัศนคติของเยาวชนเกี่ยวกับการงดเว้นยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่หนึ่งปีหนึ่งครั้ง แต่ควรร่วมมือกับทุกฝ่ายให้ช่วยกัน เช่น ติดป้ายสะกดใจงดเว้นยาเสพติดตามชุมชน การพูดออกสื่อทุกวัน วันละ 1-5 นาที เช่น เสียงตามสาย การพูดการงดเว้นยาเสพติด

ในวันกิจกรรมทางพุทธศาสนา และการฝึกอบรมปลูกฝังทัศนคติให้กับเยาวชนโดยผ่านสถาบันการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- ด้านครอบครัวเป็นฐาน ครอบครัวควรปลูกฝังให้เยาวชนป้องกันตนเองจากยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

- ด้านชุมชนเป็นฐาน ชุมชนควรจัดกิจกรรมให้ละเว้นจากอบายมุขอย่างต่อเนื่อง

- ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน ควรนำหลักพระพุทธศาสนามาปลูกฝังทัศนคติเรื่องเว้นจากอบายมุข 6 อย่างสม่ำเสมอ

- ภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณและแผนงานในการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางอย่างต่อเนื่อง

4.2.4 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 4 นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

จากการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อวิเคราะห์นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นและ 4) เพื่อจัดทำคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ทั้งวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 วิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็น กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) คือ 3 คน เว้น 1 คนทำแบบนี้จนกว่าจะครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จากเยาวชนกลุ่มเปราะบางทั้งเพศชายและเพศหญิง ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 100 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อเสนอแนะกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ที่ติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม จำนวน 30 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวบรวมข้อมูลที่ได้และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.4.1 สรุปผลการวิจัย

2.4.1.1 นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ก. ผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง (เยาวชนกลุ่มเปราะบางทั้งเพศชายและเพศหญิง ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ เยาวชนอายุ 13-18 ปี ที่ติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม)

1) สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 100 คน พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.00 และเพศหญิง ร้อยละ 43.00 มีอายุ 18 ปี ร้อยละ 66.00 รองลงมา อายุ 17 ปี ร้อยละ 16.00 อายุ 15 ปี ร้อยละ 12.00 และอายุ 16 ปี ร้อยละ 6.00 การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 48.00 รองลงมา กำลังศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 40.00 และประถมศึกษา ร้อยละ 12.00 สถานภาพทางครอบครัวอยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 67.00 รองลงมา อยู่กับปู่ย่าตายาย ร้อยละ 33.00

2) ระดับพฤติกรรมการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ด้านผู้ส่งสาร (Sender) ได้แก่ ท่านเคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 57.00 ท่านเคยส่งข้อมูลทางสื่อออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมลงในพื้นที่สังคมออนไลน์ ร้อยละ 38.00 ท่านเคยแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคม ร้อยละ 36.00 และท่านเคยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการส่งสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ร้อยละ 27.00

ด้านสาร (Message) ได้แก่ ท่านเคยศึกษาค้นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคม ร้อยละ 48.00 ท่านเคยเสนอวิธีการสื่อสารให้กับวัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ร้อยละ 43.00 ท่านเคยเข้าไปหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับหน่วยงานราชการ ร้อยละ 37.00 และท่านเคยทำหนังสือปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 30.00

ด้านผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่ ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางโรงเรียน ร้อยละ 78.00 ท่านเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับคนในครอบครัว ร้อยละ 69 ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 62.00 และท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางชุมชน ร้อยละ 54.00

ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media) ได้แก่ ท่านเคยใช้ Facebook ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 52.00 ท่านเคยใช้ Line ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 37.00 ท่านเคยใช้ twitter ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 29.00 ท่านเคยใช้ Instagram ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 25.00

3) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านกาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงสุด คือ ท่านเห็นด้วยกับการที่ชุมชนมีลานกีฬาให้กับเยาวชนเพื่อลดปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 0.86) รองลงมาเป็นท่านเห็นด้วยกับการออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันจะทำให้ลดปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.90)

4) ส่วนกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับจัดทำคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ หลักการและเหตุผล ควรมี ร้อยละ 82.00 วัตถุประสงค์ ควรมี ร้อยละ 67.00 คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ ควรมี ร้อยละ 70.00 ด้านผู้ส่งสาร (Sender) ควรมี ร้อยละ 55.00 ด้านสาร (Message) ควรมี ร้อยละ 79.00 ด้านผู้รับสาร (Receiver) ควรมี ร้อยละ 77.00 ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media) ควรมี ร้อยละ 63.00 การจัดกิจกรรม ควรมี ร้อยละ 62.00 มีการแบ่งกลุ่ม ควรมี ร้อยละ 56.00 มีการจัดสัมมนา ควรมี ร้อยละ 85.00 มีการบรรยาย ควรมี ร้อยละ 73.00 มีการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย ควรมี ร้อยละ 58.00 มีการประเมินผล ควรมี ร้อยละ 77.00

2.4.1.2 เปรียบเทียบรูปแบบการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ก่อนและหลังการทดลอง

การทดสอบภาพรวมของรูปแบบการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ดังนี้

การทดสอบของด้านผู้ส่งสาร (Sender) ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบของด้านสาร (Message) ก่อนและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบของด้านผู้รับสาร (Receiver) ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การทดสอบของด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media) ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4.1.3 ปัญหา แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

1. การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เฟซบุ๊ก ไลน์ แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลให้ความรู้

2. อยากให้มีศูนย์ฝึกอาชีพและจัดกิจกรรมในชุมชน

3. อยากมีข้อมูลข่าวสารให้มากกว่าเดิม มีการจัดอบรมกับเยาวชนให้มากขึ้น

4. ยกกรณีตัวอย่างคนที่ติด ให้เกียรติ ยกย่อง ฝึกอบรม ฝึกสติ สมาธิ

5. อยากมีตุ๊กตารับประทานที่บ้าน

ข. สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เยาวชนในชุมชน (เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ที่ติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม)

ความคิดเห็นของผู้แทนเยาวชนกลุ่มเปราะบางที่ติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม เกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เด็กและเยาวชนอยากให้ผู้ใหญ่เข้าใจเขา และให้การอบรมสั่งสอนตักเตือนมากกว่าการดุด่า เพราะจะทำให้เกิดพฤติกรรมดีขึ้นหรือไม่ยอมทำตาม

ค. สรุปสนทนากลุ่ม (ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ที่ติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม)

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้นำทางศาสนาพุทธ เกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น พบว่า สิ่งที่มีความคิดเห็นตรงกันคือ ควรเอาใจใส่เด็กให้มาก โดยเฉพาะการให้การเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนต้องให้ความรัก ความเข้าใจใน และพร้อมที่จะเรียนรู้ไปกับเขาในการสอดส่องดูแลอย่างนุ่มนวลในการสอดแทรกการอบรมสั่งสอนไปในตัว

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ระดับพฤติกรรมการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ด้านระดับพฤติกรรมการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ด้านสาร (Message) ได้แก่ ท่านเคยศึกษาค้นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคม ร้อยละ 48.00 ท่านเคยเสนอวิธีการสื่อสารให้กับวัยรุ่น

เกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ร้อยละ 43.00 ท่านเคยเข้าไปหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับหน่วยงานราชการ ร้อยละ 37.00 และท่านเคยทำหนังสือปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 30.00

ด้านผู้รับสาร (Receiver) ได้แก่ ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางโรงเรียน ร้อยละ 78.00 ท่านเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับคนในครอบครัว ร้อยละ 69 ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 62.00 และท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางชุมชน ร้อยละ 54.00

ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media) ได้แก่ ท่านเคยใช้ Facebook ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 52.00 ท่านเคยใช้ Line ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 37.00 ท่านเคยใช้ twitter ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 29.00 ท่านเคยใช้ Instagram ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ร้อยละ 25.00

แสดงให้เห็นว่าด้านระดับพฤติกรรมการใช้วัตรกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีการเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกัน ปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น อย่างต่อเนื่อง ที่ เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาจ พุกสวัสดิ์และภาณุฤทธิ์ สาร สมบัติ (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน 30 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสมุทรปราการในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) รูปแบบและลักษณะของกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1.1) กิจกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียนและ (1.2) กิจกรรมที่ดำเนินงานโดยสภานักเรียน 2) รูปแบบและการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ประกอบด้วย (2.1) กระบวนการวางแผนการสื่อสาร และ (2.2) การออกแบบเนื้อหาเพื่อการประชาสัมพันธ์ 3) กระบวนการวางแผนกิจกรรมประกอบด้วย (3.1) การวางแผนและออกแบบกิจกรรม (3.2) การปฏิบัติการและการสื่อสาร (3.3) การประเมินผลกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา

5.2.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชน

เยาวชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านกาย อยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุด คือ ท่านเห็นด้วยกับการที่ชุมชนมีลานกีฬาให้กับเยาวชนเพื่อลดปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม รองลงมาเป็นท่านเห็นด้วยกับการออกกำลังกายเป็นประจำทุกวันจะ ทำให้ลดปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ด้านจิต อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูง ที่สุด คือ ท่านเห็นด้วยกับการมีศูนย์ฝึกสมาธิในชุมชนเพื่อลดปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม รองลงมาเป็นท่านเห็นด้วยกับการที่มีพระมาอบรมธรรมะเป็นประจำเพื่อลดปัญหา ยาเสพติดและการ ท้องไม่พร้อม และท่านเห็นด้วยกับการให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่ พร้อมของชุมชน ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ท่านเห็นด้วยกับการพัฒนาจิตใจมากกว่าวัตถุเพื่อลดปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุด คือ ท่าน เห็นด้วยกับการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมในโรงเรียนของเยาวชน รองลงมาเป็นท่านเห็นด้วยกับปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมเป็นปัญหาระดับประเทศ ส่วนข้อ ที่ต่ำที่สุด คือ ท่านเห็นด้วยกับการเข้าใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ตของเยาวชนโดยจำกัดพื้นที่ในการเข้าใช้ ด้านหลักธรรมทางพุทธธรรม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุด คือ ท่านเห็นด้วยกับ การไม่คบคนชั่วเป็นมิตร จะทำให้แก้ปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมได้ รองลงมาเป็นท่านเห็น ด้วยกับการไม่ดื่มน้ำเมาจะช่วยป้องกันปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม และส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ท่านเห็นด้วยกับการไม่เที่ยวดูการละเล่นจะทำให้แก้ปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชนทอง วัฒนะประดิษฐ์และคณะ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง พุทธนวัตกรรม สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้ระเบียบ วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผลการวิจัย พบว่า 1) การ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างพุทธนวัตกรรมการสร้าง ภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็ก และเยาวชนจากการศึกษานำร่อง วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาชุมชน การ ถอดบทเรียนชุมชนต้นแบบ ได้กรอบแนวคิดการสร้างพุทธนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้ เด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 1. การอบรมบ่มเพาะเยาวชน โดยมีแนวคิดสำคัญคือการพัฒนามนุษย์ ตามหลัก ไตรสิกขา มรรคมีองค์ 8, พลังทุนชีวิต (Life Asset) และในการออกแบบกิจกรรมการพัฒนา จิตและ ปัญญาแบบองค์รวม ที่เรียกว่า ITC - PSS 2. การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ ใช้ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ได้แก่ การแก้ปัญหาด้วยหลักอริยสัจ การประสานงานในชุมชนควรสื่อสาร ตามหลักปธาน 4 การมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อชุมชนตามหลักอิทธิบาท 4 โดยผ่านกิจกรรมที่ 1 การสร้างความตระหนักรู้ เปิดใจรับฟัง ร่วมแสวงหาทางออก ข 2) ผลการใช้พุทธนวัตกรรมสร้างภูมิ คุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชนเป็นผลการดำเนินงานต่อเนื่องจาก กิจกรรมที่ 1 คือ กิจกรรมที่ 2 ปลูกฝังการเรียนรู้จัก ชุมชนด้วยแผนที่เดินดิน กิจกรรมที่ 3 อบรมบ่ม เพาะ สอนให้รู้ สอนให้รัก สร้างภูมิด้านทานยาเสพติด ในชุมชน กิจกรรมที่ 4 สร้างสรรค์ พลังเยาวชน มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนเข้มแข็งปลอดภัยจากยาเสพติด นำไปสู่การพัฒนา กลุ่มเด็กและเยาวชนที่

เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กลุ่ม การจัดสรรหน้าที่ และการทำ กิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนปลอดภัยเสพติด และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อตกลงร่วมกับ ชุมชนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันยาเสพติดในเชิงป้องกันและเชิงพัฒนาผลการประเมินพฤติกรรมเด็ก และเยาวชนเมื่อผ่านกิจกรรมต่าง ๆ พบว่า เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) พัฒนา ภายให้มีความสุข (2) พัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกทางสังคมอย่างมีความสุข (3) พัฒนาจิตใจเข้าถึงความสุข ด้านใน (4) พัฒนาปัญญาโดยใช้ความสุขทำสิ่งที่สร้างสรรค์เป็นซึ่งเป็นผลจากกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชนในทุกมิติทั้งใน 1) การมีส่วนร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล องค์ความรู้ใหม่ 3-7-4 BCP โมเดล ประกอบด้วย 3 หลักการประสานชุมชน สังคม, 7 กระบวนการแปรผันพลังเยาวชนเพื่อพัฒนาชุมชน และ 4 แนวปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนแห่งรักที่ เข้มแข็ง

5.2.3 จัดทำคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

การจัดทำคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ ด้านผู้ส่งสาร (Sender) ด้านสาร (Message) ด้านผู้รับสาร (Receiver) ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media) การจัดกิจกรรม มีการแบ่งกลุ่ม มีการจัดสัมมนา มีการบรรยาย มีการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย และมีการประเมินผล สอดคล้องกับ นฤ รุ่งสว่าง (2543, หน้า 24) ได้กล่าวไว้ว่า คู่มือที่ดีควรมีดังนี้ 1) ด้านรูปแบบ มีขนาดรูปเล่มเหมาะสม ตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน มีรูปภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาและการนำเสนอกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน 2) ด้านเนื้อหา ของคู่มือควรมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ชัดเจน เหมาะสม เข้าใจง่าย เนื้อหาความรู้มีความเหมาะสมตรงกับความต้องการและความจำเป็น 3) ด้านการนำไปใช้ มีการกำหนดขั้นตอนการศึกษาคู่มือไว้ชัดเจน และศกรินทร์ สุวรรณโรจน์;และ คนอื่น ๆ (2535: 89) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดทำคู่มือไว้ 6 ส่วน ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
2. เนื้อหาสาระ และกระบวนการหรือขั้นตอน
3. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ สื่อ
4. ความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยในการฝึกฝน
5. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา
6. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

5.2.4 เปรียบเทียบรูปแบบการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ก่อนและหลังการทดลอง จากผลการศึกษาค้นคว้าผู้วิจัยอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

1) รูปแบบการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยของ อภิซัง พุกสวัสดิ์ และภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ พบว่า การจัดกิจกรรมในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) รูปแบบและลักษณะของกิจกรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1.1) กิจกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ ของโรงเรียนและ (1.2) กิจกรรมที่ดำเนินงานโดยสถานักเรียน 2) รูปแบบและการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ประกอบด้วย (2.1) กระบวนการวางแผนการสื่อสาร และ (2.2) การออกแบบเนื้อหาเพื่อการประชาสัมพันธ์ 3) กระบวนการวางแผนกิจกรรมประกอบด้วย (3.1) การวางแผนและออกแบบกิจกรรม (3.2) การปฏิบัติการและการสื่อสาร (3.3) การประเมินผลกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา จากที่กล่าวมาจะมีความแตกต่างในการสื่อสารโดยงานของ อภิซัง พุกสวัสดิ์ และภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ จะเน้นไปที่การปฏิบัติเชิงกิจกรรมการสื่อสารมากกว่าการสื่อสารโดยตรง

2) ด้านผู้ส่งสาร (Sender) ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา สุรสนธิ (2541) ที่ได้กล่าวว่า ผู้ส่งสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามของผู้ส่งสารไว้ว่าผู้ส่งสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความคิดมีความต้องการมีความตั้งใจที่จะส่งข้อมูลข่าวสารอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดความคิดเห็น ทศนคติความเชื่อ และอื่น ๆ ไปยังผู้รับสารเพื่อก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อผู้รับสาร

3) ด้านสาร (Message) ก่อนและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา สุรสนธิ (2541) ที่ได้กล่าวว่า สารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในกระบวนการสื่อสาร หมายถึง เรื่องราวอันมีความหมายและถูกแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ก็ตามที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ต่อความหมายและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความหมายที่ได้รับ

4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา สุรสนธิ (2541) ที่ได้กล่าวว่า การสื่อสารจะมีความหมายอย่างไรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้รับสารว่าจะเลือกรับสาร หรือเลือกที่จะตีความ และเข้าใจต่อข่าวสารที่ตนเองได้รับนั้นอย่างไร ดังนั้นแม้การสื่อสารจะเริ่มต้นจากผู้ส่งสารแต่บุคคลที่จะแสดงว่าการสื่อสารประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นก็คือผู้รับสาร เช่น ถ้าผู้รับสารต้องการรับสารตามที่คุณส่งสารส่งในขณะนั้นหรือผู้รับสารมีความรู้ในการที่จะทำความเข้าใจต่อสารก็จะทำให้การ

สื่อสารสำเร็จโดยง่ายในทางตรงกันข้ามหากผู้รับสารขาดความสนใจ ปิดกั้นการรับข่าวสาร หรือผู้รับไม่สามารถทำความเข้าใจ ในสารที่ผู้ส่งส่งให้ได้ก็จะทำให้การสื่อสารนั้นล้มเหลว ดังนั้น ในการสื่อสารทุกครั้งสิ่งที่ผู้ส่งจะต้องพิจารณาและคำนึงถึงอย่างมากคือผู้รับสาร

5) ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media) ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติมา สุรสนธิ (2541) ที่ได้กล่าวว่า ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media) หมายถึง พาหนะที่นำหรือพาข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารดังนั้นช่องทางการสื่อสารจึงอาจ หมายถึง ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์ที่รับรู้ความหมายจากสิ่งต่าง ๆ ได้แก่การมองเห็น การได้ยินการดมกลิ่น การสัมผัสและการลิ้มรส เป็นต้น หรือนอกจากนี้ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อยังอาจหมายถึงคลื่นแสงคลื่นเสียงและอากาศที่อยู่รอบ ๆ ตัวคนเราด้วย

5.2.5 ปัญหา แนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

ปัญหาแนวทางในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เฟซบุ๊ก ไลน์ แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลให้ความรู้ อยากให้มีศูนย์ฝึกอาชีพและจัดกิจกรรมในชุมชน อยากมีข้อมูลข่าวสารให้มากกว่าเดิม มีการจัดอบรมกับเยาวชนให้มากขึ้น ยกกรณีตัวอย่างคนที่ติด ให้เกียรติ ยกย่อง ฝึกอบรมฝึกสติ สมาธิ อยากมีตุ๊กตารับประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีความย้อนแย้งกับแนวคิดของ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม (2564) ได้สรุปไว้ว่า การสื่อสารที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ที่ใช้ติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร และความคิดเห็นซึ่งกันและกันมาเป็นเวลาช้านาน ในปัจจุบันการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในทุกสาขาวิชาชีพ เพื่อให้การดำเนินธุรกิจต่าง ๆ สมฤทธิ์ผล โดยใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มใหญ่ การสื่อสารภายในองค์กรหรือการสื่อสารมวลชน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องและขัดแย้งกับแนวคิดดังกล่าว คือ “....การสร้างนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชน ควรมีลักษณะควรมีการบูรณาการจัดการปัญหาร่วมกันทุกภาคส่วน เริ่มต้นจากสังคมย่อยคือครอบครัว จนไปถึงสังคมประเทศ ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทกับการสร้างนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางต้องมีทุกภาคส่วน ทุกสังคม ร่วมกันบูรณาการจัดการปัญหาให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อสังคมที่เข้มแข็งต่อไป...”

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ระดับ คือ ข้อเสนอแนะระดับนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ รวมถึงข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยที่พบว่า การใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจะต้องมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม และส่งเสริมให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักหลักพุทธธรรมไว้ทั้งในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน และแผนปฏิบัติการ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับเด็กและเยาวชนต่อไป

2) จากผลการวิจัยที่พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชน อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ด้านกาย ด้านจิต ด้านสังคม และด้านหลักธรรมสามารถนำไปกำหนดเป็นทิศทางเชิงนโยบายในการสร้างนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเด็กและเยาวชนในระดับชาติต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ ควรพิจารณาประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

1) จากผลการวิจัยที่พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เฟซบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ แอปพลิเคชัน ต่าง ๆ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลให้ความรู้ที่ทันสมัยซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารให้กับเด็กและเยาวชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2) จากผลการวิจัยที่พบว่า เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น อยากให้มีศูนย์ฝึกอาชีพและจัดกิจกรรมในชุมชน อยากมีข้อมูลข่าวสารให้มากกว่าเดิม มีการจัดอบรมกับเยาวชนให้มากขึ้น ยกกรณีตัวอย่างคนที่ติด ให้เกียรติ ยกย่อง ฝึกอบรม ฝึกสติ สมาธิ และอยากมีผู้เยี่ยมประจำหมู่บ้านเนื่องจากองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งที่เยาวชนกลุ่มเปราะบางต้องการอยากให้เกิดขึ้นที่นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อการสื่อสารและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

4.2.5 ผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยที่ 4 กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อพัฒนากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อจัดทำคู่มือการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

สรุปผลการวิจัย

1. กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ก. ผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง (เยาวชนกลุ่มเปราะบาง ผู้นำครอบครัว ผู้นำชุมชน และผู้นำทางศาสนาพุทธ ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น)

กลไกด้านครอบครัว ครอบครัวของท่านได้ให้คำแนะนำโดยใช้ความรักเข้าใจ จำนวน 199 คน ร้อยละ 64.8 เปิดโอกาสปรึกษาพูดคุยได้ทุกเรื่องเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 86.0 เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการแก้ปัญหาเพราะกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนในระดับครอบครัวเป็นกลไกสำคัญอันดับแรกของเยาวชน เพราะรู้สึกปลอดภัยที่สุด

กลไกด้านชุมชน ท่านได้ใช้พื้นที่ชุมชนจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 266 คน ร้อยละ 58.0 แสดงออกอย่างอิสระและรับฟังอย่างตั้งใจ จำนวน 178 คน ร้อยละ 52.89 จัดงานบุญประเพณี จำนวน 177 คน ร้อยละ 58.60 ขอคำปรึกษาจากพระในชุมชน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.96 เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการแก้ปัญหา กลไกชุมชนเป็นกลไกที่สร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายให้เยาวชนเพราะสร้างพื้นที่ให้แสดงออกอย่างอิสระและให้การยอมรับโดยอาศัยบุญประเพณีของชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนเครือข่ายในชุมชนเอง

กลไกด้านหลักธรรม ท่านเคยใช้หลักเบญจศีล 5 ไม่เบียดเบียนสัตว์ จำนวน 271 ร้อยละ 89.73 ใช้หลักมนุษยธรรมคือเบญจธรรม 5 จำนวน 284 คน ร้อยละ 97.03 ใช้หลักมโนธรรม คือหลักโลกบาล ได้แก่ หิริ ความละอายใจในบาป และโอตตปปะ ความเกรงกลัวที่จะทำบาป จำนวน 273 คน ร้อยละ 90.39 และใช้หลักคุณธรรม ให้อภัยให้โอกาสตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและแก้ปัญหา จำนวน 215 คน ร้อยละ 71.19 กลไกด้านหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแม้เป็นนามธรรมแต่เป็นที่พึ่งได้ในมิติทางจริยธรรมโดยมีวัด พระ ผู้นำชุมชนในหน่วยงานองค์กรของรัฐ เอกชน NGO ที่ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาโดยอาศัยหลักธรรม

2. การใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพระพุทธศาสนาเป็นฐาน ดังข้อความต่อไปนี้มาน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านหลัก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.80$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน

การใช้กลไกด้านครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.36$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณารายข้อ ลำดับสูงที่สุด คือ ท่านรักและผูกพันกับครอบครัว ($\bar{x}=4.75$, S.D. = 0.43) รองลงมาเป็นท่านได้ใส่ใจดูแลคนในครอบครัว ($\bar{x}=4.55$, S.D. = 0.64) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ท่านรู้สึกปลอดภัยที่อาศัยอยู่ในครอบครัว ($\bar{x}=3.58$, S.D. = 1.13)

การใช้กลไกด้านชุมชน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=3.80$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุด คือ ท่านรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ($\bar{x}=3.57$, S.D. = 0.67) รองลงมาเป็นการใช้สื่อสัตย์ ($\bar{x}=3.42$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือท่านมีความรู้ปัญหาเสพติด ($\bar{x}=3.09$, S.D. = 0.71) การใช้กลไกด้านหลักธรรมพุทธศาสนา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=3.25$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุด คือ ท่านสามารถจัดการปัญหาชีวิตได้โดยสติและเหตุผลต่อหลักเบญจศีล 5 เบญจธรรม 5 ($\bar{x}=3.57$, S.D. = 0.67) รองลงมาเป็นท่านรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน วัด ชุมชน มีความละอายและกลัวบาป ($\bar{x}=3.42$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ท่านมีพัฒนาตัวเองด้วยปัญญา ให้อภัยและโอกาส ($\bar{x}=3.04$, S.D. = 1.03)

3. จัดทำคู่มือการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

หลักการและเหตุผล จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 วัตถุประสงค์ จำนวน 25 คน ร้อยละ 83.30 คุณสมบัติของผู้ใช้กลไก จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 ครอบครัวเป็นฐาน จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 ชุมชนเป็นฐาน จำนวน 302คน ร้อยละ 98.4 เบญจศีล 5 เบญจธรรม 5 เป็นฐาน จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 โลภปาลธรรม คือ หิริโอตตปปะ เป็นฐาน จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 การจัดกิจกรรม จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 มีการแบ่งกลุ่ม จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 มีการจัดสัมมนา จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 มีการบรรยาย จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4 มีการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย จำนวน 302คน ร้อยละ 98.4 มีตัวชี้วัด จำนวน 302คน ร้อยละ 98.4 มีการประเมินผล จำนวน 302 คน ร้อยละ 98.4

4. กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมทั้ง 3 กลไก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.75$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านกลไกพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.04$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุด คือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้ป็นรู้จักยึดมั่นในคุณธรรม ศีลธรรม มนุษยธรรม มโนธรรม และหลักกฎหมาย ($\bar{x}=5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมาเป็นวัดประจำหมู่บ้านสอนและให้รักษาเบญจศีล 5 ($\bar{x}=4.87$, S.D. = 0.33) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้ป็นรู้จักคุณธรรมคือการให้อภัยให้ออกาสตนเองและคนอื่น ($\bar{x}=2.29$, S.D. = 0.79)

ด้านกลไกครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.72$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุดคือ ครอบครัวอธิบายเรื่องการให้อภัยให้ออกาสตนเองและผู้อื่น ($\bar{x}=4.67$, S.D. = 0.47) และครอบครัวปลูกฝังเรื่องมโนธรรม คือ หิริ ละอายใจ โอตตปปะ กลัวบาป ($\bar{x}=4.67$, S.D. = 0.47) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ครอบครัวสั่งสอนเรื่อง ไม่ฆ่าสัตว์ไม่เบียดเบียนกันไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ไม่ลักขโมย ล้วงละเมิดทางเพศ ไม่โกหกไม่พูดหยาบ ไม่ยุ่งเกี่ยวสิ่งเสพติด ($\bar{x}=3.39$, S.D. = 1.11)

ด้านกลไกชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.50$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุดคือ ชุมชนมีค่านิยมประเพณีตามหลักประเพณี ($\bar{x}=4.26$, S.D. = 1.06) รองลงมาเป็นชุมชนสามัคคีให้อภัยและให้อีกโอกาสกันและกัน ($\bar{x}=3.58$, S.D. = 1.16) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุดคือ ชุมชนของท่านมีค่านิยมปลูกฝังมโนธรรม ($\bar{x}=3.01$, S.D. = 1.37)

ด้านกลไกหลักธรรมพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุดคือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้เป็นผู้รู้จักยึดมั่นในคุณธรรม ศีลธรรม มนุษยธรรม มโนธรรม และหลักกฎหมาย ($\bar{x}=4.87$, S.D. = 0.33) รองลงมาคือ วัดประจำหมู่บ้านสอนและให้รักษาเบญจศีล 5 ($\bar{x}=2.43$, S.D. = 0.87) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุดคือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้เป็นผู้รู้จักคุณธรรมคือการให้อภัยให้อีกโอกาสตนเองและคนอื่น ($\bar{x}=2.99$, S.D. = 0.79)

ข. ในส่วนของผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

2. เปรียบเทียบกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

2.1 การทดสอบภาพรวมของกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อยู่ในระดับปานกลาง ข้อแตกต่าง วัดประจำหมู่บ้านสอนให้ยึดมั่นในคุณธรรม ศีลธรรม มนุษยธรรม มโนธรรม และหลักกฎหมาย เป็นข้อที่ได้ผลตรงกันที่สุด

2.2 การทดสอบของกลไกด้านครอบครัวเป็นฐาน ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .64 ก่อนการทดลองมีกลไกด้านความรักความสนิสนมอบอุ้มอย่างเพียงพอในครอบครัวอยู่ในระดับน้อยที่สุด หลังใช้กลไกเข้าไปทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและมีแนวโน้มมากขึ้นทำให้เกิดสำนึกในความรักและผูกพันในครอบครัวมีผลมากที่สุด

2.3 การทดสอบของกลไกด้านชุมชนเป็นฐาน ชุมชนของท่านมีค่านิยมปลูกฝังมโนธรรม ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 การทดสอบของกลไกด้านชุมชนเป็นฐาน ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้มากที่สุดคือท่านสามารถจัดการปัญหาชีวิตได้โดยสติและเหตุผล ใช้น้อยสุดคือท่านประพฤติตามhiri โอตตปปะ

3. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ก. ในส่วนของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองขอนแก่น ซึ่งผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

- อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะ ด้านครอบครัวเป็นฐาน

ปัญหาหลักของเยาวชนด้านครอบครัวมาจากความอบอุ่นไม่เพียงพอในครอบครัวเป็นหลักจึงทำให้เยาวชนพยายามปลีกตัวเองออกจากบ้านและเผชิญปัญหาด้วยตัวเอง และปรึกษาเพื่อนวันเดียวกันเป็นหลัก ทำให้ปัญหายิ่งซับซ้อนมากขึ้น

- อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะ หลักด้านชุมชนเป็นฐาน

ปัญหาหลักของชุมชนที่เยาวชนมองว่าเป็นปัญหา คือ บางชุมชนล้าหลัง บางชุมชนพัฒนาก้าวหน้า ความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่ ความหลากหลายซับซ้อนของสังคมเมืองหลักที่กำลังพัฒนาและเติบโต ทำให้เยาวชนมีช่องว่างและโอกาสเสี่ยงเรื่องยาเสพติดมากขึ้น และมีโอกาสเสี่ยงเข้าสู่อาชีพด้านการค้าประเวณีมากขึ้น

- อุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

- อุปสรรค

- วัดโดยมากที่อยู่ตามชุมชน หมู่บ้าน ระดับตำบล หลาย ๆ วัด ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงเร็ว และซับซ้อนได้ บุคลากรของวัดยังขาดความเข้าใจมิติทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญ และไม่สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาเด็ก เยาวชน ได้อย่างทั่วถึง

- วัดประจำหมู่บ้าน ชุมชน สอนศีล 5 โดยภาษาบาลี ไม่สื่อความหมายในเชิงอธิบายว่า ศีล 5 คือ อะไร คืออย่างไร ในมิติของสังคมสมัยใหม่ พระในวัดให้ศีลแบบเดิม ๆ เป็นการทำซ้ำ ไปวัดเมื่อไรก็ศีล 5 ไปเมื่อ 5 ปีที่แล้ว ก็เหมือนไปวัดเมื่อเช้านี้ ทำให้ วัด กลายเป็นความซ้ำซาก และไร้ศักยภาพในมิติของ เด็ก เยาวชน

- วัดประจำหมู่บ้าน ชุมชน สอนไม่เกิน ศีล 5 ทำให้เสมือนว่า พระพุทธศาสนาไม่มีองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่จะตอบโจทย์และท้าทายความเปลี่ยนแปลงของสังคมสมัยใหม่ ในมิติของเด็ก วัยรุ่น ดังนั้นความเป็น เบญจธรรม 5 อันเป็นคุณธรรมหลักที่จะปลูกฝังในวัยเด็ก เยาวชน จึงเสมือนห่างไกล ทำให้กลไกดังกล่าวถูกกล่าวถึงน้อยมาก และขาดการรับรู้ว่ามีอยู่ในพุทธศาสนา ทั้ง ๆ ที่ เป็นธรรมพื้นฐานมนุษย์ ซึ่งอาจเรียกว่า มนุษยธรรมก็ได้

- หลักการให้อภัยและให้โอกาส ในมิติของเด็ก เยาวชน เสมือนหนึ่งว่าเห็นเป็นคำสอนเชิงจิตวิทยามากกว่าคำสอนในศาสนา เพราะขาดความเข้าใจเชิงข้อมูลหลักธรรมเนื่องด้วยอ่อนแอในระบบการเรียนรู้ คั่นคว้าข้อมูลปฐมภูมิ พระ วัด ผู้ปกครอง ชุมชน ก็มีส่วนสำคัญในการละลายประเด็นนี้

- ข. ในส่วนของผู้เกี่ยวข้องเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยเชิญตัวแทนเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในส่วนของผู้นำครอบครัว ผู้นำชุมชน และผู้นำทางศาสนาพุทธ (เจ้าอาวาส) ในเขต

เทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เข้ามามีส่วนร่วมเสวนาภาษาคนห่วงใยเยาวชน และ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายอาชีพ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น (คลินิกวัยรุ่น) ผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ผู้ทรงคุณวุฒิ มูลนิธิพัฒนาเครือข่ายสุขภาพ (HealthNet) ขอนแก่น ผู้ทรงคุณวุฒิ สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (คลินิก สวท เวชกรรม ขอนแก่น) ผู้ทรงคุณวุฒิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบึงเนียม ผู้ทรงคุณวุฒิ มูลนิธิไทยอาทร ขอนแก่น ผู้ทรงคุณวุฒินักวิชาการศาสนาชำนาญการ นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น และพระสังฆาธิการในจังหวัดขอนแก่น รวม 8 รูป/คน โดยมีคณะผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการสนทนา นำเสนอผลการวิจัย โดยการนำเสนอผลเชิงปริมาณก่อนและตามด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อให้เกิดความเข้าใจข้อเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. บริบทและความเป็นมาของเยาวชนเปราะบาง

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพจนเกิดภาวะแห่งปัญหาเชิงสังคมที่ลึกซึ้งต่อเยาวชนในมิติทางกายภาพ “...จากการที่ได้ลงไปสังเกต สัมภาษณ์ คลุกคลีให้เห็นภาพเยาวชนที่เผชิญปัญหาท้องตั้งแต่เป็นคุณแม่วัยเด็ก ที่ถูกเรียกว่า เด็กหญิงแม่ เป็นภาพสะท้อนสำคัญในบริบทสังคมเมืองที่มุ่งพัฒนาเชิงเศรษฐกิจที่ทอดทิ้งฐานะมิติเชิงสังคม...” เป็นต้น เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันทางที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขด้วยกลไกบางอย่าง อย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันทางที่ต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกกล้าเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดขอนแก่นเพื่อสนองตอบต่อนโยบายภาครัฐซึ่งขับเคลื่อนโดยแผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติราชการประจำจังหวัดขอนแก่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 พัฒนาขอนแก่นให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนสำหรับคนทุกคน ทุกกลุ่มในสังคม

2. กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยอธิบายถึงแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นว่าเป็นอย่างไร โดยข้อมูลตามประเด็น ดังนี้

1) กลไกการการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ในประเด็นนี้ได้เสนอประเด็นหลักคุณธรรมประจำครอบครัว ประจำชุมชน โดยอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 3 หลักธรรมสำคัญคือ หลักเบญจศีล 5 หลักเบญจธรรม 5 หลักโลกपालธรรม 2 มีหิริ ความละอายใจ โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป และเสนอหลักการให้อภัยให้ออกาสตนและคนอื่นไว้คอยแก้ไข ไว้เป็นจิตวิทยาสำหรับการเข้าใจตนเองและผู้อื่น เข้าใจเหตุการณ์และบริบทสังคมโดยผ่านมิติทางหลักธรรม เพื่อให้เกิดการและเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในสภาพปัญหา ประเด็นที่เยาวชนกำลังเผชิญอยู่ และแนวทางแก้ปัญหาและหาทางออกร่วมกัน โดยยกประเด็นการสนทนากับผู้ปกครองในการลงพื้นที่ว่า “...เยาวชนในปัจจุบันอันดับแรกถ้าให้พูดถึงปัญหา คงเพราะเยาวชนยังไร้เดียงสาแต่เข้าถึงโลกเวอร์ไว ข้อมูลต่าง ๆ เข้าถึงเดียงนอน ยิ่งปัจจุบันเด็ก ๆ เรียนออนไลน์ปิดประตูแล้วไม่รู้จะทำอะไรบ้างใครจะรู้ สื่อเข้าถึงทุกซอกมุมบ้าน...” กล่าวสะท้อนสภาพปัญหาได้ตรงและแม่นยำที่สุดกับสภาพการณ์ปัจจุบันของปัญหาที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึงปัญหาเชิงลึกที่เทคโนโลยีก้าวหน้าแต่คนยังขาดภูมิรู้ที่เท่าทันความรวดเร็วของระบบ สะท้อนให้เห็นการคุกคามของข่าวสารข้อมูลต่อความเปราะบางในเยาวชนที่ขาดภูมิคุ้มกันอย่างเพียงพอ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ฉายภาพของเยาวชนว่า อายุระหว่าง 15 – 18 ปี เด็ก เยาวชน กลุ่มเหล่านี้อยู่ที่ไหนบ้าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น (คลินิกวัยรุ่น) ว่า “...สภาพปัญหาปัจจุบันคือ เด็ก 10 – 14 ปี มีแนวโน้มตั้งครรภ์สูงขึ้นและถี่ขึ้น เด็กอายุ 15 – 19 ปี มีการตั้งครรภ์ซ้ำเกิน 2 ครั้ง ปัญหาแบบนี้ทำให้เด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษาภาครัฐได้ และตัวเด็กเองก็ยังไม่รู้เดียงสาปกป้องตัวเองต่อการล่อลวงไม่ได้...” และยังได้ฉายภาพให้เห็นว่าเด็กเยาวชนแต่ละช่วงอายุอยู่ในจุดใดในระบบหน่วยงานรัฐบ้าง ดังนี้โดยให้ประเด็นไว้ว่า “...เด็กอยู่ใน 4 ส่วน ได้แก่ 3 ส่วนในหน่วยงานรัฐ คือ 1.กระทรวงศึกษาธิการ เพราะอายุอยู่ในวัยเรียนหนังสือ 2.กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยฐานข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชน 3.กระทรวงสาธารณสุข เพราะอยู่ในระบบประกันสุขภาพของโรงพยาบาลและอยู่นอกระบบหน่วยงานรัฐ สำหรับเด็กที่อยู่ในระบบหน่วยงานรัฐก็จะมีพระราชบัญญัติฉบับต่าง ๆ เป็นกลไกภาครัฐให้คุ้มครองสิทธิและขับเคลื่อนด้านต่าง ๆ ได้ และเห็นด้วยที่จะมีกลไกด้านหลักธรรมทางศาสนาเข้ามา ที่ดีมาก ๆ ก็คือ หลักโลกपालธรรม หิริ ละอายใจ โอตตปปะ กลัวบาป เพราะโดยปกติก็สอนและปลูกฝังกันอยู่แล้วในแต่ละครอบครัว...” เมื่อสะท้อนปัญหาและให้คำแนะนำทางออกว่า “...ถ้าเด็กท้องในระหว่างเรียนในขณะอายุ 15 – 18 ส่วนมากระบบการศึกษาก็ให้เด็กออกนอกระบบการศึกษา ซึ่งก็เป็นปัญหาต่อเด็ก เป็นปัญหาซับซ้อนเข้าอีก รัฐควรจัดให้เด็กเยาวชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึงระบบการศึกษาด้วยกลไกที่เป็นธรรม...” พร้อมกันนี้ยังมีข้อเสนออื่นเพิ่มเติมและให้

ทางออกของปัญหาว่า “ครอบครัวจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องใส่ใจในเด็ก ๆ และเยาวชนในบ้าน เพราะถ้า มุ่งแต่งานนอกบ้าน เด็กและเยาวชนในบ้านอาจโดนคุกคามจากการใช้สื่อออนไลน์ได้”

2) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ชุมชน ในแต่ละ ชุมชนมีกลไกภาครัฐทำงานอยู่ แต่ละกลไกก็มีสไตล์การทำงานที่แตกต่างกัน ถ้าว่าโดย พ.ร.บ. ก็มี กฎหมายคนละฉบับ ซึ่งทำงานเหมือนกัน ร่วมกันบ้าง ทำงานแตกต่างกันบ้าง แล้วแต่อำนาจหน้าที่ และข้อกำหนดอันเนื่องในกฎหมายที่ตราไว้ให้สามารถดำเนินการได้และไม่สามารถดำเนินการได้ ส่วน นี้บางทีก็เป็นอุปสรรคและปัญหาสำหรับเด็กเยาวชน เพราะมีช่องว่าง โดย ผู้ทรงคุณวุฒิจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น (คลินิกวัยรุ่น) กล่าวว่า “...อายุ 10 – 14 ปี กฎหมายไม่อนุญาตให้ตั้งครรภ์ ปัญหาของเด็กคือเมื่อตั้งครรภ์แล้วจะทำอย่างไร เรียนก็ไม่ได้ กฎหมาย ไม่อนุญาต จึงเป็นช่องว่างเท่ากับไล่เด็กต้องออกนอกระบบการศึกษา ประเด็นตรงนี้จะหาทางออก อย่างไร พอออกนอกระบบการศึกษาเด็กก็อยู่ในความดูแลของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ถ้ารอแก้กฎหมายก็เป็นเรื่องใหญ่และช้าไป เพราะสภาพการณ์ปัจจุบัน เด็ก 10 – 14 ปี มี แนวโน้มตั้งครรภ์มากขึ้น ยิ่งในยุคโรคอุบัติใหม่ โควิด-19 (Covid-19) เด็กเรียนออนไลน์ ก็ทำให้เกิด เคสดังกล่าวมากรายขึ้น...” และผู้ทรงคุณวุฒิ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบึงเนียม ได้ให้ทัศนะ ว่า “...กลไกการสร้างภูมิคุ้มกันแต่ละกลไกก็มีหลากหลายและเป็นตัวของตัวเอง ไม่เหมือนกัน บางครั้ง ก็ทำงานง่าย บางครั้งก็ทำงานยาก ยากต่อการใช้และให้ผลโดยตรงต่อตัวเด็ก ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาที่ เข้าใจได้ เพราะกลไกแต่ละอย่างก็ถูกออกแบบมาเพื่อให้เหมาะกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป แตกต่างเชิงพื้นที่ แตกต่างเชิงบริบท เป็นความแตกต่างจำเพาะก็เป็นได้ ไม่ว่าจะเป็นกลไกภาครัฐ เอกชน NGO ครอบครัว ชุมชน บ้าน วัด หลักระบบ บางครั้งกลไกเดียวกันจึงไม่สามารถใช้ได้กับทุก กลุ่มเยาวชน และที่น่าเสียดายนี้เป็นเรื่องที่นำตื้นตันและยินดีมาก เพราะกลไกจากฝ่ายหลักธรรมใน ศาสนาที่เข้ามาเป็น “กลไกโลก(ยะ)ธรรม” สำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนเพราะบาง...” สำหรับ ผู้ทรงคุณวุฒิ มุลินีไทยอาทร ขอนแก่น มองว่า “...เด็กหญิงแม่ น้องไม่ใช่ตัวปัญหา แต่เป็นผู้รับผิดชอบ ปัญหา น้องไม่ใช่ผู้ก่อปัญหา แต่ต้องเผชิญปัญหา เยาวชนผู้เผชิญปัญหาจึงมีความเปราะบาง เปราะบางจากผู้อื่นทำให้เปราะบาง บางทีก็คนใกล้ชิด คนใกล้ชิด สิ่งแวดล้อม บางทีก็เป็นการยากเกิน กว่าจะกล้าระบุ ดังนั้นทางออกอีกทาง ควรสอนทักษะชีวิต เพราะเมื่อขาดทักษะชีวิตก็เผชิญปัญหา ทันที สังคมเราหน้าบางเกินกว่าจะกล้าเสวนาเรื่องเพศอนามัยในที่สาธารณะหรือให้เป็นปกติชีวิต...” และยังคงกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “...แต่ที่จริงแล้วชีวิตวัยรุ่นไม่ได้ง่ายขนาดนั้น ไม่ใช่แค่เรียน ทำงาน แล้ว สร้างครอบครัว ไหนจะความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ธรรมชาติฮอร์โมน ความต้องการทางเพศ และ ที่สำคัญข้อมูลต่าง ๆ เข้าถึงตัวเด็ก เด็กเยาวชนเข้าถึงข้อมูล ถึงที่นอน สอนให้เด็กเรียนรู้ในเรื่องเพศให้ มาก ให้เท่าทัน ให้มีภูมิคุ้มกันที่ถูกต้อง...” และในส่วนนี้พระสังฆาธิการในจังหวัดขอนแก่นในที่ประชุม ได้กล่าวเสริมว่า “...เด็กเยาวชนเพราะบางควรได้เรียนรู้หลักการ 3 อย่าง ซึ่งว่าด้วยหน้าที่ คือ (1)

หน้าที่การงาน การงานของเด็กคือการเรียน (2) หน้าที่ชีวิต ชีวิตต้องบำเพ็ญประโยชน์ (3) หน้าที่มนุษย์ มนุษย์ต้องประพฤติธรรม กลไกพุทธศาสนาโดยหลักธรรมเบญจศีล 5 เบญจธรรม 5 มีเมตตาต่อกันเป็นที่ตั้ง มีhiri ละอายใจ มีโอตตปปะ กลัวบาปกรรม ถ้าเริ่มสอนกันในครอบครัว ในระดับชุมชน ก็จะเป็นการปลูกฝังคุณธรรมเบื้องต้นให้กับเด็กเยาวชนได้ และจะกลายเป็นภูมิคุ้มกันให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ...”

3) กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้พุทธศาสนา นักวิชาการชำนาญการศาสนา จากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น ได้นำเสนอประเด็นว่า “...กลไกที่ใช้ได้ผลนอกจากที่ใช้ปกติคือเบญจศีล 5 เบญจธรรม 5 โลกपालธรรม หิริ โอตตปปะ แล้วยังมีทิส 6 อีก เพราะในทิส 6 มีหลักที่สำคัญคือ มิตรมีหน้าที่ต่อมิตรอย่างไร เพราะอย่าลืมว่า เยาวชนเห็นเพื่อนเป็นที่ปรึกษาที่ลึกซึ้งและเข้าใจกว่าผู้ปกครองเสียด้วยซ้ำ ดังนั้นควรคำนึงถึงหลักทิส 6 เป็นส่วนประกอบ แท้ที่จริงแล้วหลักธรรมในพระพุทธศาสนาสามารถนำมาบูรณาการได้ ดังที่งานวิจัยได้นำเสนอนี้เป็นบทบาทที่ให้ประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน เพราะเป็นหลักง่าย ๆ ใช้ได้เลย และมีการสอนกันอยู่ในระดับครอบครัว ทำให้บ้านเป็นบ้านอบอุ่นหากเด็กมีhiri ละอายใจ มีโอตตปปะ รู้จักกลัวบาปกรรม อย่างนี้เป็นต้น...” และผู้ทรงคุณวุฒิจากสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (คลินิกสวท เวชกรรม ขอนแก่น) ได้กล่าวเสริมประเด็นนี้ว่า “...ถ้ามีหลักธรรมทางศาสนาเข้ามาเสริม เด็กเยาวชน ที่ไร้เดียงสา ก็จะรู้สึกผ่อนคลายลงด้วยสามัญสำนึกมนุษย์ ความรู้สึกผิดบาป ก็อาจจะบรรเทาช่วยในเรื่องบรรเทาทุกข์ในจิตใจได้ดี โดยเฉพาะถ้ามีหลักธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการดูแลเด็กเยาวชนที่ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ และไม่มีคุณภาพนี้...” ส่วนผู้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นนักวิชาการวัฒนธรรม ปฏิบัติการ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดขอนแก่น ได้กล่าวถึงกลไกโดยทั่วไปที่พุทธศาสนาใช้ในการนำหลักธรรมเข้าไปขับเคลื่อนและสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมว่า “...กลไกด้านศาสนาที่นำหลักธรรมไปสู่สังคม เช่น พระธรรมทูต พระสอนศีลธรรม พระธรรมนิเทศ พระจริยานิเทศ เช่นนี้เป็นตัวอย่างการสร้างและการใช้หลักธรรมเป็นกลไกนำสู่สุขสังคม สังคมจะสุขได้ครอบครัวต้องสงบสุข ครอบครัวจะมีสุขต้องเริ่มจากความอบอุ่นในครอบครัว ธรรมะในพุทธศาสนามีมากมาย ต้องรู้จักเลือกและปรับใช้ให้ถูกเวลา...” และมีความเห็นเป็นส่วนสนับสนุนและยืนยันในประเด็นเพื่อให้เกิดความกระจ่างทางแนวคิดที่ตกผลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ มูลนิธิพัฒนาเครือข่ายสุขภาพ (HealthNet) ขอนแก่นว่า “...อาจจะเป็นเพราะเราอยู่ในวัฒนธรรมพุทธ ประเพณี ขนบ ธรรมเนียม จึงทำให้การสื่อสารเรื่องเพศเป็นเรื่องข้อนเร้น เหมินมอย และซับซ้อน ดูเป็นนามธรรมมากเกินไป ทำให้เด็กเยาวชนไม่เข้าใจความหมาย ดังนั้นเราควรปรับกลไกใหม่ สอนให้เด็กเยาวชนมีทักษะด้านชีวิต รับรู้เรื่องเพศ ครอบครัวอบอุ่น มีคนเข้าใจให้คำแนะนำ ให้บริการด้วยความเข้าใจ เพราะบอกแบบนามธรรมใช้การไม่ได้แล้วต้องบอกแบบรูปธรรม ต้องแนะนำคอนดอม จูงมือพาไปปรึกษาคลินิกด้วยความเข้าใจ ให้รู้กฎหมาย

เปลี่ยนแนวคิด (Change Mindset) เสริมพลังบวก อย่างนี้เป็นต้น...” ทำให้ได้เห็นภาพความห่วงใยในเด็กเยาวชนและการทำงานในพื้นที่อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. จากสภาพการณ์ของระดับพฤติกรรมการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

จากผลการวิจัยที่พบว่า พบว่า ด้านครอบครัว ครอบครัวของท่านได้ให้คำแนะนำโดยใช้ความรักเข้าใจ จำนวน 199 คน ร้อยละ 64.8 เปิดโอกาสปรึกษาพูดคุยได้ทุกเรื่องเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 86.0 สอดคล้องกับแนวคิดของ รศ.ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีทั้งแรงบวก แรงลบ จะทำอย่างไรที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีระบบกลไกในการนำพาเด็กเยาวชนอยู่ในกรอบที่ดีงาม สร้างสรรค์ชีวิตตนเอง ครอบครัว สังคม บนพื้นฐานความรัก สามัคคี เห็นประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง การสร้างระบบและกลไกปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนยกระดับให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็ง ช่วยให้เด็กเติบโตไปในทิศทางที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ต่อเด็ก ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ดังนั้นมหาวิทยาลัยเป็นกลุ่มเสี่ยงกลุ่มหนึ่งของนักศึกษาซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในช่วงรอยต่อของเยาวชนที่จะก้าวไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ฉะนั้น มหาวิทยาลัยจึงมีการกำกับติดตามพูดคุยกับทางจังหวัดอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด เพื่อร่วมกันสร้างเยาวชนที่มีภูมิคุ้มกัน ทำให้เด็กมีแรงผลักดันเพื่อสร้างตนเอง สร้างสังคมไปในทางที่ดี”

ด้านชุมชน ท่านได้ใช้พื้นที่ชุมชนจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 266 คน ร้อยละ 58.0 แสดงออกอย่างอิสระและรับฟังอย่างตั้งใจ จำนวน 178 คน ร้อยละ 52.89 จัดงานบุญประเพณี จำนวน 177 คน ร้อยละ 58.60 ขอคำปรึกษาจากพระในชุมชน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.96 เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของดร.ประจวบ จันทรมั่น ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและบริการวิชาการด้านเด็กและเยาวชน กล่าวว่า ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการฯ ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบและกลไกดูแลเด็กเปราะบางพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยนิยามความเปราะบางไว้ว่าเป็นความเปราะบางของสภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึก เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเด็กให้มีความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตที่ไม่สมบูรณ์ โดยการขับเคลื่อนระบบกลไกในพื้นที่ โดยเฉพาะกลไกของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต (พชอ.) เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยระบบและกลไกคือฐานข้อมูลภาคีเครือข่าย ขั้นตอนการรับทราบข้อมูล การวิเคราะห์ร่วมแก้ปัญหา ร่วมทำงานเชิงบูรณาการหน่วยงานที่จะปกป้องคุ้มครองเด็ก ในพื้นที่ “การดำเนินงานโครงการในระยะที่ 1 ถือว่าเป็นไปตามพันธกิจในเรื่องของการสร้างฐานข้อมูลและเครือข่าย โดยใช้ระบบการจัดทำฐานข้อมูล Social Mapping ซึ่งอยู่ระหว่างการนำเสนอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพิจารณา ก่อนนำเผยแพร่ ดังนั้น การดำเนินงานในระยะที่ 2 จะนำข้อเสนอแนะจากภาคีเครือข่าย ซึ่งแบ่ง

ออกเป็น 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1.นำฐานข้อมูลเป็นกลไกในการเชื่อมประสานงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อเสริมพลังคนทำงานด้านเด็กและเยาวชน 2.เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดประเด็นการทำงาน 3.ใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนานโยบาย 4.ใช้ในการเรียนการสอน เชื่อมต่อข้อเท็จจริงในพื้นที่ 5.จัดทำแผนจากข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงระบบป้องกันในระดับชุมชน และ 6.เพื่อจัดระดับชั้นความสัมพันธ์การเข้าถึงข้อมูล” จึงเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การแก้ปัญหาได้

ด้านหลักธรรม ท่านเคยใช้หลักเบญจศีล 5 ไม่เบียดเบียนสัตว์ จำนวน 271 ร้อยละ 89.73 ใช้หลักมนุษยธรรมคือเบญจธรรม 5 จำนวน 284 คน ร้อยละ 97.03 ใช้หลักมโนธรรม คือหลักโลกपाल ได้แก่ หิริ ความละอายใจในบาป และโอตตปปะ ความเกรงกลัวที่จะทำบาป จำนวน 273 คน ร้อยละ 90.39 และใช้หลักคุณธรรม ให้อภัยให้โอกาสตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและแก้ปัญหา จำนวน 215 คน ร้อยละ 71.19 สอดคล้องกับแนวคิดของนางสาวณัฐยา บุญภักดี ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชนและครอบครัว สสส. กล่าวว่า การสำรวจเด็กเยาวชนในภาวะเปราะบางสำคัญมาก หากจังหวัดศรีสะเกษทำสำเร็จจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับจังหวัดอื่น ๆ ด้วย ขณะนี้ เราเป็นสังคมผู้สูงวัย เพราะเด็กเกิดใหม่ลดลงไปเรื่อย ๆ นี่คือนโยบายของประเทศไทยที่มีนัยยะว่าเด็กทุกคนมีความสำคัญ มีความหมายมีคุณค่ามากต่อสังคมในขณะนี้ เยาวชนทุกคนในวันนี้ ที่จะไปเป็นผู้ใหญ่ พ่อแม่ ลูกหลานในวันหน้าจึงเป็นคนสำคัญมาก และ

2. ความคิดเห็นของระดับพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

จากการวิจัยพบว่าในภาพรวมทั้ง 3 ด้านหลักคือครอบครัว ชุมชน พุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.75$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาายเป็นรายด้าน

ด้านกลไกพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเป็นฐานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.04$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงสุดที่สุด คือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้ป็นรู้จักยึดมั่นในคุณธรรม ศีลธรรม มนุษยธรรม มโนธรรม และหลักกฎหมาย ($\bar{x}=5.00$, S.D. = 0.00) รองลงมาเป็นวัดประจำหมู่บ้านสอนและให้รักษาเบญจศีล 5 ($\bar{x}=4.87$, S.D. = 0.33) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้ป็นรู้จักคุณธรรมคือการให้อภัยให้โอกาสตนเองและคนอื่น ($\bar{x}=2.29$, S.D. = 0.79) การมีสุขภาพที่ดีสมบูรณ์จะเป็นทุนในการประกอบกิจกรรมและการกิจในชีวิตประจำวัน ตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดปัจจุบันเป็นระบบเชิงรุก พยายามทำทุกวิถีทางที่จะสร้างสุขภาพให้มีสุขภาพดีให้มากที่สุด ซึ่งทุกคนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและมีการปฏิบัติตนหรือมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องโดยมีการปฏิบัติที่ทำให้มีความสุขที่ดีและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงหรืองดการกระทำที่เสี่ยงหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ (สุขภาพชุมชน, 2560, เว็บไซต์)

ด้านกลไกครอบครัว อยู่ในระดับปานมาก ($\bar{x}=3.72$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุดคือ ครอบครัวอธิบายเรื่องการให้อภัยให้โอกาสตนเองและผู้อื่น ($\bar{x}=4.67$, S.D. = 0.47) และครอบครัวปลูกฝังเรื่องมโนธรรม คือ หิริ ละอายใจ โอตตปปะ กลัวบาป ($\bar{x}=4.67$, S.D. = 0.47) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ครอบครัวสั่งสอนเรื่อง ไม่ฆ่าสัตว์ไม่เบียดเบียนกันไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ไม่ลักขโมย ล้วงละเมิดทางเพศ ไม่โกหกไม่พูดหยาบ ไม่ยุ่งเกี่ยวสิ่งเสพติด ($\bar{x}=3.39$, S.D. = 1.11) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมักร์ กอเข้ม (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นชายขอบกับการรับรู้ชายแดน: วิถีวิทยาว่าด้วยพรหมแดนศาสนาและชาติพันธุ์ของมุสลิมในค่ายผู้ลี้ภัย ในวารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยาซึ่งสมักร์ กอเข้ม ชี้ให้เห็นว่า “ความเป็นคนชายขอบของสังคมเป็นเสมือนพรหมแดนกั้นสถานะความเป็นพลเมืองได้” จึงทำให้มองเห็นจุดอ่อนของการส่งเสริมสุขภาพทางสังคมของคนเร่ร่อนได้ เพราะสถานภาพความเป็นคนเร่ร่อนและความเป็นคนชายขอบมีลักษณะเชิงปัจจัยบางประการเกี่ยวเนื่องกัน

ด้านกลไกชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.50$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุดคือ ชุมชนมีค่านิยมประพฤติตามหลักประเพณี ($\bar{x}=4.26$, S.D. = 1.06) รองลงมาเป็นชุมชนสามัคคีให้อภัยและให้โอกาสกันและกัน ($\bar{x}=3.58$, S.D. = 1.16) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ชุมชนของท่านมีค่านิยมปลูกฝังมโนธรรม ($\bar{x}=3.01$, S.D. = 1.37)

ด้านกลไกหลักธรรมพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=4.04$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุดคือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้เป็นผู้รู้จักยึดมั่นในคุณธรรม ศีลธรรม มนุษยธรรม มโนธรรม และหลักกฎหมาย ($\bar{x}=4.87$, S.D. = 0.33) รองลงมาคือ วัดประจำหมู่บ้านสอนและให้รักษาเบญจศีล 5 ($\bar{x}=2.43$, S.D. = 0.87) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ วัดประจำหมู่บ้านสอนให้เป็นผู้รู้จักคุณธรรมคือการให้อภัยให้โอกาสตนเองและคนอื่น ($\bar{x}=2.99$, S.D. = 0.79)

ความคิดเห็นของรูปแบบการใช้กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

จากการวิจัยพบว่าในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.80$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน

ด้านครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.36$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงที่สุดคือ ท่านรักและผูกพันกับครอบครัว ($\bar{x}=4.75$, S.D. = 0.43) รองลงมาเป็นท่านได้ใส่ใจดูแลคนในครอบครัว ($\bar{x}=4.55$, S.D. = 0.64) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ท่านรู้สึกปลอดภัยที่อาศัยอยู่ในครอบครัว ($\bar{x}=3.58$, S.D. = 1.13) ดังนั้น สุขภาพเป็นภาวะที่มีความสมบูรณ์ไม่บกพร่อง และคนที่มีสุขภาพดี คือ คนที่มีโครงสร้างที่สมบูรณ์ ทำหน้าที่ของตนได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถดูแลตนเองได้ในระดับที่เพียงพอ และต่อเนื่อง สุขภาพเป็นสิ่งจำเป็นต่อบุคคล ความผาสุกเป็นการรับรู้ถึงภาวะที่เป็นอยู่ของตนเองซึ่งแสดงออก โดยความพึงพอใจ ความยินดี และการมีความสุข จะเห็นได้ว่า

วิวัฒนาการของความหมายของสุขภาพมีมาเรื่อย ๆ จนปัจจุบันให้ความหมายของสุขภาพว่า หมายถึง สุขภาวะ หรือดุลยภาพทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ซึ่งมีองค์ประกอบขยาย รวมถึงเรื่อง เศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง การศึกษา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบในระบบสุขภาพทั้งสิ้น ทุกส่วนต้องเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวและมีความถูกต้องจึงจะเกิดสุขสำคัญกับความเป็นคนทั้งคน หรือมองคนแบบองค์รวม (Holistic view) (โอเรม (Orem, 1995 : 96-101 อ้างถึงใน ภาณุ อดกลั่น, 2560)

ด้านชุมชน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=3.80$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงสุด คือ ท่านรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ($\bar{x}=3.57$, S.D. = 0.67) รองลงมาเป็นการใช้ชี้อัตถ์ ($\bar{x}=3.42$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือท่านมีความรู้ปัญหาเสพติด ($\bar{x}=3.09$, S.D. = 0.71) ผลการวิจัยเป็นไปตาม 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) สุขภาพคือความคงที่ (Definition of health focusing on stability) กล่าวคือ สุขภาพเป็นภาวะที่บุคคลมีความสามารถในการปรับตัว เมื่อสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป สุขภาพเป็นความสมดุลของระบบย่อย ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม 2) สุขภาพคือความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (Definition of health focusing on actualization) กล่าวคือ สุขภาพเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดในชีวิต สุขภาพเป็นภาวะที่ต่อเนื่องระหว่างการเจ็บป่วย ภาวะสุขภาพปกติ ภาวะสุขภาพสมบูรณ์สูงสุด และอาจเปลี่ยนมาเป็นสุขภาพดี สุขภาพไม่ดี เจ็บป่วยเล็กน้อย เจ็บป่วยมาก จนถึงตายในที่สุด 3) สุขภาพคือความคงที่และการบรรลุความสำเร็จสูงสุดในชีวิต (Definition of health focusing on stability and actualization) กล่าวคือ สุขภาพเป็นผลรวมของความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และส่งผลให้บุคคลประสบผลสำเร็จสูงสุดในการดำเนินชีวิต และสามารถคงศักยภาพนั้นไว้ให้ยาวนานที่สุด เพนเดอร์ (Pender and Pender, 1987 : 19-27 อ้างถึงใน ภาณุ อดกลั่น, 2560)

ด้านหลักธรรมพหุศาสนา อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=3.25$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายข้อลำดับสูงสุด คือ ท่านสามารถจัดการปัญหาชีวิตได้โดยสติและเหตุผล ($\bar{x}=3.57$, S.D. = 0.67) รองลงมาเป็นท่านรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน วัด ชุมชน ($\bar{x}=3.42$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่ต่ำที่สุด คือ ท่านมีพัฒนาตัวเองด้วยปัญญา ให้อภัยและโอกาส ($\bar{x}=3.04$, S.D. = 1.03) พบว่ามี 3 แนวคิด คือ 1) แนวคิดทางด้านคลินิก (Clinical model) ในแนวคิดนี้ให้ความหมายเกี่ยวกับ สุขภาพ ว่าเป็น ภาวะที่ปราศจากอาการ และอาการแสดงของโรค หรือปราศจากความพิการต่าง ๆ ส่วนความเจ็บป่วย หมายถึงการมีอาการ และอาการแสดงหรือมีความพิการเกิดขึ้น ความหมายของสุขภาพเช่นนี้ ถือว่าเป็นความหมายที่แคบที่สุดและเน้นการรักษา เสถียรภาพ (Stability) ทางด้านเสรีภาพ ถ้าใช้ความหมายของสุขภาพดังกล่าวเป็นเป้าหมาย จะนำไปสู่การบริการสุขภาพเชิงรับ คือรอให้ประชาชนเกิดอาการและอาการแสดงของโรคและความพิการเท่านั้น ซึ่งทำให้การส่งเสริมสุขภาพและ ป้องกัน

โรคเกิดได้น้อยมาก และไม่มีแนวทางในการปฏิบัติ แพทย์จะมีบทบาทเด่น ในระบบบริการสุขภาพ เจ้าหน้าที่สุขภาพอื่น ๆ และประชาชนจะมีบทบาทน้อยมาก เพราะถือว่าสุขภาพเป็นเรื่องของแพทย์ เรื่องของโรงพยาบาล 2) แนวคิดการปฏิบัติตามบทบาท (Role performance model) ความหมายของ สุขภาพ ในแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากนักสังคมวิทยาซึ่งสนใจเกี่ยวกับบทบาทของบุคคลในสังคมเป็นหลัก คำว่า สุขภาพ จึงหมายถึง ความสามารถของบุคคลในการกระทำตามบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ครบถ้วน เช่น ความสามารถในการทำงาน เป็นต้น ส่วนความเจ็บป่วยหมายถึงความล้มเหลวในการทำหน้าที่ตามบทบาท เมื่อเจ็บป่วยบุคคลสามารถหยุดกระทำในบทบาทต่าง ๆ ได้ เช่น หยุดงาน นอนพัก เป็นต้น ความหมายของสุขภาพตามแนวคิดนี้ ได้เพิ่มมาตรฐานทางด้านจิตสังคม คือไม่เพียงแต่ปราศจากอาการและอาการแสดงของโรคเท่านั้น แต่ต้องสามารถทำหน้าที่ตามบทบาททางสังคมด้วย และยังคงเน้นการรักษา เสถียรภาพ แต่เป็นเสถียรภาพทางสังคม ซึ่งยังถือว่าเป็นเป้าหมายทางด้านสุขภาพที่แคบ และนำไปสู่การบริการสาธารณสุขในเชิงรับเช่นกัน 3) แนวคิดทางด้านการปรับตัว (Adaptation model) ความหมายของ สุขภาพ ในแนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากดูบอส (Dubos 1965 อ้างใน สมจิตหนูเจริญกุล, 2543) ซึ่งเชื่อว่าบุคคลมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อรักษาดุลยภาพกับสิ่งแวดล้อม สุขภาพที่ดีจึงหมายถึงความยืดหยุ่น ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลเป็นการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชีวิต ส่วนการเกิดโรคหมายถึงความล้มเหลวในการปรับตัว เป็นการทำลายความสามารถของบุคคลที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม การมองสุขภาพว่าเป็นเรื่องของดุลยภาพในท่ามกลางปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมได้ให้แนวทางในการรักษาสุขภาพที่เน้นการดำรงชีวิตให้มีความประสานสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และมีความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างราบรื่น เจ้าหน้าที่สุขภาพจะเน้นที่การส่งเสริมให้บุคคลมีชีวิตที่สมดุลบุคคลแต่ละคนจะมีบทบาทมากที่สุดในการดูแลสุขภาพของตนเอง เพราะดุลยภาพขึ้นอยู่กับดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติของบุคคล บุคคลภายนอกหรือเทคโนโลยีมีส่วนช่วยหนุนเสริมเท่านั้น การมีสุขภาพดีไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความก้าวหน้าทางการแพทย์ แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศปราศจากมลภาวะ มีน้ำใช้ที่ดี มีส้วม และการระบายน้ำที่ดี รวมทั้งมีครอบครัวที่อบอุ่น และชุมชนที่เอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น (สมิธ (Smith, 1983 อ้างใน ภาณุ อดกสิน, 2560))

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ระดับ คือ ข้อเสนอแนะระดับนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ รวมถึงข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยที่พบว่า กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยรวม อยู่ในระดับปาน

กลาง ดังนั้นควรส่งเสริมให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยมีกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับหลักธรรมไว้ทั้งในแผนพัฒนาชุมชน และแผนปฏิบัติการ เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้แล้วนำไปปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าว และรวมถึงหลักธรรมข้ออื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ชุมชน สังคมต่อไป

2) จากผลการวิจัยที่ พบว่า กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น บางข้ออยู่ในระดับน้อยซึ่งมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างต่ำกว่าข้ออื่น ควรมีการส่งเสริมและให้มีการพัฒนาต่อไป

3) จากผลการวิจัย ควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและประชาชนได้เข้าใจความสำคัญของเยาวชนเปราะบางเพื่อปรับภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยยึดครอบครัว ชุมชน และหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นฐานเพื่อเป็นหลักประกันความมีภูมิคุ้มกันที่ดีของชีวิต

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ ควรพิจารณาประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างสุขภาพของชุมชน

- 1) จากผลการวิจัยที่พบว่าเยาวชนเปราะบางเป็นผู้รับปัญหา
- 2) จากผลการวิจัยที่พบว่า ระบบการให้บริการควรให้บริการที่ดี
- 3) จากผลการวิจัยที่พบว่าระบบกลไกของรัฐให้ความคุ้มครองเยาวชนเปราะบางแต่บางช่วงก็มีช่องว่างทางกฎหมาย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลสรุปของชุดโครงการวิจัยนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น พบว่า

3.1.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น หลังอบรม สูงกว่า ก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3.1.2 ผลการพัฒนารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า หลังการใช้รูปแบบ สูงกว่า ก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.3 ผลการพัฒนากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า การใช้กลยุทธ์ หลังการร่วมกิจกรรม สูงกว่า ก่อนการร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.1.4 ผลการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า การใช้นวัตกรรม ก่อนและหลังการทดลอง มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.1.5 ผลการพัฒนากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธรูปเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม พบว่า การใช้กลไก ก่อนและหลังการทดลอง มีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น ได้คู่มือ จำนวน 5 เล่ม ดังนี้

2.1 คู่มือการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2.2 คู่มือการพัฒนารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

2.3 คู่มือการพัฒนากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

2.4 คู่มือการพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

2.5 คู่มือการพัฒนากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

5.3 ข้อเสนอแนะต่อยุทธศาสตร์การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาวิจัยในชุดโครงการนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่ายังมีประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมดังนี้

1) เพื่อที่จะพัฒนานวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่น ในด้านอื่น ๆ ในการที่จะนำไปใช้พัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางให้ครอบคลุม เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับเครื่องมือในห้องปฏิบัติการและรูปแบบของการทดสอบ

2) เนื่องจากงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาและอุปกรณ์ในการทดสอบ จึงทำให้ผลการทดสอบยังไม่ครอบคลุมถึงการใช้พุทธศาสนาเป็นฐานได้อย่างครบถ้วน และควรจะมีการศึกษาถึงพฤติกรรมและคุณสมบัติของการใช้นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานจังหวัดขอนแก่นเพื่อให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

5.4 นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

หลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

รัชนีบุรณ์ เนตรภักดีและคณะ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

2564

คำนำ

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ได้จัดทำขึ้นมาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม ให้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นโดยการบูรณาการหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจะสามารถเป็นเกราะป้องกันและยกระดับคุณภาพทั้งในด้านร่างกายและในด้านจิตใจ อีกทั้งเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยแบ่งออกเป็น 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 ภูมิธรรมนำชีวิต หน่วยที่ 2 ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด หน่วยที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ หน่วยที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางท้ายบท และแบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชนท้ายเล่มอีกด้วย

คณะผู้จัดทำใคร่ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน สถาบันวิจัยญาณสังวร สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กเยาวชนจังหวัดขอนแก่น ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและสถาบันครอบครัวรัตนากาจังหวัดขอนแก่น และเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ในการจัดทำคู่มือหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

2. หลักการของหลักสูตร	138
3. เป้าหมายของหลักสูตร	139
6. กิจกรรมการฝึกอบรม	140
7. สื่อและแหล่งเรียนรู้	141
8. การวัดและประเมินผลหลักสูตร	142
หน่วยที่ 1 : ภูมิธรรมนำชีวิต	145
มโนทัศน์.....	147
จุดประสงค์การเรียนรู้.....	148
สาระการเรียนรู้.....	148
เวลาที่ใช้.....	148
กิจกรรมการเรียนรู้.....	148
สื่อและแหล่งเรียนรู้	150
แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	151
หน่วยที่ 2 : ชีวิตสดใสท่ามกลางโลกาเสพติด	155
มโนทัศน์.....	158
จุดประสงค์การเรียนรู้.....	159
สาระการเรียนรู้.....	159
เวลาที่ใช้.....	159
กิจกรรมการเรียนรู้.....	159
สื่อและแหล่งเรียนรู้	161
การวัดและประเมินผล	161
แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	162
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ	166

มโนทัศน์.....	169
จุดประสงค์การเรียนรู้.....	169
สาระการเรียนรู้.....	169
เวลาที่ใช้.....	170
กิจกรรมการเรียนรู้.....	170
สื่อและแหล่งเรียนรู้	171
การวัดและประเมินผล	172
แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	173
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิมีสุข	177
มโนทัศน์.....	179
จุดประสงค์การเรียนรู้.....	179
สาระการเรียนรู้.....	180
เวลาที่ใช้.....	180
กิจกรรมการเรียนรู้.....	180
สื่อและแหล่งเรียนรู้	181
การวัดและประเมินผล	182
แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง	183
แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชน	186
เฉลย	193
คณะผู้จัดทำ	194

1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตร

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 4 ได้กล่าว ถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนไว้ว่า “การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำโดยมีแนวทาง ดังต่อไปนี้ (1) ให้เด็กและเยาวชนมีความผูกพันต่อครอบครัวภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย (2) ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย รู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งกฎหมาย กฎเกณฑ์ และกติกาในสังคม (3) ให้การสนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเหมาะสม (4) ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กพิการ เด็กที่มีข้อจำกัดทางการเรียนรู้ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ ให้มีคุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ (5) ให้มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง รู้จักการป้องกันตนเองจากโรคภัยและสิ่งเสพติด (6) ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย รวมทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรม (7) ให้มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในการทำงานที่สุจริต (8) ให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลและมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (9) ให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีจิตสำนึกในการให้และการเป็นอาสาสมัคร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ (10) ให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และต่อส่วนรวม ตามสมควรแก่วัย (11) ให้สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน (12) ให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะโดยตรง หรือผ่านผู้แทนหรือองค์กรเพื่อเด็กและเยาวชน

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (อังกฤษ: United Nations Convention on the Rights of the Child: CRC, UNCRC) เป็นสนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนซึ่งกำหนดสิทธิในทางพลเมือง ของเด็ก โดยนิยามว่า เด็ก เยาวชน คือ มนุษย์คนใด ๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดปณิธานว่าด้วยสิทธิเด็ก และเยาวชนว่าเด็กทุกคนมีสิทธิเรียนรู้และได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ได้รับสิทธิเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกกีดกันเรื่อง เชื้อชาติ สีผิวเพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคมทรัพย์สินกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ ไม่ว่าจะของเด็กหรือของครอบครัว เพื่อให้อยู่ร่วมสังคมได้อย่างปกติชน ทั้งนี้ เด็กและเยาวชน ที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ ก็มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ อันหมายถึงการดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาวะของเด็ก และในกรณี เด็กไม่มีครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่ยากจนก็จะได้รับความช่วยเหลือ เป็นพิเศษจากรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ มีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาที่จัดให้เปล่าอย่างน้อย

ในระดับประถมศึกษา โดยมีโอกาสได้รับความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่น และรื่นเริงพร้อมกันไป เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและเติบโตเป็นสมาชิก ผู้ยังประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจนการแนะแนวทางชีวิตซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้รับผิดชอบ ก่อนบุคคลอื่นแต่ในปัจจุบัน ประชาชนต้องเผชิญกับภัยทางสังคมนานาชนิด เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากมนุษย์ด้วยกัน ภัยจากการโกง ภัยจากการเอารัดเอาเปรียบ ความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้ประโยชน์พวกพ้อง โรคภัยไข้เจ็บ ยาบ้า เอดส์ ความยากจน ความอ่อนแอทางด้านภูมิปัญญา และภัยจากความรุนแรงต่าง ๆ โดยเฉพาะภัยที่เกิดแก่เด็กและเยาวชนตามสถิติของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความห่วงใยของไทยว่ามีกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดจากระบบการศึกษา-ไร้งานทำ เสียชีวิตสูง 44% หรือมีประมาณ 3 ล้านกว่าคนจากเยาวชนทั้งหมดประมาณ 8 ล้านคน และมีอัตราป่วยเป็นโรคนี้ร้อยละ 18 นอกจากนี้ประเด็นการติดเชื้อเอชไอวี (HIV) / เอดส์ (AIDS) การบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน และการติดสารเสพติด ต้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพยังเป็นปัจจัยเสี่ยงลำดับต้น ๆ ของเยาวชนไทยด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยข้อมูลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 2017 พบว่าประเทศไทยมีประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงาน ราว ๆ 1 ล้าน 3 แสนคน ในจำนวนนี้เกือบ 8 แสนคนเป็นผู้หญิง ขณะที่องค์การ ยูนิเซฟระบุว่า กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-17 ปี เป็นกลุ่มที่ประสบกับความยากจนหลายมิติในระดับที่รุนแรงที่สุด กว่า 51.06 % เป็นวัยที่หลุดจากระบบการศึกษา และเมื่อจัดระดับความรุนแรงของค่าความยากจนหลายมิติของกลุ่มเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพซ่อนอยู่ในตัว มีความเข้มแข็งอยู่ภายในและมีเสียงสะท้อนของกลุ่มเยาวชนผู้เปราะบางเมื่อร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและให้โอกาสจากการสังเกตพฤติกรรม ได้แสดงทัศนะอันเป็นเสียงสะท้อนให้เห็นมิติที่จะเร่งแก้ไขและพัฒนาได้ว่า “การร่วมกิจกรรมจะเป็นเวทีที่ช่วยเปิดพื้นที่ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้แสดง ออกถึงสิ่งที่อยากพูด อยากได้ที่ยืนในสังคม ไม่เหยียดหยาม ยอมรับและให้โอกาสที่แท้จริง ทั้งการได้กลับเข้าไปในระบบการศึกษา หรือการทำงาน เพื่อให้สามารถที่จะพึ่งพิงดูแลตัวเองและช่วยเหลือเพื่อน ๆ ที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันได้” และจากผลการศึกษาของศูนย์วิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ศึกษาเกี่ยวกับ “การศึกษากลุ่มเปราะบางในชุมชน” ในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลและความรู้ที่ได้ มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และออกแบบการทำงานเพื่อเจาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีความเสี่ยง แล้วหาทางแก้ปัญหาและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นมาเป็นแนวคิดพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และแก้ปัญหาต้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพที่จะแก้ไขปัญหามาในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNFPA) และศูนย์วิจัยและพัฒนา

ด้านเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในประเด็น‘เสียงเล็ก ๆ จากเด็กถูกเท’ เพื่อหาแนวทางพาเด็กและเยาวชนให้หลุดพ้นภาวะเปราะบาง ซึ่งมีเครือข่ายเด็ก เยาวชนที่เผชิญภาวะเปราะบาง เข้าร่วมรับฟังและแสดงทิศทางในคำตอบที่จะเป็นทางออกที่เป็นกระบวนการ เป็นการตอบรับเชิงพฤติกรรมที่จะก่อและริเริ่มแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้และจะขยายผลในแนวทางนี้ในอนาคตทุกภาคส่วน

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันทั่วถึง ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันทั่วถึงที่ต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของครม คือเป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนินตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต ดังนั้น การจะแก้ไขให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันที่ดีขึ้น ไม่เสี่ยงต่อปัญหาต่าง ๆ ที่ตามมา นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้และความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ให้แก่เยาวชน ทั้งนี้พบว่าเยาวชนกลุ่มเปราะบางจำนวนมากที่ยังขาดการเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น และสอดคล้องกับบริบทความต้องการของเขา อีกทั้งเยาวชนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคมให้กับตนเองและคนรอบข้าง อันจะส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

2. หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มีหลักการดังต่อไปนี้

1. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
2. เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
3. เป็นหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบางเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดและท้องไม่พร้อม
4. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

3. เป้าหมายของหลักสูตร

หลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น มุ่งพัฒนาให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางที่เข้ารับการอบรมมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีในการป้องกันยาเสพติดและท้องไม่พร้อม โดยเป็นการนำหลักสูตรมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว

4. จุดประสงค์ของหลักสูตร

1. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม
2. เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต
3. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
4. เพื่อบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเยาวชนเปราะบาง
5. เพื่อให้เยาวชนผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะการแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5. เนื้อหาสาระ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิธรรมนำชีวิต สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของหลักธรรม
2. หลักธรรม ศีลห้า
3. หลักธรรม โลกบาล 2
4. หลักธรรม อปายมุข 6
5. การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิวิสุข สารการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

6. กิจกรรมการฝึกอบรม

ในทุกหน่วยการอบรม จะใช้กระบวนการฝึกอบรม 5 ขั้น ได้แก่

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ (Stimulation)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนที่จะมีการอบรม ซึ่งวิทยากรต้องหาสิ่งเร้าความสนใจให้ผู้เข้ารับการอบรมโดยอาจให้เล่นเกม หรือดูวิดีโอใน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อบรม จากนั้นเป็นการซักถาม อภิปราย แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brain Storming)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมรวมพลังสมอง ระดมความคิดและปรึกษาหารือกันก่อนที่จะลงมือปฏิบัติหรืออบรม แบ่งกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันและมอบหมายภาระงาน ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย โดยกิจกรรมอาจจะให้ศึกษาเอกสารการเรียนรู้ ทำใบงาน นำเสนอผลงานเกี่ยวกับประเด็นที่วิทยากรมอบหมายให้

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปบทเรียนที่ได้รับการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ อาจสรุปในรูปแบบการบันทึกลงในกระดาษชาร์ต สมุดบันทึก หรือแผนภาพความคิด จากนั้นร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับข้อสรุปที่ได้

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

เป็นขั้นตอนที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสะท้อนผลการอบรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดทักษะ กระบวนการ และเจตคติที่ดีต่อไป

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ทำแบบทดสอบก่อนอบรม
2. เตรียมความพร้อม
3. วิทยากรบรรยายให้ความรู้
4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
5. แบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม
6. ผู้เข้าอบรมนำเสนอผลงาน
7. ทำแบบทดสอบหลังอบรม
8. ทดลองฝึกปฏิบัติการสอนหลังจากออกแบบการเรียนการสอน
9. สะท้อนผลการอบรม

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. หลักสูตรฝึกอบรม
2. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
3. วีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย
4. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
5. เกม
6. แบบทดสอบ
7. ใบงาน
8. เอกสารการเรียนรู้
9. กระดาษชาร์ต
10. ปากกาเคมี

11. กระดาษ A4

8. การวัดและประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
1.เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
2.เพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิต	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
3.เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป
4.เพื่อบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ

วัตถุประสงค์	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ในการแก้ปัญหาให้แก่ กลุ่มเยาวชน เปราะบาง	3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความ เข้าใจ	4. แบบประเมินการนำเสนอ ผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบ ปรนัย	80 ขึ้นไป
5.เพื่อให้เยาวชนผู้เข้า รับการอบรมมีทักษะ การแก้ปัญหา และ การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น	1. ตรวจใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรม การทำงาน 3. นำเสนอผลงาน 4. ทดสอบความรู้ความ เข้าใจ	1. ใบงาน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมการ ทำงาน 4. แบบประเมินการนำเสนอ ผลงาน 5. แบบวัดความรู้ความเข้าใจ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบ ปรนัย	ผ่าน เกณฑ์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป

เกณฑ์การผ่านการอบรม

1. ผู้เข้าอบรมเข้าอบรมอย่างน้อยร้อยละ 80
2. ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจผ่านร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมต้องทำงานกลุ่ม และนำเสนอผลการทำงานอย่างน้อยร้อยละ 80

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ภูมิธรรมนำชีวิต

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักสูตรทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

หน่วยที่ 1 : ภูมิธรรมนำชีวิต (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับการอบรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)	เกมทายสีจากป้าย	20 นาที	เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ตอบคำถาม	เกมทายสีป้าย	- สังเกตการณ์ ตอบคำถาม - การมีส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)	การแบ่งกลุ่มทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้าอบรมวางแผนปรึกษาหารือกันในการดำเนินกิจกรรม	คอยให้คำแนะนำ	ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. ความหมายของหลักสูตร 2. หลักสูตรศีลห้า	1 ชั่วโมง 20 นาที	1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของหลักสูตร 2. ผู้เข้า	1. บรรยาย 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	ฝึกปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม	1. เอกสารการเรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจสอบใบงาน 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงานทดสอบ

ชั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับการอบรม	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การวัดและประเมินผล
	3. หลักธรรมโลกบาล 2 4. หลักธรรมอบายมุข 6 5.การนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน		อบรม อภิปราย หลักธรรม ศีลห้า อบายมุข 6 และโลกบาล 2 ได้ 3.ผู้เข้ารับ การอบรมทำ ใบงานได้ 4.ผู้เข้าอบรม ตอบคำถาม ได้				
ชั้นที่ 4 สรุปและ อภิปราย (Discussion)	1. กิจกรรม สวัสดี 2. การ สรุป ความรู้ ความ เข้าใจ เกี่ยวกับ หลักธรรม	30 นาที	1. ผู้เข้า อบรม ทำกิจกรรม สวัสดี 2. ผู้เข้า อบรม สรุปความรู้ หลักธรรม ต่าง ๆ ได้	คอยให้ คำแนะนำ ชี้แนะ	ร่วมกัน สรุป ความรู้	ทำใบ งาน	1. ตรวจ 2. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน
ชั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)	การ สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้า อบรม แต่ละกลุ่ม นำเสนอ	1. คอย ให้คำ ชี้แนะ ปรึกษา	ร่วมกัน สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	-	1. สังเกต พฤติกรรม การทำงาน

ชั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
	น		ผลงาน 2. ผู้เข้า อบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	น		

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ภูมิธรรมนำชีวิต

มโนทัศน์

เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่งใด การที่สังคมทุกวันนี้เป็นสังคมทุนนิยม มองคุณค่าวัตถุมากกว่าคุณค่าทางสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งอาชญากรรม ลักทรัพย์ ดิทยาเสพติด ค่าประเวณี หรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งที่จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนนั้น สิ่งหนึ่งก็คือการที่เยาวชนเข้าใจหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

หลักธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในเยาวชนกลุ่มเปราะบางคือ ศีลห้า โลกบาลธรรม และอบายมุข 6 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่บุคคลทั่วไปยึดถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเป็นหลักธรรมที่ป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ปัญหายาเสพติด ต้มของมีนเมา ลักทรัพย์ ความสำเร็จใจในการทำสิ่งที่ไม่ดี เล่นการพนัน เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีห่างไกลจากยาเสพติด และป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เยาวชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม ตลอดจนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของหลักธรรมได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมศีลห้าได้
3. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมโลกบาลธรรมได้
4. ผู้เข้ารับการอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมอบายมุข 6 ได้
5. ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. ความหมายของหลักธรรม
2. ความหมายและความสำคัญของศีลห้า
3. ความหมายและความสำคัญของโลกบาลธรรม
4. ความหมายและความสำคัญอบายมุข 6

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09.20 น.

ขั้นที่ 1 เร้าความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรนำเล่นเกม ทายสีจากป้าย โดยให้ผู้เข้าอบรมดูโปรแกรมนำเสนอภาพนิ่งที่มีแผ่นป้ายเขียนตัวอักษรไม่ตรงกับสี ซึ่งผู้เข้าอบรมอ่านคำตามตัวอักษรที่มีลักษณะสีไม่ตรงกับคำอ่าน เช่น เขียนคำว่า สีแดง แต่ตัวหนังสือเป็นสีน้ำเงิน โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องอ่านคำว่า สีแดง ห้ามอ่านคำว่า สีน้ำเงิน ฯลฯ
2. ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบก่อนอบรม จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที
3. วิทยากรเปิดวิดีโอเกี่ยวกับการทำความดีด้วยธรรมะ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09.20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมารับใบงาน ที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ โดยออกมานำเสนอหน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน
3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทั้ง 3 หลักธรรมได้แก่ ศีลห้า โลกบาลธรรมและอบายมุข 6 จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้
 1. ความหมายของหลักธรรม
 2. ความหมายและความสำคัญของศีลห้า
 3. ความหมายและความสำคัญของโลกบาลธรรม
 4. ความหมายและความสำคัญอบายมุข 6
4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม ส่วสดี เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนการอบรม โดยให้ผู้เข้าอบรมจับคู่กัน ร้องเพลง ส่วสดี ต่างคนต่างส่วสดีซึ่งกันและกัน
2. ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มรับใบงานที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน จากนั้นร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการทำใบงาน

เวลา 11.30 – 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการทำใบงานที่ 2

2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผลการนำเสนอตั้งกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วิดีทัศน์ เรื่อง ทำความดีด้วยธรรมะ
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องหลักธรรมนำชีวิต
4. เอกสารการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ใบงานที่ 1 เรื่อง หลักธรรมนำชีวิต
6. ใบงานที่ 2 เรื่อง การนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
7. กิจกรรมสวัสดี
8. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)
9. แบบทดสอบก่อนอบรม
10. เกม ทายสีจากป้าย

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของหลักธรรมได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมศีลห้าได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมโลกบาลธรรมได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4.ผู้เข้ารับการอบรมอธิบายเกี่ยวกับหลักธรรมอภัยมุข 6 ได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
5.ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของ ผู้รับ การ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความ เข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเอง และผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วม กิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ชีวิตสดใสห่างไกลยาเสพติด

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

หน่วยที่ 2 : ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระ การ เรียนรู้	ระยะ เวลา	วัตถุประสงค์	บทบาท วิทยากร	บทบาทผู้ เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
ขั้นที่ 1 เร้าความ สนใจ (Stimulation)	เกมทาย สี่จาก ป้าย	20 นาที	เพื่อเตรียม ความพร้อม ก่อนการ อบรม	นำเล่น เกม	เล่นเกม/ ตอบ คำถาม	เกมทาย สี่ป้าย	-สังเกต การ ตอบ คำถาม - การมี ส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลัง สมอง (Brainstorming)	การ แบ่งกลุ่ม ทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้า อบรม วางแผน ปรึกษาหารือ กันในการ ดำเนิน กิจกรรม	คอยให้ คำแนะนำ	ร่วมกัน แลกเปลี่ยน ความ คิดเห็น	-	- สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. ความหม ายของ ยาเสพติด 2. ประเภ ทของยา เสพติด 3.โทษ ของยา เสพติด	1 ชั่วโมง 20 นาที	1. ผู้เข้า อบรม บอก ความหมาย ประเภทของ ยาเสพติด 2. ผู้เข้า อบรม อภิปราย เกี่ยวกับโทษ ของยาเสพติด ได้	1. บรรยาย 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ฝึกปฏิบัติ แบบมี ส่วนร่วม	1. เอกสาร การ เรียนรู้ 2. ใบ งาน	1. ตรวจ ใบงาน 2. สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน ทดสอบ

ชั้นที่	สาระ การเรียนรู้	ระยะ เวลา	วัตถุประสงค์	บทบาท วิทยากร	บทบาทผู้ เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
	4. แนวทาง ป้องกัน ยาเสพติด		3.ผู้เข้ารับ การอบรมทำ ใบงานได้ระบุ แนวทางใน การป้องกัน ยาเสพติด 4.ผู้เข้าอบรม ตอบคำถาม ได้				
ชั้นที่ 4 สรุปและ อภิปราย (Discussion)	1. กิจกรรม เขียน แผนผัง ความคิด สรุปโทษ ของยา เสพติด 2. การ สรุป ความรู้ ความ เข้าใจ เกี่ยวกับ หลักธรรม	30 นาที	1. ผู้เข้า อบรม เขียนแผนผัง ความคิดได้ 2. ผู้เข้า อบรม สรุปความรู้ หลักธรรม ต่าง ๆ ได้	คอยให้ คำแนะนำ ชี้แนะ	ร่วมกัน สรุปความรู้	ทำใบ งาน	1. ตรวจ 2. สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน
ชั้นที่ 5 สะท้อนผล	การ สะท้อน	30 นาที	1. ผู้เข้า อบรม	1. คอยให้ คำชี้แนะ	ร่วมกัน สะท้อนผล	-	1. สังเกต พฤติกรรม

ชั้นที่	สาระ การ เรียนรู้	ระยะ เวลา	วัตถุประสงค์	บทบาท วิทยากร	บทบาทผู้ เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
(Refectio n)	ผลการ ปฏิบัติ งาน		แต่ละกลุ่ม นำเสนอ ผลงาน 2. ผู้เข้า อบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	ปรึกษา 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	การ ปฏิบัติงาน		การ ทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

ชีวิตสดใสทางไกลยาเสพติด

มโนทัศน์

ปัญหาเสพติดนับว่าเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญของประเทศชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อระบบต่างๆ ของสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจในด้านของความเชื่อมั่นต่อสายตาของต่างประเทศในการลงทุน หรือจะเป็นในด้านของสังคม ยาเสพติดเป็นบ่อเกิดของปัญหาอาชญากรรมต่างๆ และขัดต่อจารีประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม เช่น การข่มขืน การทำร้ายบุพการี การจับลูกหรือภรรยาเป็นตัวประกัน เป็นต้น หรือจะเป็นในด้านของความเสียหายในการรักษาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่มีปัญหาสุขภาพเรื้อรัง และที่สำคัญที่สุด คือ มีผลกระทบกับตัวผู้เสพยาเสพติดโดยตรงส่งผลให้ผู้นั้นมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม เกิดโรคภัยต่างๆ ขาดการพัฒนาจนกลายเป็นบุคคลที่เสื่อมสมรรถภาพ ส่งผลให้ประเทศชาติขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติเป็นอย่างมาก

จากสถานการณ์ยาเสพติดในปีที่ผ่านมาพบว่าปัญหาเสพติดยังคงอยู่ในระดับที่รุนแรงทั้งในด้านการจับกุมและการบำบัดรักษา โดยยาบ้ายังเป็นตัวยาที่มีการลักลอบนำเข้ามากในประเทศมากที่สุดถึงร้อยละ 80-90 และเป็นตัวยาที่แพร่ระบาดมากที่สุดในประเทศ มีประชากรเสพยามากถึงร้อยละ 80 รองลงมาเป็นยาไอซ์ กัญชา และพืชกระท่อม ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 15-24 ปี และแนวโน้ม

การแพร่ระบาดและช่วงอายุของผู้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดพบว่ากลุ่มผู้ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดรายใหม่มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนและนักศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษา ในด้านของตัวยา ยังคงเป็นยาบ้าที่มีแนวโน้มของการแพร่ระบาดมากที่สุด ในขณะที่การบำบัดรักษาพบว่าในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมาสัดส่วนของบำบัดรักษาที่ระบุว่าหลังการบำบัดรักษาแล้วสามารถอดยาได้ไม่เกิน 1 เดือน ยังไม่เปลี่ยนแปลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 40 จึงต้องมีการทบทวนกลไกหรือหลักสูตรในกระบวนการบำบัดรักษาและกลไกของการติดตามให้ความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีห่างไกลจากยาเสพติด และป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว เยาวชนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม ตลอดจนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายและประเภทของยาเสพติดได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดได้
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางป้องกันยาเสพติดได้
4. ผู้เข้ารับการอบรมบอกแนวทางการนำแนวคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรพาผู้เข้าอบรมร้องเพลง ยาเสพติดให้โทษ โปรดอย่าร้อง จากนั้นทำกิจกรรม สันทนาการกันระหว่างวิทยากรกับผู้เข้ารับการอบรม
2. วิทยากรเปิดวิดีโอทัศน์เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมารับใบงาน ที่ 1 เรื่อง ใครติดายากมือขึ้น โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ โดยออกมานำเสนอหน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน
3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าว ดังนี้

1. ความหมายและประเภทของยาเสพติด
2. โทษของยาเสพติด
3. แนวทางการหลีกเลี่ยงยาเสพติด
4. ชีวิตที่ปลอดภัยจากยาเสพติด
5. การบริหารจัดการ บริหารหายเพื่อห่างไกลยาเสพติด

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม สรุปความรู้เป็นแผนผังความคิด โดยให้ทำเป็นกลุ่มช่วยกันระบายสีให้สวยงาม

เวลา 11.30 – 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลทำแผนผังความคิด
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วิดิทัศน์ เรื่อง โทษของยาเสพติด
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาเสพติด
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง ใครติดยายกมือขึ้น
6. ใบงานที่ 2 เรื่อง แผนผังความคิด
7. เพลงยาเสพติดให้โทษ โปรดอย่าลอง
8. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายและประเภทของยาเสพติดได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมอธิบายเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดได้	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
3.ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางป้องกันยาเสพติดได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
4.ผู้เข้ารับการอบรมบอกแนวทางการนำแนวคิดไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
5.ผู้เข้าอบรมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของ ผู้รับ การ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความ เข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเอง และผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วม กิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในโรคระบาด

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
ขั้นที่ 1 เร้าความ สนใจ (Stimulation)	เกมตุ๊กตาล้มลุก	20 นาที	เพื่อเตรียม ความพร้อม ก่อนการ อบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ ตอบ คำถาม	เกมทายสี ป้าย	- สังเกตกา รณ์ ตอบ คำถาม - การมี ส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลัง สมอง (Brainstorming)	การ แบ่งกลุ่ม ทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้า อบรม วางแผน ปรึกษาหารือ กันในการ ดำเนิน กิจกรรม	คอยให้ คำแนะนำ	ร่วมกัน แลกเปลี่ยน ความ คิดเห็น	-	- สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. เพศศึกษา 2. วัยรุ่น กับการ เรียนรู้ เรื่องเพศ 3. วิธี ป้องกัน การมี เพศสัมพันธ์	1 ชั่วโมง 20 นาที	1.ผู้เข้าอบรม บอก ความสำคัญ ของการ เรียนรู้ เกี่ยวกับ เพศศึกษาได้ 2.ผู้เข้าอบรม บอกความ ความ	1. บรรยาย 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ฝึกปฏิบัติ แบบมี ส่วนร่วม	1. เอกสาร การ เรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจ ใบงาน 2. สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน ทดสอบ

ชั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
	นธ์ 4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ 5. บริหารจิตบริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ		ความสำคัญวัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศได้ 3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ได้ได้ 4. ผู้เข้ารับอบรมยกตัวอย่างความปลอดภัยในเรื่องเพศได้ 5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจิตบริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้				
ชั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)	1. ผู้เข้าอบรมร่วมกันสรุปและอภิปราย	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรมสรุปความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับเพศศึกษาได้	คอยให้คำแนะนำชี้แนะ	ร่วมกันสรุปความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจ 2. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน

ชั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาทวิทยากร	บทบาทผู้เข้ารับ การอบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
	ผล						
ชั้นที่ 5 สะท้อนผล (Refection)	การ สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม แต่ละกลุ่ม นำเสนอ ผลงาน 2. ผู้เข้าอบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	1. คอยให้ คำชี้แนะ ปรึกษา 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ร่วมกัน สะท้อนผล การ ปฏิบัติงาน	-	1. สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

มโนทัศน์

เพศศึกษาคือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ อันเป็นผลทำให้บุคคล เข้าใจพฤติกรรม ที่เกี่ยวกับชีวิตนับแต่เกิดจนตาย ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและการปฏิบัติที่เหมาะสมในเรื่องเพศ เพื่อ สามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับคนเพศเดียวกันหรือต่างเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การแสดงออกถึงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมของมนุษย์มีปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมาจากครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรม การแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม จะเป็นที่ยอมรับของสังคม และส่งผลให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่น การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมการสาส์นทางเพศ

ดังนั้นวัยรุ่นจึงควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศเพื่อจะได้มีการแสดงออกที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาได้
2. ผู้เข้าอบรมบอกความความสำคัญวัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศได้
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนวทางการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ได้
4. ผู้เข้าอบรมยกตัวอย่างความปลอดภัยในเรื่องเพศได้
5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหารจัดการ บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศได้

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ (Stimulation)

1. วิทยากรพาผู้เข้าอบรมเล่นเกม ตึกตาล้มลุก โดยให้ผู้เข้าอบรมหนึ่งคนยืนอยู่ตรงกลาง จากนั้นให้เพื่อนอีกสองคนที่อยู่คนละด้าน ช่วยกันผลักตึกตาไปมา พอวิทยากรเป่านกหวีดก็ให้สลัดคนที่เป่าตึกตา
2. วิทยากรเปิดวิดิทัศน์เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น โดยเป็นวิดิทัศน์ที่ไม่รุนแรง แต่เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมาจับใบงานที่ 1 เรื่อง วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์ในปัจจุบัน โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ 1 โดยออกมานำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน
3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับ

หัวข้อดังกล่าวดังนี้

1. เพศศึกษา
2. วัยรุ่นกับการเรียนรู้เรื่องเพศ
3. วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์
4. ความปลอดภัยในเรื่องเพศ
5. บริหารจิต บริหารกายให้ปลอดภัยในเรื่องเพศ

4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมกลุ่มเดิมร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ลงในกระดาษชาร์ต

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปความรู้
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วีดิทัศน์ เรื่อง พฤติกรรมเรื่องเพศกับวัยรุ่น
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพศศึกษา
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง วัยรุ่นกับเพศสัมพันธ์ในปัจจุบัน
5. เกมตุ๊กตาล้มลุก
6. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอก ความสำคัญของการเรียนรู้ เกี่ยวกับเพศศึกษาได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมบอกความความ สำคัญวัยรุ่นกับการ เรียนรู้เรื่องเพศได้	1. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมระบุแนว ทางการป้องกันการมี เพศสัมพันธ์ได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
4.ผู้เข้าอบรมยกตัวอย่าง ความปลอดภัยในเรื่องเพศได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
5. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีบริหาร จิต บริหารกายให้ปลอดภัย ในเรื่องเพศได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอ ผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมิน การนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของ ผู้รับ การ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความ เข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเอง และผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วม กิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม

แผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข

ประกอบหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

โครงสร้างแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข (3 ชั่วโมง)

ขั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาท วิทยากร	บทบาท ผู้เข้ารับ การ อบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
ขั้นที่ 1 เร้าความ สนใจ (Stimulation)	กิจกรรม จิตปัญญา พัฒนา สมอง	20 นาที	เพื่อเตรียม ความพร้อม ก่อนการอบรม	นำเล่นเกม	เล่นเกม/ ตอบ คำถาม	เกมทายสี ป้าย	- สังเกตกา ร ตอบ คำถาม - การมี ส่วนร่วม
ขั้นที่ 2 ระดมพลัง สมอง (Brainstor ming)	การ แบ่งกลุ่ม ทำงาน	20 นาที	เพื่อให้ผู้เข้า อบรมวางแผน ปรึกษาหารือ กันในการ ดำเนินกิจกรรม	คอยให้ คำแนะนำ	ร่วมกัน แลกเปลี่ยน ย่นความ คิดเห็น	-	- สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)	1. ความหมา ยของการ สร้าง ภูมิคุ้มกัน ที่ดี 2. วิธีการ สร้าง ภูมิคุ้มกัน ที่ดี 3. การ	1 ชั่วโมง 20 นาที	1.ผู้เข้าอบรม บอก ความหมายของ การสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีได้ 2.ผู้เข้าอบรม อธิบายวิธีการ สร้างภูมิคุ้มกัน ที่ดีได้ 3. ผู้เข้าอบรม บอกวิธีการ	1. บรรยาย 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ฝึก ปฏิบัติ แบบมี ส่วนร่วม	1. เอกสาร การ เรียนรู้ 2. ใบงาน	1. ตรวจ ใบงาน 2. สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน ทดสอบ

ชั้นที่	สาระการเรียนรู้	ระยะเวลา	วัตถุประสงค์	บทบาท วิทยากร	บทบาท ผู้เข้ารับ การ อบรม	สื่อ/ แหล่ง เรียนรู้	การวัด และ ประเมิน ผล
	สร้าง ภูมิคุ้มกัน ที่ดีให้กับ ตนเอง เพื่อ ห่างไกล ยาเสพติด และท้อง ไม่พร้อม		ห่างไกลยาเสพติด และภาวะ ท้องไม่พร้อม 4. ผู้เข้าอบรม นำความรู้ที่ได้ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน				
ชั้นที่ 4 สรุปและ อภิปราย (Discussion)	1.ผู้เข้า อบรม ร่วมกัน สรุปและ อภิปราย ผล	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม สรุปความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการ สร้างภูมิคุ้มกัน ที่ดี	คอยให้ คำแนะนำ ชี้แนะ	ร่วมกัน สรุป ความรู้	ทำใบงาน	1. ตรวจ 2. สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน
ชั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)	การ สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	30 นาที	1. ผู้เข้าอบรม แต่ละกลุ่ม นำเสนอผลงาน 2. ผู้เข้าอบรม และวิทยากร แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	1. คอยให้ คำชี้แนะ ปรึกษา 2. แลก เปลี่ยน เรียนรู้	ร่วมกัน สะท้อน ผลการ ปฏิบัติงาน	-	1. สังเกต พฤติกรรม การ ทำงาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ภูมิคุ้มกันที่ดีชีวิตมีสุข

มโนทัศน์

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม คุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หรืออาจกล่าวได้ว่าทักษะชีวิต คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างปลอดภัย ทักษะชีวิตเผยแพร่โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลรู้จักดูแลตนเองทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมโดยไม่เป็นภาระของสังคม เน้นความสำคัญของบุคคลให้รู้จักการปรับตัว พร้อมการเผชิญการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นองค์การอนามัยโลก (WHO) จึงให้ความหมายทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ (ทัศนคติ) และทักษะซึ่งสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ตัวให้บุคคลอยู่รอดในสภาพสังคมและวัฒนธรรมยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

ทักษะชีวิตได้นำไปใช้เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสังคมโลกเพื่อให้คนเกิดการพัฒนาตนเองโดยการใช้ความคิด การปรับตัว การตัดสินใจ การสื่อสาร การจัดการกับอารมณ์และความเครียดในการแก้ไขปัญหาให้กับตนเองอย่างเหมาะสม ทักษะชีวิตจึงประกอบด้วยทักษะต่างๆ ที่ส่งผลให้คนรู้จักเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งการรู้จักยับยั้งชั่งใจ วัยรุ่นที่มีทักษะชีวิตจะเป็นผู้ที่มีเหตุผลและเลือกดำรงชีวิตในทางที่เหมาะสม

การมีทักษะชีวิตที่ดีเปรียบเสมือนภูมิคุ้มกันที่ดีของชีวิต เพราะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนจะต้องเรียนรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของชีวิต เพื่อจะให้ชีวิตมีความสุขต่อไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้
2. ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้
3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการห่างไกลยาเสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม
4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้หน่วยนี้ประกอบไปด้วย

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม

เวลาที่ใช้

3 ชั่วโมง

กิจกรรมการเรียนรู้

เวลา 08.30 - 09.00 น. ลงทะเบียน

เวลา 09.00 - 09. 20 น.

ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Stimulation)

1. ผู้เข้าอบรมทำกิจกรรม จิตปัญญา พัฒนาสมอง โดยเป็นการให้ผู้เข้าอบรมได้ใช้นิ้วมือในการทำจิตปัญญาตามที่วิทยากรกำหนด
2. วิทยากรเปิดวิดิทัศน์เกี่ยวกับ สุขได้ด้วยธรรมะ จากนั้นสุ่มถามผู้เข้าอบรมว่ามีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องดังกล่าว

เวลา 09. 20 - 09.50 น.

ขั้นที่ 2 ระดมพลังสมอง (Brainstorming)

ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน จากนั้นส่งตัวแทนออกมาจับใบงาน ที่ 1 เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตเป็นอย่างไร โดยร่วมกันวางแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีประธาน กรรมการ เลขานุการกลุ่ม

เวลา 09. 50 - 10. 20 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

ผู้เข้าอบรมแต่ละกลุ่มลงมือปฏิบัติตามใบงานที่ได้รับมอบหมาย

เวลา 10.20 - 10 .30 น. พักรับประทานอาหารว่าง

เวลา 10.30 - 11. 00 น.

ขั้นที่ 3 ปฏิบัติงาน (Action)

1. ผู้เข้าอบรมส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานที่ร่วมกันคิดในใบงานที่ 1 โดยออกมานำเสนอ หน้าห้องประชุม โดยใช้เวลาไม่เกินกลุ่มละ 5 นาที
2. ผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากรร่วมกันสรุปประเด็นที่แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

3. วิทยากรแจกเอกสารการเรียนรู้ ความรู้เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี จากนั้นบรรยายเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวดังนี้

1. ความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
2. วิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองเพื่อห่างไกลยาเสพติดและท้องไม่พร้อม
4. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มร่วมสรุปผลการฟังบรรยาย โดยสรุปลงในกระดาษชาร์ตที่แจกให้ผู้เข้าอบรมรับใบงานที่ 2 จากนั้นให้แต่ละกลุ่มทำใบงานดังกล่าว จากนั้นนำไปติดไว้ผนังข้างห้อง

เวลา 11.00 - 11.30 น.

ขั้นที่ 4 สรุปและอภิปราย (Discussion)

1. ผู้เข้าอบรมกลุ่มเดิมร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ลงในกระดาษชาร์ต

เวลา 11.30 - 12.00 น.

ขั้นที่ 5 สะท้อนผล (Reflection)

1. ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการสรุปความรู้
2. ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มอื่นและวิทยากรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จากนั้นสะท้อนผลการนำเสนอดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการอบรมรับทราบ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. โปรแกรมนำเสนอภาพนิ่ง
2. วีดิทัศน์ เรื่อง สุขได้ด้วยธรรมะ
3. เอกสารการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี
4. ใบงานที่ 1 เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตเป็นอย่างไร
5. กิจกรรมจิตปัญญา พัฒนาสมอง
6. เครื่องฉายภาพสามมิติ (Visualize)

การวัดและประเมินผล

จุดประสงค์	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1.ผู้เข้าอบรมบอกความหมายของการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
2.ผู้เข้าอบรมอธิบายวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีได้	1. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
3. ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการห่างไกลยาเสพติด และภาวะท้องไม่พร้อม	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80
4. ผู้เข้าอบรมนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ตรวจใบงานที่ 1 2. ประเมินการนำเสนอผลงาน	1. ใบงานที่ 1 2. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80

แบบประเมินพฤติกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินพฤติกรรมของเยาวชนที่เข้ารับการอบรม จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย

✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับคะแนน

ลำดับ ที่	ชื่อ - สกุล ของ ผู้รับ การ ประเมิน	ภูมิรู้ (ความรู้ความ เข้าใจ)					ภูมิจิต (เข้าใจตนเอง และผู้อื่น)					ภูมิธรรม (เหตุผลเชิง จริยธรรม)					ภูมิทำ (การร่วม กิจกรรม)					รวม 20 คะแนน
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

...../...../.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะและสามารถชี้แนะผู้อื่นได้	5 คะแนน
คะแนนปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมด้วยตนเองโดยไม่ต้องใครชี้แนะ	4 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ	3 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	2 คะแนน
ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง	1 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
17 - 20	มากที่สุด
13 - 16	ดีมาก
9 - 12	ดี
5 - 8	พอใช้
1 - 4	ปรับปรุง

ความหมายของคำศัพท์

ภูมิรู้ หมายถึง ภูมิความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชน เรื่อง การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งวัดได้จากการวัดความรู้ความเข้าใจภูมิคุ้มกันทางสังคม

ภูมิจิต หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางจิตใจของเด็กและเยาวชนที่ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของตนเอง การมองโลกในแง่ดี ความสุข ความเชื่ออำนาจในตนเอง เจตคติและค่านิยมความหย่อนตัว (ความสามารถในการฟื้นฟูตนเองให้กลับมาเหมือนเดิม/รักษาสมดุล/การจัดการ/การปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวัง ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน

ภูมิธรรม หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางคุณธรรมจริยธรรม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากแบบวัด/แบบประเมินผลที่มีต่อสถานการณ์ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม

ภูมิทำ หมายถึง ภูมิคุ้มกันทางด้านการปฏิบัติ (เหตุผลเชิงจริยธรรม) ซึ่งวัดได้จากการสังเกตพฤติกรรม

แบบทดสอบการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของเยาวชน

คำชี้แจง

1. ข้อสอบมีจำนวน 40 ข้อ ให้ผู้เข้าสอบทำข้อสอบข้อที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว
2. ใช้เวลาในการสอบ 40 นาที

1. ข้อใดไม่ใช่ความหมายของยาเสพติด

- 1 ต้องเพิ่มปริมาณ
- 2 ต้องการเปลี่ยนยาที่เสพ
- 3 ต้องการเสพอย่างต่อเนื่อง
- 4 มีอาการขาดยาถ้าไม่ได้เสพ

2. ข้อใดเป็นผลกระทบของยาบ้าที่มีต่อร่างกายของผู้เสพ

- 1 ปวดตามข้อ ง่วงซึม เพื่อ
- 2 สมอมนิ่งง ตัดสินใจช้า เคลิบเคลิ้ม
- 3 ทำให้รู้สึกมีเมตตา สูญเสียการรับรู้ความรู้สึก
- 4 ประสาทตึงเครียด ความดันโลหิตสูง สมอมนิ่งง

3. ยาและสารเสพติดในข้อใดต่อไปนี้ทำให้ผู้เสพยาเสี่ยงต่อการเป็นโรคถุงลมโป่งพองทั้งหมด

- 1 สุราและกัญชา
- 2 กัญชาและบุหรี่
- 3 ฝิ่นและกระท่อม
- 4 กระท่อมและบุหรี่

4. ข้อใดที่กล่าวถึงผลกระทบของยาบ้าที่มีต่อสังคม

- 1 คนเสพยาตาย คนขายติดคุก
- 2 ครอบครัวอับอาย คนขายต้องหลบซ่อน
- 3 ทุกคนหวาดระแวง แฝงด้วยภัยอันตราย
- 4 คนเสพคือผู้ป่วย ต้องช่วยให้การรักษา

5. ข้อใดคือผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อสภาพจิตใจ

- 1 หัวใจวายฉับพลัน
- 2 ช่วยคลี่คลายปัญหา
- 3 ขาดความยับยั้งชั่งใจ
- 4 สร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณะ

6. ข้อใดกล่าวถึงสมองตติยาได้ชัดเจนที่สุด

- 1 อารมณ์คุ้มคลั่ง สลับซึมเศร้า
- 2 เปื่องพ่าย อยากนอน ไม่สนใจที่จะทำอะไร
- 3 ต้องการเสพยาโดยไม่ต้องมีอะไรมากระตุ้น
- 4 เนื้อสมองถูกทำลาย มีส่วนควบคุมตนเองไม่ได้

7. ข้อใดมีความสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องถ้าไม่ได้เสพ

- 1 บุหรี่ สารพิษมาก ไม่เป็นสารเสพติด
- 2 แอลกอฮอล์ กระตุ้นประสาท คุ้มคลั่ง
- 3 แอมเฟตามีน หลอนประสาท ไม่มีอาการเสพติด
- 4 แอลกอฮอล์ อาชญากรรม กดระบบประสาท

8. การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ได้ ตั้งแต่เท่าใด ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย

- 1 10 กรัม ขึ้นไป
- 2 20 กรัม ขึ้นไป
- 3 30 กรัม ขึ้นไป
- 4 40 กรัม ขึ้นไป

9. ข้อใดเป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง

- 1 มอร์ฟีน
- 2 เฮโรอีน
- 3 กัญชา
- 4 ฝิ่นยา

10. ข้อใดคือผลเสียที่เกิดจากการเสพยาเสพติดมากที่สุด

- 1 ชื่อเสียง เพื่อน
- 2 ทรัพย์สิน ชื่อเสียง
- 3 ทรัพย์สิน สุขภาพ
- 4 เศรษฐกิจ สุขภาพกาย และสุขภาพใจ

11. สารเสพติดประเภทออกฤทธิ์กดประสาทจะก่อให้เกิดอาการแบบใด

- 1 ริมฝีปากแห้ง
- 2 เกิดภาพหลอน
- 3 ควบคุมตนเองไม่ได้
- 4 สมองมีอาการมึนงง

12. วีระพบว่าสมศักดิ์ติดยา วีระควรปฏิบัติอย่างไรต่อสมศักดิ์
 - 1 เลิกคบกับสมศักดิ์
 - 2 แจ้งตำรวจจับสมศักดิ์
 - 3 ไปบอกเพื่อนคนอื่นว่าสมศักดิ์ติดยา
 - 4 แนะนำสมศักดิ์ให้ไปบำบัดและเป็นกำลังใจให้สมศักดิ์
13. สิ่งสำคัญประการแรกในการป้องกันตนเองจากสารเสพติดคือข้อใด
 - 1 ไม่ทดลองเสพ
 - 2 ไม่คบหาสมาคมกับผู้เสพติด
 - 3 ศึกษาความรู้ถึงโทษและอันตรายของสารเสพติด
 - 4 ไม่เข้าไปใกล้แหล่งที่มีการระบาดของสารเสพติด
14. สมศักดิ์ติดสารเสพติดและอยากจะเลิก เมื่อครอบครัวของสมศักดิ์รู้เรื่องควรปฏิบัติต่อสมศักดิ์อย่างไร
 - 1 ตีสมศักดิ์เพื่อให้จำ
 - 2 ว่าสมศักดิ์แล้วไม่สนใจ
 - 3 ให้เงินสมศักดิ์ไปรักษาตัว
 - 4 ให้กำลังใจ ให้ความรัก ความอบอุ่นแล้วพาสมศักดิ์ไปรักษา
15. การปฏิบัติตนของบุคคลใดไม่ใช่ข้อควรปฏิบัติในการทำให้ตนเองห่างไกลจากสารเสพติด
 - 1 สุขคติชอบแยกตัวอยู่คนเดียว
 - 2 วิชาชอบอ่านหนังสือศึกษาหาความรู้
 - 3 สุริย์ชอบทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียน
 - 4 วิชัยชอบทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว
16. การป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยจากการถูกข่มขืนข้อใดดีที่สุด
 - 1 แต่งตัวให้มิดชิด
 - 2 พกพาอาวุธติดตัว
 - 3 หลีกเลี่ยงการอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย
 - 4 ถ้าจำเป็นต้องเดินในที่เปลี่ยวควรระมัดระวังตัวให้มาก
17. ข้อใดเป็นสถานการณ์เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์มากที่สุด
 - 1 ดื่มของมึนเมา
 - 2 การดูสื่อเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์
 - 3 เทียวกลางคืนกับเพศตรงข้าม
 - 4 การแต่งกายยั่วยุให้เกิดอารมณ์ทางเพศ

18. ถ้าเพื่อนชวนไปเที่ยวกลางคืนนักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม
 - 1 ไปกับเพื่อนด้วย
 - 2 ตนเองไม่ไปแต่บอกให้เพื่อนไปเอง
 - 3 ตนเองไม่ไปและเตือนเพื่อนไม่ให้ไป
 - 4 ปฏิเสธเพื่อนเพราะต้องการไปคนเดียว
19. การกระทำใดเป็นการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในยุคปัจจุบัน
 - 1 เล่นอินเทอร์เน็ตเรื่องเพศ
 - 2 แต่งกายล่อแหลมเลียนแบบนักแสดงที่ชอบ
 - 3 ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายทางเพศ
 - 4 ทดลองใช้สินค้าเกี่ยวกับเรื่องเพศ
20. ข้อใดไม่ใช่พฤติกรรมที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ การติดเชื่อเอดส์และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร
 - 1 การออกกำลังกายในเวลาว่าง
 - 2 การดูสื่อลามกประเภทต่างๆ
 - 3 การอยู่กับเพศตรงข้ามตามลำพัง
 - 4 ความอยากรู้อยากลองในเรื่องเพศสัมพันธ์
21. สถานที่ใดมีความเสี่ยงต่อการถูกล่วงละเมิดทางเพศมากที่สุดเพราะเหตุใด
 - 1 โรงเรียนเพราะได้คบหากับเพื่อนต่างเพศ
 - 2 บ้าน เพราะนักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อต่างได้โดยตรง
 - 3 ไปสวนสาธารณะกับครอบครัว เพราะเต็มไปด้วยคนแปลกหน้า
 - 4 ในซอยเปลี่ยวตอนกลางคืน เพราะเป็นที่ลับตาคนโจรจะใช้เป็นที่ก่อเหตุได้ง่าย
22. นักเรียนควรปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้ามอย่างไร เพื่อป้องกันปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร
 - 1 ไม่สนิทสนมหรือพูดคุยด้วย
 - 2 ไม่ถูกเนื้อต้องตัวกันและกัน
 - 3 ฉวยโอกาสจับมือเมื่อมีโอกาส
 - 4 หาทาสนิทสนมเมื่อรู้สึกชอบ
23. เพราะเหตุใดเราไม่ควรเก็บปัญหาไว้คนเดียว
 - 1 เพราะจะได้ให้คนอื่นเข้าใจเรา
 - 2 เพราะเป็นปัญหาที่เปิดเผยได้
 - 3 เพราะเป็นการแสดงความเห็นแก่ตัว
 - 4 เพราะเป็นปัญหาที่เราไม่สามารถแก้ไขด้วยตนเอง

24. การรักกันवलสงวนตัวของเพศหญิง มีผลดีอย่างไร

- 1 ทำให้เพื่อนๆ รัก
- 2 ทำให้ตนเองมีคุณค่า
- 3 ทำให้มีเพื่อนต่างเพศมาก
- 4 ทำให้พ่อแม่ไม่ต้องเหนื่อยมาก

25. ข้อใดคือแหล่งขอความช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาทางเพศ

- 1 มูลนิธิปวีณา หงสกุล
- 2 มูลนิธิคุ้มครองเด็ก
- 3 มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
- 4 ถูกทุกข้อ

26. พฤติกรรมใดนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิด

- 1 กลับบ้านมืดค่ำ
- 2 ไปเที่ยวกลางคืน
- 3 อยู่กับเพื่อนชายตามลำพัง
- 4 ถูกทุกข้อ

27. ค่านิยมทางเพศที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต คือข้อใด

- 1 ต้องการมีเสรีทางเพศ
- 2 ค่านิยมรักกันवलสงวนตัว
- 3 ค่านิยมการให้เกียรติและการวางตัว
- 4 ค่านิยมสร้างคุณค่าความดีงามในจิตใจ

28. ข้อใดเป็นเจตคติในเรื่องเพศที่ถูกต้อง

- 1 วัยรุ่นมีการแสดงความรักแบบเปิดเผย
- 2 การมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องปกติที่วัยรุ่นสามารถทำได้
- 3 การมีเพศสัมพันธ์เป็นการแสดงออกถึงความรักที่จริงจัง
- 4 วัยรุ่นควรแต่งกายสุภาพเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

29. ข้อใดเป็นความเชื่อที่ผิด

- 1 ผู้หญิงไทยต้องรู้จักรักษากันวลสงวนตัว
- 2 การดูสื่อลามก ทำให้เกิดอารมณ์ทางเพศได้
- 3 การลองมีเพศสัมพันธ์กับคู่รัก ทำให้ความสัมพันธ์ยืนยาว
- 4 การออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา ช่วยลดอารมณ์ทางเพศได้

30. ข้อใดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาทางเพศที่ถูกต้อง
- 1 แต่งกายสุภาพเรียบร้อย
 - 2 เลือกไปบ้านเพื่อนต่างเพศที่สนิทเท่านั้น
 - 3 ทดลองอยู่ด้วยกันเพื่อศึกษาซึ่งกันและกัน
 - 4 ไปกับเพื่อนต่างเพศแค่วันหยุดเท่านั้น
31. จุดมุ่งหมายสำคัญของศาสนาทุกศาสนาคืออะไร
- 1 เน้นการเข้าใจหลักธรรม
 - 2 สอนให้ยึดมั่นในองค์ศาสดา
 - 3 เน้นการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
 - 4 สอนให้ศาสนิกชนของตนทำความดี
32. หลักคำสอนของแต่ละศาสนาแม้จะมีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่มีลักษณะสำคัญบางประการร่วมกันลักษณะดังกล่าวคืออะไร
- 1 ความเข้าใจชีวิตและพัฒนาชีวิต
 - 2 ความยึดมั่นศรัทธาในองค์ศาสดา
 - 3 ความยึดมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของศาสนา
 - 4 ความเห็นว่าชีวิตเป็นสิ่งที่ปราศจากคุณค่า
33. หลักจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานอันเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้น ที่ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของมนุษย์ทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมต้องปฏิบัติคือ
- 1 ศีล 5
 - 2 โลกบาลธรรม
 - 3 พรหมวิหาร 4
 - 4 อิทธิบาท 4
34. นิรุติคิดจ้องจะเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน พฤติกรรมใดที่นิรุติอาจจะแสดงออกมาในภายหลัง
- 1 การข่มขู่
 - 2 การลักขโมย
 - 3 การทำร้ายกัน
 - 4 การกลั่นแกล้งกัน
35. แสดงตนเป็นพุทธมามกะควรปฏิบัติตนอย่างไร
- 1 ถือศีล 5
 - 2 ถวายสังฆทานทุกวัน

3 งดรับประทานเนื้อสัตว์

4 ถวายเงินเพื่อบำรุงวัด

36. อบายมุข หมายถึงข้อใด

1 ปากทางแห่งความสุข

2 ปากทางแห่งความฉิบหาย

3 ปากทางแห่งความสนุก

4 ปากทางแห่งความสำเร็จ

37. ธรรมข้อใดจัดอยู่ในธรรมที่ควรละ

1 ชั้นธ 5

2 ปธาน 4

3 คิหิสุข 4

4 อบายมุข 6

38. คนขาดศีลธรรม เพราะไม่มีธรรมใดเป็นพื้นฐาน

1 สติสัมปชัญญะ

2 หิริโอตตปปะ

3 ชั้นติโสรัจจะ

4 กตัญญูกตเวที

39. ธรรมเป็นโลกบาล คือการคุ้มครองโลก ตามข้อใด

1 โสรัจจะ

2 หิริ

3 โอตตปปะ

4 ถูกทั้งข้อ 1. และ 3.

40. ธรรมใดเป็นธรรมคุ้มครองโลก

1 เบญจศีล

2 เบญจธรรม

3 โลกบาล

4 อบายมุข 6

เฉลย

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	2	11	4	21	4	31	4
2	4	12	4	22	2	32	1
3	2	13	3	23	4	33	1
4	3	14	4	24	2	34	2
5	3	15	1	25	4	35	1
6	3	16	3	26	4	36	2
7	4	17	3	27	2	37	4
8	2	18	3	28	4	38	2
9	2	19	3	29	3	39	4
10	4	20	1	30	1	40	3

คณะผู้จัดทำ

1. อาจารย์ รัชนีบุรณ์ เนตรภักดี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัญชา เกียรติจรุงพันธ์
3. ดร.ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทากุล
4. อาจารย์ คัมภีรภาพ คงสำรวย

คู่มือ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
IMMUNIZATION AND INADEQUATE QUALITY OF PREGNANCY AMONG
VULNERABLE YOUTHS BASED ON FAMILIES, COMMUNITIES, AND
BUDDHISM IN KHON KAEN PROVINCE

ภัทรชัย อุทาพันธ์

พระมหาสัจจารักษ์ ปาลโก (ไร่สงวน)

อภิชาติ เหม้อยโรสง

อาทิตย์ ผ่านพูล

สมควร ข่าสะโปน

ศักดิ์พงษ์ โสภาร

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ชื่อหนังสือ ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของ
 เยาวชน
 กลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
 ที่ปรึกษา พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2565
 จำนวน 500 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ © พ.ศ.2559 โดย ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ ห้าม
 คัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใด ๆ ในรูปแบบใด ๆ ไม่ว่า
 ส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ นอกจาก
 จะได้รับอนุญาต

จัดพิมพ์โดย ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ และคณะ
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เลขที่ 9/37 ถนนราษฎร์คณิง
 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000
 พิมพ์ที่ สาครเซ็นเตอร์ 118/17 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

คำนำ

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันท่วงที ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันท่วงทีต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดขอนแก่น ด้านพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม และดำเนินตามแผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่น ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาคุณภาพคนและสังคม แผนบูรณาการการวิจัยนวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ คือสร้างองค์ความรู้ที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยและสังคมโลกประโยชน์เชิงชุมชนและสังคมมีการเสริมพลังทางสังคม ที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและประโยชน์เชิงนโยบาย เพื่อสร้างสังคมคุณภาพและความมั่นคงที่จะช่วยขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติให้หลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของประชาชนในประเทศไทยต่อไป

เนื้อหาสาระในคู่มือการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่นเล่มนี้ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ การจัดกิจกรรมการใช้รูปแบบ มีการแบ่งกลุ่มและมีการประเมินผลเนื้อหาดังกล่าว เป็นเนื้อหาสาระที่คาดว่าจะสามารถช่วยให้ผู้อ่านได้นำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานได้เป็นอย่างดี

ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์ และคณะ

25 ธันวาคม 2565

สารบัญ	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ	1
4. กลุ่มเป้าหมาย	1
5. วิธีการดำเนินการ	2
6. สถานที่ดำเนินการ	2
7. ระยะเวลาทำกิจกรรม	2
8. ผลที่ได้รับ	2
9. กำหนดการ	3
10. รายละเอียดของกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มี คุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน	3
10.1 ด้านครอบครัวเป็นฐาน (3 ว 1 ป + ศิล 5)	5
10.2 ด้านชุมชนเป็นฐาน (ไม่อคติ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)	8
10.3 ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศีล 5 ไม่พึ่งพาอบายมุข)	11
11. การประเมินผล	14
บรรณานุกรม	16

1. หลักการและเหตุผล

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มดิดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันทั่วถึง ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ทันทั่วถึงที่ต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต

ดังนั้น ทางคณะผู้วิจัย จึงได้ทำคู่มือการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพให้แก่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3. คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ

3.1 เยาวชนกลุ่มเปราะบาง และเยาวชนเพศหญิง

3.2 เป็นผู้ที่มีเสี่ยงต่อการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ

3.3 เป็นสมาชิกชุมชนที่มีปัญหาด้านเยาวชนท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ

3.5 มีความเข้าใจกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

4. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง และเยาวชนเพศหญิง ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

5. วิธีการดำเนินการ

5.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

5.2 ประสานงานหน่วยที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

5.3 การประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

5.4 สรรหาเยาวชนกลุ่มเปราะบาง และเยาวชนพิเศษหญิง เข้าร่วมกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

5.5 ประชุมอาจารย์ วิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง วางแผนกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

5.6 ดำเนินการตามกำหนดการ

5.7 ประเมินกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

6. สถานที่ดำเนินการ

สถานศึกษาในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

7. ระยะเวลาทำกิจกรรม

1 วัน สำหรับกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

8. ผลที่ได้รับ

8.1 เยาวชนกลุ่มเปราะบาง และเยาวชนพิเศษหญิง ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ได้รับความรู้และแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ

8.2 เกิดเครือข่ายการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

8.3 ลดปัญหาการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง และเยาวชนเพศหญิง ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

8.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดหรือส่งเสริมพัฒนาต่อได้

9. กำหนดการ

กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ในวันพุธ ที่ 24 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ณ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามเหลี่ยม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วันพุธที่ 24 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

เวลา 08.00 - 08.30 น. ลงทะเบียน

เวลา 08.30 - 09.30 น. พิธีเปิด

เวลา 09.00 - 12.00 น. ปฐมนิเทศ/กลุ่มสัมพันธ์/บรรยาย/กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

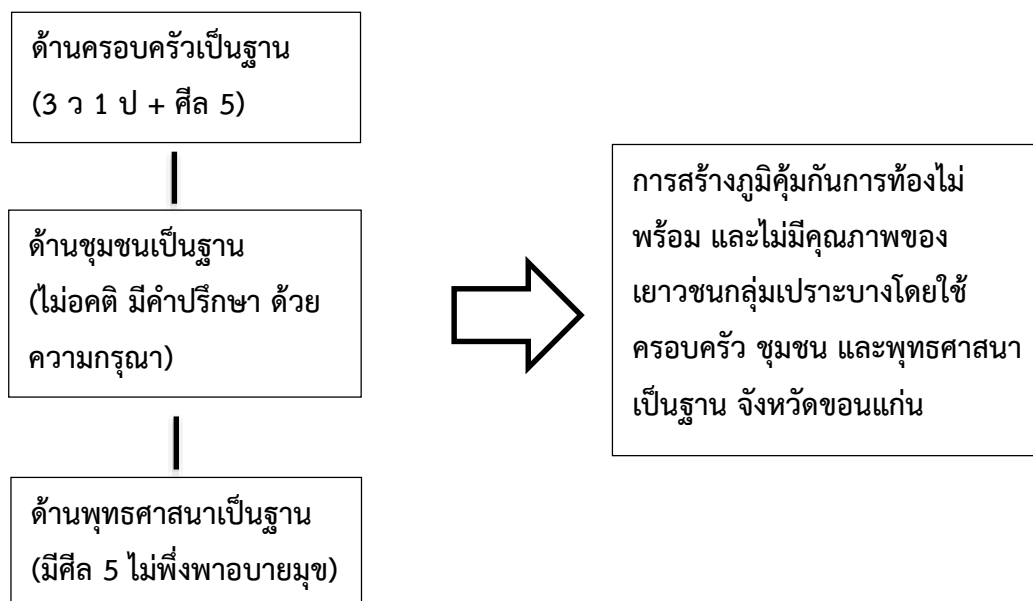
เวลา 12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหาร

เวลา 13.00 - 15.00 น. บรรยาย/กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

เวลา 15.00 - 15.30 น. พิธีปิด

10. รายละเอียดของกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จะส่งผลให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 การสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้
ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

จึงได้นำองค์ความรู้ใหม่นี้มาออกแบบกิจกรรม จำนวน 3 กิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน (3 ว 1 ป + ศิล 5)
- 2) กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ไม่อคติ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)
- 3) กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศีล 5 ไม่พึ่งพาอบายมุข)

10.1 กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน (3 ว 1 ป + ศิล 5)

จุดประสงค์การใช้รูปแบบ

- 1) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงสามารถเรียนรู้การสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพฯ
- 2) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงเข้าใจรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพฯ
- 3) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงสามารถนำรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพฯ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน (3 ว 1 ป + ศิล 5)	1. วิทยากร อธิบายกิจกรรม 2. ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง สแกน QR Code เพื่อดูวิดีโอ เรื่อง "My Girl" 3. ดูวิดีโอ เรื่อง "My Girl" เสร็จแล้ว วิทยากรให้ตัวแทนเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง ออกมาแสดงความรู้สึก จำนวน 3 คน คนที่ 1 ให้อธิบายความรู้สึกของคุณพ่อ คนที่ 2 ให้อธิบายความรู้สึกของคุณแม่ คนที่ 3 ให้อธิบายความรู้สึกของคุณสาว แล้วให้ทุกคนช่วยกันหาแนวทางการป้องกันปัญหาการท้องไม่พร้อม 4. ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง อ่านใบความรู้เรื่อง เรื่อง (3 ว 1 ป + ศิล 5) 5. ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง ช่วยกันหาแนวทางป้องกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพ โดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน	1. สื่อวิดีโอ เรื่อง "My Girl" โดยโหลดลิงค์จาก QR Code 2. ใบความรู้ เรื่อง (3 ว 1 ป + ศิล 5)

ใบความรู้เรื่อง (3 ว 1 ป + ศิล 5)

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า พบว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ส่งผลให้วัยรุ่นเสียการเรียน เกิดปัญหาการขาดเรียน บางคนต้องลาออกจากโรงเรียน และมีปัญหาความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ ไม่พร้อมที่จะดูแลบุตรที่เกิดขึ้นมา อาจนำเด็กไปทิ้งให้เป็นปัญหาสังคม และอาจเกิดการติดเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ ฯลฯ เป็นต้น

ครอบครัวควรสร้างภูมิคุ้มกันให้กับวัยรุ่น ด้วยหลัก 3 ว 1 ป เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ดังนี้ 1.ว เวลา พ่อแม่ต้องมี quality time หรือเวลาคุณภาพให้ลูกมาก ๆ 2.ว เว้าวอน พ่อแม่พูดคุยเรื่องเพศกับลูกให้เหมือนเป็นการพูดคุยปกติ 3.ว ว่ากล่าว ตักเตือน เพื่อให้ลูกรู้ในสิ่งที่ควรหรือไม่ควรทำ และ 4. ป ปฏิสัมพันธ์ ไม่ควรคบเพื่อนที่มองเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเป็นเรื่องท้าทาย โดยครอบครัวต้องหมั่นพูดคุย สังเกต และเข้าใจวัยรุ่น โดยไม่ใช่ลักษณะของการห้ามปราม ให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ให้คำแนะนำที่ถูกต้อง เพื่อเป็นเกราะป้องกันในการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ที่มา : https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_953905

ศีล 5

ศีล 5 คือ ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากความชั่ว ความทุจริต สิ่งที่ไม่ดีทุกประการ มี 5 ข้อ ดังนี้

1. ตั้งใจงดเว้นจากการฆ่าสัตว์
2. ตั้งใจงดเว้นจากการลักขโมย
3. ตั้งใจงดเว้นจากการประพฤติในกาม
4. ตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จ พูดคำหยาบ คำส่อเสียด เพื่อเจ้อ
5. ตั้งใจงดเว้นจากดื่มสุราเมรัย อันเป็นต้นเหตุแห่งความประมาท

ประโยชน์ของการรักษาศีล 5

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (2541) ได้สรุปอานิสงส์ของศีล 5 ไว้ว่า

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 1 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะทำให้มีพลานามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัย อายุยืนยาว ไม่มีศัตรูเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บ ไม่มีอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่จะทำให้บาดเจ็บหรือสิ้นอายุเสียก่อนวัยอันสมควร

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 2 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหาเลี้ยงชีพมักจะประสบช่องทางที่ดี มั่งมีทรัพย์ ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายนะไปด้วยภัยต่าง ๆ เช่น อัคคีภัย वादภัย โจรภัย ฯลฯ

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 3 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะประสบโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่จริงจังจริงใจ ไม่อกหัก มีบุตรธิดาก็อ่านอนสอนง่าย ไม่ดื้อด้น ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุดคร่าอนาจารไป ทำให้เสียหาย บุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาติบุตร ซึ่งจะนำเกียรติยศชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 4 เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ จะทำให้เป็นผู้ที่มีสุขุมเสียงไพเราะ พูดจาดีมีน้ำมีนวลชวนฟัง มีเหตุมีผล ชนิดที่เป็น “พุทธวาจา” มีวัธการปฏิภาณไหวพริบในการเจรจา จะเจรจาความสิ่งใดก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือ สามารถว่ากล่าวสั่งสอนบุตรธิดาและศิษย์ให้อยู่ในโอวาทได้ดี

ผู้ที่รักษาศีลข้อ 5 เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ เป็นผู้ที่มิปัญญาความคิดแจ่มใส จะศึกษาเล่าเรียนสิ่งใด ก็แตกฉาน และทรงจำได้ง่าย ไม่หลงลืมพันเพื่อนและเลอะเลือน ไม่เสียสติ วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมอง โรคประสาท ไม่ปัญญาทึบ ปัญญาอ่อนหรือปัญญานิ่ม

ที่มา : https://www.dmc.tv/page_print.php?pความรู้รอบตัว/ศีล5.html

10.2 กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ไม่อคติ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)

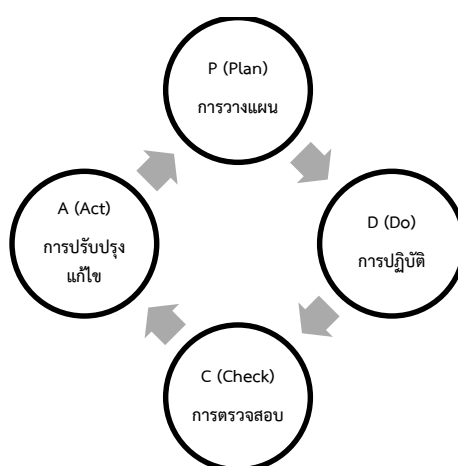
จุดประสงค์การใช้รูปแบบ

- 1) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงสามารถเรียนรู้การสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านชุมชนเป็นฐาน (ไม่อคติ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)
- 2) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงเข้าใจรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านชุมชนเป็นฐาน (ไม่อคติ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)
- 3) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงสามารถนารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านชุมชนเป็นฐาน (ไม่อคติ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ไม่อคติ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)	1. วิทยากร อธิบายกิจกรรม 2. ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงทำใบกิจกรรม เรื่อง ชุมชนเพื่อนใจวัยรุ่น โดยให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง แต่ละกลุ่ม ได้ระดมความคิดว่า 1) จะวางแผนในการพัฒนาชุมชน ให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ไม่มียุติ ให้ภัย เข้าใจ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา แก่เยาวชนที่การท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพ 2) การนำแผนไปปฏิบัติ 3) การตรวจสอบว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ 4) และนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขอย่างไร โดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA)	1. ใบกิจกรรม เรื่อง ชุมชนเพื่อนใจวัยรุ่น 2. ใบความรู้ เรื่อง “หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในชุมชน”

สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
	3. วิทยากร ให้แต่เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิง อ่านใบความรู้เรื่อง “หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในชุมชน” และสอบถามว่า หน่วยงานแต่ละที่ตั้งอยู่ที่ใด	

ใบกิจกรรม เรื่อง ชุมชนเพื่อนใจวัยรุ่น

P (Plan) การวางแผนในการพัฒนาชุมชนอย่างไร ให้ชุมชนเป็นชุมชนที่ไม่มีอคติ ให้อภัย เข้าใจ ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณาแก่เยาวชนที่การท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพ

.....

.....

.....

.....

D (Do) การนำแผนที่วางไว้ไปปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

C (Check) การตรวจสอบ ว่าการปฏิบัติเป็นไปตามแผนหรือไม่

.....

.....

.....

.....
 A (Act) การปรับปรุงแก้ไข โดยนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้มีการปฏิบัติที่ดียิ่งขึ้น

ใบความรู้เรื่อง “หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในชุมชน”

ศูนย์คุ้มครองเด็กและสตรี โรงพยาบาลขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

54 - 65 ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร : 043-336-789 ต่อ 1258, 086-241-5819

เวลาให้บริการ: 08.00 น. - 20.00 น.

การให้บริการ/เงื่อนไข : ช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว, ให้คำปรึกษา
 กรณีท้องไม่พร้อม, ส่งต่อเพื่อรับบริการที่เหมาะสม

หน่วยงานบริการยุติธรรมที่ปลอดภัยทางการแพทย์

คลินิก สวท เวชกรรม ขอนแก่น

752 - 754 ถนนศรีจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร : 043-223-627 และ 043-222-543

เวลา : วันจันทร์ - ศุกร์ 10.00 น. - 18.00 น. และ วันเสาร์ 09.00 น. - 18.00 น.

การให้บริการ/เงื่อนไข : ให้คำปรึกษาเรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว, ให้คำปรึกษา
 เรื่องสุขภาพทางเพศวัยรุ่น การป้องกันหลังมีเพศสัมพันธ์ ปัญหาประจำเดือนมาไม่ปกติ, ตรวจรักษา
 โรคสตรีโรคมะเร็งปากมดลูก

หน่วยงานดูแลการตั้งครรภ์ บ้านพักคลอด/หลังคลอดที่ดำเนินการโดยภาครัฐ

บ้านพักเด็กและครอบครัว ขอนแก่น

222 หมู่ที่ 3 ตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร : 043-393-378

โทรสาร : 043-393-380

การให้บริการ/เงื่อนไข : รับเด็กเข้าสถานแรกรับเด็ก ตั้งแต่แรกเกิด - 18 ปี บริบูรณ์, ช่วยเหลือผู้หญิง
 ที่ท้องไม่พร้อม, ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมทุกประเภท

10.3 กิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศีล 5 ไม่พึ่งพาอบายมุข)

จุดประสงค์การใช้รูปแบบ

1) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงสามารถเรียนรู้การสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศีล 5 ไม่พึ่งพาอบายมุข)

2) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงเข้าใจรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศีล 5 ไม่พึ่งพาอบายมุข)

3) เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงสามารถนำรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศีล 5 ไม่พึ่งพาอบายมุข) ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ	กิจกรรม	สื่อ/อุปกรณ์
การสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศีล 5 ไม่พึ่งพาอบายมุข)	1. วิทยากร อธิบายกิจกรรม 2. ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงทำใบกิจกรรม เรื่อง “ศีล 5 มีประโยชน์อย่างไร” และ “อบายมุข 6 มีโทษอย่างไร” 3. ให้เยาวชนกลุ่มเปราะบาง เพศหญิงช่วยกันสรุปถึงประโยชน์ของการรักษาศีล 5 และโทษของอบายมุข 6	1. ใบกิจกรรม เรื่อง “ศีล 5 มีประโยชน์อย่างไร” 2. ใบกิจกรรม เรื่อง “อบายมุข 6 มีโทษอย่างไร”

ใบกิจกรรม เรื่อง ศิล 5 มีประโยชน์อย่างไร

คำชี้แจง ให้ท่านจับคู่ ศิล 5 กับประโยชน์ของการรักษา ศิล 5 ให้ถูกต้อง

ศิลป 5
1. ตั้งใจดเว้นจากการฆ่าสัตว์
2. ตั้งใจดเว้นจากการลักขโมย
3. ตั้งใจดเว้นจากการประพฤติ ในกาม
4. ตั้งใจดเว้นจากการพูดเท็จ พูดคำหยาบ คำส่อเสียด เพื่อเจ้อ
5. ตั้งใจดเว้นจากดื่มสุราเมรัย อันเป็นต้นเหตุแห่งความ ประมาท

ประโยชน์ของการรักษา ศิล 5
ย่อมทำให้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหา เลี้ยงชีพมักจะประสบช่องทางที่ดี มั่งมีทรัพย์ ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายน่ะไปด้วยภัยต่าง ๆ เช่น อัคคีภัย วาตภัย โจรภัย ฯลฯ
จะเป็นผู้ที่มีปัญญาความคิดแจ่มใส จะศึกษา เล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉาน และทรงจำได้ง่าย ไม่หลงลืมเพื่อนและเลอะเลือน ไม่เสียสติ วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมอง โรคประสาท ไม่ ปัญหาทรมาน ปัญญาอ่อนหรือปัญญานิม
จะทำให้มีพลานามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัย อายุยืนยาว ไม่มีศัตรูเบียดเบียนให้ต้อง บาดเจ็บ ไม่มีอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่จะทำให้ บาดเจ็บหรือสิ้นอายุเสียก่อนวัยอันสมควร
จะประสบโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่ จริงจังจริงใจ ไม่อกหัก มีบุตรธิดากี่ว่านอน สอนง่าย ไม่ดื้อด้น ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุด คร่าอนาจารไป ทำให้เสียหาย บุตรธิดาย่อม เป็นอภิชาตบุตร ซึ่งจะนำเกียรติยศชื่อเสียงมา สู่วงศ์ตระกูล
จะทำให้เป็นผู้ที่มีสุขุมเสียงไพเราะ พูดจาดีมี นวลชวนฟัง มีเหตุมีผล ชนิดที่เป็น “พุทธ วาจา” มีโวหารปฏิภาณไหวพริบในการเจรจา จะเจรจาความสิ่งใดก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือ สามารถกล่าวสั่งสอนบุตรธิดาและศิษย์ให้ อยู่ในโอวาทได้ดี

ใบกิจกรรม เรื่อง อบายมุข 6 มีโทษอย่างไร

คำชี้แจง ให้ท่านจับคู่ อบายมุข 6 กับโทษของอบายมุข 6 ให้ถูกต้อง

อบายมุข 6	โทษของอบายมุข 6
1. การตีม้ามา	เสียทรัพย์ เสียอรรถประโยชน์ มักถูกลวงทรัพย์ เพราะผู้ที่เล่นพนันส่วนมากจะเป็นคนพาล มักสร้างนิสัยคดโกงให้แก่ตน ผู้คนนินทา เพราะคนที่ติดการพนันมักลุ่มหลงกับการพนัน
2. เทียวกลางคืน	ปลุกฝังความชั่วในตน เป็นนักเลงในทุกด้าน วงศ์ตระกูลเสื่อมเสีย ครอบครัวแตกแยก ผู้คนนินทา ไม่มีผู้คบหา เพราะเมื่อคบคนพาลหรือนำวิธีแห่งคนพาลมาประพฤติแล้วมักทำให้ผู้อื่นรังเกียจ ไม่กล้าคบหา
3. เทียวดูการละเล่น	การทำงานค้างค้ำ ไม่สำเร็จ เพราะความซี้เกียจ ผู้ใหญ่ดูต่ำ ผู้อื่นนินทา เพราะการทำงานที่ไม่สำเร็จ มักเกิดความแตกแยกในครอบครัว เพราะเมื่อไม่มีทรัพย์แล้วจากความซี้เกียจของตน ไม่มีใครรับทำงาน ไม่มีงานทำ เพราะผู้ซี้เกียจ
4. เล่นการพนัน	เสียทรัพย์ เสียค่าใช้จ่าย มักพบคนไม่ดี และมักถูกลอกหลวง เกิดการทะเลาะวิวาท เกิดศัตรูได้ง่าย มักประพฤติดินกาม
5. คบคนชั่วเป็นมิตร	ขาดปัญญา ขาดสติ ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ นำไปสู่การทะเลาะวิวาท เสียทรัพย์ในการซื้อขาย เกิดโรคต่าง ๆ ผู้อื่นรังเกียจ และนินทา เสียการงาน
6. เกียจคร้านการทำงาน	หลงไหลในการละเล่น เสียทรัพย์ เสียค่าใช้จ่าย มักมีผู้อื่นมาหลอกลวง ผู้คนนินทา เพราะคนที่ชอบไปโน่นไปนี้เพื่อชมการละเล่น

11. การประเมินผล

แบบวัดก่อนการทดลอง

เรื่อง การใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่ม
เปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน (3 ว 1 ป + คีล 5)					
2.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ไม่คิด ให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)					
3.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีคิล 5 ไม่พึงพาอบายมุข)					

แบบวัดหลังการทดลอง

เรื่อง การใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่ม
เปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อรูปแบบการ
สร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน
และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน (3 ว 1 ป + ศิล 5)					
2.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ไม่คาดหวังให้คำปรึกษาด้วยความกรุณา)					
3.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อม และไม่มีคุณภาพของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ด้านพุทธศาสนาเป็นฐาน (มีศิลป 5 ไม่พึงพาอบายมุข)					

บรรณานุกรม

https://www.dmc.tv/page_print.php?pความรู้รอบตัว/ศีล5.html

https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_953905

http://www.digitalschool.club/digitalschool/social1_1_1/social2_1/more/page10.php

คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน
และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

คณะผู้จัดทำ

ดร.ประสงค์ พรหมศรี

ดร.ณัฐอร เจือจันทร์

ผศ.ดร.ลธิธิพร เกษจ้อย

นายประเสริฐ ชมพรมมา

นายถาวร วรบุตร

นายพงษ์พันธ์ ดีอด

โครงการวิจัยกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน
และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ชื่อหนังสือ คู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน
กลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ที่ปรึกษา พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์อีสาน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565

จำนวน 500 เล่ม

ISBN

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ © พ.ศ.2559 โดย นายประสงค์ พรหมศรี ห้าม
คัดลอก ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใด ๆ ในรูปแบบใด ๆ ไม่
ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ
นอกจากจะได้รับอนุญาต

จัดพิมพ์โดย ดร.ประสงค์ พรหมศรี และคณะ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เลขที่ 9/37 ถนนราษฎร์คิณัง
ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

พิมพ์ที่ สาครเซ็นเตอร์ 118/17 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

คำนำ

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวน 39 ชุมชน ส่วนใหญ่ทำอาชีพค้าขาย และรับจ้าง ซึ่งอยู่กันอย่างหนาแน่น มีผู้นำชุมชนทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และทำหน้าที่ช่วยเหลือในทุกด้าน ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนคือการติดยาเสพติดของเยาวชนในชุมชนซึ่งเป็นเรื่องที่รับรู้กันได้ และรู้ว่าควรแก้ไขอย่างไร ดังนั้นการมีกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น จะช่วยปกป้องและพัฒนาเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ดี บางครั้งคนภายนอกอาจมองว่าในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่มีชุมชนแออัด เป็นแหล่งยาเสพติด ทุกคนสามารถมองและเข้าใจได้ แต่ทุกคนในชุมชนไม่ยากให้มียาเสพติด ได้พยายามและผลักดันให้หลายส่วนเข้ามาเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาของเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ อย่างไรก็ตามคนในชุมชนดังกล่าวมีการต่อสู้ และเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในทุกด้าน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหายาเสพติด

เนื้อหาสาระในคู่มือกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เล่มนี้ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คุณสมบัติของผู้ใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยหลักครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน การจัดกิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน การแบ่งกลุ่มและ การประเมินผล เนื้อหาสาระดังกล่าวคาดว่าจะสามารถช่วยให้ผู้อ่านได้นำไปใช้และทำความเข้าใจวิถีชีวิตของคนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ได้เป็นอย่างดี

ดร.ประสงค์ พรหมศรีและคณะ

27 กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	1
3. คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ	1
4. กลุ่มเป้าหมาย	1
5. วิธีการดำเนินการ	2
6. สถานที่ดำเนินการ	2
7. ระยะเวลาทำกิจกรรม	2
8. ผลที่ได้รับ	2
9. กำหนดการ	3
10. รายละเอียดของกิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น	3
10.1 กิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน	3
10.2 กิจกรรมกิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	5
10.3 กิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน	8
10.4 กิจกรรมสร้างสรรค์กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน	10
11. ใบความรู้ เรื่องกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน	12
11.1 ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน	12
11.2 ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	13

11.3 ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน	15
12. การประเมินผล	20

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาการติดยาเสพติดของเยาวชนกลุ่ม ได้นำไปสู่ปัญหาอื่นอีก เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการศึกษา ปัญหาการพนัน ปัญหาการเหลื่อมล้ำทางสังคม และปัญหานั่นนอกระบบ เป็นต้น จึงต้องได้รับการแก้ไข เพื่อลดปัญหาอื่นที่จะตามมา อันจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง และเกิดผลเสียอย่างร้ายแรงต่อประเทศชาติ ส่วนสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือครอบครัว เพราะเป็นคนที่ใกล้ชิดเยาวชน และมีอิทธิพลต่อการติดยาเสพติดของเยาวชนด้วย แต่ถ้าหากอยู่ในชุมชนที่เต็มไปด้วยยาเสพติดก็ยากที่จะรอดพ้นจากปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้นการที่จะช่วยแก้ไขปัญหา และปกป้องเยาวชนกลุ่มเปราะบางให้ห่างไกลยาเสพติดได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากเยาวชน ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนา เข้ามาประสาน ร่วมด้วยช่วยกัน สอดส่องดูแล จึงควรที่จะมีกลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน ซึ่งจะส่งผลให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางดำเนินชีวิต และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพห่างไกลยาเสพติด

ดังนั้น ทางคณะผู้วิจัยจึงได้ทำกลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้มีวิธีการที่จะปกป้อง รักษา พัฒนาเยาวชนให้มีความเข้มแข็งไม่เกี่ยวข้องและติดยาเสพติด

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างทัศนคติเกี่ยวกับกลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนาเยาวชนด้วยกลยุทธการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

3. คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในชุมชน

4. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เยาวชนกลุ่มเปราะบาง ในชุมชนเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

5. วิธีการดำเนินการ

1) การสำรวจข้อมูลพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

2) ประสานงานหน่วยที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

3) การประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม

4) สรรหาและคัดเลือกเยาวชนกลุ่มเปราะบางในเขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ เข้าร่วมกิจกรรม

5) ประชุมอาจารย์ วิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง วางแผนกิจกรรม

6) ดำเนินการตามกำหนดการ

7) ประเมินกิจกรรม

6. สถานที่ดำเนินการ

วัดคุ้มจัดสรร เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

7. ระยะเวลาทำกิจกรรม

1 วัน สำหรับกิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

8. ผลที่ได้รับ

8.1 เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้ความเข้าใจและกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

8.2 เกิดเครือข่ายการมีส่วนร่วมในกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

8.3 เยาวชนกลุ่มเปราะบางในชุมชนเทศบาลเมืองบ้านไผ่ มีกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

8.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับข้อมูลกิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดหรือส่งเสริมพัฒนาต่อไปได้

9. กำหนดการ

กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ในระหว่างวันที่ 26 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ณ วัดคุ้มจัดสรร เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

วันที่ 26 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

เวลา 08.00 - 08.30 น. ลงทะเบียน

เวลา 08.30 - 09.30 น. พิธีเปิดกิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

เวลา 09.00 - 12.00 น. ปฐมนิเทศ/กลุ่มสัมพันธ์/บรรยาย/กิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

เวลา 12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหาร

เวลา 13.00 - 15.00 น. บรรยาย/กิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

เวลา 15.00 - 16.30 น. พิธีปิด

10. รายละเอียดของกิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

10.1 กิจกรรมการใช้กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน

จุดประสงค์

1) เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเรื่องครอบครัว ได้แก่ ความสำคัญของครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัว การสร้างความรักและความอบอุ่น และการดูแลครอบครัว

2) เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเรื่องกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากครอบครัว

3) เยาวชนสามารถนำกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากครอบครัวไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ	กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน	สื่อ/อุปกรณ์
ความเข้าใจ เรื่อง ครอบครัว	1. วิทยากร อธิบายกิจกรรม 2. ให้เยาวชนทำใบกิจกรรม เรื่อง เข้าใจเรื่องครอบครัว ได้แก่ ได้แก่ ความสำคัญของครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัว การสร้าง ความรักและความอบอุ่น และการดูแลครอบครัว 3. วิทยากรเปิดวิดีโอ เรื่อง การสร้าง ความรักและความอบอุ่นใน ครอบครัว พร้อมสุ่มถามความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการ ชมวิดีโอ/มีความรู้สึกละเอียด/สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไร 4. ให้เยาวชนช่วยกันสรุปถึงความเข้าใจเรื่องครอบครัว มีผลทำให้ เยาวชนห่างไกลยาเสพติดได้อย่างไร	1. ใบกิจกรรม เรื่อง เข้าใจ เรื่องครอบครัว 2. วิดีโอ เรื่อง การสร้างความ รักและความ อบอุ่น ใน ครอบครัว

ใบกิจกรรม เรื่อง ความเข้าใจเรื่องครอบครัว

หัวข้อ	กิจกรรม	ผลของกิจกรรม
ความสำคัญ ของ ครอบครัว		
ความสัมพันธ์ ของ ครอบครัว		
การสร้าง ความรักและ ความอบอุ่น		
การดูแล ครอบครัว		

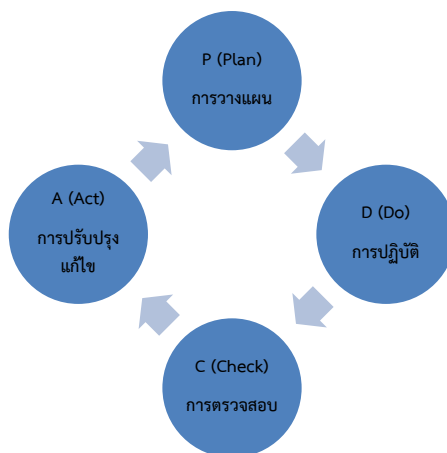
10.2 กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

จุดประสงค์

- 1) เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเรื่องชุมชน ได้แก่ ความสำคัญของชุม ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน การสร้างความเข้าใจและสร้างสรรค์ชุมชน และการดูแลชุมชน
- 2) เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเรื่องกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากชุมชน
- 3) เยาวชนสามารถนำกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยชุมชนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ	กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน	สื่อ/อุปกรณ์
ความเข้าใจเรื่องชุมชน	1. วิทยากร อธิบายกิจกรรม 2. ให้เยาวชน ทำใบกิจกรรม เรื่อง ความสำคัญของชุม ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน การสร้างความเข้าใจและสร้างสรรค์ชุมชน และการดูแลชุมชน โดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) ในการตรวจสอบผล 3. วิทยากรเปิดวิดีโอ เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน พร้อมสุ่มถามความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการชมวิดีโอ/มีความรู้สึกอย่างไร/สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร 4. ให้เยาวชนช่วยกันสรุปถึงความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชนจะก่อให้เกิดผลดีและผลเสียอย่างไร	1. ใบกิจกรรม เรื่อง ความเข้าใจเรื่องชุมชน 2. วิ ดี โอ เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน

ใบกิจกรรม เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน

P (Plan) การวางแผน

.....

.....

.....

.....

D (Do) การปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

C (Check) การตรวจสอบ

.....

.....

.....

A (Act) การปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

.....

10.3 กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน

จุดประสงค์

- 1) เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเรื่องพุทธศาสนา ได้แก่ อบายมุข ผลเสียของการติดอบายมุข วิธีการห่างไกลอบายมุข ผลดีของการไม่ติดอบายมุข การสร้างสรรค์ชีวิตแบบสมดุลด้วยหลักพุทธธรรม
- 2) เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเรื่องกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน
- 3) เยาวชนสามารถนำกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยพุทธศาสนาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ	กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน	สื่อ/อุปกรณ์
เยาวชนกลุ่มเปราะบางเข้าใจเรื่องพุทธศาสนา	1. วิทยากร อธิบายกิจกรรม 2. ให้เยาวชนทำใบกิจกรรม ได้แก่ อบายมุข ผลเสียของการติดอบายมุข วิธีการห่างไกลอบายมุข ผลดีของการไม่ติดอบายมุข การสร้างสรรค์ชีวิตแบบสมดุลด้วยหลักพุทธธรรม โดยให้เยาวชนแต่ละกลุ่มได้ระดมความคิดเห็นเรื่อง ผลเสียและวิธีการห่างไกลอบายมุข 3. วิทยากรเปิดวิดีโอ เรื่อง ผลเสียและวิธีการห่างไกลอบายมุข พร้อมสุ่มถามความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการชมวิดีโอ/มีความรู้สึกอย่างไร/สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร 4. ให้เยาวชนช่วยกันสรุปถึงผลเสียและวิธีการห่างไกลอบายมุข มีผลต่อชีวิตอย่างไร	1. ใบกิจกรรม เรื่อง อบายมุข 2. วิดีโอ เรื่อง ผลเสียและวิธีการห่างไกลอบายมุข

ใบกิจกรรม เรื่อง ผลเสียและวิธีการห่างไกลอบายมุข

อบายมุข 6	โทษของอบายมุข และวิธีการห่างไกลอบายมุข
1. ดื่ม ^๒ น้ำเมา	
2. เ ^๒ ที่ ย ว กลางคืน	
3. เ ^๒ ที่ ย ว ดู การละเล่น	
4. เล่น ก าร พนัน	
5. คบคนชั่ว เป็นมิตร	
6. เกียจคร้าน การทำงาน	

10.4 กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

จุดประสงค์

- 1) เยาวชนกลุ่มเปราะบางค้นหากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานเพิ่มเติม
- 2) เยาวชนกลุ่มเปราะบางได้แสดงความคิดเห็นค้นหากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานเพิ่มเติม
- 3) เยาวชนสามารถนำกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานเพิ่มเติมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ	กิจกรรมกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกัน	สื่อ/อุปกรณ์
ค้นหากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานเพิ่มเติม	1. วิทยากร อธิบายกิจกรรม 2. ให้เยาวชนแสดงความคิดเห็น เรื่อง ค้นหากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานเพิ่มเติม 4. ให้เยาวชนทำใบกิจกรรม เรื่อง ค้นหากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานเพิ่มเติม (จุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรค) และให้ออกมานำเสนอให้สมาชิกภายในกลุ่มได้รับฟัง	1. ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์ การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐานเพิ่มเติม 3. ใบกิจกรรม เรื่อง ค้นหากลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน

11. ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน กลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

11.1 ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัวเป็นฐาน

ครอบครัว หมายถึง สถาบันพื้นฐานของสังคม ที่มีความผูกพันและใช้ชีวิตร่วมกัน และทำหน้าที่ถ่ายทอดการเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแก่สมาชิกของครอบครัว ที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก และญาติ รวมทั้งกล่อมเกลากฎติกรรมหรือบุคลิกภาพให้เป็นไปตามบทบาทและความคาดหวังของสังคมโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต
หน้าที่ของครอบครัวประกอบด้วย

1. การแก้ปัญหา (Problem solving) หมายถึง ครอบครัวได้ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้และปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะแก้ปัญหาย่างรวดเร็วและเป็นระบบในทางตรงกันข้ามครอบครัวที่ไม่มีประสิทธิภาพมักแก้ปัญหาย่างไม่เป็นระบบ ไม่เสร็จสิ้น และกลายเป็นปัญหาเรื้อรังในที่สุด

2. การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว เนื้อหาของการสื่อสารแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุและการดำเนินชีวิตประจำวัน และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก ครอบครัวที่สื่อสารด้านวัตถุไม่ดีก็มักจะมีปัญหาการสื่อสารด้านอารมณ์ร่วมด้วยเสมอ

3. การมอบหมายบทบาท (Role) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่สมาชิกประพติดต่อกันและกันเป็นประจำ บทบาทแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ (1) บทบาทพื้นฐาน ซึ่งเป็นบทบาทที่แต่ละคนจำเป็นต้องกระทำอย่างครบถ้วน เพื่อให้ครอบครัวดำรงอยู่ได้อย่างปกติสุข และ (2) บทบาทอื่น ๆ ซึ่งเป็นบทบาทเฉพาะของแต่ละคน สมาชิกในครอบครัวจะได้รับมอบหมายบทบาทและหน้าที่และแต่ละครอบครัวจะมีระบบการควบคุมให้สมาชิกแต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วน

4. การตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึก (Affective responsiveness) หมายถึง การตอบสนองอารมณ์ต่อกันและกันอย่างเหมาะสมทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ อารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในครอบครัวมีทั้งอารมณ์ในภาวะปกติ เช่น อบอุ่น เป็นสุข และอารมณ์ในภาวะวิกฤต เช่น กลัว

5. การสร้างความผูกพันทางอารมณ์ (Affective involvement) หมายถึงระดับความผูกพันห่วงใยที่สมาชิกแต่ละคนมีต่อกัน รวมทั้งการแสดงออกซึ่งความสนใจและการเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน

6. การควบคุมพฤติกรรม (Behavior control) หมายถึงวิธีการที่ครอบครัว ควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิก การควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สมาชิกประพฤติตนอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ดังนั้น หน้าที่ของครอบครัว คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การมอบหมายบทบาท การตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึก การสร้างความผูกพันทางอารมณ์ การควบคุมพฤติกรรม กิจกรรมหรืองานที่สมาชิกในครอบครัวควรกระทำตามบทบาทหรือสถานภาพในครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตครอบครัวไปได้อย่างราบรื่น ทั้งครอบครัวจะมีหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัว ในการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในครอบครัว และยังมีหน้าที่ของครอบครัวต่อสังคมในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม ในการทำประโยชน์เพื่อสังคมด้วย หน้าที่ด้านความรักความเอาใจใส่ หน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู หน้าที่ในการผลิตสมาชิกใหม่ หน้าที่ในการเผชิญปัญหาของครอบครัว หน้าที่ในการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ หน้าที่ในการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทางกายภาพสำหรับสมาชิก

11.2 ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ความเป็นชุมชนมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ความเป็นชุมชนเน้นเรื่องของความสัมพันธ์และการเกาะเกี่ยวกันของเพื่อนมนุษย์ แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีและปัญหาของสังคมสมัยใหม่ที่ทวีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้น ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ จิตสำนึกร่วมกัน หลักการ และ จุดมุ่งหมาย ร่วมกัน ชุมชนในรูปแบบใหม่ จึงอาจมีลักษณะเป็น “ชุมชนทางอากาศ” ชุมชนแบบนี้ มีข้อดีกว่าชุมชนแบบอื่นตรงที่ว่าไม่มีอคติเกี่ยวกับเพศ อายุ เชื้อชาติ สีผิว เผ่าพันธุ์ รูปร่างหน้าตา เสียงพูด อากัปกริยาของสมาชิกชุมชนเสมือนจริงเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงผู้ที่มีความสนใจร่วมกันเข้าด้วยกัน สามารถเข้าถึงแหล่งที่สนใจได้อย่างทันที ช่วยคัดสรรกลั่นกรองข้อมูลที่เป็นและทันสมัย โดยไม่ต้องเก็บรวบรวมไว้มากมายเช่นแต่ก่อน อย่างไรก็ตามมีข้อทักท้วงว่าชุมชนในรูปแบบใหม่นี้ ไม่น่าจะถือว่าเป็นลักษณะเป็น “ชุมชน” เนื่องจากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่มีพันธะผูกพัน กับชุมชน มีอิสระที่จะเลือกเข้าร่วมเมื่อใดก็ได้หรือถอยออกไปเมื่อใดก็ได้ อีกทั้งข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกันก็ไม่สามารถที่จะเชื่อถือได้ทั้งหมด

ชุมชน จึงหมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของคน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ ระบบการเมือง ระบบการปกครอง โครงสร้างอำนาจ รวมถึงระบบนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี มีความเชื่อมโยงกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีลักษณะเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความเข้มแข็งของชุมชนเปรียบประดุจภูมิคุ้มกันทางสังคม ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ประการ เข้ามาผนวกกัน ได้แก่ (1) ธรรมะ (2) การเรียนรู้ (3) การจัดการองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบทั้ง 3 นั้น มีพลังมาก กล่าวคือ ธรรมะ การเรียนรู้และการจัดการ แต่ละองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งยังไม่เพียงพอที่จะเผชิญกับความยากของปัญหาแต่เมื่อทั้ง 3 ด้านเข้ามาผนวกกัน ศักยภาพอันสูงส่งจึงเกิดขึ้น การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ กล่าวคือ เรื่องความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจชุมชนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของประเทศ ควรที่ทุกฝ่ายในสังคมจะศึกษาให้เข้าใจและรณรงค์เคลื่อนไหวให้เกิดเป็นทิศทางและกระแสสังคมจะขับเคลื่อนนโยบาย และการกระทำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง แต่ทรัพยากรเหล่านี้ใช้ไปอย่างกระจายไม่ เป็นระบบและไม่มีจุดรวมที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบจะสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนเข้มแข็งไว้ว่าจะต้องประกอบด้วย

-บุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม

-มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก

- มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน
- มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ
- มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- มีการเรียนรู้เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ
- มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
- มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

องค์ประกอบสำคัญชุมชน มีหลากหลายแนวคิด หลายระดับ ซึ่งเริ่มจากกลุ่มองค์กรชุมชน หรือองค์กรชาวบ้าน ที่อาจมุ่งประโยชน์เฉพาะกลุ่มนำมาสู่ลักษณะความร่วมมือที่หลากหลายเป็น “พหุภาคีหรือประชาคม” ที่เคลื่อนย้ายการมุ่งผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มมาสู่ภาคสาธารณะและมีความเป็นเจ้าของพื้นที่หรือกิจกรรมมากยิ่งขึ้น และท้ายสุดมีการนำเสนอภาคสังคมชุมชนในอุดมคติคือ “แนวคิด ประชาสังคม” ที่มุ่งการพัฒนาสู่ภาคสังคมโดยรวมหรือภาคสาธารณะ อย่างไรก็ตามส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันของแนวคิดทั้งสามคือ ศักยภาพในการพึ่งพาตนเองอุดมการณ์ร่วม และความร่วมมือเพื่อมุ่งพัฒนาสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

กล่าวได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชนเปรียบประดุจภูมิคุ้มกันทางสังคม ควรมี 3 ส่วน ธรรมชาติ การเรียนรู้ และการจัดการ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ ควรปฏิบัติ คือ สำรวจชุมชนและเครือข่าย ส่งเสริมและขยายตัวของเครือข่ายชุมชน สร้างศูนย์วิชาการเปิดเสรี เชื่อมต่อการค้าขาย สื่อเพื่อสังคม ปรับวิธีการงบประมาณและตั้งกองทุนเพื่อชุมชน ออกกฎหมาย การฝึกอบรม และการวิจัยและประเมินผล

11.3 ใบความรู้ เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ เยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้พุทธศาสนาเป็นฐาน

อบายมุข หมายถึง ช่องทางของความเสื่อม เครื่องฉิบหาย คือ ต้มน้ำเมา เทียวกลางคืน เทียว
ดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้านการทำงาน ผู้หวังความเจริญควรเว้นเหตุ
เครื่องฉิบหาย ดังนั้นอบายมุข เป็นเส้นทางนำไปสู่ความเสื่อม เป็นสิ่งที่ไม่ดีหากผู้ใดเข้าไปใกล้หรือหลง
มัวเมาจะทำให้ชีวิตอับเฉา จะพบแต่ปัญหามากมายไม่มีความสุขใน ชีวิตและจะเสื่อมสูญไปทุกอย่าง
อาทิ มีลาภ เสือลาภ มียศเสื่อมยศ มีทรัพย์สิ้นเงินทองก็จะหมดไปในที่สุด มีแต่คนติฉินนินทาว่าร้าย
ไม่เป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป จึงควรละเว้นอย่าพึงกระทำ มีดังนี้คือ การที่บุคคลได้ดำรงชีวิต
อย่างขาดสติจะทำให้ผู้นั้นเข้าไปเสพสิ่งเสพติดที่เป็นอบายมุขซึ่งเป็น เครื่องฉิบหาย คือ ต้มน้ำเมา
เทียวกลางคืน เทียวดูการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจ คร้านการทำงาน บุคคล
จะเป็นคนดีหรือชั่ว อยู่ที่จิตใจของตนเอง การไม่สามารถหักห้ามใจตนเอง ได้ทำให้เข้าไปเสพอบายมุข
เมื่อเสพอบายมุข เข้าไปแล้วเป็นเหตุให้ชีวิตได้รับความเดือดร้อน ครอบครัแตกแยก ก่อให้เกิดปัญหา
สังคม

ประเภทของอบายมุข

อบายมุขมี 6 ประเภท ดังนี้

1. ดิตสุราและของมีนเมา

ที่ว่า “สุรา” แปลว่า เหล้า ได้แก่ น้ำเมาที่กลั่นแล้ว ความจริงน้ำเหมายุอยู่สองอย่าง คือ น้ำเมา
ที่กลั่นแล้ว ที่เรียกว่า สุรานั่นอย่าง 1 อีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ น้ำเมาที่หมักหรือแช่ คือยังไม่ได้กลั่นเรียกว่า
เมรัย เช่นจำพวกน้ำข้าว น้ำตาลเมา อุ กะแช่ เป็นต้น คำว่า “นักเลงสุรา” ในที่นี้หมายถึง นักต้ม
น้ำเมาทั้ง 2 อย่าง คือทั้งสุราและเมรัย ต้มอย่างไหนแม้เพียงอย่างเดียวก็ชื่อนักเลงสุรา เพราะสุรา
และเมรัยนี้ แม้จะมีวิธีปรุงวิธีกลั่นต่าง ๆ กัน และมีชื่อเรียกไปต่าง ๆ กันมากมายหลายอย่างก็ตามแต่
ก็คงมีลักษณะเป็นอย่างเดียวกัน คือ เป็นน้ำที่ทำให้ผู้ดื่มให้เมา คนเหมายมีลักษณะเช่นไรคงเคยเห็นกันแล้ว
พูดสั้น ๆ คนเหมายนั้น เรื่องที่ไม่ควรทำก็ทำได้ คำที่ไม่ควรพูดก็พูดได้ เช่น กลางถนนหนทางซึ่งไม่ใช่ที่
นอน ก็นอนได้ เรื่องของคนเมาเป็นเรื่องที่นารังเกียจที่สุด และน่าละอายที่สุด

ดังนั้น การดื่มสุราหมายถึงบุคคลที่ชอบดื่มสุราเป็นชีวิตจิตใจซึ่งเป็นเหตุแห่งการเกิดความฉิบหาย การ
ดิตสุราและของมีนเมาต่าง ๆ ผู้ที่ติดสิ่งเหล่านี้จะต้องดื่มและเสพเป็นประจำถือว่าเป็นภัยร้ายแรง
เท่ากับตกนรกทั้งเป็น

ข้อมูลขององค์การอนามัยโลก พบว่า คนไทยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับ 13.59 ลิตร
ต่อคนต่อปี จัดเป็นอันดับ 5 ของโลกและมีการใช้เงินประมาณ 2 แสนล้านบาท เพื่อซื้อแอลกอฮอล์มา
ดื่มกิน ซึ่งพฤติกรรมการดื่มดังกล่าวส่งผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านสุขภาพ อุบัติเหตุ

จรรยา คดีอาญา และด้านเศรษฐกิจครอบครัวและชุมชน และจะเห็นได้ว่าในงานฉาบฉวยแต่ละงานที่ผ่านมา จะขาดเสียมิได้คือการนำเหล่าหรือของมีเงินมาอย่างอื่น มาเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงาน ซึ่งเกือบจะเป็นประเพณีไปแล้ว เพิ่มภาระความสูญเสียเงินทองกับญาติของผู้เสียชีวิต ที่สิ้นเปลืองเงินทองในการจัดงานศพตามประเพณีแล้ว ยังมาสิ้นเปลือง นำเงินมาซื้อเหล่าหรือของมีเงินมาอย่างอื่นมาจัดเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงานอีกด้วย นับเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนสำหรับของสังคมไทยในปัจจุบัน ในการผลักดันโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ ลด ละ เลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะปัญหาที่เกิดจากเครื่องดื่มประเภทนี้มีความรุนแรงและส่งผลกระทบในทุกมิติของสังคม โดยมีเหล่าเป็นต้นเหตุแห่งปัญหา สร้างความทุกข์รุกรานความอยู่ดีมีสุขของผู้คนตลอดมา

2. ขอบเที่ยวกลางคืน

การเที่ยว หมายถึง กิริยาที่ไปที่โน่นที่นี่เรื่อยไป มักใช้พูดประกอบกับกริยาอื่น ๆ เช่น เที่ยวหา เที่ยวพูด เที่ยวกิน เที่ยวนอนไปไหนๆ เพื่อความเพลิดเพลินตามสบาย เช่น ไปเที่ยว เดินเที่ยว ท่องเที่ยว เตรีตเตรไปเพื่อหาความสนุกเพลิดเพลินตามที่ต่าง ๆ การเที่ยวกลางคืน คือ การออกไปเที่ยวหาความสำราญในยามค่ำคืน เช่น เที่ยวหญิงโสเภณี เป็นต้น การเที่ยวกลางคืนนี้มีโทษ 6 อย่าง ดังนี้คือ ได้ชื่อว่าไม่รักษาตัว ได้ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย ได้ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์เป็นที่ระวางของคนทั้งหลาย มักถูกใส่ความและได้รับความลำบาก ดังนั้น การเที่ยวกลางคืน หมายถึง การเที่ยวผู้หญิงไม่รักษาตัว การเที่ยวผับ บาร์หรือสถานเริงอารมณ์อื่น ๆ ในเวลาวิกาล หรือเวลากลางคืน

3. ขอบเที่ยวดูการละเล่น

การเที่ยวดูการละเล่น หมายถึง การขอบดูการละเล่นต่าง ๆ จนตกเป็นทาสของการเที่ยวเล่น จะเห็นการเล่นสำคัญกว่างาน พอได้ข่าวว่ามีงานที่โน่นก็ทนอยู่ไม่ได้ทำให้เสียงานหลัก มีโทษตามวัตถุที่ไปดู 6 อย่าง ดังนี้คือ ราที่โน่นไปที่โน่น ขบร้องที่โน่นไปที่โน่น ดิดสิดีเปาที่โน่นไปที่โน่น เสภาที่โน่นไปที่โน่น เพลงที่โน่นไปที่โน่น เถิดเทิงที่โน่นไปที่โน่น กล่าวได้ว่า การเที่ยวดูการละเล่น หมายถึง บุคคลที่ชอบเที่ยวดูการแสดงต่าง ๆ เช่น ราที่โน่นไปที่โน่น

4. เล่นการพนัน

การพนัน คือ การเล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นด้วยการเสี่ยงโชค การพนัน เป็นเหตุแห่งความประมาท ตัวอย่างของการเล่นพนัน เช่น หมาก รุกแฉวงละ 8 ตา หรือ 10 ตา เล่นหมากเก็บ เล่นดวด หมากไหว โยนห่วง เล่นไม้หึ่ง เล่นกำทาย เล่นสกา เป็นต้น จึงเป็นเหตุความเสื่อมแห่งทรัพย์

5. คบคนชั่วเป็นมิตร

คนชั่ว หมายถึง คนโง่ ไม่รู้จักประโยชน์ในโลกนี้โลกหน้า ปราศจากปัญญา เป็นอยู่ด้วยสักว่ามีลมหายใจ ส่วนบัณฑิต หมายถึง คนฉลาด คือ ท่านเป็นอยู่และดำเนินในประโยชน์กิจด้วยปัญญา ไม่คิดให้ร้ายแก่ใครๆ บัณฑิตเป็นผู้มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารีเหลือวแลถึงประโยชน์ของผู้อื่นไม่ดูดาบ และยอมแสวงหาประโยชน์ 2 ประการ ได้แก่ ประโยชน์ในโลกนี้และประโยชน์ในโลกหน้า หรือคนชั่ว

หมายถึง ผู้ไม่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ส่วน บัณฑิต หรือ สัตบุรุษ หมายถึง ผู้มีปัญญา ผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญาหรือนักปราชญ์คนดีมี ศีลธรรม ผู้สงบ ผู้ประกอบด้วย สัมปยุตธรรม คือ ธรรมของสัตบุรุษ ดังนั้น คนชั่ว หมายถึง ผู้ไม่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญาชาวนฉลาด มีความประมาทแล้ว ย่อมปราศจากประโยชน์ 2 ประการ คือ ประโยชน์ปัจจุบันทันตาเห็น ประโยชน์ภายภาคหน้าอย่างหนึ่งไว้ได้ส่วนบัณฑิต หมายถึง ผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญาอันชาญฉลาด ไม่ประมาทแล้ว

6. เกียรติฐานการทำงาน

ผู้ที่ซี้เกียจไม่ยอมทำงาน พยายามหาเหตุผลต่าง ๆ มาอ้างเพื่อจะหลีกเลี่ยงจากการงาน ซึ่งมักจะอ้างว่า หนาวนัก ร้อนนัก เวลาเย็นแล้ว ยังเข้าอยู่ หิวนัก กระหายน้ำ แล้วไม่ทำการงาน

โทษของอบายมุข

อบายมุข เป็นปากทางแห่งความเสื่อมโศกทรัพย์เป็นทางแห่งความเสื่อมมีโทษ ดังนี้

1. ติดสุราและของมีนเมา โดยมีโทษ 6 อย่าง คือ ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัด ๆ ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นบ่อเกิดของโรคต่าง ๆ เช่น โรคพิษสุราเรื้อรัง เสียเกียรติเสียชื่อเสียงทำให้ไม่รู้อาย ทอนกำลังปัญญา

2. ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ 6 อย่าง คือ ชื่อว่าไม่รักษาตัว ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติเป็นที่ระแวงสงสัย เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือข่าลือเป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก

3. ชอบเที่ยวดูการละเล่น มีโทษ โดยการทำงานเสื่อมเสียเพราะใจกังวลคอยคิดจ้องกับ เสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้น ๆ ทั้ง 6 กรณีคือ (1) รำที่ไหนไปทีนั้น (2) – (6) ขับร้อง ดนตรีเสภาเถิดเทิงที่ ไหนไปทีนั้น

4. ติดการพนัน มีโทษ 6 อย่าง คือ เมื่อชนะยอมก่อเวร เมื่อแพ้ก็เสียดายทรัพย์ที่เสียไป ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัด ๆ เข้าที่ประชุมเขาไม่เชื่อถือน้ำคำพูด เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ไหว

5. คบคนชั่ว มีโทษ โดยนำไปกลายเป็นคนชั่วอย่างคนที่ตนคบทั้ง 6 ประเภท คือได้เพื่อนที่จะนำไปกลายเป็น นักการพนัน นักเลงหญิง นักเลงเหล้า นักเลงของปลอม นักหลอกหลวง นักเลงหัวไม้ เกียรติฐานการทำงาน มีโทษ โดยทำให้ยกเหตุต่าง ๆ เป็นข้ออ้างผัดผ่อนไม่ทำการงาน โภคะใหม่ก็ไม่เกิด โภคะที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือ ให้อ้างไปทั้ง 6 กรณีว่า หนาวนัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเข้านัก หิวนัก อิ่มนัก แล้วไม่ทำการงาน หรือโทษของอบายมุข มีดังต่อไปนี้

1. โทษของการดื่มสุราและของมีนเมา

1.1 ทำให้เสียทรัพย์สิน คนที่ดื่มสุราโดยมากจะดื่มเพียงคนเดียวไม่ได้ดื่มทั้งครอบครัว แต่คนที่เดือดร้อนไปด้วยก็คือครอบครัว ส่วนทรัพย์ที่หามาได้ก็ร่วมกันหาทั้งครอบครัว แต่พอนำไปใช้ในการ

ดื่มสุรา ย่อมนำไปใช้เพียงคนเดียว ทำให้ครอบครัวต้องอดอยากไปด้วย และบางรายก็ทำให้เสียทรัพย์มากขึ้น คือ ดื่มสุราอย่างไม่รู้ประมาณ

1.2 ทำให้เสียสุขภาพและเป็นบ่อเกิดของโรคต่าง ๆ เช่น มะเร็งตับ พืชสุราเรื้อรัง เป็นต้น สุราทำให้เกิดโรคมามากมาย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรงก็คือโรคตับแข็ง โรคพืชสุราเรื้อรังทำให้เสียชีวิตเร็วกว่าที่ควรจะเป็น และโรคโดยอ้อม ก็คือ โรคที่เกิดจากเมือเมาสุรา แล้วก็เกิดความประมาท ไม่ได้ระวังป้องกัน ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ มากมาย

1.3 ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท เพราะคนที่ดื่มสุราจะคุมสติไม่อยู่สุราเป็นของย้อมใจของผู้ดื่มให้กล้าและหน้าด้าน ไม่ให้กลัวในสิ่งที่ควรกลัว แม้แต่สิ่งที่ตนเคยกลัว พอเมาแล้วกลับไม่กลัว ความไม่กลัวนี้แหละเป็นเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท เพราะต่างคนต่างก็ไม่กลัวกัน เมื่อเริ่มทะเลาะกันทางวาจา แล้วก็จะลุกลามถึงกับทำร้ายร่างกายกัน แล้วแต่ว่าในขณะนั้นใครมีอาวุธอะไร สุดท้ายก็บาดเจ็บล้มตาย หรือไม่ก็พิการติดคุกติดตะรางและที่สุกก็เดือดร้อนครอบครัว

1.4 ทำให้เสียชื่อเสียงและได้รับคำติเตียน คือผู้ที่ดื่มสุราจนเมาแล้วควบคุมตัวเองไม่ได้จะทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ เช่น ทำร้ายคนอื่น ทำร้ายลูกเมีย หรือหนักมากถึงกับทำร้ายพ่อแม่ของตน หรือทำพูด คิดในสิ่งที่ตนเองไม่ควรทำ ไม่ควรพูด ไม่ควรคิด ชื่อเสียงที่ตนเองเคยทำ หรือพ่อแม่ทำไว้ก็จะเสียหายไปหมด

1.5 ทำให้ความละเอียดที่มีในตัวลดลง คือ ผู้ที่เมาเพราะการดื่มสุรา ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง จะเป็นเหมือนกันก็คือไม่รู้จักอาย กล้าแม้กระทั่งเปิดอวัยวะที่ควรปกปิดของตนเองให้ผู้อื่นดู หรือเปิดเผยความลับที่น่าอับอายของตนเองให้คนอื่นรู้ ยิ่งเป็นหญิง ยิ่งน่าอับอายยิ่งนัก

1.6 บั่นทอนสติปัญญาให้เสื่อมลง คือ ปัญญาของคนเราจะใช้ได้ดีก็ต่อเมื่อทั้งกายและใจเป็นปกติ เมื่อดื่มสุราเข้าไปจนเมาแล้วก็ควบคุมตัวไม่ได้ ปัญญาที่จะไม่ได้ถูกใช้จะลดน้อยถอยลงไปเรื่อย ๆ สุดท้ายก็หมดปัญญา ให้เก่งแค่ไหนเมื่อเจอพืชสุราเข้าไปแล้วก็เอาตัวไม่รอด

2. โทษของการเที่ยวกลางคืน ได้แก่ ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ทำให้ครอบครัวเดือดร้อน ขาดความอบอุ่นสิ้นเปลืองเงินทอง มักถูกใส่ความเป็นคนร้ายหรือร่วมมือกับคนร้าย ไม่มีใครไว้วางใจ และได้รับความลำบาก

3. โทษของการเล่นการพนัน ได้แก่ เมื่อชนะย่อมก่อเวร เมื่อแพ้ย่อมเสียตายทรัพย์ที่เสียไปทรัพย์ย่อมฉิบหาย ไม่มีใครเชื่อถือถ้อยคำ เป็นที่หมิ่นประมาทของผู้อื่น และไม่มีใครประสงค์จะแต่งงานด้วย

4. โทษของการคบคนชั่วเป็นมิตร ได้แก่ นำให้เป็นนักเลงการพนัน นำให้เป็นนักเลงเจ้าชู้ นำให้เป็นนักเลงเหล้า นำให้เป็นคนลงเขาด้วยของปลอม นำให้เป็นคนลงเขาซึ่งหน้า และนำให้เป็นคนหัวไม้

5. โทษของการเที่ยวดูกาลละเล่น ได้แก่ ราที่โหนไปทีนั้น ขับร้องที่โหนไปทีนั้น ดิดสีตีเป่าที่โหนไปทีนั้น เสภาที่โหนไปทีนั้น เพลงที่โหนไปทีนั้น และเถิดเทิงที่โหนไปทีนั้น

6. โทษของการเกียจคร้านการทำงาน ได้แก่ ทำให้เราเสียการเสียงาน กลายเป็นคนผลัดวันประกันพรุ่ง ชีวิตวุ่นวาย ไม่เป็นที่เชื่อถือของคนอื่น ไม่เป็นที่รัก มีแต่คนเกลียดชัง เพราะเอาเปรียบผู้อื่น ทำให้เกิดยากจน ขัดสน ย่อมผลาญสมบัติของบิดามารดา คู่ครอง วงศ์ตระกูล อาจหันไปประกอบอาชีพทุจริตแทน เสื่อมเสียชื่อเสียง วงศ์ตระกูล อีกด้วย เมื่อละโลกแล้วย่อมไปบាយยาวนาน และเมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ใหม่ ย่อมขัดสน และลำบาก และต้องมาเป็นคนเกียจคร้านอีกทุกซ์ุทรมาณยิ่งกว่าเดิม

ประโยชน์ของการละอบายมุข

การละอบายมุขย่อมได้ประโยชน์ มีดังนี้

1. ประโยชน์ของการละการดื่มสุราและของมึนเมา ได้แก่ ทำให้เป็นคนมีสติดี ทำให้ไม่ลุ่มหลง ไม่มัวเมา ทำให้ไม่เกิดการทะเลาะวิวาท ทำให้รู้จักการทั้งในอดีต ปัจจุบัน อนาคตได้รวดเร็ว ทำให้ไม่เป็นบ้า ไม่เป็นใบ้ ไม่เป็นคนปัญญาอ่อน ทำให้มีแต่ความสุข มีแต่คนนับถือยำเกรง ทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่รักใคร่ของคนทั่วไป ทำให้ไม่หลงทำร้ายผู้มีพระคุณ ทำให้มีหิริโอตตปะ และทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานโดยง่าย

2. ประโยชน์ของการไม่เที่ยวกลางคืน ได้แก่ ชื่อว่ารักษาตัวเอง ชื่อว่ารักษาลูกเมีย ชื่อว่ารักษาทรัพย์สมบัติ ไม่เป็นที่ระแวงคนอื่น ไม่ถูกใส่ความ และไม่ได้รับความลำบาก

3. ประโยชน์ของการไม่เล่นการพนัน ได้แก่ ย่อมไม่ก่อเวร ไม่เสียทรัพย์สิน ทรัพย์ย่อมไม่ฉิบหาย มีคนเชื่อถือ ไม่เป็นที่หมิ่นประมาทของผู้อื่น และมีใครประสงค์จะแต่งงานด้วยการหลีกเลี่ยงการคบคนชั่วเป็นมิตร

4. ประโยชน์ของการไม่คบคนชั่วเป็นมิตร ได้แก่ ไม่นำให้เป็นนักเลงการพนัน ไม่นำให้เป็นนักเลง เจ้าชู้ไม่นำให้เป็นนักเลงเหล้า ไม่นำให้เป็นคนหลงเขาด้วยของปลอม ไม่นำให้เป็นคนหลงเขาซึ่งหน้า และไม่นำให้เป็นคนหัวไม้

5. ประโยชน์ของการไม่เที่ยวดูกาลละเล่น ได้แก่ ไม่เสียทรัพย์สิน ไม่เสียเวลา สุขภาพดี ไม่ถูกรหา นินทา เอาใจใส่ในการทำงาน และไม่ถูกใจความเหตุเพราะออกจากบ้านในยามวิกาล

6. ประโยชน์ของการไม่เกียจคร้านการทำงาน ได้แก่ ทำให้เรารู้จักรับผิดชอบหน้าที่ หรืองานที่ได้รับมอบหมาย ชีวิตมีระเบียบ มีวินัย และรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์กับ ตัวเรา และผู้อื่น ทำให้เราเป็นคนกระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร มีหลักฐานมั่นคง มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และประสบความสำเร็จ และมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตการงานชีวิตมีความสุข

12. การประเมินผล

แบบวัดก่อนการทดลอง

เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านความสำคัญของครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
2	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
3	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านการสร้างความรักและความอบอุ่นในครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
4	ได้ความรู้ความเข้าใจการดูแลครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
5	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านความสำคัญของชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
6	ได้ความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
7	ได้ความรู้ความเข้าใจการสร้างความเข้าใจและสร้างสรรค์ชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
8	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
9	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านวินอบายมุขเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
10	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านผลเสียของการติดอบายมุขเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
11	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านวิธีการห่างไกลอบายมุขเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
12	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านผลดีของการไม่ติดอบายมุข เป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
13	ได้ความรู้ความเข้าใจการสร้างสรรค์ชีวิตแบบสมดุลด้วยหลักพุทธธรรมเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายาเสพติด					

ดร.ประสงค์ พรหมศรี และคณะ

แบบวัดหลังการทดลอง

เรื่อง กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
โดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านความสำคัญของครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
2	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
3	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านการสร้างความรักและความอบอุ่นในครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
4	ได้ความรู้ความเข้าใจการดูแลครอบครัวเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
5	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านความสำคัญของชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
6	ได้ความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
7	ได้ความรู้ความเข้าใจการสร้างความเข้าใจและสร้างสรรค์ชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
8	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านการดูแลชุมชนเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
9	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมเป็นกลยุทธ์การสร้าง					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
	ภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
10	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านผลเสียของการติดยาเป็น กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายา เสพติด					
11	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านวิธีการทางไกลอบายมุขเป็นกล ยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายา เสพติด					
12	ได้ความรู้ความเข้าใจด้านผลดีของการไม่ติดยาเป็น กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและและแก้ไขปัญหายา เสพติด					
13	ได้ความรู้ความเข้าใจการสร้างสรรค์ชีวิตแบบสมดุลด้วย หลักพุทธธรรมเป็นกลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกัน และและแก้ไขปัญหายาเสพติด					

ดร.ประสงค์ พรหมศรี และคณะ

คู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

THE HANDBOOK FOR COMMUNICATION INNOVATION FOR IMMUNIZING
VULNERABLE YOUTH AGAINST PROBLEMS WITH DRUGS AND
UNPLANNED PREGNANCY IN KHON KAEN PROVINCE

พระครูปลัดสุรัทธิ จันทธมโม, ดร.

พระครูสังฆรักษ์ทวี อภโย, ดร.

พระปลัดวสันต์ ธีรวิโร

อัครเดช นิลโยธิน

แสงอาทิตย์ ไทยมิตร

สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย

โครงการวิจัยนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้อง
ไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น
ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวรสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564

ชื่อหนังสือ คู่มือการจัดกิจกรรมนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและ
การท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ที่ปรึกษา พระครูสุธีจริยวัฒน์,ผศ.ดร. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ 1 23 กุมภาพันธ์ 2565

จำนวน XXXXX เล่ม

จัดทำโดย พระครูปลัด สรุวุฒิ จันทธมโม และคณะ

พิมพ์ที่ XXXXXXXXXXX

ISBN XXXXXXXXXXX

คำนำ

เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายกลุ่มที่เผชิญความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเมืองอย่างรวดเร็วและทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มติดยาเสพติด และท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพ เป็นกลุ่มเปราะบางที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการพัฒนาสังคมเมืองและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผันผวน ซับซ้อน หลากหลายทิศทางของเมืองและเทคโนโลยีไม่ทันท่วงที ทำให้เกิดเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเปราะบางทางสังคม และจำเป็นต้องได้รับการป้องกัน แก้ไขอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันท่วงทีต่อความเติบโตของสังคมเมืองที่กำลังรุกคืบเข้าวิถีชีวิตให้คนชนบทเดิมกลายเป็นวิถีคนเมืองในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจของจังหวัดด้าน 1. เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ด้วยความผาสุก 2. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์รวม คือเป้าประสงค์รวมข้อ 2. ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความมั่นคงทางสังคมและดำเนินตามประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในข้อ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและยุทธศาสตร์ที่ 5 : การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต

เนื้อหาสาระในคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นเล่มนี้ ได้แก่ หลักการและเหตุผลวัตถุประสงค์คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบด้านผู้ส่งสาร (Sender) ด้านสาร (Message) ด้านผู้รับสาร (Receiver) และด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media) การจัดกิจกรรมมีการแบ่งกลุ่มและมีการประเมินผลเนื้อหาดังกล่าวเป็นเนื้อหาสาระที่คาดว่าจะสามารถช่วยให้ผู้อ่านได้นำไปใช้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารให้กับเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี

พระครูปลัด สรุวุฒิ จันทมโม และคณะ

23 กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

	หน้า
หลักการและเหตุผล	248
วัตถุประสงค์	248
คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ	248
ผู้ส่งสาร (Sender)	248
สาร (Message)	249
ผู้รับสาร (Receiver)	249
ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media)	249
การจัดกิจกรรม	249
กิจกรรม การสื่อสารให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง	251
ใบกิจกรรม 1	253
ใบกิจกรรม 2	254
ใบกิจกรรม 3	255
ใบกิจกรรม 4	256
ใบความรู้ที่ 1	257
ใบความรู้ 2	259
แบบวัดก่อนการทดลอง	264
แบบวัดหลังการทดลอง	266

หลักการและเหตุผล

คณะผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนงบประมาณให้ทำห้วงวิจัยเรื่องนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นนี้แล้ว จึงนำผลวิจัยมาจัดทำคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่นเพื่อให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางให้มีการสื่อสารที่ดี ทั้งด้านผู้ส่งสาร (Sender) ด้านสาร (Message) ด้านผู้รับสาร (Receiver) และด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media) ให้ดียิ่งขึ้นและผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลที่คณะผู้วิจัย ได้ทำคู่มือนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นนวัตกรรม การสื่อสารให้เด็กและเยาวชนเข้าใจปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อม เพื่อเป็นรูปแบบหรือแนวทาง ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีจากปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางด้วยการสื่อสารที่ดี
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารและสร้างภูมิคุ้มกันปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ

1. แก้ไขปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้ดีขึ้น
2. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์ในการที่พร้อมที่จะรับมือกับปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
3. ไม่ทำตัวเป็นผู้มีอำนาจหรือเอารัดเอาเปรียบคนอื่น
4. มีการศึกษา และปรับปรุงวิธีการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ทันสมัย ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนได้
5. มีความเข้าใจพื้นฐานทางสังคม และความสัมพันธ์ของมนุษย์เป็นหลัก
6. เป็นผู้มีส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเข้าใจธรรมชาติของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

ผู้ส่งสาร (Sender)

1. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน

2. ส่งข้อมูลทางสื่อออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมลงในพื้นที่สังคมออนไลน์

3. แนะนำเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุม และสังคม

4. ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการส่งสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม

สาร (Message)

1. ทำหนังสือปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน

2. ศึกษาค้นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคม

3. เสนอวิธีการสื่อสารให้กับวัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม

4. เข้าไปหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับหน่วยงานราชการ

ผู้รับสาร (Receiver)

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน

2. ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับคนในครอบครัว

3. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางโรงเรียน

4. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางชุมชน

ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media)

1. ใช้ Facebook ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน

2. ใช้ Line ปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน

3. ใช้ Instagram ปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน

4. ใช้ twitter ปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน

การจัดกิจกรรม

ผู้ใช้อุปกรณ์ควรเลือกใช้การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม เด็กและเยาวชนที่มีการวิเคราะห์ปัญหาเสพติดและท้องไม่พร้อมอยู่แล้ว สามารถเลือกใช้เฉพาะกิจกรรมที่เหมาะสมกับปัญหาของตนเอง

ในกรณีที่เด็กและเยาวชนยังไม่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการอย่างชัดเจน ควรใช้แผนการจัดกิจกรรมให้ครบทุกกิจกรรม ช่วงระยะเวลาสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม และความพร้อมของแต่ละคนตามกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ผู้ส่งสาร (Sender)

กิจกรรมที่ 2 สาร (Message)

กิจกรรมที่ 3 ผู้รับสาร (Receiver)

กิจกรรมที่ 4 ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media)

กิจกรรม การสื่อสารให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง (เวลา 1.30 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มสัมพันธภาพ ลดช่องว่างทางด้านความคิดระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก
2. เพื่อสร้างทัศนคติในการอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันและอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่นแม้มีความแตกต่างกัน
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อสารให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

อุปกรณ์

กิจกรรม 1 กระดาษแสดงความคิดเห็น

กิจกรรม 2 กรรไกร กระดาษ A4 สก๊อตเทป

กิจกรรม 3 วีซีดี / สื่อ เกี่ยวกับการสื่อสารให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

สาระสำคัญ

เด็กและเยาวชนที่ได้รับการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ผู้รับสาร (Receiver) และช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media)

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ / เนื้อหา
1. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกิจกรรมดังนี้ กิจกรรม 1 “ผู้ส่งสารของฉัน” ตามใบกิจกรรม 1 กิจกรรม 2 “สารที่ฉันได้รับ ” ตามใบกิจกรรม 2 กิจกรรม 3 “การเป็นผู้รับสารที่ดีของฉัน” ตามใบกิจกรรม 3 กิจกรรม 4 “ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อของฉัน” ตามใบกิจกรรม 4 2. วิทยากรสรุป กิจกรรม 1,2,3 และ กิจกรรม 4 ตามใบความรู้ 1 3. วิทยากรเกริ่นนำว่าการสื่อสาร คือ มีผู้ส่งสาร สาร ผู้รับสาร และช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ ในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางได้เข้าใจถึงการเลือกเสพสื่อประเภทต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่ปัญหาดังกล่าว 4. วิทยากรเปิดวิสัยทัศน์หรือรูปภาพเหตุการณ์ของเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อมให้ผู้เข้าร่วมประชุมดู พร้อมสุ่มถามความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการชมวิสัยทัศน์หรือรูปภาพ มีความรู้สึกอย่างไร ตัวของท่านเคยประสบปัญหาหรือไม่ มีวิธีการจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร 5. วิทยากรสรุปตามใบความรู้ 2	ใบกิจกรรม 1 ใบกิจกรรม 2 ใบกิจกรรม 3 ใบกิจกรรม 4 ใบความรู้ 1 วิสัยทัศน์หรือรูปภาพเหตุการณ์ของเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม ใบความรู้ 2

ใบกิจกรรม 1

“ผู้ส่งสารของฉัน”

คำชี้แจง :

ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
ให้สมาชิกตีตารางแบ่งกระดาษเป็น 4 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ 1 – 4
วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่อง
พร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนคนนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของฉัน.....
ช่องที่ 2 ข้อมูลทางสื่อออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมลงในพื้นที่สังคมออนไลน์ของฉัน.....
ช่องที่ 3 การแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุม และสังคมของฉัน.....
ช่องที่ 4 วิธีการต่าง ๆ ในการส่งสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของฉัน

วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา

วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนนำทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

ใบกิจกรรม 2

“สารที่ฉันได้รับ”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกตีตารางแบ่งกระดาษเป็น 4 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ

1 – 4

3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนคนนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1 ทำหนังสือปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ของฉัน.....
ช่องที่ 2 ศึกษาค้นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคมของฉัน.....
ช่องที่ 3 เสนอวิธีการสื่อสารให้กับวัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่ พร้อมของฉัน.....
ช่องที่ 4 ค้นหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับหน่วยงาน ราชการของฉัน.....

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึง
เลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา

5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน
และสามารถวิเคราะห์หาแกนนำทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคน
ส่วนใหญ่

ใบกิจกรรม 3

“การเป็นผู้รับสารที่ดีของฉัน”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกดีตารางแบ่งกระดาษเป็น 4 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ 1 – 4
3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนคนนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน ของฉัน.....
ช่องที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับคนในครอบครัว ของฉัน.....
ช่องที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางโรงเรียนของ ฉัน.....
ช่องที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับทางชุมชนของ ฉัน.....

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา
5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนนำทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

ใบกิจกรรม 4

“ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อของฉัน”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกตีตารางแบ่งกระดาษเป็น 4 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ 1 – 4
3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนคนนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1 ใช้ Facebook ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อนของฉัน.....
ช่องที่ 2 ใช้ Line ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อนของฉัน.....
ช่องที่ 3 ใช้ Instagram ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อนของฉัน.....
ช่องที่ 4 ใช้ twitter ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อนของฉัน.....

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา
5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนนำทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

ใบความรู้ที่ 1

แนวทางสรุปสำหรับวิทยากร

ท่ามกลางกระแสเชี่ยวกรากของความผันผวนทางเศรษฐกิจความขัดแย้งทางการเมือง รวมทั้งในกลางกระแสอันเชี่ยวกรากของความผันผวนทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง การอ่อนกำลังของสายสัมพันธ์ทางสังคม ผู้คนจำนวนมากต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในการดำรงชีวิตมากขึ้น การตกงาน การสูญเสียตำแหน่ง การเสียรายได้ การประสบอุบัติเหตุ การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ในทุกเวลาและสถานที่ ปัจจัยเหล่านี้จึงต้องอาศัยตัวแปรที่สามารถสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อตนเอง และต้องเป็นการจัดการบริหารความมั่นคงในฐานะที่เรียกว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)

การจะสื่อสารให้เยาวชนเข้าใจและสามารถทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องเรียนรู้กระบวนการสื่อสารให้เข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งกระบวนการสื่อสารที่สำคัญนั้นจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๆ 4 ส่วนเป็นอย่างน้อย คือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องสาร(Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

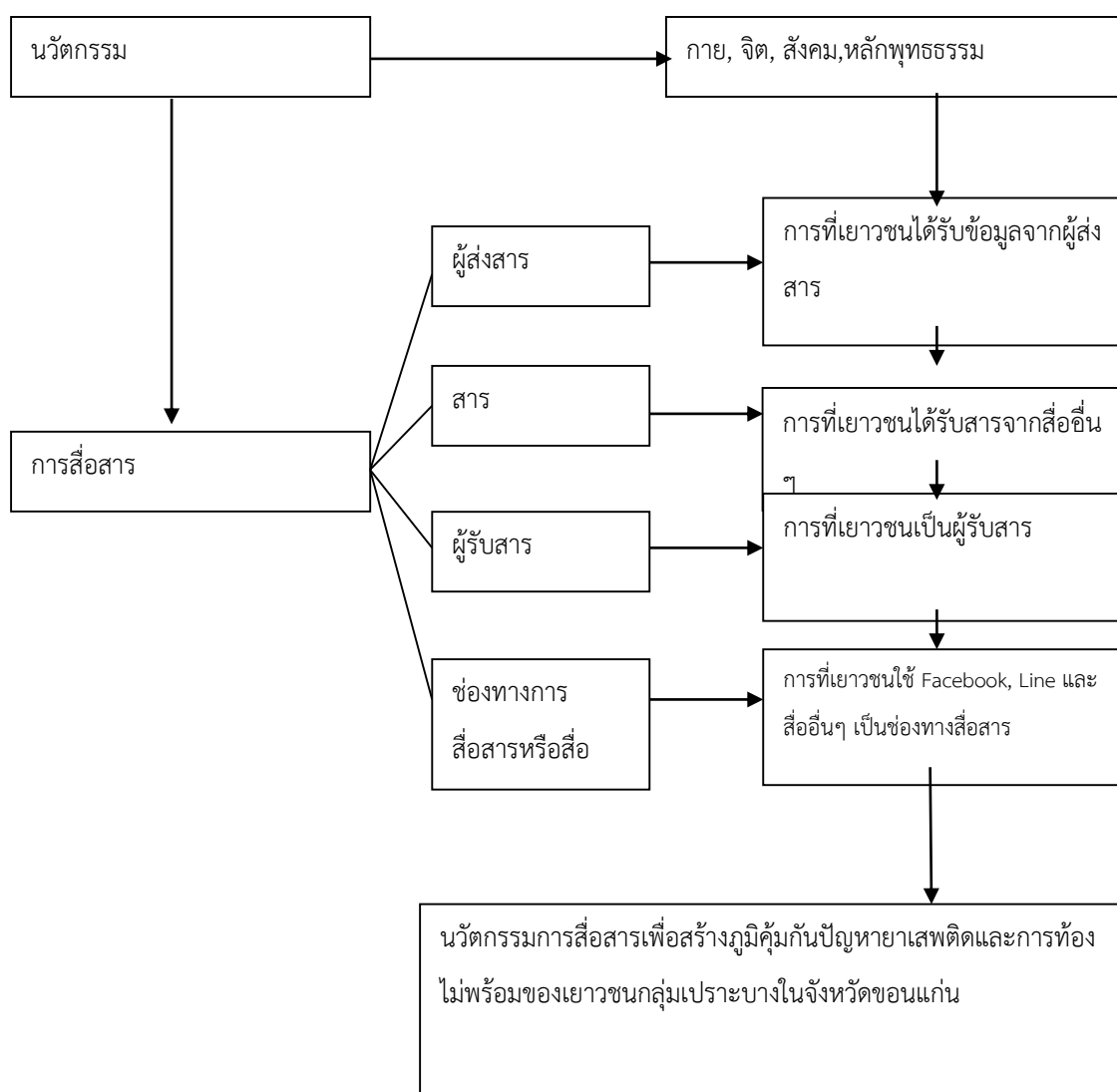
1) ผู้ส่งสาร (Sender) ผู้ส่งสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสื่อสาร มีนักวิชาการได้ให้คำนิยามของผู้ส่งสารไว้ว่าผู้ส่งสาร หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความคิดมีความต้องการมีความตั้งใจที่จะส่งข้อมูลข่าวสารอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ทศนคติความเชื่อ และอื่น ๆ ไปยังผู้รับสารเพื่อก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อผู้รับสาร

2) สาร (Message) สารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในกระบวนการสื่อสาร หมายถึง เรื่องราวอันมีความหมายและถูกแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใด ๆ ก็ตามที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ต่อความหมายและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความหมายที่ได้รับ

3) ผู้รับสาร (Receiver) มีคำใช้เรียกผู้รับสารหลายคำเช่น ผู้รับ (Receiver) ผู้ถอดรหัส (Decoder) ผู้ฟัง (Listener) ผู้ฟังผู้ชม (Audience) การสื่อสารจะมีความหมายอย่างไรจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้รับสารว่าจะเลือกรับสาร หรือเลือกที่จะตีความและเข้าใจต่อข่าวสารที่ตนเองได้รับนั้นอย่างไร ดังนั้นแม้การสื่อสารจะเริ่มต้นจากผู้ส่งสารแต่บุคคลที่จะแสดงว่าการสื่อสารประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นก็คือผู้รับสาร เช่น ถ้าผู้รับสารต้องการรับสารตามที่ผู้ส่งสารส่งในขณะนั้นหรือผู้รับสารมีความรู้ในการที่จะทำความเข้าใจต่อสารก็จะทำให้การสื่อสารสำเร็จโดยง่าย ในทางตรงกันข้ามหากผู้รับสารขาดความสนใจ ปิดกั้นการรับข่าวสาร หรือผู้รับไม่สามารถทำความเข้าใจ ในสารที่ผู้ส่งส่งให้ได้ก็จะทำให้การสื่อสารนั้นล้มเหลว ดังนั้น ในการสื่อสารทุกครั้งสิ่งที่ผู้ส่งจะต้องพิจารณาและคำนึงถึงอย่างมากคือผู้รับสาร

4) ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel or Media) หมายถึง พาหนะที่นำหรือพาข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ดังนั้นช่องทางการสื่อสารจึงอาจ หมายถึง ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์ที่รับรู้ความหมายจากสิ่งต่าง ๆ ได้แก่การมองเห็น การได้ยินการดมกลิ่น การสัมผัสและการลิ้มรส เป็นต้นหรือนอกจากนี้ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อยังอาจหมายถึงคลื่นแสงคลื่นเสียงและอากาศที่อยู่รอบ ๆ ตัวคนเราด้วย

นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

ใบความรู้ 2

แนวทางสรุปสำหรับวิทยากร

พลังของเยาวชนเป็นพลังที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนในชุมชนต่อสู้เอาชนะปัญหาต่าง ๆ ได้ พลังในชุมชนประกอบด้วย

1. ความอดทนต่อแรงกดดัน เยาวชนในชุมชนมีวิธีการที่จะดูแลจิตใจให้ทนอยู่ได้สามารถจัดการกับอารมณ์ความรู้สึก ความทุกข์ของตนเองได้ในสถานการณ์ที่กดดัน
2. มีกำลังใจมีแรงใจ ที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน ซึ่งกำลังใจนี้อาจมาจากการสร้างกำลังใจด้วยตนเองหรือคนรอบข้างก็ได้
3. มีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค มั่นใจและพร้อมที่จะจัดการปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งความมั่นใจนี้เกิดจากการตระหนักในความสามารถหรือทักษะของตนเอง คิดว่าตนเองทำได้ และแก้ปัญหานี้ได้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้และเข้าถึงแหล่งให้ความช่วยเหลือหรือขอรับการปรึกษาได้

หากเยาวชนมีพลังในชุมชนมาก คือ มีการรวมตัวกันของเยาวชนที่เข้มแข็ง มีความไว้วางใจ เชื่อใจกัน เกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกัน จะทำให้เยาวชนในชุมชนนั้นสามารถปรับตัว และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และกลับคืนสู่การดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนได้

การแบ่งกลุ่ม

วิทยากรมีการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 “ผู้ส่งสารของฉัน”
- กลุ่มที่ 2 “สารที่ฉันได้รับ ”
- กลุ่มที่ 3 “การเป็นผู้รับสารที่ดีของฉัน”
- กลุ่มที่ 4 “ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อของฉัน”

การจัดสัมมนา กิจกรรมสานเสวนา (Dialogue)

วิทยากรที่มีทักษะในการจัดกลุ่มเสวนาสามารถนำกิจกรรมนี้ไปใช้กับเยาวชนกลุ่มเปราะบางในชุมชนได้แนวคิดและกระบวนการทำกลุ่มเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้การสานเสวนา การเลือกกลุ่มที่มากขึ้นเวทีควรเลือกคนให้มีจำนวนทั้งสองกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันในระดับความคิดเห็นไม่ต่างกันไม่รุนแรงเกินไป

จัดบรรยากาศให้ความไว้วางใจและให้ผู้เข้าประชุมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งโดยมีกระบวนการง่ายๆ ดังนี้

เน้นการใช้สรรพนามว่า “เรา” มากกว่าจะใช้คำว่า “ฉัน”, “เธอ”, “คุณ” เพื่อให้รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน การเน้นการแสดงออกถึงปัญหาและความรู้สึกไม่สบายใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นควรเน้นเป็นระยะว่ากลุ่มกำลังพูดถึงปัญหาในระดับพื้นที่ประเด็นปรองดองในระดับพื้นที่ไม่ใช่ระดับชาติเพื่อลดความขัดแย้งและความคาดหวัง

ยอมรับและรับฟังอย่างเต็มที่ไม่ว่าพูดชัดและรับฟังที่ละคนเน้นการต่อยอดความคิดเห็นมากกว่าขัดแย้งทุกฝ่ายที่มีความทุกข์จากการดำเนินชีวิตทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์และได้รับคำตอบในใจไม่มองกลับไปท้อแต่มองไปข้างหน้าทำอะไรให้ชีวิตดีขึ้นเกิดเป้าหมายร่วมกันและเป็นหนึ่งเดียวกัน หน้าที่ของผู้นำกลุ่มจะต้องเข้าใจและระมัดระวังประเด็นที่อาจจะชวนทะเลาะได้แก่การโทษคน/กลุ่ม/องค์กรรอบข้างมากกว่าตนเองบรรยากาศที่เริ่มกดดันและแก้ไขโดยจงใจให้มองในทางบวกและจัดการกับบรรยากาศด้านลบต่างๆให้มองไปข้างหน้ามากกว่าอดีต

ผู้นำกลุ่มสามารถประเมินบรรยากาศของกลุ่มที่สะท้อนถึงอารมณ์ของคนในกลุ่มและจัดการประเด็นที่เป็นปัญหาอย่างรวดเร็วได้ (ควรศึกษาในคู่มือเยียวยาจิตใจเรื่องการจัดการความโกรธ) ควรวางแผนให้คนที่มีส่วนได้ส่วนเสียรับฟังข้อเสนอแนะของกลุ่มเพื่อผลักดันเชิงระบบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่น คนที่มีอำนาจในการผลักดันด้านกฎหมาย ด้านนโยบาย

มีการจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมพึงระวังการจัดทำข้อเสนอที่คาดหวังและทำได้ยาก พึงระลึกว่าหลักการของการสานเสวนา(dialogue) นั้นเมื่อนำวิธีการสานเสวนามาใช้ในกรณีการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (conflict transformation) จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดว่าการสานเสวนาไม่ใช่การโต้แย้ง (debate) ไม่ใช่การแสวงหาความเห็นพ้องต้องกันไม่ใช่การไกล่เกลี่ยไม่ใช่การเจรจาต่อรอง ไม่ได้มุ่งที่จะโน้มน้าวหรือแปลงเปลี่ยนความคิดของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้มุ่งที่จะแก้ไขความขัดแย้งในระยะสั้นหากมุ่งที่จะให้เกิดความเคารพต่อความเห็นที่แตกต่างมุ่งที่จะลดอคติและมุ่งให้เกิดการเปิดรับความคิดใหม่ๆ

การสานเสวนาอาจนำไปสู่การเปลี่ยนความคิดของผู้ร่วมการสานเสวนาแต่ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองหลังจากที่ได้มีการไตร่ตรองแล้วไม่ใช่การเห็นคล้อยอย่างฉาบฉวยหรือหลงตามสำนวนการมีส่วนร่วมความสัมพันธ์ของกลุ่มที่หวังว่าจะดีขึ้นหลังการสานเสวนานั้นแม้จะเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการสานเสวนาเพื่อแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งก็จริงก็ควรเป็นไปโดยธรรมชาติหลังจากเกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นเพราะได้มาพูดจากกันอย่างเพื่อนมนุษย์ได้สัมผัสความเป็นมนุษย์ที่มีร่วมกันและแต่ละคนรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับมากขึ้นนั่นเอง

การบรรยาย

1. บรรยาย เรื่อง นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชน

การเสริมสร้างสุขภาพด้วยหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ การที่ชุมชนริมคลองชลประทานได้มาปลูกสร้างที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่คลองชลประทานจำนวนหนึ่ง มีพื้นที่อาศัยไม่คงทนถาวร ส่งผลกระทบต่อประชาชนในชุมชนทางด้านสุขภาพ จิตใจ สังคม และปัญญา จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของหน่วยงานชลประทาน ทำให้ประชาชนต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนของที่อยู่อาศัย และมีความเสี่ยงในการดำรงชีวิตมากขึ้น เช่น การตกงาน การเสียรายได้ การประสบอุบัติเหตุ การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ในทุกเวลาและสถานที่ ปัจจุบันเหล่านี้นี้จึงมีความกังวลใจของประชาชนในชุมชนคลองชลประทาน

นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนกลุ่มเปราะบางให้มีสุขภาพ กาย จิตใจ สังคม และหลักพุทธธรรมได้ปฏิบัติตามหลักธรรม คือ ศีล 5 อบายมุข 6 และโลกบาลธรรม ได้ถูกต้อง เพื่อช่วยแก้ปัญหาการติดยาเสพติดและท้องไม่พร้อม ให้มีการยกระดับคุณภาพทางจิตใจให้ดีขึ้น โดยมีผู้คิดริเริ่มออกแบบความต้องการของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหลักการในการสื่อสารกับเด็กและเยาวชน มี 2 อย่างดังต่อไปนี้

1) เปิดโอกาสและสร้างบรรยากาศให้สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะเยาวชน ให้สามารถสื่อสารพูดคุยเรื่องต่างๆ ได้ทุกเวลาเมื่อเขาต้องการ โดยไม่มีข้อจำกัด เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดเห็น ถ้าพูดในสิ่งที่เขาต้องการแสดงออกหรือสื่อสาร มีหลายครั้งที่เยาวชนต้องการสื่อสาร แต่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เปิดโอกาสหรือไม่มีเวลาให้เขา ทำให้ปัญหาต่างๆ ที่พอจะแก้ไขได้เกิดเป็นปัญหาใหญ่ที่ยากแก่การแก้ไข เช่น ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหาติดยาเสพติด ปัญหาท้องไม่พร้อม เป็นต้น การใช้เวลาเพียง 2-3 นาทีในการพูดคุยสื่อสารกับเยาวชนเป็นสิ่งที่สำคัญและควรเริ่มกระทำตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

2) การสื่อสารที่ดีจะต้องอยู่บนพื้นฐานมาจากการเป็นผู้ฟังที่ดีและการเป็นผู้พูดที่ดีมีความพร้อมในการแสดงออกทั้งภาษากายและภาษาใจ (Nonverbal communication) โดยมีแนวทางการปฏิบัติ คือ คาดคะเนหรือคิดไว้ในใจว่าเยาวชนน่าจะพูดเรื่องอะไร ผู้ฟังที่ดีบางครั้งต้องทำตัวเป็นเด็กนักเรียนที่ดี ให้ความสนใจในเรื่องที่เยาวชนสื่อสาร และให้กำลังใจแก่เยาวชน สะท้อนความรู้สึก เป็นต้น

2. บรรยายเกี่ยวกับการใช้คู่มือนวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น โดยคณะผู้วิจัย

การใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย

- โปรเจ็คเตอร์
 - คอมพิวเตอร์
 - เครื่องเสียงและเครื่องขยายเสียง
 - เอกสารสิ่งพิมพ์
- ฯลฯ

การประเมินผล

ประเมินจากแบบวัดก่อนและหลังการทดลอง โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการทำแบบประเมินที่คณะผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้

แบบวัดก่อนการทดลอง

เรื่อง

นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่ม
เปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1 = เคย 0 = ไม่เคย

ข้อ	การใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการ ท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	ระดับ พฤติกรรม	
		เคย	ไม่เคย
	ด้านผู้ส่งสาร (Sender)		
1	ท่านเคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กับเพื่อน		
2	ท่านเคยส่งข้อมูลทางสื่อออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด และการท้องไม่พร้อมลงในพื้นที่สังคมออนไลน์		
3	ท่านเคยแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ให้กับครอบครัว ชุม และสังคม		
4	ท่านเคยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการส่งสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้อง ไม่พร้อม		
	ด้านสาร (Message)		
5	ท่านเคยทำหนังสือปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้อง ไม่พร้อมกับเพื่อน		
6	ท่านเคยศึกษาค้นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม ให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคม		
7	ท่านเคยเสนอวิธีการสื่อสารให้กับวัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด และการท้องไม่พร้อม		
8	ท่านเคยเข้าไปหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่ พร้อมกับหน่วยงานราชการ		
	ด้านผู้รับสาร (Receiver)		

ข้อ	การใช้วัดกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการ ท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	ระดับ พฤติกรรม	
		เคย	ไม่เคย
9	ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กับเพื่อน		
10	ท่านเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่ พร้อมกับคนในครอบครัว		
11	ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กับทางโรงเรียน		
12	ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กับทางชุมชน		
ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media)			
13	ท่านเคยใช้ Facebook ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด และการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
14	ท่านเคยใช้ Line ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการ ท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
15	ท่านเคยใช้ Instagram ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด และการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
16	ท่านเคยใช้ twitter ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและ การท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		

แบบวัดหลังการทดลอง

เรื่อง

นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่ม
เปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

1 = เคย 0 = ไม่เคย

ข้อ	การใช้นวัตกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	ระดับพฤติกรรม	
		เคย	ไม่เคย
	ด้านผู้ส่งสาร (Sender)		
1	ท่านเคยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
2	ท่านเคยส่งข้อมูลทางสื่อออนไลน์ในการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมลงในพื้นที่สังคมออนไลน์		
3	ท่านเคยแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุม และสังคม		
4	ท่านเคยใช้วิธีการต่าง ๆ ในการส่งสารเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม		
	ด้านสาร (Message)		
5	ท่านเคยทำหนังสือปรีกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
6	ท่านเคยศึกษาค้นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคม		
7	ท่านเคยเสนอวิธีการสื่อสารให้กับวัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม		
8	ท่านเคยเข้าไปหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมกับหน่วยงานราชการ		
	ด้านผู้รับสาร (Receiver)		
9	ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม		

ข้อ	การใช้วัดกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการ ท้องไม่พร้อมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น	ระดับ พฤติกรรม	
		เคย	ไม่เคย
	กับเพื่อน		
10	ท่านเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่ พร้อมกับคนในครอบครัว		
11	ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กับทางโรงเรียน		
12	ท่านเคยได้ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อม กับทางชุมชน		
	ด้านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ(Channel or Media)		
13	ท่านเคยใช้ Facebook ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด และการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
14	ท่านเคยใช้ Line ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและการ ท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
15	ท่านเคยใช้ Instagram ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด และการท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		
16	ท่านเคยใช้ twitter ในการปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติดและ การท้องไม่พร้อมกับเพื่อน		

คู่มือกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
THE MECHANISM OF YUOTH NETWORK DEVELOPMENT FOR
STRENGTHENING SOCIAL IMMUNITY BASED ON FAMILIES,
COMMUNITY, AND BUDDHISM: A CASE STUDY OF
KHON KAEN PROVINCE

ประชัน ชะชิกุล
จักรี ศรีจารุเมธีญาณ
พระมหาสมบัติ คุณะสโก
ชุลีพร นาห้วนิล

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ชื่อหนังสือ คู่มือกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้
 ครอบครัวยุวมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
 ที่ปรึกษา พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2565
 จำนวน 500 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ © พ.ศ.2559 โดย ดร.ประชัน ชะชีกุล ห้ามคัดลอก
 ลอกเลียน ดัดแปลง ทำซ้ำ จัดพิมพ์ หรือกระทำการอื่นใด โดยวิธีการใด ๆ ในรูปแบบใด ๆ ไม่ว่าส่วนหนึ่ง
 ส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ เพื่อเผยแพร่ในสื่อทุกประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ นอกจากจะได้รับ
 อนุญาต

จัดพิมพ์โดย ดร.ประชัน ชะชีกุล และคณะมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
 เลขที่ 9/37 ถนนราษฎร์คณิง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
 40000

พิมพ์ที่ สาครเซ็นเตอร์ 118/17 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

หลักการและเหตุผล

คณะผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณให้ทำโครงการวิจัยในหัวข้อวิจัยเรื่องกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัวชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น นี้แล้ว จึงนำผลวิจัยมาจัดทำคู่มือกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัวชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเยาวชนเปราะบางเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น เหมาะสมขึ้น มีคุณภาพ มีภูมิคุ้มกันชีวิตที่ดีขึ้นด้วยกลไกของครอบครัว ชุมชน และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งคู่มือที่สำเร็จเป็นรูปเล่มนี้ย่อมเป็นผลจากการวิจัยในโครงการดังกล่าว เพื่อส่งผลให้เยาวชนเปราะบางนั้นซึ่งถือเป็นที่ถูกมองว่ามีคุณภาพชีวิตที่แวดล้อมไปด้วยปัญหา และมีโอกาสจะประสบปัญหาหรือความเสี่ยงและนำไปสู่ความทุกข์อันเกิดและส่งผลต่อภูมิคุ้มกันทางสังคม เป็นปัญหาสังคม และลดทอนพลังทางศีลธรรมจากสภาพและโอกาสของการใช้ชีวิตที่สุ่มเสี่ยงและเปราะบางจากปัญหาท่ามกลางหมู่เพื่อนที่มีสภาพชีวิตคล้ายคลึงกัน โดยทีมงานวิจัยนี้ได้คำนึงถึงข้อห่วงใยดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนได้มีกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนโดยมีครอบครัวชุมชน และพระพุทธศาสนาเป็นฐานที่ดียิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และบุคคลผู้เกี่ยวข้องยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลที่คณะผู้วิจัย ได้ทำคู่มือร่างคู่มือกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัวชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัวชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนากลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัวชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

คุณสมบัติของผู้ใช้รูปแบบ

1. แก้ไขปัญหาด้านภูมิคุ้มกันทางสังคม และสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น
2. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มในกลไกการพัฒนาและสร้างสรรค์ซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต
3. ไม่เห็นแก่ตัวเอารัดเอาเปรียบกันเองและรักษาระเบียบในชุมชน
4. มีการศึกษาและปรับปรุงกลไกการพัฒนาชุมชนให้ตรงตามความต้องการของคนในชุมชน
5. มีความเข้าใจพื้นฐานทางสังคม และความสัมพันธ์ของมนุษย์เป็นหลัก

6. มีส่วนในการพัฒนาตนและชุมชนโดยเข้าใจรากเหง้าสังคมวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมได้อย่างแท้จริง

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัยนี้ ได้แก่ เยาวชนเปราะบางในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการ

- 1) การสำรวจข้อมูลพื้นที่กิจกรรมการใช้รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาพด้วยหลักมรรคมีองค์ 8 ของพื้นที่เป้าหมาย
- 2) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเทศบาลนครขอนแก่น
- 3) ประชุมวางแผนดำเนินงานกิจกรรม การใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกัน
- 4) สรรหาและคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มเยาวชนเปราะบางในเทศบาลนครขอนแก่น
- 5) ประชุมอาจารย์ วิทยากร และผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนกิจกรรมการใช้รูปแบบกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
- 6) ดำเนินการตามกำหนดการ
- 7) ประเมินกิจกรรมการใช้รูปแบบกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

สถานที่ดำเนินการกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

เขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ระยะเวลาทำกิจกรรมการใช้รูปแบบกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ใช้เวลา 1 วัน สำหรับกิจกรรมการใช้รูปแบบกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

กำหนดการ

ในส่วนกิจกรรมการใช้รูปแบบกลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม โดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการอยู่ระหว่างวันที่ 24 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ณ อาคารหอประชุมศูนย์วิทยบริการสิริธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น โดยมีกำหนดการดังนี้

วันที่ 24 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

เวลา 08.00 - 08.30 น. ลงทะเบียน

เวลา 08.30 - 09.00 น. พิธีเปิดกิจกรรมการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกัน

เวลา 09.00 - 12.00 น. ปฐมนิเทศ/กลุ่มสัมพันธ์/บรรยาย/ทำกิจกรรมกลุ่มตาม ที่ตกลง ภายใต้หัวข้อ “กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น”

เวลา 12.00 - 13.00 น. รับประทานอาหาร

เวลา 13.00 - 15.00 น. บรรยาย/กิจกรรมกลุ่มการใช้รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกัน

เวลา 15.00 - 15.30 พิธีปิด

รายละเอียดของกิจกรรมการใช้รูปแบบ

กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

หลักเบญจศีล 5 หมายถึง ศีลธรรมพื้นฐานที่ใช้ในครอบครัว ชุมชน

- 1) ปาณาติปาตา ไม่ฆ่าสัตว์
- 2) อทินนาทานา ไม่ลักทรัพย์
- 3) กาเมสุมิฉฉาจารา ไม่ประพฤติผิดในกาม
- 4) มุสาวาทา ไม่พูดปด
- 5) สุราเมรย ไม่เสพสุรา และสิ่งเสพติด

หลักเบญจธรรม 5 หมายถึง คุณธรรม 5 ประการ ประกอบด้วย

- 1) มีเมตตาต่อกัน
- 2) ประกอบอาชีพการงานสุจริต
- 3) สำรวมในกาม ไม่ล่วงละเมิดทางเพศ
- 4) ซื่อสัตย์
- 5) มีสติ

หลักโลกปาลธรรม หมายถึง ธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครอง 2 อย่าง ได้แก่

- 1) หิริ ความละอายใจ
- 2) โอตตัปปะ ความกลัวบาป

การจัดกิจกรรม

ผู้ใช้คู่มือควรเลือกใช้การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละเด็กแต่ละกลุ่ม กลุ่มใดที่มีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชนอยู่แล้วก็สามารถเลือกใช้เฉพาะกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง

ในกรณีที่ชุมชนยังไม่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการอย่างชัดเจน ควรใช้แผนการจัดกิจกรรมให้ครบทุกกิจกรรม ช่วงระยะเวลาสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม และความพร้อมของคนในชุมชนตามกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมที่ 1 การใช้หลักศีล 5
- กิจกรรมที่ 2 การใช้หลักธรรม 5
- กิจกรรมที่ 3 การใช้หลักหิริ โอตตัปปะ

กิจกรรม การใช้หลักศีล 5

(เวลา 1.30 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อกันด้วยความเอื้ออาทร ช่วยเหลือ แบ่งปัน
2. เพื่อเพิ่มสัมพันธภาพ ลดช่องว่างทางด้านความคิด และความแตกต่าง
3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ

อุปกรณ์

- กิจกรรม 1 กระดาษแสดงความคิดเห็น
- กิจกรรม 2 กรรไกร กระดาษ A4 สก๊อตเทป
- กิจกรรม 3 วีซีดี / สื่อ เกี่ยวกับคนต้นแบบ

สาระสำคัญ

ชุมชนใดก็ตามที่มีหลักศีล 5 เป็นแกนหลักในการประยุกต์ใช้กับสภาพปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ก็สามารถนำสู่การเรียนรู้ เข้าใจปัญหาและนำสู่การแก้ไขปัญหาได้ และนำมาซึ่งความสุขในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ / เนื้อหา
1. วิทยากรให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกิจกรรมดังนี้	
กิจกรรม 1 “โลกทั้งผองพี่น้องกัน”	
ตามใบกิจกรรม 1	ใบกิจกรรม 1
กิจกรรม 2 “รักษาประโยชน์ตน/ท่าน”	
ตามใบกิจกรรม 2	ใบกิจกรรม 2
กิจกรรม 3 “เพศวิถี”	
ตามใบกิจกรรม 3	ใบกิจกรรม 3
กิจกรรม 4 “ความซื่อสัตย์”	
ตามใบกิจกรรม 4	ใบกิจกรรม 4
กิจกรรม 5 “สุรา สิ่งเสพติด”	
ตามใบกิจกรรม 5	ใบกิจกรรม 5

2. วิทยากรสรุป กิจกรรม 1,2,3,4 และ กิจกรรม 5 ตามใบความรู้ 1 3. วิทยากรเกริ่นนำว่าหลักศีล 5 เป็นต้น ในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาชุมชนให้ผ่านพ้นปัญหาที่เกิดความทุกข์ ลำบาก เชื้อใจได้ และนำมาซึ่งความสุขในชุมชนได้อย่างยั่งยืน 4. วิทยากรเปิดวิธีดีหรือให้ดูภาพเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตใจคนในชุมชนให้ผู้เข้าร่วมประชุมดู พร้อมสอบถามความคิดเห็นว่า ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการชมวิธีดีหรือรูปภาพ มีความรู้สึกอย่างไร ชุมชนของท่านเคยประสบปัญหาหรือไม่ มีวิธีการจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร 5. วิทยากรสรุปตามใบความรู้ 2	วิธีดีหรือรูปภาพเหตุการณ์ในชุมชนที่มีผลกระทบต่อจิตใจคนในชุมชน ใบความรู้ 1 ใบความรู้ 2 ใบความรู้ 2

ใบกิจกรรม 1

“โลกทั้งผองพี่น้องกัน”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกขีดตารางแบ่งกระดาษเป็น 7 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลข

เรียงลำดับ 1 – 2

3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1	ช่องที่ 2
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา

5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

ใบกิจกรรม 2

“รักษาประโยชน์ตน/ท่าน”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกขีดตารางแบ่งกระดาษเป็น 5 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ 1 – 5
3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนๆนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1	ช่องที่ 4
ช่องที่ 2	ช่องที่ 5
ช่องที่ 3	

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา
5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

ใบกิจกรรม 3

“เพศวิถี”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกดีตารางแบ่งกระดาษเป็น 4 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ 1 – 4
3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนๆนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1	ช่องที่ 3
ช่องที่ 2	ช่องที่ 4

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา
5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

ใบกิจกรรม 4

“ความซื่อสัตย์”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกตีตารางแบ่งกระดาษเป็น 4 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ 1 – 4
3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนคนนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1	ช่องที่ 2
ช่องที่ 3	ช่องที่ 4

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา
5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

ใบกิจกรรม 5

“สุราและสิ่งเสพติด”

คำชี้แจง :

1. ให้วิทยากรแจกกระดาษพร้อมปากกา ให้สมาชิกในกลุ่มคนละ 1 แผ่น
2. ให้สมาชิกขีดตารางแบ่งกระดาษเป็น 7 ช่อง และแต่ละช่องให้เขียนหมายเลขเรียงลำดับ 1 – 2
3. วิทยากรอธิบายวิธีการทำกิจกรรม โดยวิทยากรระบุบุคคลที่จะให้สมาชิกค้นหาในแต่ละช่องพร้อมบอกเหตุผลเพราะเหตุใดถึงเลือกคนๆนี้ ดังนี้

ช่องที่ 1	ช่องที่ 2
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

4. วิทยากรให้อาสาสมัครออกมาอ่านใบหัวใจของตนเอง พร้อมให้เหตุผลว่าเพราะอะไรจึงเลือกบุคคลนั้นมาอยู่ในใบกิจกรรมของเรา
5. วิทยากรเก็บใบกิจกรรมของทุกคนเพื่อใช้ในการศึกษา รูปแบบสัมพันธภาพของกลุ่มคน และสามารถวิเคราะห์หาแกนทางธรรมชาติหรือแกนนำทางความคิด หรือแกนนำที่อยู่ในใจของคนส่วนใหญ่

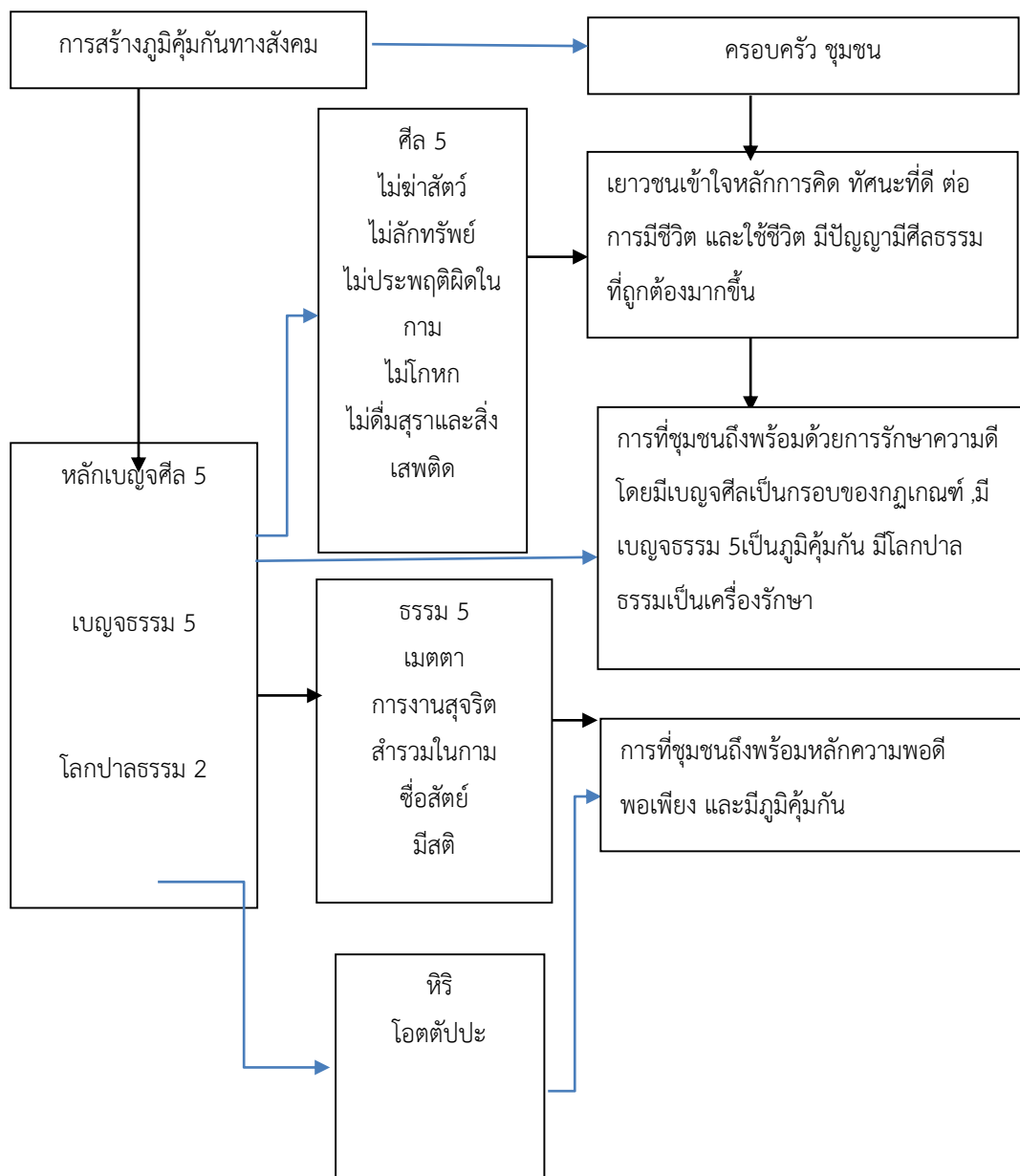
ใบความรู้ที่ 1

แนวทางสรุปสำหรับวิทยากร

ท่ามกลางกระแสเชี่ยวกรากของความผันผวนทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง รวมทั้งในกลางกระแสอันเชี่ยวกรากของความผันผวนทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางการเมือง การอ่อนกำลังของสายสัมพันธ์ทางสังคม ผู้คนจำนวนมากต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในการดำรงชีวิตมากขึ้น การตกงาน การสูญเสียตำแหน่ง การเสีรายได้ การประสบอุบัติเหตุ การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม สามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ในทุกเวลาและสถานที่ ปัจจัยเหล่านี้จึงต้องอาศัยตัวแปรที่สามารถสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อตนเอง และต้องเป็นการจัดการบริหารความมั่นคงในฐานะที่เรียกว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)

หลักเบญจศีล 5 เบญจธรรม 5 โลกपालธรรม 2 สำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและการแก้ปัญหาที่ตรงกับสภาพที่เกิดขึ้นย่อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตเพื่อยังชีวิตให้สำเร็จประโยชน์ จัดเป็นการให้มิติทางความคิด ความรู้ พฤติกรรม อาชีพ ความพยายาม และศีลธรรมอย่างเหมาะสม และถูกต้อง สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างถูกวิธี ดังที่ พระธรรมปิฎก ได้กล่าวไว้ว่า “ชีวิตที่ดีงามในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้น เกิดจากการที่บุคคลเข้าใจชีวิตอย่างถูกต้องตามเหตุปัจจัย และพยายามหมั่นฝึกฝนพัฒนาตนอยู่ตลอดเวลาตามแนวทางของไตรสิกขา ศีลธรรม เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือประโยชน์ของชีวิตในแต่ละระดับตั้งแต่ระดับขั้นต้นจนถึงระดับสูงสุด ” และดังที่หลักพุทธธรรมที่สามารถใช้ในการแนะแนวทางการดำเนินชีวิตให้กับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม โดยเฉพาะในระดับครอบครัว ระดับชุมชน อันมีรากฐานมาจากหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา

กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและ
พระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

ใบความรู้ 2

แนวทางสรุปสำหรับวิทยากร

ความสำคัญที่จะช่วยให้คนในชุมชนต่อสู้เอาชนะปัญหาต่าง ๆ ได้ พลังในชุมชนประกอบด้วย

1. ความอดทนต่อแรงกดดัน คนในชุมชนมีวิธีการที่จะดูแลจิตใจให้ทนอยู่ได้สามารถจัดการกับอารมณ์ความรู้สึก ความทุกข์ของตนเองได้ในสถานการณ์ที่กดดัน
2. มีกำลังใจมีแรงใจ ที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน ซึ่งกำลังใจนี้อาจมาจากการสร้างกำลังใจด้วยตนเองหรือคนรอบข้างก็ได้
3. มีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค มั่นใจและพร้อมที่จะจัดการปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งความมั่นใจนี้เกิดจากการตระหนักในความสามารถหรือทักษะของตนเอง คิดว่าตนเองทำได้ และแก้ปัญหานี้ได้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้และเข้าถึงแหล่งให้ความช่วยเหลือหรือขอรับการปรึกษาได้

หากชุมชนใดก็ตามมีพลังในชุมชนมาก คือ มีการรวมตัวกันของชุมชนที่เข้มแข็ง มีความไว้วางใจกัน เกื้อกูลกัน ช่วยเหลือกัน จะทำให้ชุมชนนั้นสามารถปรับตัว และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และกลับคืนสู่การดำเนินชีวิตตามปกติของชุมชนได้

การแบ่งกลุ่ม

- กิจกรรมที่ 1 การใช้หลักสัมมาทิฐิ “เมตตา โลกทั้งผองพี่น้องกัน”
- กิจกรรมที่ 2 การใช้หลักสัมมาสังกัปปะ “ไม่ขโมย รักษาผลประโยชน์ตน/ท่าน”
- กิจกรรมที่ 3 การใช้หลักสัมมาวาจา “กาม เพศวิถี”
- กิจกรรมที่ 4 การใช้หลักสัมกัมมันตะ “ซื่อสัตย์”
- กิจกรรมที่ 5 การใช้หลักสัมมาวายามะ “สุรา ยาเสพติด”

การจัดสัมมนา กิจกรรมสานเสวนา (Dialogue)

วิทยากรที่มีทักษะในการจัดกลุ่มเสวนาสามารถนำกิจกรรมนี้ไปใช้ในชุมชนได้
แนวคิดและกระบวนการทำกลุ่มในชุมชนโดยใช้การสานเสวนา
การเลือกกลุ่มที่มาทำเวทีควรเลือกคนให้มีจำนวนทั้งสองกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันในระดับ
ความคิดเห็นไม่ต่างกันไม่รุนแรงเกินไป
จัดบรรยากาศให้ความไว้วางใจและให้ผู้เข้าประชุมรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งโดยมีกระบวนการง่ายๆ
ดังนี้

เน้นการใช้สรรพนามว่า “เรา” มากกว่าจะใช้คำว่า “ฉัน”, “เธอ”, “คุณ” เพื่อให้รู้สึกเป็นพวก
เดียวกัน

การเน้นการแสดงออกถึงปัญหาและความรู้สึกไม่สบายใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นควรเน้นเป็นระยะ
ว่ากลุ่มกำลังพูดถึงปัญหาในระดับพื้นที่ประเด็นปรองดองในระดับพื้นที่ไม่ใช่ระดับชาติเพื่อลดความ
ขัดแย้งและความคาดหวัง

ยอมรับและรับฟังอย่างเต็มที่โดยไม่พูดขัดและรับฟังที่ละคนเน้นการต่อยอดความคิดเห็นมากกว่า
ขัดแย้ง

ทุกฝ่ายที่มีความทุกข์จากการดำเนินชีวิตทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์และได้รับคำตอบในใจ
ไม่มองกลับไปท้อแท้แต่มองไปข้างหน้าทำอะไรให้ชีวิตดีขึ้นเกิดเป้าหมายร่วมกันและเป็นหนึ่งเดียวกัน
หน้าที่ของผู้นำกลุ่มจะต้องเข้าใจและระมัดระวังประเด็นที่อาจจะชวนทะเลาะได้แก่การโทษคน/กลุ่ม/
องค์กรรอบข้างมากกว่าตนเองบรรยากาศที่เริ่มกดดันและแก้ไขโดยจงใจให้มองในทางบวกและจัดการ
กับบรรยากาศด้านลบต่างๆให้มองไปข้างหน้ามากกว่าอดีต

ผู้นำกลุ่มสามารถประเมินบรรยากาศของกลุ่มที่สะท้อนถึงอารมณ์ของคนในกลุ่มและจัดการ
ประเด็นที่เป็นปัญหาอย่างรวดเร็วได้ (ควรศึกษาในคู่มือเยียวยาจิตใจเรื่องการจัดการความโกรธ)
ควรวางแผนให้คนที่มีส่วนได้ส่วนเสียมารับฟังข้อเสนอแนะของกลุ่มเพื่อผลักดันเชิงระบบให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงเช่น คนที่มีอำนาจในการผลักดันด้านกฎหมาย ด้านนโยบาย

มีการจัดทำข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมพึงระวังการจัดทำข้อเสนอที่คาดหวังและทำได้ยาก

พึงระลึกว่าหลักการของการสานเสวนา(dialogue) นั้นเมื่อนำวิธีการสานเสวนามาใช้ในกรณี
การแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (conflict transformation) จะต้องทำความเข้าใจให้ชัดว่าการสาน
เสวนาไม่ใช่การโต้แย้ง (debate) ไม่ใช่การแสวงหาความเห็นพ้องต้องกันไม่ใช่การไกล่เกลี่ยไม่ใช่การ
เจรจาต่อรองไม่ได้มุ่งที่จะโน้มน้าวหรือเปลี่ยนแปลงความคิดของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้มุ่งที่จะแก้ไข

ความขัดแย้งในระยะสั้นหากมุ่งที่จะให้เกิดความเคารพต่อความเห็นที่แตกต่างมุ่งที่จะลดอคติและมุ่งให้เกิดการเปิดรับความคิดใหม่ๆ

การสานเสวนาอาจนำไปสู่การเปลี่ยนความคิดของผู้ร่วมการสานเสวนาแต่ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในตนเองหลังจากที่ได้มีการไตร่ตรองแล้วไม่ใช่การเห็นคล้อยอย่างฉาบฉวยหรือหลงตามสำนวนการส่วนความสัมพันธ์ของกลุ่มขัดแย้งที่หวังว่าจะดีขึ้นหลังการสานเสวนานั้นแม้จะเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการสานเสวนาเพื่อแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งก็จริงก็ควรเป็นไปโดยธรรมชาติหลังจากเกิดความรู้สึกที่ดีขึ้นเพราะได้มาพูดจากกันอย่างเพื่อนมนุษย์ได้สัมผัสความเป็นมนุษย์ที่มีร่วมกันและแต่ละคนรู้สึกว่าคุณได้รับการยอมรับมากขึ้นนั่นเอง

การบรรยาย

1. บรรยาย เรื่อง กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและพระพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนาและสังคม

2. บรรยายเกี่ยวกับการใช้คู่มือการ โดยคณะผู้วิจัย
การใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย

- โปรเจคเตอร์

- คอมพิวเตอร์

ฯลฯ

การประเมินผล

ประเมินจากแบบวัดก่อนและหลังการทดลอง โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการทำแบบประเมินที่คณะผู้วิจัยได้จัดเตรียมไว้

กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชน
และพระพุทธศาสนาเป็นฐาน

แผนบูรณาการ
 นวัตกรรมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว
 ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

**แผนบูรณาการการวิจัย
นวัตกรรมการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว
ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น**

วิสัยทัศน์

เยาวชนกลุ่มเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี

พันธกิจ

- 1) พัฒนาเยาวชนเปราะบางให้ได้รับภูมิคุ้มกันทางสังคมและไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงด้านเพศและสิ่งเสพติด
- 2) พัฒนาเยาวชนเปราะบางให้มีร่างกายและจิตใจเข้มแข็งมีคุณธรรมจริยธรรม
- 3) พัฒนาหลักสูตร/รูปแบบ/นวัตกรรมการ/กลยุทธ์/กลไก/การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมเยาวชนเปราะบางให้มีประสิทธิภาพ บนฐานครอบครัว/ชุมชน/พุทธศาสนา

เป้าหมาย

เยาวชนเปราะบางมีภูมิคุ้มกันทางสังคม และได้รับการเฝ้าระวัง ดูแลพฤติกรรมจากสังคม เยาวชนได้รับภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีอย่างทั่วถึง

ยุทธศาสตร์

- 1) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนเปราะบาง
- 2) การพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านร่างกายและจิตใจของเยาวชนเปราะบาง
- 3) การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนเปราะบาง
- 4) การพัฒนาประสิทธิภาพที่ดีของหลักสูตร/รูปแบบ/นวัตกรรมการ/กลยุทธ์/กลไกที่ดีแก่เยาวชนเปราะบาง

คู่มือ

หลักสูตร/รูปแบบ/นวัตกรรมการ/กลยุทธ์/กลไก

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). แนวทางการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ : กรมกิจการเด็กและเยาวชน.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 – 2565. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559). รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาเยาวชนหญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร กับมิติสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.

รายงานการวิจัย

- ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์. (2561). พุทธนวัตกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญส่ง นาแสงง. (2560). การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- พระมหาเผื่อน กิตติโสภโณ. (2560). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของครอบครัวเข้มแข็งในสังคมไทย. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสหาย กนตธมโม. (2561). การเสริมสร้างเครือข่ายองค์กรพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพุทธโสธร.
- พระมหาอุดร อุตโตโร และคณะ. (2558). กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์. นครสวรรค์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสวรรค์.
- วัฒนา พองโนนสูง. (2559). การถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับพ่อแม่วัยรุ่น จากกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กโดยชุมชน กรณีศึกษาคลองสองต้นนุ่น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิสิทธิ์พล กุลพรม. (2560). การพัฒนากระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. ลำพูน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตลำพูน.

สหทัยา วิเศษ. (2560). รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมปลอดภัยเสถียรตามหลักพระพุทธศาสนาในภาคเหนือ. พะเยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา.

วิทยานิพนธ์

จุฑารัตน์ เนียมกลาง. (2558). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่น (ปริญญานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตุลาพร ศรียาบ. (2556). อนุสัญญาองค์การแรงงาน ฉบับที่ 189 ว่าด้วยแรงงานทำงานบ้าน: กรณีศึกษาการนำหลักการมาเพื่อปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงานของไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา). (2561). การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ (ปริญญานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วชิราภรณ์ สังข์ทอง. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สำหรับเครือข่ายทางสังคมเพื่อสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางสังคมสำหรับเด็กและเยาวชน (ปริญญานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพิมพ์ สุขคง. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วารสาร

กนกวิชต์ เก่าศิริ และอนันต์ อุปสอด. (2562). การพัฒนานวัตกรรมสื่อสารเชิงนาฏกรรมในการเผยแพร่พุทธพจน์. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 8(1), 168-178.

เกศกานดา รตจัน และมนตรี กรรพุมมาลย์. (2560). กระบวนการเรียนรู้การจัดการปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นหญิงที่รับบริการศูนย์เยาวชนแห่งหนึ่งในภาคเหนือ. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ, 10(3), 108-126.

- ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์ และคณะ. (2561). พุทธนวัตกรรมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เด็กและเยาวชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(3), 814-827.
- จิราภรณ์ เรื่องดิษฐ์กาลนิล, ประจัญ กิ่งมิ่งแฮและ ธนภฤต ทูริสุทธิ. (2559). ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเด็ก และเยาวชนระดับประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(2), 208-236.
- ธัญชา รอดกันภัย และเสน่ห์ บุญกำเนิด. (2560). การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงกรณีศึกษานักศึกษา กศน. ตำบลควนทอง อำเภอชนอม จังหวัดนครราชสีมา. วารสารนาคบุตรปริทัศน์, 9(2), 132-14
- พระมหาประกาศิต สิริเมธ และคณะ. (2563). เครือข่ายทางสังคม: กลไกการเสริมสร้างหลักประกันคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมโดยใช้หลักศีล 5. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(3), 1207-1221.
- พระมหาประเสริฐ ถาวโร. (2561). กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชนศีล 5 ต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(sp1), 160-170.
- พิระพงษ์ กลิ่นละออ.(2558). รูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธ เพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 10(2), 22-39.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ. (2557). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครุฑไม่พึงประสงค์ของสตรีวัยรุ่น ตามการรับรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเซนต์หลุยส์. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(1), 90-98.
- วิญญู กิณะเสน. (2559). บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในกลุ่มวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครุฑที่ไม่พึงประสงค์. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 10(1).
- โสภิตา ต่อติด, สุกัญญา ลีทองดี, และสมิต ประสันนาการ. (2558). ผลของการใช้ตัวแบบเพื่อเพิ่มการรับรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการตั้งครุฑไม่พริ้มในวัยรุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(1), 49-59.
- อภิชาจ พุกสวัสดิ์ และคณะ. (2563). การพัฒนานวัตกรรมการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 13(2).
- อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์. (2553). การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของครัวเรือนอีสานในยุคโลกาภิวัตน์. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)27, 2 (พ.ค.-ส.ค. 2553) 1-27.

Web Site

จังหวัดขอนแก่น. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดขอนแก่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

2564. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://www.khonkaen.go.th/khonkaen6/main.php?cont=vision>

prkhonkaen6/main.php?cont=vision

ประชาสัมพันธ์จังหวัดขอนแก่น. (2563). ปัญหาเสพติดจังหวัดขอนแก่นกับความสำเร็จในการ

ปราบปราม. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/prkhonkaen/videos/727525671479240/25> ธันวาคม 2020

/prkhonkaen/videos/727525671479240/25 ธันวาคม 2020

วรตล เลิศรัตน์. (2565). ให้เสียงเยาวชนมี ‘ความหมาย’: เปิดกระบวนการนโยบายให้เยาวชนมีส่วนร่วม

ร่วม. สืบค้นเมื่อ 27 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://kidforkids.org/youth-participation-in-policy-process/>

participation-in-policy-process/

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2563). อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม

2564, จาก <https://bit.ly/2OGGiMF>

สำนักข่าวอิศรา. (2562). สส. ชี้เยาวชนไทยกลุ่มเปราะบาง 1.3 ล้านคน หลุดระบบการศึกษา-ไร้งาน

ทำ. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.isranews.org/article/isranews-short-news/80427-isranews.html>

short-news/80427-isranews.html

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ที่ จว. ๐๔๗/๒๕๖๔

**เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมของเยาวชน
กลุ่มประบาง ในจังหวัดขอนแก่น

TITLE : THE DEVELOPMENT OF AN INTEGRATED BUDDHIST DHAMMA COURSE FOR SOCIAL
IMMUNITY OF VULNERABLE YOUTH IN KHONKAEN PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

นางรัชนิภา เนตรภักดี

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๕/๒๕๖๔ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่อลวงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(พระมхамวินทร์ ปุริสฺสฺตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ จว. ๐๔๕/๒๕๖๔

**เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันการท้องไม่พร้อมและไม่มีคุณภาพของเยาวชน กลุ่มเปราะบาง
โดยใช้ครอบครัวชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

TITLE : IMMUNIZATION AND INADEQUATE QUALITY OF PREGNANCY AMONG
VULNERABLE YOUTHS BASED ON FAMILIES, COMMUNITIES, AND BUDDHISM IN
KHON KAEN PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ศรภัทรชัย อุทาพันธ์

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยฐานสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๕/๒๕๖๔ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(พระมหาสมณวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ จว. ๐๔๖/๒๕๖๔

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : กลยุทธ์การสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ของเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยใช้ครอบครัว ชุมชน และพุทธศาสนาเป็นฐาน จังหวัดขอนแก่น

TITLE : IMMUNIZATION STRATEGIES TO PREVENT AND SOLVE DRUG PROBLEMS OF VULNERABLE YOUTH BY USING FAMILIES, COMMUNITIES, AND BUDDHISM AS THE BASE KHONKAEN PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ประสงค์ พรหมศรี

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยฐานสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๕/๒๕๖๔ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ จว. ๐๔๔/๒๕๖๔

**เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : นวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันปัญหายาเสพติดและการท้องไม่พร้อมของ
เยาวชนกลุ่มเปราะบางในจังหวัดขอนแก่น

TITLE : COMMUNICATION INNOVATION TO BUILD IMMUNITY PROBLEMS WITH DRUGS AND
UNAVAILABILITY OF VULNERABLE YOUTH IN KHON KAEN PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระครูปลัดสุวิทย์ จันทมโน, ดร.

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๕/๒๕๖๔ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าโครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่อลวงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ จว. ๐๔๗/๒๕๖๔

**เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : กลไกการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมโดยใช้ครอบครัว ชุมชนและ
พระพุทธศาสนาเป็นฐานในจังหวัดขอนแก่น

TITLE : THE MECHANISM OF YOUTH NETWORK DEVELOPMENT FOR STRENGTHENING SOCIAL
IMMUNITY BASED ON FAMILIES, COMMUNITIES, AND BUDDHISM IN KHON KAEN PROVINCE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ประจักษ์ ชะติกุล

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๔ วันที่ ๒๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ มติที่ ๕/๒๕๖๔ ได้พิจารณาแล้วเห็น
ว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี
ในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง
และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออก
เอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ออกให้ ณ วันที่ ๒๖ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – สกุล

ผศ.ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์

ตำแหน่ง

หัวหน้าโครงการวิจัยหลัก

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2545

ศน.บ. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2549

M.A. (Philosophy) Kurukshetra University, India.

พ.ศ. 2554

Ph.D. (Philosophy) Kurukshetra University, India.

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2557 – ปัจจุบัน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญามหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา

ผลงานทางวิชาการ

นุสบา สืบชมพู่, ภัทรชัย อุทาพันธ์, และคชา ประณีตพลกรัง. (2564). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากับมหาวิทยาลัยสงฆ์ในโลกยุค Disruption. *การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3 : เรื่อง วิเคราะห์การปฏิบัติธรรมธุดงค์วัตรของพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน* (น. 205-213).
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.

พระเกียรติวงศ์ สิริสาโร, ภัทรชัย อุทาพันธ์, และประชัน ชะชิกุล. (2564). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากับมหาวิทยาลัยสงฆ์ในโลกยุค Disruption. *การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3 : เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์หลักปฏิบัติของพระอริยเวทย์ (เขียน จิตลีโล)* (น. 317-324).
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน.

ชัยยะ แสงจันทร์นวล, ภัทรชัย อุทาพันธ์, และประชัน ชะชิกุล. (2564). การศึกษาวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ ดำรงกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, 8(1), 152-160.

ผลงานการวิจัย

ประชัน ชะชิกุล, สิทธิพร เกษจ้อย, ภัทรชัย อุทาพันธ์, ศักดิพงษ์ โสภาร. (2563). การเสริมสร้างสุขภาพด้วยมรรคมืองค์ 8 กับกลุ่มเด็กเร่ร่อนในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, 7(4), 213-226. (TCI 1)

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – สกุล

นางรัชนิบูรณ์ เนตรภักดี

ตำแหน่ง

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2543

คบ. (การศึกษาปฐมวัย) สถาบันราชภัฏเลย

พ.ศ. 2552

ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอนการศึกษาพิเศษ)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ประวัติการทำงาน

- ครูพี่เลี้ยง สายชั้นอนุบาล โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น
- อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
- ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ผลงานทางวิชาการ

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี. (2563). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ED 2034 การศึกษาปฐมวัย.

ขอนแก่น: โรงพิมพ์ เค.แอนด์ เค.เซ็นเตอร์กรุ๊ป.

ชนาธิป ศรีโท, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, ชุติพร นาห้วน. (2560). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัยในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 14(2), 16-27.
(TCI2)

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, คัมภีรภาพ คงสำรว, อานันท์ กรมน้อย และเตือนใจ ผางคำ. (2563). ความ
ปกติใหม่ (New Normal) กับแนวทางการจัดการศึกษาในประเทศไทย. วารสาร
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 9(2), 752-763. (TCI2)

ผลงานการวิจัย

คัมภีรภาพ คงสำรว, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, ธนกร ชูสุขเสริม. (2563). การศึกษาประสิทธิภาพและ
ทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ต่อการใช้สื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษชุดการฟังอย่างมี
วิจารณญาณ. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 9(2), 670-682.
(TCI2)

อานันท์ กรมน้อย, กิตติพิชญ์ คำแผ่นจิโรจน์, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี. (2563). การประเมินหลักสูตร
รายวิชา อ 21101 ภาษาอังกฤษพื้นฐานชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาชั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยใช้รูปแบบ CIPP MODEL EVALUATION OF FOUNDATION ENGLISH (E 21101) MATTHAYOM 1 FOLLWING CORE CURRICULUM 2008 USING CIPP MODEL. *วารสารบัณฑิตมหาจุฬาลงกรณ*, 7(4). 424-443. (TCI2)

รัชนิบูรณ์ เนตรภักดี, คัมภีรภาพ คงสำรวย, ชุติพร นาหวัณิล และสุทธินันท์ พรหมพันธุ์ใจ. (2562). ผลการเล่านิทานชาดกในการปลูกฝังขรราวาสธรรม 4 ให้กับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 16(2), 614-624. (TCI2)

อ้อยทิพย์ ไทน้อย, ภัทรลดา วงษ์โยธา, รัชนิบูรณ์ เนตรภักดีและคณะ. (2562). การศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้ภาระงานจิ๊กซอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิชาการแสงอีสาน*, 16(2), 1-12. (TCI2)

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – สกุล

ดร. ประสงค์ พรหมศรี

ตำแหน่ง

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2542

รป.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2546

กศ.ม. (การศึกษานอกระบบ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พ.ศ. 2556

พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลงานทางวิชาการ

พระมหาประสงค์ กิตติธนาโน (พรหมศรี). (2564). การแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ด้วยหลักพุทธศาสตร์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. *Dhammathas Academic Journal*, 21(1), 119-131. (TCI2)

ผลงานการวิจัย

ประสงค์ พรหมศรี. (2563). การปฏิบัติธรรมของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร.วิทยาเขตอีสาน*. 1(2), 43-54.

พระมหาประสงค์ กิตติธนาโน, ดร. และพระครูปลัดสุวิทย์ จันทมโม, ดร.. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาบาลีโดยใช้บทสวดมนต์ของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 5(3), 59-70. (TCI2)

ประสงค์ พรหมศรี. (2563). ปรัชญาสุวรรณภูมิ : กระบวนทัศน์พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาชีวิตในศตวรรษที่ 21. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 : เรื่อง การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมตามหลักพุทธปรัชญา* (Buddhist philosophy: Solving Crimes) (น. 428-435). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – สกุล	พระครูปลัดสุรูธิ จันทมโม, ดร.
ตำแหน่ง	หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	ศน.บ. (ปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2549	ศน.ม. (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2557	ศน.ด. (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2557-2562	อาจารย์ประจำหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา มมร. วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2558-2562	หัวหน้างานกิจการนักศึกษาปกติคฤหัสถ์ มมร. วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2563-2565	อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มมร. วิทยาเขตอีสาน
พ.ศ. 2563-2565	อาจารย์ผู้ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา มมร. วิทยาเขตอีสาน
ผลงานทางวิชาการ	
พระมหาสุรูธิ จันทมโม, ดร. (2562). วาระสติแห่งชาติ. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 7(3), 299-314. (TCI 2)	
ผลงานการวิจัย	
พระมหาสุรูธิ จันทมโม. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 19(1), 257-266. (TCI 1)	
พระมหาสุรูธิ จันทมโม. (2562). การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. วารสารวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, 15(1), 64-80. (TCI 2)	
พระมหาสุรูธิ จันทมโม. (2564). การเสริมสร้างสุขภาพด้วยหลักปาริสุทธิตีลสำหรับหญิงกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 21(1), 65-76. (TCI 1)	
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ – สกุล

ดร. ประชัน ชะชิกุล

ตำแหน่ง

หัวหน้าโครงการวิจัยย่อย

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2536	เปรียญธรรมประโยค. 1-2., น.ธ. เอก
พ.ศ. 2542	หลักสูตรครูสมาธิ รุ่น 3 (อินทรี) หลักสูตรอาจารย์สาสมาธิ รุ่น 1 หลักสูตรครูสมาธิขั้นสูง รุ่น 1 สถาบันพลังจิตตานุภาพ กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2542	Diploma academic program for Interior and Prodict Design Chanapatana Institute in co-operation with Accademia Italiana
พ.ศ. 2543	อนุปริญญาศิลปศาสตรสาขาการพัฒนาชุมชน สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 254	ครุศาสตรบัณฑิต (บริหารการศึกษา) สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ. 2552	ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2548	ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรปรัชญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ผลงานทางวิชาการ

สมเด็จ จุลราช, ประชัน ชะชิกุล. (2564). ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธปรัชญากับการแก้ไขปัญหาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชนในจังหวัดหนองคาย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(1), 481-494.

ชัยยะ แสงจันทร์นวล, ภัทรชัย อุทาพันธ์, และประชัน ชะชิกุล. (2564). การศึกษาวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 กับ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ ตำรวจกองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*, 8(1), 152-160.

ผลงานการวิจัย

ประชัน ชะชิกุล, สิทธิพร เกษจ้อย, ภัทรชัย อุทาพันธ์, ศักดิ์พงศ์ โสภางกร. (2563). การเสริมสร้างสุขภาพด้วยมรรคมืองค์ 8 กับกลุ่มเด็กเร่ร่อนในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 7(4), 213-226. (TCI 1)

ประเสริฐ ขมพรมมา, ประชัน ชะชิกุล, ภัทรชัย อุทาพันธ์, (2563). ศึกษารูปแบบการสอนมรดกในพื้นที่เสี่ยงของพระครูวิสุทธิพรหมคุณ (สมชาย โชติวโร) 150 เจ้าอาวาสวัดพรหมนิวาสน ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารพุทธมคัศ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*, 5(2), 150-157. (TCI 2)

ประชัน ชะชิกุล, สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย, ดาวฤดี ศรีชะเกษ. (2563). จิตในพุทธปรัชญาเถรวาท: ศึกษาวิเคราะห์, *วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ*, 2(2), 72 - 85.

ประสงค์ พรหมศรี, ประชัน ชะชิกุล. (2562). แรงจูงใจในการทำสมาธิของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น. *วารสารธรรมทรรศน์*, 19(1), 257 – 266. (TCI 1)

ภัทรชัย อุทาพันธ์, ประชัน ชะชิกุล. (2561). การนำมรรคาธรรม 4 ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวของนักศึกษาภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*. 6(1), 171-184. (TCI 2)

ประสงค์ พรหมศรี, ประชัน ชะชิกุล. (2560). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองเต่าบึงเรือใหญ่ ตำบลโคกสี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*. 13(2). (TCI 1)

ประสงค์ พรหมศรี, ประชัน ชะชิกุล. (2560). แนวทางการแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. (การประชุมระดับชาติ ครั้งที่ 4)*, 13(2), 30-42.

Sitthiporn Ketjoy, Prachan Chachikul. (2016). Women and Sustainable Development in Buddhism. *South Asian journal of Participative Development*. Vol. No.1 6 , No.2 July-Dec. 2016.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน